

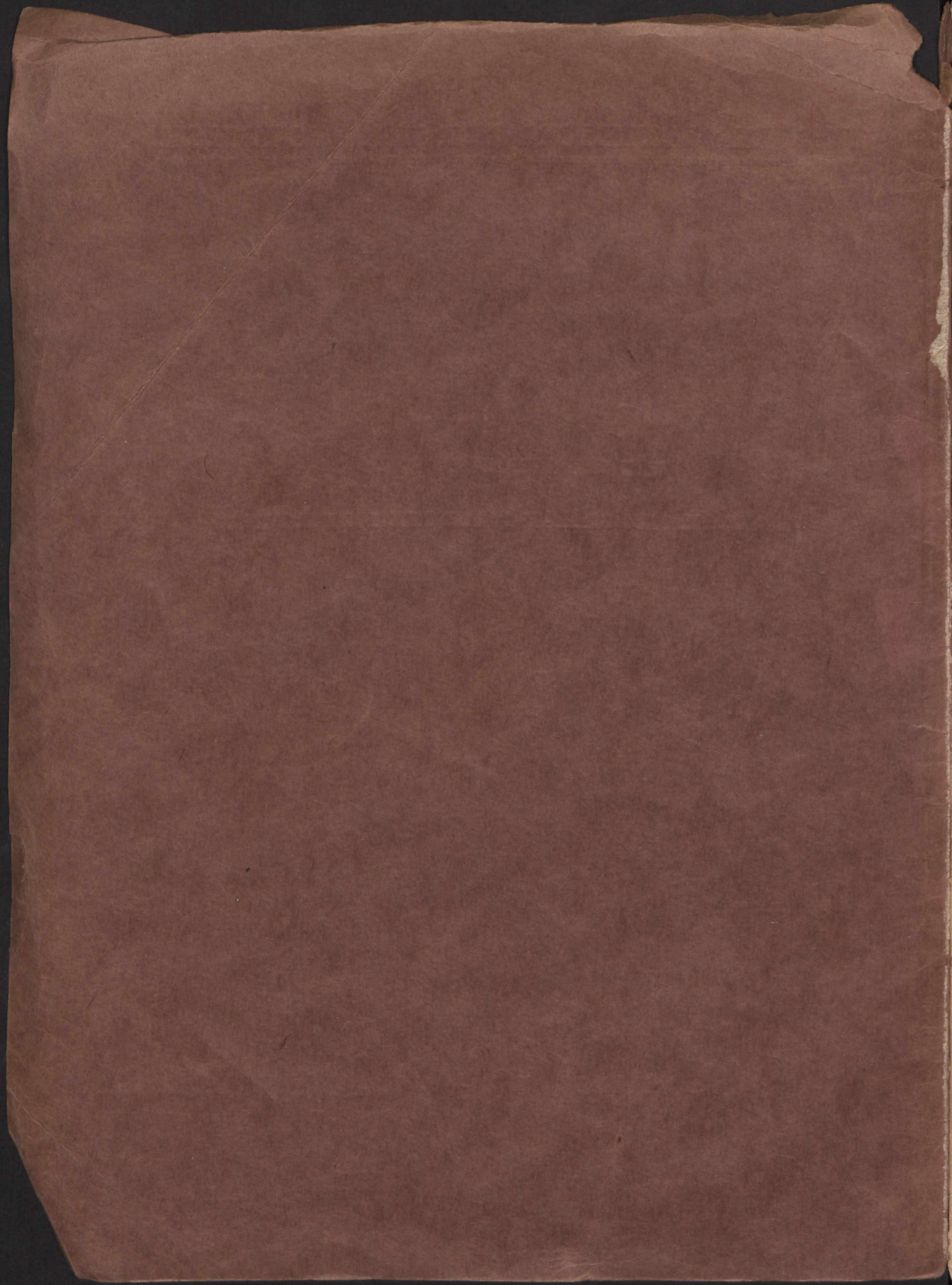
X.
ZWIĄZEK POLSKIEGO NAUCZ. SZKÓŁ POWSZECH.

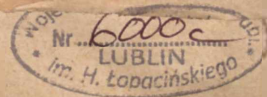
SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU

ZA ROK 1926 i I-SZE PÓŁROCZE 1927 ROKU.

WARSZAWA — 1927

ZARZĄD GŁÓWNY ZWIĄZKU P. N. S. P.
WARSZAWA, UL. MARSZAŁKOWSKA 123, TELEF. 205-88, 269-08

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA
SZKÓŁ Powszechnych
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
ZA ROK 1926 I I-SZE PÓŁROCZE 1927 ROKU.

WARSZAWA — 1927 R.

IX ZJAZD DELEGATÓW ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

odbędzie się

w Warszawie w dn. 1, 2 i 3-go listopada 1927 r.

w sali gmachu Związku Zaw. Pracowników Kolejowych, ul. Czerwonego Krzyża 20.

PORZĄDEK OBRAD:

- 1-szy dzień — 1 listopada (wtorek) o godz. 10 rano.
1. Otwarcie Zjazdu:
a) zagajenie, b) powitanie, c) przemówienia reprezentacyjne.
 2. Zagadnienie budowy szkół w Polsce — referat.
 - 3) Wybory Komisyj:
a) matki,
b) weryfikacyjnej,
c) wnioskowej,
d) gospodarczo-finansowej,
e) oświaty pozaszkolnej.
- Po południu.
1. Rządowy projekt ustroju szkolnictwa.
 2. Sprawy uposażeniowe.
 3. Dyskusja nad referatami.
- 2-gi dzień obrad 2 listopada (środa) o godz. 9 rano.
1. Sprawozdanie Komisji weryfikacyjnej.
 2. Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego i Sekcyj.
 3. Dyskusja nad sprawozdaniem.
- Po południu.
1. Obrady Komisyj.
- Wieczorem — przedstawienie w teatrze.
- 3-ci dzień obrad 3 listopada (czwartek) o godz. 9 rano.
1. Dyskusja nad sprawozdaniami.
 2. Wybory Zarządu Głównego.
a) sprawozdanie Komisji matki,
b) wybór Prezesa Związku,
c) wybór członków Zarządu Głównego, Komisji Rewizyjnej i Sądu Honorowego — w miejsce wylosowanych i ustępujących.
- Po południu.
1. Zmiana statutu Związku P. N. S. P.
 2. Sprawozdanie Komisji wnioskowej, oświatowej i gospodarczo - finansowej.
Głosowanie Zamknięcie Zjazdu

Delegaci Ognisk, przybywający na Zjazd winni być zaopatrzeni w listy uwierzytelniające, bez których nie będą mogli wziąć udziału w Zjeździe, gdyż tylko na podstawie list Ognisk będą wydawane legitymacje Zjazdowe uprawniające do wstępu na salę obrad.

Delegaci po przyjeździe winni zgłaszać się w biurze Zjazdu w lokalu Związku Marszałkowska Nr. 123 II p.

Biuro będzie czynne już 31 października przez cały dzień i następne dni w powyżej podanym lokalu.

SŁOWO WSTĘPNE.

Szkolnictwo w Polsce, w dobie określenia zasadniczej swej roli — w pełni życia narodowego, ma prawo oczekiwać od wielkich organizacji nauczycielskich oparcia ideowego i zdecydowanego stanowiska.

Związek P. N. S. P. w pierwszej linii podjął zadanie dźwignięcia szkolnictwa powszechnego do należącego mu poziomu, i cała jego działalność dobitnie o tem świadczy. Sprawozdanie niniejsze, to daty i cyfry, w których odbija się stosunek Zw. P. N. S. P. do całokształtu oświaty powsz.

Na tem miejscu chcielibyśmy ogólnie oświetlić ową działalność wielostronną, a powszechną, tak powszechną, jak jest nim nauczyciel szkoły powszechnej — związkowiec.

Nie mylimy się, twierdząc, że dwa te pojęcia zbliżają się do chwili, w której staną się synonimami. Nie ilościowo może — poza Związkiem są jeszcze bowiem liczne zastępy nauczycielstwa, lecz jakościowo, jak dwa prądy, bieżące ku jednemu celowi, ożywione tym samym zasadniczym ruchem.

Cel ten — to najżywotniejsze interesy szkolnictwa w Polsce, w którego ramach rośnie i dojrzewa każdorazowe najmłodsze pokolenie, a którego wartość przesądza o wartości każdorazowego przekroju społeczeństwa polskiego.

Nauczycielstwo związkowe dowiodło jak głęboko cel ten rozumie. W zgodzie z każdym, czy społecznym, czy państwowym

czynnikiem, który zasoby szkolnictwa powszechnego pogłębia i uposaża, w walce z każdym, kto je niszczy i uboży Związek P. N. S. P. od góry do dołu stoi na usługach szkoły i oświaty powszechnej. Cierni do granic, w których widzi jedynie brak środków, atakuje, gdy dowieść może braku dobrej woli dla ich zdobycia; ufny w własne siły i wpływy organizacyjne wobec jawnych czy skrytych wrogów, sięga po stanowiska i kompetencje dla swoich członków wszędzie tam, gdzie układ miejscowych stosunków i powaga sprawy tego wymaga.

Nie mylimy się, twierdząc, że w całej rozciągłości wzięliśmy na siebie ciężkie zadanie uświadomienia śpiącej opinii społecznej o potrzebach szkolnictwa w Polsce i powołania tej opinii, by skorzystała z prawa głosu. Wychodząc temsamem siłą rzeczy poza ramy czysto organizacyjne między rzesze ludowe i robotnicze Związek stanął w pierwszym szeregu walczących o najważniejsze sprawy w Polsce, o jej duchową kulturę.

Dziś, gdy zagadnienie ustroju szkolnictwa powszechnego jest już bardziej niż kiedykolwiek aktualne, Związek zdobędzie wszystkie dostępne sobie środki by raz podjętej odpowiedzialności zadośćuczynić.

A szkoła? Warsztat codziennej zawodowej pracy nauczyciela. Któż zaprzeczy, jak bardzo jeszcze, mimo pewnego postę-

pu, bliscy jesteśmy naiwnej opinii przeciętnego obywatela państw zachodnich, który twierdzi, że szkoła powszechna w Polsce mieści się „w stajni”. Ale któż zaprzeczy także, że na wielkich kongresach państw zachodnich wychowawcza myśl polska jest jedną z najsmielszych, nie tylko z pośród współcześnie konkretnych, ale i najdalej w przyszłość wybiegających.

Dwa te bieguny połączyć w realnym życiu, polską inicjatywę pedagogiczną wcielić w ramy wyprowadzonej z chłopskiej chaty szkoły powszechnej, to zadanie związkowego nauczycielstwa, podjęte w jego niezliczonych placówkach z upartą wytrwałością. Dać musimy młodemu pokoleniu nowoczesne zdobycze naukowe, przystosowane do polskiej rzeczywistości, dać mu musimy jak najwcześniej ceną i trudną umiejętność społecznego współżycia z otoczeniem, dać mu musimy wreszcie nieomylną intuicję obywatelską, by go wiodła w przyszłość do wszystkiego co wielkie i słuszne. A czynić to trzeba w warunkach jeszcze trudnych, prymitywnych, często zgola niewytrzymujących krytyki.

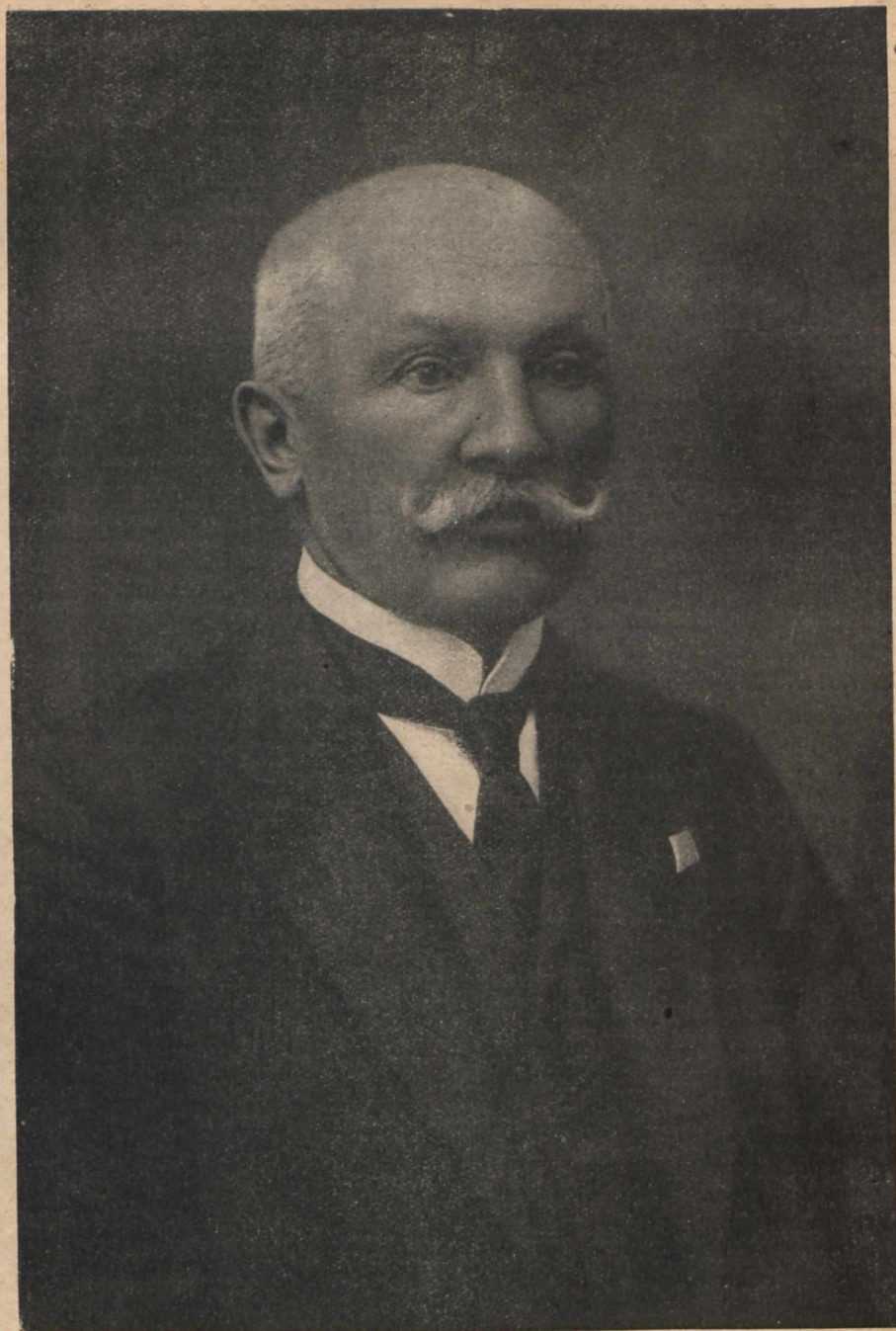
To też dużo wysiłku poświęca Związek P. N. S. P. tej czysto zawodowej stronie pracy nauczycielskiej. Studjujące rzesze związkowe stały się przysłowiowe i zdobyły sobie głębokie uznanie najświetlejszych jednostek ze sfer naukowych. Zarząd Główny z całą energią ruch ten inicjuje i zachęca, organizując kursy wszelkiego typu, konferencje pedagogów, praktyków i teoretyków, redagując szereg wydawnictw pedagogicznych, zdobywając dla kształcącego się ogółu ustępstwa i ułatwienia rządowe.

Dążeniom tym, jak zawsze towarzyszy

ze względów czysto kulturalnych wyteżona działalność ekonomiczna. Szczegółowe jej etapy i kierunki rysują się w sprawozdaniu. Tu zwracamy jedynie uwagę na fakt, jak zasadniczo Zarząd Główny wiąże poziom materialnego bytu nauczyciela jego zdrowia i wypoczynku z jego zawodową i społeczną wartością. To samo odnosi się do uprawnień służbowych, które określać mają miejsce nauczyciela w zespole twórczych sił społecznych, czy to, gdy działa jako niezależny obywatel, czy jako pracownik państwowy. *Czułość Zarządu Głównego stoi zawsze na straży swobody nauczyciela w zakresie ustawowym, oraz słuszności tych ustaw w zakresie środków organizacyjnych i parlamentarnych.*

Wnioski, płynące z tego ogólnego przeglądu niemal przygniatają swoją powagą. Dzięki swej dotychczasowej pracy Związek zwrócił na siebie oczy rządu i społeczeństwa. Obydwa te czynniki poważnie przyjmują jego inicjatywę, a w zasadniczych sprawach liczą się z jego opinią. Potrafimy sprostać najdalej idącym wymaganiom, z chwilą gdy sami je sobie postawimy zechcemy. *Cokolwiek stać się ma w dziedzinie szkolnictwa polskiego, stać się musi z naszą wiedzą i z naszym udziałem. Niewolno nam usuwać się od najtrudniejszych zadań, lecz sięgać po nie będziemy w miarę dojrzewania społecznych i państwowych możliwości.*

Słowa związkowe wiedzą Czyn związkowy, nigdy zatem nie powinny być nie-realne. Ale i najgórniejsze hasło realnym być może, gdy stanie za niem przeszło trzydzieści siedem tysięcy oddanych sprawie ideowych pracowników.

*STANISŁAW NOWAK,
Prezes Związku P. N. S. P.
Senator.*

CZ. I. SPRAWY OGÓLNE.

**
*

Sprawozdanie niniejsze ma nieco odmienny charakter od dotychczasowych. Przedewszystkiem praktyka wykazała, że dla Zjazdów dorocznych przyjął się — jako najlepszy — termin pierwszych dni listopada każdego roku. Z kolei rzeczy sprawozdanie dojść musi do rąk Związkowców w pierwszej połowie października — i obejmować okres od poprzedniego zwyczajnego Zjazdu Delegatów t. j. ROK SZKOLNY. Niniejsze sprawozdanie w dużej mierze uwzględnia już te konieczności i obejmuje PRZEWAŻNIE DANE ZA ROK SZKOLNY 1926/27, stanowiąc przejście do tej formy sprawozdań za następne (przyszłe) lata szkolne.

Ponieważ statut uznaje za rok sprawozdawczy — rok kalendarzowy — przeto sprawozdania rachunkowe instytucyj

Związkowych opiewają za rok 1926 i 1-sze półrocze 1927 roku.

Całość sprawozdania składa się tym razem z 5-CIU CZĘŚCI: OGÓLNEJ, ORGANIZACYJNEJ, SAMOPOMOCY LECZNICZEJ, SPRAW GOSPODARZYCH I WRESZCIE FINANSOWEJ.

Jest rzeczą konieczną, aby każdy z świadomych Związkowców poświęcił przynajmniej ostatni tydzień przedzjazdu na gruntowne przestudjowanie sprawozdania, aby móc osobiście lub przez delegowanych na Zjazd kolegów zająć rzeczowe stanowisko w stosunku do działalności Zarządu Głównego, jego agend i całego Związku.

Studując sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego — ustosunkować się należy do działalności władz Związkowych rzeczowo i bezstronnie.

1. O REFORMĘ USTROJU SZKOLNEGO.

Związek P. N. S. P. już od r. 1919 (Sejm Nauczycielski) stoi na stanowisku **szkoły jednolitej**. Konsekwentnie i energicznie domagaliśmy się od sfer oficjalnych przyjęcia postulatu jednolitości za podstawę do opracowania projektu ustawy o nowym ustroju szkolnym. Konsekwentnie i planowo uświadamialiśmy opinię społeczną o wartościach idei powszechności i jednolitości, w przekonaniu, że realizowania jej wymaga interes państwa i narodu. Zarząd Główny powołał specjalną Sekcję Reformy ustroju szkolnictwa, która w ciągu roku sprawozdawczego odbyła 22 posiedzenia. Na Sekcji opracowano plan propagandy oraz plan i treść wydawnictw odnośnych broszur, tudzież sposób propagandy przez prasę codzienną stołeczną i prowincjonalną.

Nadto Sekcja zorganizowała dwa wielkie dyskusyjne zgromadzenia dla omówienia

kwestji selekcji oraz komasacji szkół. Wyczerpujący referat wygłosiła Dr. Joteykówna, koreferat Dr. M. Falski, wywołujące żywą i cenną dyskusję. Referaty i przemówienia zostały zastenografowane. Tezy podstawowe, opracowane przez organizację były następujące:

1. Ustrój szkolnictwa publicznego powinien mieć na względzie potrzeby oświatowe wszystkich obywateli. Zapobiegać przeto powinien wszelkim przywilejom, czy to z powodu różnicy zamożności i stanowiska społecznego, czy też z powodu różnicy płci, narodowości lub wyznania.

2. Już w wieku przedszkolnym wszystkim tym dzieciom, które w domu nie mogą mieć należytych warunków rozwoju, powinien ustrój szkolnictwa publicznego zapewnić opiekę wychowawczą w przedszkolach, a w wypadkach, kiedy się to okaże niezbędne, utrzymanie w bursach.

3. Podstawę ustroju szkolnictwa publicznego stanowić powinna szkoła powszechna ogólnokształcąca, wysokozorganizowana, co najmniej siedmioletnia.

Dzieci anormalne objęte są również obowiązkiem szkolnym, jednak pobierają naukę w szkołach specjalnych.

4. W systemie szkolnictwa publicznego wysokozorganizowana szkoła powszechna powinna być jedyną i wyłączną szkołą dla wszystkich dzieci w wieku obowiązku szkolnego. Ulec powinny w jak najkrótszym czasie likwidacji wszelkie szkoły, nie będące powszechnymi, a przyjmujące dzieci w wieku obowiązku szkolnego i zapewniające tym dzieciom specjalne przywileje, jak niektóre szkoły wydzielone, preparandy nauczycielskie, a zwłaszcza niższe klasy gimnazjalne.

5. Na programie wysokozorganizowanej szkoły powszechnej znajdują oparcie szkoły średnie — ogólnokształcące oraz zawodowe.

Dla dzieci, które po ukończeniu szkoły powszechnej idą wprost do pracy zawodowej, zorganizowana powinna być nauka doksztalcząca, obowiązująca aż do ukończenia lat 18-tu i łącząca cele ogólne z zawodowymi.

6. Szkoły średnie ogólnokształcące stanowią podstawę programową szkolnictwa wyższego. Młodzież, kończąca z pomyślnym wynikiem szkołę średnią ogólnokształcącą przyjmowana jest do szkół wyższych bez egzaminu.

7. Uzupełnieniem szkół wyższych powinny być instytuty naukowe, przeznaczone dla pracowników samodzielnych.

8. Kształcenie nauczycieli szkół powszechnych, podobnie jak nauczycieli szkół średnich — ogólnokształcących, odbywać się powinno na wydziałach pedagogicznych uniwersytetów, względnie w specjalnych zakładach pedagogicznych o charakterze wyższych uczelni.

Walkę o realizację postulatów tych wzmocnić musieliśmy szczególnie w roku 1926, t. j. po ujawnieniu projektu ustawy o ustroju szkolnym, opracowanej przez b. ministra oświaty Stanisława Grabskiego. Projekt ów, mówiący w art. 1-ym o przyjęciu zasad powszechności i jednolitości — był właściwie zaprzeczeniem tych zasad w swoim całokształcie konstrukcyjnym.

Energiczna i poważna postawa Związku spowodowała wycofanie projektu p. Grabskiego z Sejmu celem poczynienia w nim pewnych zmian. Moment ten wyzyskał Zarząd Gł. Związku, aby uświadomić opinię publiczną o szkodliwości założeń organizacyjnych projektu rządowego, a jednocześnie spopularyzować ideę powszechności szkolnictwa.

Obok całego szeregu interwencji na te-

renie parlamentu i w sferach rządowych — rozwinął Zarząd Główny akcję propagandową, zakrojoną na szeroką skalę. Wykonanie planu całej tej akcji odbyło się w silnej dynamice nastroju ideowego i współdziałania ogółu Związkowców z Zarządem Głównym.

Propaganda szła w kilku kierunkach: organizowania zgromadzeń, wieców i konferencji publicznych dla najszerzszego społeczeństwa, szerzenia świadomości powszechnej na łamach prasy, wydawania broszur popularnych, ujmujących zagadnienie nowego ustroju szkolnego w sposób jasny i wszechstronny — i wreszcie informowania członków rządu i klubów parlamentarnych o konieczności przyjęcia zasad powszechności i jednolitości, niezbędnych dla interesu państwowego.

W tym czasie wydał Zarząd Główny **100.000 broszur**, które, dzięki groszowym cenom — dotarły do wszystkich zakątków kraju za pośrednictwem nauczycielstwa. Wzbudzając należyte, częstokroć imponujące zainteresowanie w najszerzszych masach ludowych, robotniczych i inteligentkich. (Wykaz tych broszur podajemy w spraw. prasowem).

Wieców (zarejestrowanych w Zarządzie Gł.) **zorganizowano 1200.**

Na wiecach tych, po referatach, które b. często wygłaszali przedstawiciele Zarządu Głównego — przyjmowane były przeważnie jednomyślnie rezolucje, domagające się od parlamentu i rządu wprowadzenie w Polsce nowego ustroju szkolnego, opartego o zasady powszechności i jednolitości.

Akcja powyższa odniosła sukces zupełny. Społeczeństwo wypowiedziało się za szkołą jednolitą, przekonywując sfery rządzące i ustawodawcze, że szkoła w Polsce musi być demokratyczna. Nie pomogła kontrakcja T. N. S. W. i tych żywiołów, reakcyjnych, które pragnęły utrzymać status quo w szkolnictwie, aby nie dopuścić do wprowadzenia nowych praw, pozwalających ogółowi obywateli korzystać z dobrodziejstw oświaty.

Obecnie, w nowych już warunkach politycznych — ukazał się rządowy projekt ustawy o ustroju szkolnictwa, opracowany pod kierownictwem obecnego ministra oświecenia publ. p. dr. Gustawa Dobruckiego. W projekcie uwidocznione są cenne rezultaty naszych walk o realizację szlachetnej idei, aczkolwiek wiele jest jeszcze niedomówień i braków.

IX-ty Zjazd Delegatów (1927) wyrazi stanowisko Związku w stosunku do nowego projektu rządowego.

2. ZAGADNIENIE ZMIANY PROGRAMÓW SZKOLNYCH.

KOMISJA PEDAGOGICZNO - SZKOLNA.

W wyniku dyskusji nad referatem kol. Petrykowskiego, wygłoszonego na zeszłorocznym zjeździe delegatów, Zjazd polecił Zarządowi Głównemu powołać komisję programowo - szkolną dla pracy nad realizowaniem też przedłożonych Zjazdowi przez referenta.

W wykonaniu tej uchwały powstała komisja złożona z kol. kol.: Z. Nowickiego (jako przewodniczącego), K. Staszewskiego (sekretarza), A. Petrykowskiego, S. Somorowskiego, H. Stattlerówny, M. Falskiego, H. Ochędalskiego, Wł. Radwana, R. Tomczaka, J. Krahelskiej, T. Trojanowskiej, Włodarskiego, E. Müllera, K. Maja, Fr. Dąbrowskiego i J. Smulikowskiego.

Komisja w roku sprawozdawczym odbyła 4 posiedzenia, na których ustalono zadania i plan pracy obwarowany pewnymi zgóry ustanowionymi terminami.

Na terenie Ogniska Łódzkiego przy szkole kol. Petrykowskiego działała podkomisja powołana dla tych samych celów. Na wniosek podkomisji Łódzkiej komisja programowo - szkolna postanowiła opracować na podstawie specjalnych przygotowań — projekt nowych programów szkolnych.

W wykonaniu tego planu komisja zwróciła się do kilku wybitniejszych socjologów, pedagogów i myślicieli z prośbą o opracowanie referatów na powyższe tematy, celem przeprowadzenia głębszej nad temi zagadnieniami dyskusji.

Na temat społecznych funkcji szkoły opracowali wyczerpujące referaty prof. E. Znaniecki i prof. Znamierowski—obydwaj profesorowie uniwersytetu poznańskiego. Na temat zaś ideału szkoły polskiej przyrzekli dać prace prof. Pigoń z uniwersytetu wrocławskiego oraz p. Artur Górski i p. Wł. Radwan z Warszawy. Niestety pierwsi dwaj po pewnym czasie zawiadomili komisję, iż tych prac nie wykonają.

5 czerwca 1927 r. odbyło się w Warszawie dłuższe posiedzenie komisji z udziałem prof. Znanieckiego i Znamierowskiego z Poznania. Nad wygłoszonymi referatami przeprowadzona została wyczerpująca dyskusja.

Prof. Znamierowski kładł nacisk na potrzebę wychowania elity społecznej. Pogląd ten — jakkolwiek motywowany metodami naukowymi—spotkał się ze zdecydowaną krytyką członków komisji. Komisja nie przyjęła też prof. Znamierowskiego.

Prof. Znaniecki stoi na stanowisku, żeby młodzieży „umożliwić wiele różnych dróg, dostosować program do indywidualności, a nie indywidualność do programu.”

„Szkoła byłaby ogniskiem luźno powiązanych grup młodzieży, podzielonych według wieku, uzdolnień, zamiłowań, zorganizowanych pod stałym, ogólnym przewodnictwem nauczycieli, lecz czasowo poddawanych specjalnemu przewodnictwu starszych specjalistów. Każda grupa pracowałaby przez pewien czas w określonym środowisku pozaszkolnym, a więc w ogrodzie, w rzemiośle, na roli, w fabryce, przy hodowli zwierząt, w kopalni, w drukarstwie, przy budowie domu i t. p., kiedy indziej pomagałaby w instytucji filantropijnej, współdziałała w dziennikarstwie, uczestniczyła w manewrach, pomagała w szpitalach i t. d.

W przerwach grupa wraca na pewien czas do szkoły, tam przetrawia zdobyte doświadczenia systematyzuje wiedzę i uzupełnia ją wiedzą książkową’.

Z uwagi na poważną argumentację referenta i nowość zagadnienia dyskusja była bardziej powściągliwa i nie ustalająca w wyniku też niewątpliwych.

Referat prof. Znanieckiego postanowiono wydrukować w „Pracy Szkolnej”. W grudniu 1927 r. ma się odbyć dyskusja nad referatem p. Wł. Radwana.

3. PRAGMATYKA.

Projekt rządowy pragmatyki wpłynął do Sejmu w październiku 1924 r. Jednocześnie Zarząd Główny Związku wydelegował swego reprezentanta do Komisji Oświatowej Sejmu, gdzie zreferował on na specjalnym posiedzeniu poprawki naszej organizacji do pragmatyki.

Poprawki te, wydrukowane w setkach egzemplarzy — rozesłało biuro Zarządu Głównego do wszystkich posłów.

Referentem sejmowym pragmatyki był poseł Juljan Smulikowski, wiceprezes Związku, referentem rządowym wizytator Stypiński.

Po dwuletnich obradach w Komisji Oświatowej Sejmu, na plenum Sejmu, w Komisji kultury i oświaty Senatu, w Komisji administracyjnej Senatu, na plenum Senatu, oraz ostatecznie znów w Sejmie — pragmatyka jako ustawa o stosunkach służbowych

nauczycielstwa uchwaloną została przez Sejm dnia 1 lipca 1926 r. a w życie weszła zgodnie z art. 163 dnia 1 stycznia 1927 r.

Ogół nauczycielski zdawał sobie sprawę z tego, że Zarząd Główny Związku wyteżył wszystkie starania w tym kierunku, aby stosunki prawno - służbowe zostały nareszcie uregulowane na terenie całego państwa, gdyż stan rzeczy w okresie braku pragmatyki (do 31. 12. 1926 r.) był wręcz groźny. Starania uwieńczone zostały dobrym skutkiem, gdyż ustawa została uchwalona przez parlament.

Po uchwaleniu ustawy Zarząd Główny podjął starania u rządu o naprawienie tych momentów w pragmatyce, które w parlamencie nie znalazły zrozumienia i ujęte zostały niekorzystnie.

Obok całego szeregu deputacji prezydjalnych i poselskich do przedstawicieli rządu — Zarząd Gł. wystosował 2 memorjały pisemne, domagające się:

Do art. 1 i 2. Należy zwrócić uwagę władzom szkolnym, że ustawa obejmuje nauczycieli podległych Ministrowi W. R. i O. P., a zatem przejście nauczyciela ze szkoły jednej kategorii np. szkoły powszechnej do średniej i t. d nie powoduje przerwy w jakichkolwiek nabytych prawach nauczyciela czy to emerytalnych, zaliczenia czasu służby i t. p.

Do art. 4. 1) Nieskazitelną przeszłość obywatela polskiego przy mianowaniu mogą stwierdzać tylko w tym wypadku władze polityczne, jeśli bezpośrednio (minimalnie rok) nie wyszedł ze szkoły państwowej względnie prywatnej z prawem publiczności. Ewentualnie jeżeli dopiero po roku od uzyskania normalnych kwalifikacji naukowych stara się o posadę.

2) Władanie poprawne językiem polskim w słowie i piśmie stwierdzają siłą rzeczy świadectwa kwalifikacyj naukowych (zawodowych).

Do art. 7. Wydalony z służby państwowej należy rozumieć również że i — ze służby nauczycielskiej z pozbawieniem prawa nauczania w szkołach państwowych i prywatnych po myśli art. 5 lit. e dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej z 7 lutego roku 1919.

Do art. 8. 1) Dekrety ustalenia winien nauczyciel otrzymywać na podstawie wykazu stanu służby bez obowiązku specjalnego wnoszenia prośby względnie przypomnienia. Należy atoli w rozporządzeniu przewidzieć, możliwość przypomnienia władzom tego, przez

zainteresowanego nauczyciela, względnie jego kierownictwo.

2) Kwalifikacje naukowe normuje ustawa o ustaleniu i uposażeniu nauczycieli szkół powszechnych z dn. 27 maja 1919 r. zmieniona ustawa z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 2, poz. 6) i z dnia 15 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, z r. 1925 poz. 68).

3) Termin ustalenia oznacza się w dekrecie i wyznacza się ten dzień, który następuje bezpośrednio po dniu, w którym zainteresowany ukończył 3 lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej, o ile odpowiedział warunkom przewidzianym w ustępie 2-im art. 8.

4) O ile nauczyciel nie otrzymał dekretu w terminie przepisany, w takim razie nie traci wcale swoich uprawnień do ustalenia w powyżej wskazanym terminie.

5) Przeciw orzeczeniu odmawiającemu mu prawa do ustalenia może wnieść zażalenie do władzy wyższej w ciągu 14 dni od otrzymania pisma odmawiającego.

6) Ostatni ustęp art. 8 dotyczy również nauczycieli szkół powszechnych, posiadających studja wyższe zakończone przepisaniem egzaminami.

Do art. 10. Na podstawie brzmienia zawartego w drugim zdaniu tego artykułu Minister ma możność wyrównania braku spowodowanego ustawą sanacyjną, gdyż mocen jest zaliczać lata służby i prawa nabyte w służbie państwowej po dn. 31 grudnia 1925 roku. W konsekwencji możnaby przeto usunąć krzywdę wielu nauczycieli szkół prywatnych np. w Zagłębiu Dąbrowskiem i gdzieindziej), którzy po tym czasie przeszli na etat państwowy, a z powodu ustawy sanacyjnej praw nauczycieli szkół państwowych za czas swojej poprzedniej służby otrzymać nie mogą.

Do art. 17. Wykaz stanu może przeglądać nauczyciel w każdej chwili w czasie godzin urzędowych biura Inspektoratu.

Do art. 18 — 26. 1) Należy zarządzić wybory na konferencjach powiatowych kandydatów na członków Komisji kwalifikacyjnych w tych miejscach, gdzie Rad szkolnych powiatowych niema. W wyborach tych winni wziąć udział wszyscy nauczyciele zarówno stali jak i tymczasowi. Tymczasowi w związku z brzmieniem art. 26 w ustępie i zależni są również od opinji komisji kwalifikacyjnej.

2) Przeciwko wyborom zarówno tym jak wszelkim innym można będzie wnosić protesty do dni 14.

3) Należy unormować koszta podróży członków Komisji kwalifikacyjnych w związ-

ku z punktem 4 art. 22.

4) Orzeczenie o niezadawalającej pracy nauczyciela jest prawomocne gdy zapadnie jednomyślnie.

5) Podług art. 22 członkiem Komisji kwalifikacyjnej nie może być ten, kto odwołującemu się wydawał ocenę, nadto należałoby dodać w rozporządzeniu „ani ten zastępca, który podlega inspektorowi temu, który wydawał ocenę“.

Do art. 29. Należy wyjaśnić, że ustęp 2 art. 29 nie może skłaniać nauczyciela do wykonania takiego zlecenia które jest wyraźnym nadużyciem służbowym sprzecznym z prawem.

Do art. 32. 1) Punkt 1 tego artykułu nie może dotyczyć tego rodzaju darów jak kwiaty i t. p. jakoteż należałoby uwzględnić zwyczaje, panujące w wielu okolicach, iż przy wpisach składają włościanie nauczycielowi dobrowolnie swoje produkty.

2) Punkt 3 wyrażenie „w związku“ należy wyjaśnić, iż nie dotyczy wyrażenia „Związek“, lecz ma znaczenie konspiracyjnego spisku.

Do art. 35. Należy przewidzieć niemożliwość określenia ze strony samego nauczyciela swego stanu zdrowia w tym stopniu, ażeby mógł czekać aż do terminu otrzymania urlopu i wyjątkowo przewidzieć takie wypadki, iż nauczyciel będzie mógł wstrzymać się od pracy choć jeszcze urlopu nie otrzymał.

Do art. 36. Minister wyda nowe rozporządzenie, iż nauczyciele a temsamem młodzież zasadniczo jest wolna od uczęszczania na nabożeństwa w niedziele i święta z obowiązku szkolnego.

Opieka w tym zakresie należy w tych dniach wylącznie do rodziców młodzieży. Wyjątek stanowią nabożeństwa szkolne t. j. z okazji rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego, świąt państwowych — urządzane specjalnie dla młodzieży szkolnej. Wówczas należy zarządzić dyżury, które przede wszystkim objąć winni katecheci (katechetki). Należy zaniechać wogóle obowiązku zbiorowego uczęszczania na nabożeństwa tam, gdzie odległość od szkoły wynosi więcej niż 2 kilometry.

Do art. 37. Ministerstwo upoważni Kuratora i Inspektoraty do zniesienia godzin lekcyj ze względu na wiek, ważne prace społeczne, naukowe i pedagogiczne, alboważ ze względu na warunki osobiste w tem znaczeniu, że nauczyciel oddaje wzamian za to inne usługi mające charakter pracy dla ogólnego dobra. Należy upoważnić kierownika szkoły do czynie-

nia tego we własnym zakresie jeśli przez to nie ucierpi nauka szkolna i nie obniży się ogólny wymiar godzin przewidzianych programem naukowym. W celu umożliwienia zastępstw należałoby zwiększyć pewną ilość etatów nauczycielskich.

Do art. 49. Należy zaznaczyć, iż kierownicy szkół powszechnych po wsiach są obowiązani w czasie ferij letnich starać się o zastępstwo nauczycielskie, a winni są powierzyć opiekę nad szkołą t. zw. Opiekunom Szkolnym względnie Radom szkolnym miejscowym.

Do art. 149. Dla ustalenia nauczycieli według art. 11 należy w krótkiej drodze wydać zarządzenie iż przynajmniej uznaje się za stałe te posady, które określa nazwa szkoły np. dwuklasowa, czteroklasowa, siedmioklasowa, a więc 2, 4, 7 nadto równoległe oddziały tych szkół które przynajmniej dwa lata istnieją. Z dniem 1 stycznia zatem wszyscy nauczyciele jak i kierownicy, którzy odpowiadają warunkom art. 149 winni być uznanymi za stałych według art. 11.

Memorjał ten wysłano pod l. 21802 dn. 9.XII.1926 r.

Nadto pod datą 9.III 1927 r. wysłano drugi memorjał następującej treści:

Zarząd Główny Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych składa przedstawienie dotyczące sprawy mianowania kierowników szkół powszechnych i wprowadzenie w życie postanowień art. 149 ustawy z dnia 1.VII.1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92 poz. 5):

Brak szczegółowych informacji w rozporządzeniu wykonawczem, któreby dawały wyczerpującą interpretację artykułów ustawy z dnia 1 lipca 1926 r o stosunkach służbowych nauczycieli budzi niepokój m. i. w kołach zainteresowanych opóźnieniem zarządzeń władz szkolnych w związku z art. 149 wymienionej ustawy.

Zarząd Główny Związku P. N. S. P. zwraca się z uprzejmą prośbą do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ażeby raczyło rozważyć niżej przedłożony projekt interpretacji tegoż artykułu i zarządzić wykonanie wytyływających zeń konsekwencji.

Konsekwencje te formułujemy w następujących punktach:

1) Stan liczebny młodzieży obowiązanej i zapisanej do szkoły powszechnej z dniem 1 stycznia b.r. staje się podstawą do uznania takiej ilości posad na stałe, jaka wypadnie z przeprowadzonych obliczeń na podstawie art. 6 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R.

P. Nr. 18, poz. 143), w poszczególnym obwodzie szkolnym.

2) Wszystkim nauczycielom znajdującym się na posadach uznanych za stałe należy wydać dekret ustalenia na podstawie art. 11.

3) Wszystkim nauczycielom stałym pełniącym obowiązki kierowników nieprzerwanie nie mniej niż dwa lata" odpowiadającym warunkom stawkowym (art. 12) należy wydać nominacje na kierowników stałych.

4) W stosunku do pełniących obowiązki kierowników nie mających warunków ad 3) władze szkolne raczą wydać dyrektywy niższym instancjom, ażeby przy obsadach drogą konkursu — brały przedwzrostkiem pod uwagę podania kandydatów już pełniących te obowiązki, a mających ustawowe kwalifikacje.

W stosunku do punktu ad 1) Zarząd Główny uważa, że proponowane kryterjum co do ilości posad stałych jest najwłaściwsze, gdyż wychodzi ze skromnego stanu liczbowego młodzieży szkolnej — z okresu wojennego.

Ad 2) i 3). Niewątpliwie zamiarem ustawodawcy było przez stworzenie art. 149 usunąć dotychczasowy, chaotyczny stan rzeczy i w radykalny sposób uregulować sprawę nominacji na stałe posady nauczycieli i stałe posady kierowników. Pod tym względem istnieje już precedens w dziedzinie zarządzeń szkolnych. Oto Kuratorjum O. S. we Lwowie okólnikiem z dnia 1 marca 1921 r. do L. 4898/L. (Dziennik Urzędowy Kuratorjum O. S. L. Nr. 4 z tego roku) załatwiło tę sprawę automatycznie, w pewnej analogji z art. 149 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli — stabilizując rozrzuconych wojennymi sto-

sunkami nauczycieli, stabilizując równocześnie pełniących obowiązki kierownicze. Zarządzenie to odrazu uporządkowało chaos — jaki wówczas panował w dziedzinie administracji szkolnej. Byłoby rzeczą niestuszną narażać wiele osób mających pełne kwalifikacje na ubieganie się drogą konkursu zawsze o wątpliwym rezultacie — chociaż przez długie lata pracy nieraz organizacyjnej szkoły i kierowniczej zasłużyli sobie niewątpliwie na nominację kierowników — zgodnie z intencją art. 149.

Ad 4) Dyrektywy zalecające są w tym przypadku konieczne, gdyż wielu nauczycieli pełni obowiązki kierownicze z przerwami — niemniej kwalifikacje mają wystarczające — a zasługi nieraz duże przez podniesienie poziomu kierowanej przez siebie szkoły.

Zarząd Główny Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych składając niniejsze przedstawienie — uprasza o możliwie najrychlejsze załatwienie poruszony sprawy.

Starania nie pozostały bez skutku. W sierpniu 1927 r. ukazało się Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, zmieniające korzystnie niektóre artykuły o czym szczegółowo pisaliśmy w Nr. 26-ym „Głosu Nauczycielskiego" (z roku 1927).

Zmiany pragmatyki weszły w życie z d. 7 sierpnia b. r. (odnośnie do kierowników weszły w życie z dn. 1 stycznia 1927 r.). Natychmiast po ukazaniu się zmian — Zarząd Gł. wydał drukiem nowy, pełny tekst pragmatyki z komentarzami i objaśnieniami dla nauczycielstwa.

4. AKCJA O POPRAWĘ BYTU.

Walka, prawdziwa, w całym pojęciu tego słowa walka o poprawę bytu — ściśle jest uzależniona od stanu ekonomicznego kraju, ba, Europy, czy świata całego nawet, oraz od stanu psychicznego, nastroju naszego społeczeństwa.

Trzeba odrazu przyznać, że warunki prowadzenia akcji poprawy bytu — były niezmiernie ciężkie. Społeczeństwo rozpaczliwie szukało teoretycznego choćby wyjścia z sytuacji, w jakiej znalazł się kraj, jego gospodarstwo, a wskutek tego, grupy społeczne. Podsunęto mu nareszcie ideę — słuszną, bezwzględną, ciężką i jedyną: równowaga budżetu.

Taka była sytuacja, gdy na początku roku sprawozdawczego Zarząd Gł. naszego Związku i Centr. Kom. Porozum. Zw. Zaw.

Prac. Państwowych przystępowały do akcji o poprawę bytu. Trzeba zrozumieć, że przed Zarz. Gł. Związku leżało podwójne zadanie: wyjednywać coraz lepsze warunki pracy i płacy dla nauczycielstwa i szkoły, a jednocześnie walczyć wraz ze wszystkimi pracownikami państwowymi o ogólną poprawę bytu pracowników, do jakich słusznie zaliczono i nauczycielstwo. W tych też kierunkach poszła praca Zarz. Gł. W pierwszym rzędzie starał się Zarząd Gł., aby nauczycielstwo wróciło do norm i praw z przed dnia 2 grudnia 1925 r., czyli inaczej — trzeba było dążyć do zniesienia ustawy sanacyjnej.

Zostało to w dużej mierze osiągnięte. W grudniu 1926 b. Zarz. Gł. złożył p. vice-premierowi Bartłowi i min. ośw. publi. memoriał, domagający się zniesienia całkowicie

postanowień ustawy sanacyjnej, odnoszących się do nauczycielstwa i szkół powszechnych, a w Sejmie kol. poseł Smulikowski za pośrednictwem swego klubu poselskiego wniósł do łaski marszałkowskiej odpowiednie wnioski.

25 grudnia Sejm uchwalił ustawę, zmieniającą częściowo ustawę sanacyjną. Przywrócono moc 47 art. ustawy uposażeniowej, przywrócono część art. 6 z ustawy 17 lutego 1922 r., dotyczącą ilości dzieci oraz przywrócono jako obowiązujące art. 107, 108 i 109 o zaliczeniu lat służby.

Na skutek starań Zarz. Gł. minister W. R. i O. P. wydał w lutym 1927 r. okólnik, na mocy którego uznano za posiadających wyższe studia nauczycieli, którzy ukończyli kursy pedagogiczne, naukowe i studjum pedagogiczne, naukowe i studjum pedagogiczne przy Państw. Instytucie Pedagog. w Warszawie.

W miesiącu maju Zarz. Gł. wystąpił do min. W. R. i O. P. w sprawie nauczycielstwa kontraktowego, przedstawiając p. min. odpowiedni umotywowany memoriał. Niestety, przedłożenia organizacji, dla względów budżetowych, nie osiągnęły zamierzonego skutku.

W czerwcu delegacja Zarz. Gł. w osobach, stanowiących prezydium Zarządu — przedłożyła postulaty Związku w sprawie uposażenia nauczycielstwa, a następnie w kilka dni później nadeszła p. min. Ośw. Publ. i p. Bartłowi oraz p. min. Skarbu — memoriały, uzasadniające na podstawie przekonywujących urzędowych danych liczbowych — konieczność podniesienia płac nauczycielskich. Jednocześnie poseł kol. Smulikowski składa w Sejmie wniosek o podniesieniu prac. państw. pensyj o 25%.

Przez czas bezpośredniej działalności Zarz. Gł. Związek, za pośrednictwem delegata swego w Centr. Kom. Porozumiewawczej brał wybitny udział w jej akcji.

Centr. Kom. Poroz. znalazła się w bardzo trudnym położeniu.

Stwierdzono, że metoda przedkładania memoriałów choćby najsumiennie opracowanych i najbardziej umotywowanych pracownicy nie zyskują nawet posłuchu dla swych przedłożeń. Pozostała więc droga poinformowania społeczeństwa i pracowników o istotnym położeniu rzeczy oraz wyzyskania każdego momentu, sprzyjającego podkreśleniu doli świat pracy.

W listopadzie ubiegłego roku p. premier Bartel zwołał t. zw. gospodarczą naradę ; ra-

cy. Na konferencję tę początkowo poproszono przedstawicieli rozmaitych, drobnych nawet ugrupowań pracowniczych, pominięto tylko prac. państwowych, których podobnie mieli reprezentować niżsi i wyżsi przedstawiciele rządu. Dzięki jednak stanowczemu domaganiu się prezydium Komisji — przedstawiciele jej zostali w liczbie 16-tu zaproszeni na konferencję.

Przed konferencją, na skutek inicjatywy C. K. P., osiągnięto całkowite porozumienie w kwestjach gospodarczych kraju i ekonomicznych świata pracy z następującymi centralami: Centr. Kom. Klas. Zw. Zaw., Radą Naczelną Zw. Prac. Samorz. i Centr. Organ. Zw. Zaw. Prac. Umysł. Referentami połączonych reprezentacji byli pp. pos. Zaremba i pos. Ziemięcki, koreferentami z naszej strony pp. dr. Raabe i Z. Duda.

Mimo zastrzeżeń o niemożliwości zrealizowania domagań się pracowników państwowych, otrzymali oni wkrótce 10% podwyżkę pensyj, początkowo — jako tymczasowy zasiłek, następnie jednak, od stycznia 1927 r., jako stałe powiększenie wynagrodzenia.

W tym samym czasie rozwinięta została energiczna akcja prasowa. Dała ona rezultat w postaci samorzutnych, a nieprzerwanych wieców w sprawie polepszenia doli, oraz coraz większego uświadomienia opinii publicznej o istotnym, a groźnym położeniu miliona (z rodzinami) pracowników maszyny państwowej.

Po tem przygotowaniu C. K. P. pragnęła otrzymać od rządu odpowiedź, która uspokoiłaby zaniepokojone społeczeństwo, masy wzburzone niedostatkiem i obojętnością sfer rządzących. P. v.-premier odmówił jednak przyjęcia delegacji C. K. P. Związki wtedy zademonstrowały złożeniem osobistym przez delegatów poszczególnych organizacji — memoriałów, uzasadniających podłoże akcji pracowników i ich postulaty.

W rezultacie p. v.-premier, który, żadnej z delegacji nie chciał udzielić jakiegokolwiek odpowiedzi konkretnej, ujmującej zamiary rządu — wygłosił do przedstawicieli prasy przemówienie o kwestji uposażenia pracowników państwowych i zapowiedział podwyżkę na dzień 1 lipca.

W tymże czasie organizacje poszczególne nalegały na ministrów swoich resortów pracy, domagając się od nich, aby podnieśli na Radzie Ministrów kwestję poprawy losu funkcjonariuszów ich ministerstwa.

Skutkiem niewątpliwym tej akcji była, niespodziewana zresztą w formie — uchwa-

ła rządu o zasiłku w m. październiku i grudniu.

We wrześniu przyjmuje p. v.-premier Bartel prezydium C. K. P., z którym konferuje nad rozszerzeniem zasiłku na pracown. pewnych kategorii, a przede wszystkim na emerytów, wdowy i sieroty oraz nad sprawą możliwości zasięgnięcia przez Rząd opinji organizacyj pracowników państwowych o projektach rządowych ustaw i rozporządzeń, normujących kwestje pracy i płacy funkcjonariuszów państwowych, przed ostatecznym uchwaleniem, jako obowiązującego prawa.

Na jednej z konferencyj p. wicep. Bartel zaproponował zwołanie w przyszłości w sprawie projektu nowej ustawy uposażeniowej (koniec października lub początek listopada) konferencji, na którą zostaliby zaproszeni personalni jedynie członkowie prezydium C. K. P. Delegacja, zapytana, zgodziła się na konferencję, zastrzegając się jednak, co do sposobu zwołania jej, gdyż przedstawiciele pracowników winni być obrani, a nie mianowani i obowiązkiem ich jest reprezentować opinię pracowników świadomych treści proponowanych ustaw, które też powinny być im znane przed zasięgnięciem przez Rząd od pracowników ich opinji o tych projektach.

5. OBRONA SŁUŻBOWO-ZAWODOWA

A. NAUCZYCIELE NIEWYKWALIFIKOWANI.

Na terenie b. zaboru rosyjskiego i pruskiego oprócz nauczycieli wykwalifikowanych pełnili obowiązki nauczyciele nie posiadający przepisanych kwalifikacyj.

W roku bieżącym z dn. 31 sierpnia upłynął termin, do którego ci nauczyciele obowiązani byli w myśl art. 22 ustawy z dn. 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu naucz. publ. szkół powszechnych złożyć wymagane egzaminy. Ponieważ na przeszkodzie złożenia tych egzaminów stanęły różne wypadki jak wojna polsko - rosyjska i t. p., Zarząd Główny P. N. S. P. w r. 1925 postarał się o przesunięcie terminu składania egzaminów z 31 stycznia 1925 r. na dzień 31 sierpnia 1927 r. W bieżącym roku Zarząd Główny Związku P. N. S. P. znowu kilkakrotnie występował do Ministerstwa W. R. i O. P. w celu spowodowania wniesienia do Sejmu projektu ustawy przedłużającej wyżej wymieniony termin jeszcze o dwa lata dla województw centralnych, a 3 lata dla województw wschodnich. Wobec negatywnego

Ta sama delegacja została przyjęta przez p. min. Skarbu, od którego domagała się załatwienia m. in. i palącej sprawy wpisów.

Mimo czynionych obietnic, przyznać trzeba w niezdecydowanej formie, — Rząd nie znalazł niestety funduszków dla wypłacenia zasiłku emerytom, wdowom i sierotom pracowników państwowych.

W sprawie wpisów szkolnych osiągnięto zniesienie przedstawiania zaświadczeń o braku miejsc w państw. szk. średn. oraz zwołanie ponowne komisji, która ma oznaczyć istotne koszty kształcenia dziecka w państw. szk. średniej. Rezultaty badań tej komisji będą podstawą do zmiany wysokości zwrotu opłat za dzieci pracowników, kształcone w prywatnych szkołach średnich i zawodowych.

Akcja trwa. Od zdecydowanej postawy pracowników państwowych, a przedewszystkiem od grup świadomych swych zadań — więc i od nauczycielstwa, które przede wszystkim zdaje sobie sprawę z ogromu tylnic ofiar finansowych i moralnych, poniesionych przez szkolnictwo i nauczycielstwo dla dobra państwa i „równowagi budżetu” — od zdecydowanej woli tych pracowników — powtarzamy — zależy w ogromnej mierze — osiągnięcie w istotnej i ostatecznej mierze poprawy losu.

stanowiska Ministerstwa, kol. Nowicki, wiceprezes Związku, w dn. 20 czerwca zgłosił do Sejmu wnioski w tej sprawie, który został przyjęty na Komisji Oświatowej Sejmu, a w dn. 19 września 1927 — i przez Sejm Nadto — w wyniku tych starań — Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wydał rozporządzenie (z mocą ustawy) przedłużające termin składania egzaminów na terenie województw wschodnich (zob. „Głos Naucz.” Nr. 27 z r. 1927) — do r. 1929.

B. O ZNIESIENIE USTAWY SANACYJNEJ.

Ustawa z dn. 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej, znana powszechnie pod mianem ustawy sanacyjnej, wyrządzała krzywdę szkolnictwu i nauczycielom w następujący sposób:

1) pozbawia kierowników publicznych szkół powszechnych równoważnika pieniężnego za grunt (tych, którzy nie korzystają z gruntu),

2) zmniejsza nauczycielom wynagrodzenie za godziny nadliczbowe z 22,5 na 15

punktów w stosunku miesięcznym za jedną godzinę,

3) 7-kl. szkoły (pełne) pozbawia osobnego kierownika,

4) zwiększała liczbę dzieci w 1, 2 i 3-klasowych szkołach z 60 na 80, ze 100 na 120, ze 150 na 170.

5) pozbawiała kierowników oraz p. o. kierowników dodatku za administrację i oddziały równoległe,

6) zabraniała zaliczać lata pracy nauczycielom, którzy wstąpili do służby po 1 października 1923 r., t. j. po wejściu w życie ustawy uposażeniowej z dn. 9 października 1923.

Zarząd Główny P. N. S. P. w trosce o rozwój szkolnictwa powszechnego jak najostrzej przeciwstawiał się tej ustawie. W kilkakrotnych memorjach i ustnych przedstawieniach domagał się zniesienia wszystkich wyżej wymienionych punktów. Wynik starań o tyle jest pomyślny, że dotychczas uchylono ustawę w punktach 4, 5 i 6; natomiast postanowienia wymienione w punktach 1, 2 i 3 nadal obowiązują, a szczególnie daje się we znaki przepis, którym pozbawiono pełne 7-klasowe szkoły osobnych kierowników. Przeładowanie klas, nadmierna liczba dzieci, brak zastępców za chorych nauczycieli, stwarza sytuację dla 7-klasowych szkół bez wyjścia, gdyż kierownik szkoły obciążony nadmierną pracą administracyjną, zmuszony jest jeszcze pełnić obowiązki wychowawcy jednej klasy, więc zupełnie brakuje mu czasu na zastępowanie chorych nauczycieli. Dzięki temu stanowi rzeczy, poziom szkolnictwa powszechnego zamiast podnosić się, coraz bardziej obniża się. Z chwilą zmiany warunków politycznych, Zarząd Główny Związku P. N. S. P. przedłożył obszerny memorjał, domagający się uchylecia ustawy sanacyjnej, a szczególnie przepisów, dotyczącego pozbawienia 7-klasowych szkół kierowników. Sprawę tę ponawiano co pewien czas. Ostatni raz delegacja w dniu 19 września 1927 r. na audjencji u p. Ministra Oświaty, kategorięcznie żądała zniesienia pozostałych punktów ustawy sanacyjnej, dotyczących szkolnictwa powszechnego.

C. WERYFIKACJE.

Nauczycieli czynnych przed 1 października 1923 r. władze szkolne obowiązane były zweryfikować na skutek indywidualnych próśb na podstawie art. 21 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych. Bardzo wielu

jednak nauczycieli nie wniosło przez 1 października 1923 podań o zaliczenie lat pracy przed wstąpieniem do publicznego szkolnictwa polskiego, wobec czego straciło prawo do zaliczenia lat pracy, gdyż w myśl art. 108 ustawy z dnia 9 października 1923 r. władze szkolne drugiej instancji, t. j. Kuratorja, mogą tę sprawę załatwiać tylko tym nauczycielom, którzy wstąpili po 1 października 1923. Wobec takiego stanu prawnego, Zarząd Główny Związku P. N. S. P. od 4 lat stale domaga się od Ministerstwa W. R. i O. P. wniesienie projektu ustawy któraby dotychczasowe przepisy zmieniła w kierunku **zweryfikowania tych nauczycieli, którzy dotychczas zweryfikowani nie zostali.** Mimo usilnej akcji Zarządu Głównego, sprawa ta nie weszła jeszcze w stadium realizacji.

D. KONKURSY, KWALIFIKACJE I ZWOLNIENIE OD EGZAMINÓW.

Konkursy. Do chwili wejścia w życie pragmatyki nauczycielskiej sprawa konkursów na stałe posady nauczycieli i kierowników była normowana albo przepisami byłych państw zaborczych (Małopolska i były zabor pruski), albo polskimi przepisami zawartymi w Tymczasowych przepisach o szkolnictwie elementarnem z r. 1917 (b. Kongresówka). Władze szkolne w większości jednak wypadków nadawały posady bez konkursu. Zarząd Główny Związku P. N. S. P. dążył do zmiany tego systemu, gdyż tylko droga konkursu wydawała mu się i wydaje najodpowiedniejszą drogą do obsadzenia stanowisk nauczycielskich i kierowniczych, postulaty więc jego zostały uwzględnione w postaci uchwalenia przez Sejm art. 11 pragmatyki nauczycielskiej, który sprawę konkursów definitywnie normuje.

Kwalifikacje. Sprawa kwalifikacji wymaganych do ustalenia dotychczas nie została uregulowana prawnie. Na terenie b. zaborów austriackiego i pruskiego obowiązują przepisy wydane przez państwa zaborcze, na terenie zaś b. zaboru rosyjskiego, jakkolwiek obowiązuje formalnie dekret o kształceniu nauczycieli, to jednak wobec postanowień art. 22 ustawy z dn. 27 maja 1919 r. o ustaleniu i wynagradzaniu naucz. publ. szkół powszech. w praktyce nie był stosowany. Zarząd Główny Związku P. N. S. P. w swoich postulatach przedkładanych Ministerstwu W. R. i O. P. **żądał unormowania tej sprawy jednolitą ustawą dla całego państwa.** Narazie to się nie stało, ale przynajmniej kwestja ustalenia nauczycieli posiadających w dniu 1

stycznia 1927 trzy lata pracy i pełne kwalifikacje na terenie b. zaboru rosyjskiego została pomyślnie załatwiona. Nauczycieli tych ustalono bez drugiego egzaminu nauczycielskiego. **Porad w tych sprawach udzielił Zarząd 638.**

E. SPRAWY DYSCYPLINARNE.

Do wejścia w życie pragmatyki nauczycielskiej postępowanie dyscyplinarne względem nauczycieli szkół powsz. opierało się na dekreście z dnia 7 lutego 1919 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli. Przepisy te w życiu praktycznym okazały się niedostatecznymi, zawierały wiele niedomówień, to też Zarząd Główny Związku P. N. S. P. często występował do władz wyższych o normowanie tej sprawy drogą rozporządzeń. W jednym z memorjałów Zarządu Głównego z dnia 13.I.1927 r., przedstawiliśmy różne interpretowanie przepisu o pełnomocnictwach dla obrońców - nauczycieli i żądał unormowania tej sprawy, albowiem niektórzy inspektorzy celem udzielenia nauczycielowi obrońcy urlopu żądali od danego nauczyciela deklaracji, iż zgadza się bronić sprawy. Takie żądanie Zarząd Główny uważał za niezgodne z przepisami.

Z ramienia Zarządu Głównego obronę w urzędach dyscyplinarnych prowadzili członkowie Związku i adwokaci. Członkowie Związku stawali w charakterze obrońców w **15 wypadkach**, adwokaci zaś w **7** (nadto zob. niżej Referat Obr. Pr.). Pozatem Zarząd Główny niejednokrotnie interwenjował w Ministerstwie W. R. i O. P. przeciwko wytaczaniu spraw dyscyplinarnych za błahe przekroczenia, za które wystarczyłoby w zupełności kara upomnienia, lub zwrócenia uwagi na niewłaściwe postępowanie nauczyciela.

F. PRAKTYKI RELIGIJNE W SZKOLE.

Art. 36 Pragmatyki wprowadził niejasno sformułowane wymaganie, aby nauczyciel w niedziele i święta poświęcał także w pewnych wypadkach swoje wolne chwile odpoczynkowe — pracy szkolnej. Minister oświecenia p. Kazimierz Bartel wydał słynny okólników, w którym art. 36 Pragmatyki interpretowany został wręcz nieoczekiwanie (zob. „Głos Naucz.” Nr. 4 z r. 1927 i Nr. 5 — 1927). Nauczycielstwo zostało zobowiązane służbowo do zmuszania dzieci szkolnych, aby wykonywały praktyki religijne, chodziły masowo do kościoła pod dozorem nauczycielstwa i t. p. Nadto katecheta szkolny otrzymał przywilej opieki nad moralnością życia szko-

ły (a więc i nauczycielstwa). Te niedopuszczalne przepisy wywołały nie tylko rozgoryczenie wśród nauczycielstwa, ale tu i owdzie miały już miejsce nietaktowne wystąpienie katechetów i proboszczów, nadużywających okólnika p. Bartla.

Zarząd Gł. w obronie niezależności szkoły przed wpływem jakichkolwiek czynników trzecich i w obronie nauczycielstwa, któremu odebrano możność świątecznego odpoczynku po mozolnej pracy — występował o wycofanie okólnika. Przeciw treści tego okólnika delegacja Zarządu Głównego założyła protest u ministra W. R. i O. P. i u p. Bartla.

Jak dotąd — nie nastąpiło jeszcze uzdrowienie tej sytuacji.

G. KONFERENCJE REJONOWE.

Sprawa konferencji rejonowych, jakkolwiek brak ustawowych przepisów do jej uregulowania, została unormowana rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 maja 1926 r. Nr. I-5580/26 (Dz. Urz. Min. Nr. 12 poz. 144). Zarząd Główny Związku P. N. S. P. zdając sobie sprawę z doniosłości konferencji rejonowych w życiu szkolnym dążył do unormowania tej sprawy tak, aby nauczycielstwo miało jak największą swobodę działania na konferencjach i aby konferencje były terenem samokształcenia się nauczycieli, a nie terenem, na którym inspektor szkolny miałby oceniać pracę nauczyciela. W ciągu roku szkolnego kilkakrotnie Zarząd Główny zwracał uwagę władz szkolnych na wypadki przekroczenia rozporządzenia Ministerstwa i udzielał rad interesowanym nauczycielom jak należy postępować na konferencjach, aby stały się one istotnym polem doświadczalnym w zawodzie nauczycielskim. Z dyskusji prowadzonej na łamach „Głosu N.”, przez Kolegów, Zarząd Główny Związku P. N. S. P. nabrał przekonania, iż większość Kolegów jest za utrzymaniem konferencji w charakterze obecnym, czyli jest zgodna ze stanowiskiem Zarządu Głównego.

H. NAUCZYCIELE KONTRAKTOWI.

Nauczyciele kontraktowi w publicznym szkolnictwie powszechnym uznani są jako zastępcy urlopowanych nauczycieli etatowych. Uposażenie tych nauczycieli, ich prawa opiera się na umowie prywatno - prawnej, że do nich przepisy ustawy dotyczące nauczyc. etatowych nie mają zastosowania. Największą bolączką jest uposażenie tych nauczycieli za miesiące wakacyjne. Dotychczas sprawę upo-

sażenia za te miesiące reguluje okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 12 z r. 1923 pod poz. 101. Zarząd Główny Związku P. N. S. P., rozumiejąc dobrze krzywdzenia ich uposażenia za miesiące wakacyjne, domagał się i domaga unormowania tej sprawy w myśl zasad sprawiedliwości, a mianowicie oprócz postulatów składanych ustnie 1 czerwca 1927 r. wystąpił do Ministerstwa W. R. i O. P. o uregulowanie sprawy uposażenia nauczycieli kontraktowych w następujący sposób:

1) nauczyciele, którzy pracują w ciągu roku szkolnego minimum 7 miesięcy otrzymują uposażenie za miesiące lipiec i sierpień,

2) nauczyciele, którzy pracują mniej niż 7 miesięcy, ale rozpoczęli pracę przed 1 kwietnia danego roku szkolnego — za miesiąc lipiec,

3) jeżeli nauczyciel kontraktowy od przyszłego roku szkolnego zostanie zamianowany etatowym nauczycielem, nominacja winna być dokonana od dnia 1 miesiąca następującego po dacie rozwiązania kontraktu (w miesiącach wakacyjnych).

I. UPOSAŻENIE.

Oprócz akcji prowadzonej wspólnie z innymi organizacjami pracowników państwowych, Zarząd Główny Związku P. N. S. P. złożył kilka memorjałów o poprawę bytu nauczycieli, a mianowicie: dnia 16 września 1926, 5 listopada 1926 o przyznanie dodatków dla nauczycieli pracujących na Podhalu i w miejscowościach kuracyjnych, w których dzięki napływowi kuracjuszków artykuły pierwszej potrzeby przewyższają cenę w stolicy, 10 marca w sprawie przyspieszenia wypłaty wyrównania uposażenia w grupie VII, 29 kwietnia 1927, w sprawie wyższego uposażenia absolwentów państwowego instytutu robót ręcznych, 2 czerwca 1927, deputacja złożyła memorjał wicepremierowi Bartłowi, Ministrowi Skarbu i Ministrowi Oświaty w sprawie podwyższenia uposażenia, 9-go tegoż miesiąca powtórnie zostały złożone wnioski w tej samej sprawie, 20 czerwca wiceprezes Związku Smulikowski poseł na Sejm zgłosił wniosek do Sejmu o poprawę bytu pracowników państwowych (nauczycieli). Porad i interwencji w **Zarządzie Głównym wykonano 1235**. (Dalsze szczegóły z walki o uposażenie — patrz wyżej, p. t. Akcja o poprawę bytu).

J. POMOC LEKARSKA.

Sprawa pomocy lekarskiej jest unormowana rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 4 sierpnia 1926 r. (zob. „Głos Naucz. Nr. 23, 24, 25 z r. 1926 str. 431). W tej sprawie Zarząd Główny dążył do zastosowania tych przepisów w życiu nauczycieli. Porad udzielono 153.

K. EMERYTURA.

W sprawach emerytalnych wobec istnienia ustawowych przepisów działalność Zarządu Głównego ograniczyła się do udzielenia porad, interwencji u władz. Porad udzielono 560, interwencji w okresie roku szkolnego 1926/27 — 112.

L. LEGITYMACJE SŁUŻBOWE.

Od roku 1926 z legitymacyj służbowych uprawniających do ulgowych przejazdów kolejami państwowymi korzystali wszyscy czynni i emerytowani funkcjonariusze państwowi. Z dniem 1 stycznia tego roku Prezydium Rady Ministrów pozbawiło legitymacyj kolejowych nauczycieli, którzy zostali przeniesieni w stan spoczynku przez zbyte władze zaborcze. Ponieważ dotknęło to najbardziej naucz. szkół powsz. Zarząd Główny Związku P. N. S. P. oprócz ustnych przedstawień w dniu 1 marca 1927 r. zwrócił się do Premiera Rządu z memorjałem o przwrócenie wszystkim emerytowanym funkcjonariuszom państwowym tych legitymacyj.

L. RÓŻNE SPRAWY.

Dnia 4 grudnia 1926 r. Zarząd Główny wniósł do Ministerstwa W. R. i O. P. memorjał w sprawie zniesienia opłat szkolnych za dzieci nauczycieli i uczęszczające do państwowych szkół. Niestety, sprawę tę obecnie załatwiło Ministerstwo odmownie.

Dnia 20 i 22 września 1926 r. Zarząd Główny wniósł do Ministerstwa dwa memorjały. Pierwszy w sprawie stosunków na terenie okr. wołyńskiego, a drugi na terenie okręgu szk. poleskiego, domagając się zmian na stanowiskach kuratorów.

5 maja 1927 r. interwencja w sprawie odroczenia ćwiczeń wojskowych tym nauczycielom, którzy w czasie wakacji 1927 i brali udział w kursach wakacyjnych. Sprawa została załatwiona przychylnie.

**

Nadto cały szereg szczegółów wykazujemy w dziale „Akcja o poprawę bytu” i niżej w dziale „Referat obrony prawnej”.

6. REFERAT OBRONY PRAWNEJ.

Stworzony przed dwoma laty referat ten nie zdołał jeszcze rozwinąć się w tak szerokim zakresie, jak pierwotnie projektowano; ważnym przyczynkiem tego był uchylony już dekret o odpowiedzialności dyscyplinarnej, który rozdrabniał całą akcję w dwustu przeszło powiatach całego państwa, co przy największych wysiłkach nie mogła dać owocnego rezultatu.

Obecnie obowiązująca pragmatyka służbowa polepsza te stosunki, gdyż wprowadza do postępowania dyscyplinarnego ogromne zróżniczkowanie kar i nie dopuszcza do porczywdzenia poszczególnych jednostek.

W tych warunkach referat obrony prawnej udzielił kilkudziesięciu porad prawnych ustnych i piśmiennych w sprawach dyscyplinarnych, karnych i cywilnych poszczególnych kolegów, przytem porady te najczęściej udzielane były w kancelarji kol. adw. Zygmunta **Olidzkiego**, bądź bezpłatnie, bądź za minimalną opłatą 5 lub 10 złotych.

Na koszt władz związkowych przeprowadzono kilka większych spraw na prowincji i w Warszawie, tych mianowicie, w których wchodził w grę interes ogólny: bądź Związku, jako takiego, bądź ogółu nauczycielstwa, np. we Włocławku sprawa przeciwko Dangłowi,

w Warszawie — sprawa przeciwko Antoszcukowi i innych.

Pozatem kol. adw. Olidzki występował w obronie kolegów w 5 sprawach w Wyższym Urzędzie Dyscyplinarnym w Warszawie, oraz w urzędach dyscyplinarnych: w Radzyminie, Puławach, Mławie, Garwolinie (2 razy), Opocznie, Węgrowie (2 razy), Mińsku Mazowieckim i innych. Od dnia 1 kwietnia r. b. urzędy dyscyplinarne przestały działać i aż do 1 października r. b. sprawy dyscyplinarne na mocy nowej pragmatyki służbowej zostały zawieszane.

Obecnie sprawy dyscyplinarne zostaną skoncentrowane w siedzibach kuratorów i łątwiej będzie władzom związkowym przeprowadzić obronę kolegów.

Drugi rok istnienia referatu obrony prawnej wykazał pożyteczność tej gałęzi naszej pracy i znaczną korzyść dla kolegów w najcięższych chwilach ich życia t. j. w chwili targu ze swemi władzami.

O wystąpieniach innych pp. adwokatów w sprawach Związku — podajemy wyżej w dziale „Obrona s. użbowo-zawodowa”. Syndykami prawnymi Związku są nadto pp. Dr. H. Lieberman (poseł), W. Tomaszewski, T. Szumański.

7. ZARZĄD GŁÓWNY I JEGO ORGANA WYKONAWCZE.

A. ZARZĄD GŁÓWNY.

W roku sprawozdawczym Zarząd Główny odbył trzy plenarne posiedzenia, na których załatwił cały szereg spraw tak przekazanych przez Zjazd Delegatów, jak i bieżących, dotyczących ustroju organizacji związkowej (stworzenie Wydziału pracy organizacyjnej), następnie Samopomocy leczniczej, Sanatorium, działalności gospodarczo-finansowej i t. p. Zmian personalnych w tym okresie nie było. Nazwiska i adresy członków Zarządu Głównego podajemy na końcu sprawozdania.

B. WYDZIAŁ WYKONAWCZY ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Z pełnego Zarządu Głównego wyłoniony został na plenarnem posiedzeniu w dniu z 2 na 3 listopada 1925 w Zakopanem Wydział Wykonawczy, składający się z 13 członków. Posiedzenia Wydziału Wykon. odbywały się przeciętnie 2 razy w miesiącu. W roku sprawozdawczym odbyto ogółem 23 posiedzeń, na których omawiano wszystkie sprawy, wchodzące w zakres działalności i zaintereso-

sowań Związku, a w szczególności Zarządu Głównego.

Sprawy te omawia zasadniczo całokształt niniejszego sprawozdania.

C. PREZYDJUM ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

W skład Prezydjum wchodzi: prezes, trzech wiceprezesi, dwaj sekretarze prezydjalni, skarbnik, sekretarz generalny Związku i redaktor Prezydjum Zarządu Głównego jest to poniekąd ciało nieustannie obradujące, częstokroć codziennie, zwłaszcza w okresie tworzenia ustaw, dotyczących szkolnictwa i nauczycielstwa (pragmatyka) i ustalania projektów ustroju szkolnego, jak niemniej ze względu na cały szereg spraw, których pilność i ważność wymagały szybkiej decyzji i załatwienia. W okresie sprawozdawczym odbyto około 100 posiedzeń prezydjalnych; posiedzenia odbywają się według zasad regulaminu.

Prezydjum w swoim składzie wchodzi automatycznie do wszystkich Sekcyj i Komisj Zarządu Głównego.

D. RADA FINANSOWA.

Rada finansowa, której przewodniczącym jest skarbnik kol. Makuch, ma za zadanie czuwanie nad całością gospodarki finansowej Związku, inicjowanie źródeł dochodu, nadzorowanie skarbowości i kasowości, w szczególności przestrzeganie ściśle ram uchwalonego budżetu, by wydatki nie przekroczyły preliminowanych sum i nie zachwiały budżetem Związku. Wnioski, dotyczące spraw finansowych po rozpatrzeniu przez Radę Finansową uzyskują zatwierdzenie Wydziału Wykonawczego.

E. REDAKCJA „GŁOSU NAUCZYCIELSKIEGO”.

Redaktor „Głosu Nauczycielskiego” kol. R. Tomczak urzęduje w sprawach redakcyjnych i prasowych Związku w godzinach 10 — 2 rano.

Szczegółowe sprawozdanie z działalności prasowo-wydawniczej znajduje się na końcu części I-iej, niżej.

F. BIURA ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Trudno przemilczeć o tej mrowczej, cichej, kolosalnych rozmiarów pracy naszych biur, w których cały dzień do późnego wieczora wra pracą, częstokroć przerastającą siły pracownika.

Jeśli zważymy, że w okresie sprawozdawczym biuro przy stosunkowo małej ilości pracowników wyekspedjowało kilkaset tysięcy różnych wydawnictw (kalendarze, ustawy emeryt., pragmatyki, broszury o ustroju szkolnym (wydano 100 tysięcy egz.) i t. p. i że wpłynęło 23.600 pism i wyszło 58.712 pism (w tej ostatniej liczbie jest ponad 34 tysięcy pism zbiorowych — jak upomnienia buchalteryjne, wykazy, kwestionariusze, komunikaty), to przyznać należy, że aparat administracyjny Związku, mimo małych niedociągnięć, jak również braku odpowiedniego lokalu biurowego nadzwyczaj sprawnie funkcjonuje. **Naczelnym szefem biur Zarządu Głównego jest Sekretarz Generalny, kol. Ludwik Suda.**

Biura Zarządu Głównego dzielą się na:

1. Sekretarjat i naczelnia kancelarja,

w której pracują referenci: prawno-służbowy, gospodarczo-finansowy, ewidencyjny, organizacyjny, dziennikarka, maszynistka i ekspedjenci (2 siły urzędnicze); w dziale buchalterji, której kierownikiem jest księgowy kol. Solarski, pracują cztery siły urzędnicze: referent Samopomocy leczn., dziennikarz, pomocnik księgowego i kasjer.

W Sekcji Kształcenia Naucz. pracuje jedna siła pomocnicza, a w Sekcji Pedagogicznej, Adm. Pol. Archiwum Psychologii i bibliotece jedna siła urzędnicza.

Razem 17 pracowników.

Kierownikiem naczelniej kancelarji jest ref. organiz., kol. Mayer.

Biuro Z. Gł. mieści się w lokalu przy ul. Marszałkowskiej 123, II p., tel. 205-88, 269-08.

2. **Wydział Oświaty Pozaszkolnej** — biuro mieści się przy ul. Wspólnej 23 (Instytut Staszica); pracuje jedna siła urzędnicza. Tel. 503-50.

3. Administracja wydawnictw

pod kierownictwem p. Kisielnickiej obejmuje administrację i ekspedycję „Głosu Nauczycielskiego” z mies. dod. „Pracy szkolnej” (w 40.000 egz. tygodniowo), „Szkoły Specjalnej” i „Polskiej Oświaty Pozaszkolnej”, w której pracują 3 siły urzędnicze.

Biura Administracji mieszczą się w lokalu przy ul. Świętokrzyskiej 30. Tel. 269-49.

4. **Administracja „Płomyka”** pozostaje pod bezpośrednim kierownictwem kol. Włodarskiego, wydawcy „Płomyka” i „Płomyczka” im. Związku — pracę prowadzą 4 siły urzędnicze.

Pozatem zajętych jest 2 woźnych i 3 gońców.

Godziny pracy we wszystkich biurach trwają od 8 rano do 3 popołudniu. Jednakże codziennie z powodu istotnego nadmiaru pracy i załatwiania interesantów obecni są w biurze w godzinach od 4 po poł. do 9-iej, a nawet później, oprócz poszczególnych członków Prezydium, sekretarz generalny i kierownik kancelarji.

5. Zarząd Główny prowadzi w lokalu przy ul. Marszałkowskiej 123 — **kwatere noclegową** dla koleżanek i kolegów członków związku. Opłata za dobę wynosi 2.50 zł. W okresie sprawozdawczym korzystało z noclegów 1820 osób.

8. SĄD HONOROWY.

W skład Sądu Honorowego wchodzi kol.: Ciesielski Piotr, Dargielowa Aleksandra, Dabarek Czesław, Golejewska Marja, Paliński Stanisław, Raczek Stanisław, Sawicki Stanisław, Szymański Zygmunt.

Przewodniczący Sądu — Stanisław Sawicki.

Zastępca przewodn. — Czesław Dabarek. Sekretarka Sądu — Aleksandra Dargielowa.

Zastępczyni sekret. — Marja Golejewska.

W okresie sprawozdawczym Sąd Honorowy przy Zarz. Gł. odbył 10 posiedzeń, na

których rozpatrzono ogółem 16 spraw, z tych kilka bardzo zagmatwanych i trudnych do polubownego załatwienia na gruncie Organizacji.

Po dokładnym rozpatrzeniu w obecności stron zainteresowanych, jak również i bez udziału stron, zatwierdzono wyroki Sądów Honorowych przy Ogniskach w 4-ch wypadkach, zmieniono w 1 wypadku. Z powodu uchybień formalnych podczas przebiegu spraw w I instancji odesłano do powtórnego załatwienia 7 spraw. Nie nadawały się do szczegółowego rozpatrywania i wyrokowania 2 sprawy wskutek braku cech przestępstwa. Pozostały niezadowolone jeszcze 2 sprawy z powodu braku niektórych potrzebnych dokumentów, nienadesłanych przez Sądy Honor. i instancji.

9. SEKCJA REFORMY USTROJU SZKOLNICTWA.

Ważność zagadnienia ustroju szkolnictwa w Polsce skłoniła Zarząd Główny do powołania specjalnej Sekcji do pracy w tej dziedzinie. Jest to jedna z najżywotniejszych i największych Sekcyj Zarz. Gł., w skład której wchodzi osoby z pośród nauczycielstwa i wybitne jednostki świata naukowego, zainteresowane doniosłością zagadnienia — w ogólnej liczbie 20 osób oprócz członków Wyd. Wyk.

Sekcja odbyła cały szereg posiedzeń, zainicjowała organizowanie zebrań rodzicielskich i wieców obywatelskich w całej Polsce, wydała broszury omawiające postulaty jednolitego ustroju całego szkolnictwa, uświadamiała całe społeczeństwo o ważności realizacji tego zagadnienia drogą licznych komunikatów w codziennej prasie stołecznej i prowincjonalnej, i wysłała odezwy i okólniki do wszystkich oddziałów Związku w sprawie organizowania wieców i wysyłania depeš z uchwałami do czynników rządowych, Sejmu i posłów.

Szczegółowiej sprawy te porusza na wstępie artykuł „O reformę ustroju szkolnego”.

Przewodniczącym tej Sekcji jest kol. Z. Nowicki.

10. SEKCJA PEDAGOGICZNA.

Sekcja w niezmiennym składzie osobowym pod przewodnictwem kol. Librachowej Marji odbyła w okresie sprawozdawczym 7 posiedzeń, na których omawiano następujące sprawy: 1) Sprawozdanie ze Zjazdu Wychowania Moralnego, wydanie w druku materiałów z tegoż Zjazdu. 2) Wznowienie działalności komisji programowej i propagandowej. 3) Projekt nawiązania współ-

pracy z Międzynarodową Ligą Nowego Wychowania — p. Anna Oderfeldówna referowała w dniu 11-tym października na posiedzeniu Sekcji Pedagogicznej projekt przystąpienia Związku P. N. S. P. do Międzynarodowej Ligi Nowego Wychowania. Na skutek czego zaprenumerowane zostały trzy czasopisma: „Pour L'Ere Nouvelle”, „The-New-Era”, i „Das Werdende Zeitalter”, przez sam fakt zaprenumerowania wyżej wymienionych pism Sekcja Pedagogiczna stała się członkiem Międzynarodowej Ligi Nowego Wychowania. 4) Sprawa reformy programów. 5) Sprawa połączenia Towarzystwa Badań nad Dziećmi z Sekcją Pedagogiczną. Na specjalnie zwołanem posiedzeniu Zarządu Sekcji dn. 11-go lutego 1927 r., poświęconem połączeniu Sekcji Pedagogicznej z Tow. Badań nad Dziećmi im. Anieli SzycoŃny omawiano regulamin. P. Kisielewski referował stronę prawną, odczytując projekt Statutu. Z powodu choroby d-ra Jaroszyńskiego sprawa połączenia Sekcji Pedagogicznej z Tow. Badań nad Dziećmi uległa zwłoce.

Księgozbiór Sekcji Pedagogicznej liczy dzieł 788 z zakresu pedagogiki, psychologii i filozofii w polskim i obcych językach. Zinventaryzowano, opatrzone kartkowym katalogiem alfabetycznym i działowym. W myśl obowiązującego regulaminu z biblioteki korzystać mogą wszyscy nauczyciele, oraz słuchacze seminarjów, za okazaniem legitymacji. Biblioteka czynna była codziennie od godziny 6-iej do 8 wiecz.; jak wykazują obliczenia, t. zw. kart czytelników z biblioteki wypożyczano 463 książki, przeważnie treści wychowawczej i metodycznej. Biblioteka w okresie sprawozdawczym zakupiła książek polskich i obcych tomów 18.

Zaprenumerowano 6 polskich czasopim, zagranicznych 15. Wymiennych pism z „Pracą Szkolną” otrzymuje Biblioteka 8 czasopim.

Staraniem Sekcji Pedagogicznej urzędowo pięć odczytów: 1) 11-go listopada 1926 r. p. Anny Oderfeldówny „W sprawie ankiety dotyczącej pomocy szkolnych zorganizowanej przez Międzynarodowe Biuro Wychowania w Genewie”. 2) dn. 3.XII, 10.XII i 17.XII 1926 r. dalszy ciąg cyklu odczytów profesora Myślickiego na temat: „Idea Szkoły Pracy”. 3) dnia 16.VI — p. Radlińskiej. Sprawozdanie z Międzynarodowego Zjazdu „Szkoła w służbie pokoju”, który odbył się z inicjatywy Międzynarodowego Biura Wychowania w Pradze Czeskiej (16 — 20 kwietnia 1927 r.).

Działalność Sekcji Pedagogicznej jako poradni w sprawach pedagogiczno-metodycz-

nych rozwija się pomyślnie za pośrednictwem „Pracy Szkolnej”.

W okresie sprawozdawczym Sekcja Pedagogiczna otrzymała 238 listów, przeważnie w sprawie informacji bibliograficznych, wskazań metodyczno-wychowawczych i pomocy szkolnych. Odpowiedzi udzielono bądź bezpośrednio, bądź też na łamach „Pracy Szkolnej”.

„Praca Szkolna” zmieniła formę dotychczasową. Powiększono rozmiary miesięcznika, który od 1-go stycznia 1927 r. wychodzi w objętości 2-ch arkuszy, zamiast dotychczasowego 1-go arkusza, przez co zyskano większą możliwość poruszania wielu zagadnień pedagogiczno-szkolnych na łamach wydawnictwa.

11. SEKCJA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO.

Działalność Sekcji Szkolnictwa Specjalnego w roku 1926 obejmowała następujące punkty:

- 1) wydawanie kwartalnika „Szkola Specjalna”,
- 2) opracowanie i wydanie **Szkolnego Zeszytu Biograficznego**,
- 3) publikowanie zagadnień związanych ze szkolnictwem specjalnym w **Bibliotece Pedagogiki Leczniczej**,
- 4) organizację **Muzeum Szkolnictwa Specjalnego**,
- 5) organizację biblioteki szkolnictwa specjalnego,
- 6) pracę w szkołach samokształceniowych.

I. Jedną z najważniejszych i najpoważniejszych prac Sekcji Szkolnictwa Specjalnego jest wydawanie „Szkoly Specjalnej” (zob. dział ((Sprawy prasowe - wydawnicze):

II. W naszym szkolnictwie specjalnym (to samo i powszechnym) dawał się dotkliwie we znaki brak należycie opracowanego Zeszytu biograficznego, czy jak inni nazywają Karty indywidualnej, w której nauczyciel wspólnie z lekarzem mógłby wpisywać swe badania i obserwacje tworząc przez to obraz danego dzieła pod względem jego rozwoju fizycznego, intelektualnego i moralnego. Z tych przyczyn **Zjazd Nauczycielski Szkół Specjalnych** polecił Sekcji opracowanie i wydanie odpowiedniego Zeszytu. Sekcja dzieło swe częściowo doprowadziła do skutku, gdyż wydała Zeszyt Biograficzny dla szkół specjalnych działu upośledzonych umysłowo. Zeszyt ten zakupiło Ministerstwo Wyznań Religijnych, rozeszło do wszystkich szkół spe-

cialnych i poleciło do użytku. W najbliższym czasie Sekcja pragnie przystąpić do wydania Zeszytu Biograficznego dla innych działów szkolnictwa specjalnego.

III. Równoległe z tą pracą Sekcja wydaje artykuły ze Szkoły specjalnej jako osobne odbitki w **Bibliotece Pedagogiki Leczniczej**.

Dotychczas w bibliotece tej ukazały się następujące prace: 1) **Grzegorzewska**. Iloraz inteligencji w skali Binet'a i jego znaczenie dagnostyczne, 2) **O szkołę specjalną** (Sprawozdanie z I Polskiego Zjazdu nauczycieli Szkół Specjalnych, 3) **Zeszyt Biograficzny**, 4) **Grzegorzewska** Struktura psychiczna czytania wzrokowego i dotykowego. 5) **Wawrzynowski**. Program i metody nauczania w szkole specjalnej dla upośledzonych umysłowo.

IV. Na pracę Muzeum, organizowanego przez Instytut Pedagogiki Specjalnej i Sekcję Szkolnictwa Specjalnego Związku P. N. S. P. składają się 3 wielkie działy:

I — gromadzenie dokumentów, II — opracowywanie dokumentów, III — udostępnienie korzystania z dokumentów.

Dział I obejmuje zatem planowe gromadzenie dokumentów dla Muzeum w dziedzinie 4 zasadniczych kategorii szkolnictwa specjalnego dla anormalnych wszelkiego typu (ociemniałych, głuchoniemych, upośledzonych umysłowo i upośledzonych moralnie) w kraju i zagranicą, biorąc pod uwagę opiekę państwową, samorządową, społeczną i prywatną. Obejmie on zatem następujące zagadnienia:

- 1) podstawy organizacji szkolnictwa specjalnego danego kraju, ewentualnie komuny,
- 2) programy i metody wychowania i nauczania specjalnego,
- 3) obrazy typów zakładów,
- 4) opiekę pozaszkolną nad anormalnymi,
- 5) historję rozwoju szkolnictwa specjalnego.

1. Punkt pierwszy, dotyczący podstaw organizacji, powinien objąć zasadniczo: 1) statystkę; 2) ustawy, dotyczące ustroju szkolnictwa specjalnego; 3) orzeczenia organizacyjne poszczególnych typów zakładów; 4) finansowanie szkolnictwa specjalnego; 5) przygotowanie nauczycieli; 6) wyposażenie nauczycieli; 7) sposoby selekcji; 8) różne typy zakładów; 9) dokumenty wewnętrznego życia zakładów oraz ich stronę sanitarno-higieniczną 10) opiekę lekarską, 11) współpracę medyczno - pedagogiczną; 12) współpracę z domem; 13) druki szkolne — archiwum; 14) przygotowanie zawodowe; 15) wydajność zakładów w %.

2. Przez gromadzenie programów nauczania rozumiemy zbiór programów i dokumentów metod nauczania i wychowania, a więc wszelkiego rodzaju i ze wszelkich dziedzin pomoce naukowe i prace dzieci oraz plany i rozkłady zdjęć w zakładach i t. p.

3. Przez planowe gromadzenie wszelkiego rodzaju dokumentów podstaw organizacji, pracy i życia wewnętrznego poszczególnych zakładów należy dążyć do stworzenia możliwie jasnego obrazu różnych instytucji w szkolnictwie specjalnym tak w kraju jak i zagranicą.

4. Droga planowego gromadzenia odpowiednich dokumentów Muzeum ma dawać zarys organizacji opieki pozaszkolnej nad anormalnymi w kraju i zagranicą, a więc przygotowanie zawodowe, biura poradnictwa zawodowego, biura pośrednictwa pracy, kontakt z pracodawcami abiturjentów, kontakt z zakładem, koła abiturjentów, kluby, towarzystwa opieki nad anormalnymi. Domy Zarobkowe, hurtownie, warsztaty, magazyny zbytu wyrobów, Stowarzyszenia anormalnych i t. p.

5. Dział ten gromadzi materiały, dotyczące historii rozwoju szkolnictwa specjalnego oraz bibliografię czasopism i dzieł szkolnictwa specjalnego w Europie.

Dział II prac Muzeum polegać będzie na opracowywaniu zebranych dokumentów w postaci zestawień, tablic, wykresów, któreby obrazowały wnioski z przerobienia zgromadzonego materiału we wszystkich powyżej wymienionych działach.

Dział wreszcie III będzie miał za zadanie udostępnienie korzystania z zebranych materiałów wszystkim, którzy się tą dziedziną pracy interesują i to jest właśnie głównym założeniem wartości Muzeum. Między innymi w tym celu będą się okresowo pojawiały w szkole Specjalnej dla informacji komunikaty z Muzeum, dotyczące przeglądu zgromadzonych dokumentów i opracowanych materiałów. Zarząd Sekcji zwrócił się do Sekcji Robót Ręcznych i ogółu nauczycielstwa szkół powszechnych, za pośrednictwem „Głosu Naucz.” z prośbą o nadsyłanie eksponatów do Muzeum. Mogą to być prace dzieci wyższych oddziałów szkoły powszechnej z gliny, drzewa, tektury i t. p., które mogłyby być użytkowane w nauczaniu anormalnych czy niewidomych.

V. Sekcja Szkolnictwa Specjalnego zamierza w najbliższym czasie uruchomić bibliotekę wędrowną, przez którą to organizację mógłby każdy nauczyciel według wyka-

zu, podanego w Szkole Specjalnej, otrzymywać książki i czasopisma za zwrotem kosztów przesyłki. Praca ta ze względu na małą jeszcze ilość książek i roczników czasopism, odłożoną została do roku przyszłego. Obecnie w gmachu Państwowego Instytutu Pedagogiki specjalnej jest zorganizowana czytelnia, gdzie 2 razy tygodniowo za okazaniem legitymacji Zw. P. N. S. P. ma dostęp każdy nauczyciel, interesujący się zagadnieniami metodycznymi, psychologicznymi i psychopatologicznymi.

Biblioteka liczy obecnie ponad 100 dzieł przysłanych redakcji do oceny oraz ponad 50 czasopism (w tym są już roczniki) wymienionych krajowych i zagranicznych. Książki i czasopisma, przysyłane do Redakcji pozostają w Sekcji Szkolnictwa Specjalnego, po uprzednim ich zakatalogowaniu w ogólnym inwentarzu Związku P. N. S. P.

VI. We wszystkich większych skupieniach nauczycieli Szkół Specjalnych tworzą się **Koła Samokształcenia** Sekcji Szkolnictwa Specjalnego poszczególnych działów (na terenie Warszawy istnieje koło samokształcenia upośledzonych umysłowo koło samokształcenia Niewidomych) w których przy pomocy dyskusji i referatów zdobywa nauczycielstwo swą wiedzę pedagogiczną.

Przewodniczącą Sekcji jest kol. Dr. M. Grzegorzewska. Sekretarzem kol. M. Wawrzynowski.

12. SEKCJA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO.

W okresie sprawozdawczym powołał Zarząd Główny do życia Sekcję wychowania przedszkolnego. Sekcja ta ma za zadanie organizowanie ruchu w dziedzinie wychowania dzieci, nie mających 7 lat życia i nie uczęszczających jeszcze do szkoły powszechnej.

Do najważniejszych prac Sekcji należeć będzie sprawa organizacji (ustroju) przedszkoli, programy pedagogiczne tych zakładów, oraz zakładanie i utrzymywanie ich przez samorządy, państwo oraz instytucje humanitarne. Przygotowania do tych prac są w toku.

13. SEKCJA WYCHOW. FIZYCZNEGO.

Sekcja wychowania fizycznego współdziała narazie z sekcjami: pedagogiczną, wychowania przedszkolnego, kształcenia nauczycieli i in. Przygotowuje nadto materiały do prac konkretnych w dziedzinie wychowania fizycznego nauczycieli i dzieci — oraz sportów.

Prace Sekcji będą mogły układać się konkretnie po unormowaniu zagadnień wychowania fizycznego przez państwo, a w szczególności przez Ministerstwo W. R. i O. P. w związku z powołaniem do życia państw. urzędu wychow. fizycznego i przysposobienia wojskowego.

W Radzie Państwowej Wychowania Fizycznego Związek posiada swego przedstawiciela w osobie kol. pośła J. Smulikowskiego.

14. SEKCJA ROBÓT RĘCZNYCH.

Sekcja Nauczycieli Robót Ręcznych przy Zarządzie Głównym Z. P. N. S. P. została zorganizowana podczas Zjazdu Nauczycieli Robót Ręcznych w czerwcu 1926 r.

Członkami Sekcji są nauczyciele szkół powszechnych, średnich i seminarjów nauczycielskich. Sekcja liczy 266 członków. Przewodniczącym Zarządu Sekcji jest kol. Wojciech Guzek, sekretarką H. Lisicka, skarbnikiem Antoni Tomczak. Członkami Zarządu są kol. i kol. Eugenja Krysińska. H. Biernacka, St. Mróz, W. Snopek, Cz. Wierusz - Kowalski, Ant. Wojtów, T. Wodyk, Wł. Pańczak, L. Milówka, St. Prochera, St. Gabriel. Dla ułatwienia pracy Zarząd Sekcji zorganizował komisje programową kol. St. Mróz wystawową kol. Cz. Wierusz - Kowalski, kursów nauczycielskich, Antoni Wójtów porad prawno służbowych i redakcję pisma kol. W. Snopek. W okresie sprawozdawczym Zarząd odbył 18 posiedzeń.

Na terenie państwa jest zorganizowanych i czynnych osiemnaście kół miejscowych i Okręgowych przewodniczący każdego Koła Nauczycieli Robót Ręcznych wchodzi w skład Komisji Wojewódzkiej Związku P. N. S. P. danego Okręgu.

Zarząd Sekcji zorganizował w Warszawie w godzinach wieczorowych, Wyższy dwuletni Kurs Robót Ręcznych i Rysunków (odnośnik Nr. I) kursy wakacyjne w Nowym Targu i Nowym Sączu (odnośnik Nr. II). W kwietniu rozpoczął się cykl odczytów z dziedziny prac ręcznych który będzie kontynuowany w roku bieżącym. Dochód z odczytów przeznaczony jest na bibliotekę Sekcji. Organem Sekcji jest pismo „Roboty Ręczne”, które liczy 516 odbiorców; zamieszcza artykuły poświęcone zagadnieniom nauczania robót ręcznych i rysunków. W bieżącym roku Sekcja prowadzić będzie w dalszym ciągu Wyższy Kurs, organizować od-

czyty. Ma zamiar zorganizować spółdzielnie materiałów i przyborów do robót ręcznych i rysunków, oraz w końcu roku wystawę prac nauczycieli i uczniów oraz zwołać Zjazd nauczycieli robót ręcznych.

Wśród szeregu prac swoich — Sekcja organizowała również kursy dla nauczycieli.

Wyższy dwuletni Kurs Robót Ręcznych i Rysunków zorganizował i uruchomił Zarząd Sekcji N. R. R. od 1 kwietnia bieżącego roku. Kierownictwo kursu powierzono kol. Antoniemu Wojtowowi.

W liczbie 32 osób, uczęszczających na kurs jest pięć osób ze szkół średnich, przygotowujących się do uproszczonego państwowego egzaminu z robót ręcznych. Kilku uczestników kursu dojeżdża do Warszawy, mieszkając w odległości paru kilometrów od stacji kolejowej, uczęszczają jednak bardzo regularnie, co jest najlepszym dowodem jak wielkie zainteresowanie wzbudza praca na kursie. Zarząd Sekcji wystąpił do Ministerstwa z prośbą o upaństwowienie kursu ażeby nauczycielstwu przyjść z pomocą i udostępnić doksztalcenie się w tym kierunku.

Na kursach wakacyjnych w Nowym Targu i Nowym Sączu przerobiono materiał przewidziany programem M. W. R. i O. P. dla kursów wakacyjnych z uwzględnieniem najnowszych zdobyczy pod względem praktycznym, metodycznym i dydaktycznym. Stosunki towarzyskie na kursach były nadzwyczaj miłe, czego dowodem są niezatarte wspomnienia z wycieczek kursów w Tatry, Pieniny, Gorce i do Krakowa.

15. SEKCJA SZKÓŁ DOKSZTAŁCAJĄCYCH (ZAWODOWYCH).

W Krakowie istnieje sekcja Zarządu Głównego, zajmująca się sprawami szkół zawodowych, jak starania o unormowanie przepisów racjonalnych dla tych szkół, obrona praw zawodowych nauczycieli szkół zawodowych doksztalcających etc.

Szereg wystąpień Sekcji do Ministerstwa W. R. i O. P. spowodowało już pewne zmiany korzystne, choć przeważnie o charakterze lokalnym.

W związku z reformą ustroju szkolnego — Sekcja podejmuje prace nad przygotowaniem zasad organizacji szkół zawodowych w Polsce, opartych dotąd jedynie o własne, b. różnorodne statuty i przepisy.

16. SEKCJA KRAJOZNAWCZO-WYCIECZKOWA.

a) w Warszawie.

Zarząd Sekcji w okresie sprawozdawczym odbył 8 posiedzeń. Sekcja prowadzi poradnię krajoznawczą, która udzieliła wskazówek 47 wycieczkom nauczycielskim i szkolnym. Informacje dotyczyły marszruty wycieczek, programu i planu zwiedzań i t. p. W czasie ferij letnich Sekcja urządziła następujące wycieczki:

1. Od 2-go do 8-go lipca wycieczka nad Bałtyk, w której wzięło udział 53 os.;

2. Od 15-go do 18-go lipca wycieczka w Tatry (27 os.);

3. Od 10-go do 15-go sierpnia wycieczka w Tatry Wysokie (26 os.);

4. Od 21-go do 27-go sierpnia wycieczka na Orawę (25 os.).

Nadto urządzane były dwudniowe i jednodniowe wycieczki w Tatry dla uczestników kursów, które Związek prowadził w lipcu i w sierpniu w Zakopanem. Wycieczki prowadzili kol. kol.: A. Brzeski, Gotkiewicz, Kellej, A. Smulikowski.

W czerwcu Sekcja przyjmowała dwie wycieczki nauczycielskie z Czechosłowacji.

Dażąc do nadania pracom krajoznawczym Związku planowego charakteru, Zarząd Sekcji opracował projekt programu tej pracy dla poszczególnych ogniw Związku. W przygotowaniu jest obecnie kurs metodyki wycieczek krajoznawczych do Austrii. Nadto Sekcja tworzy podręczną bibliotekę turystyczną.

Skład Zarządu Sekcji krajoznawczo-wycieczkowej jest następujący: kol. Kazimierz Maj — przewodniczący, kol. A. Smulikowski — sekretarz, kol. kol.: R. Tomczak, A. Singełówna, J. Późniak, Ziemkiewicz, A. Głuchowski, T. Popiół — członkowie Zarządu.

b) w Krakowie.

Sekcja W. O. N. W. w Krakowie odbyła w roku sprawozdawczym 5 posiedzeń ogólnych oraz 10 posiedzeń ściślejszych (prezes, sekretarka, 1 członek Sekcji). Działalność Sekcji szła w następujących kierunkach:

a) wycieczki po Krakowie,

b) wycieczki po najbliższej okolicy Krakowa,

c) wycieczki zagraniczne,

d) kolonie wypoczynkowe.

ad a) Sekcja przeprowadziła bezinteresownie szereg korespondencji inf. (ponad 200), informując kolegów i koleżanki o warunkach zwiedzenia Krakowa, noclegach i cenach.

Wielokrotnie pośredniczyła Sekcja w wyszukiwaniu noclegu, jak również kilka wycieczek sama zorganizowała. (Młodzież polska z Łotwy, młodzież Seminarjum Czeskiego z Pragi) Zorganizowała również Sekcja 3-dniową wycieczkę nauczycieli Czechów. W tym celu wystarała się o pierwszorzędne siły dla oprowadzenia po Krakowie, uzyskała bezpłatnie wszystkie łoża drugiego piętra w teatrze im. Juliusza Słowackiego na „Akropolis”, zajęła się urządzeniem rautu w salonach hotelu Pollera, w czasie którego śpiewał chór „Echa”.

ad b) W jesieni i na wiosnę urządzono szereg wycieczek krajoznawczo - przyrodniczych w okolicach Krakowa. Obejmował on Miękinie, Dolinę Bętkowską, Ojców, Babią Górę, Niepołomicę i Mogiłę.

ad c). Sekcja Wycieczkowa zorganizowała w czasie od 1 do 5 stycznia b. r. wycieczkę pedag. - krajoznawczą do Czechosłowacji, w której wzięło udział 68 osób. Uczestnicy i uczestniczki tej wycieczki zwiedzili Pragę (szkoły i zabytki), Berno, Szpilberg, Bratislavę, (szkoły i zabytki) i Trenčyn Cieplice.

Podczas ferij wielkanocnych przygotowała Sekcja 10-dniową wycieczkę pedagogiczno - krajoznawczą do Rumunii, na którą zgłosiło się 35 osób. Dwa dni przed rozpoczęciem wycieczki Ministerstwo Skarbu odmówiło zezwolenia na wydanie paszportów i naraziło Sekcję na pokrycie poniesionych kosztów na zawód wszystkich, chcących zapoznać się z ustrojem szkół romuńskich i zabytkami Rumunii.

Ważniejsze punkty programu wycieczek w r. 1927-8.

Sekcja zamierza urządzić szereg wycieczek, wśród których nowością będą wycieczki o charakterze pedagogiczno-krajoznawczym zapoznające nauczycielstwo nie tylko z większymi ośrodkami kulturalnymi w Polsce, lecz przede wszystkim z wzorowymi szkołami i stosowanymi w nich metodami. Wycieczki tego rodzaju obejmą w tym roku: Warszawę, Łódź, Poznań. Czysto krajoznawczy cel będą miały wycieczki: tatrzańska (zimną) i na Spiz (wiosną); na wakacje projektuje Sekcja większą wycieczkę do Danii, Szwecji, albo okrężną po Bałtyku. W czasie ferij Bożego Narodzenia i Wielkiejnocy organizuje Sekcja wycieczki na Górny Śląsk w celu poznania tamtejszego górnictwa i przemysłu.

W skład Zarządu Sekcji Wycieczkowej wchodzili:

Aleksander Korzeniowski — prezes, Stanisław Oppenhauer — zast. prezesa, Anna Dobrowolska — sekretarz, Franciszek Czerniak — skarbnik, oraz 18 członków Sekcji.

17. CENTRALNA KOMISJA RYSUNKOWA.

Centralna Komisja Rysunkowa, obok szeregu rozmaitych prac przygotowała i przeprowadziła ankietę w sprawie rewizji programów nauczania rysunków w szkołach powszechnych, średnich i seminarjach nauczycielskich, zjazd referentów w Brodach i ogólny zjazd nauczycieli rysunków w Warszawie, w dniach 5 i 6 czerwca b. r. W zjeździe wzięło udział 52 osób, w tem przedstawiciel Ministerstwa W. R. i O. P. Dr. Pieracki i reprezentant Instytutu Robót Ręcznych p. Andrzejewski. Referentami programów nauczania dla szkół powszechnych był kol. Antoni Broszkiewicz z Nowego Sącza — dla szkół średnich kol. Henryk Cieśla ze Lwowa, a dla zakładów kształcących nauczycieli kol. Adam Borkowski z Mławy. Zjazdowi, w zastępstwie przebywającego zagranicą prof. Stan. Matzkego, przewodniczył kol. Marjan Malski ze Lwowa. Szczegółowe sprawozdanie ze zjazdu, wraz z uchwalonemi wnioskami i przebiegiem dyskusji, umieszczone będzie w roczniku 6-stym „Kształtu i Barwy”, organie Centralnej Komisji Rysunkowej.

Komisja ta urządziła w lipcu i sierpniu b. r. dwa dokształcające kursy dla nauczycieli szkół powszechnych i seminarjów naucz., mające pełne powodzenie. Z obu kursów korzystało 56 osób, które nie szczędząc kosztów i trudów, przysłużyły ze wszystkich stron Polski, by rozszerzyć znajomość rysunków w nauczaniu, metodycznie i praktycznie.

Do sekcji przy Centralnej Komisji Rysunkowej przystąpiło w roku sprawozdawczym 144 osób na członków oraz 56 Ognisk, z których sześć utworzyło własne sekcje rysunkowe z 62 członkami, działające samodzielnie na terenie swych powiatów. Każdy członek, płacący wkładkę 80 groszy miesięcznie, otrzymuje „Kształt i Barwę” bezpłatnie. Centralna Komisja Rysunkowa prowadząc osobne biuro i administrację czasopisma, załatwiła 580 korespondencyj w najrozmaitszych kwestiach, dotyczących się nauki rysunków w szkołach różnych typów, nawiązała kontakt z Czechami.

Zbliżenie Centralnej Komisji Rysunkowej z Czechami znalazło swój wyraz (przez redakcję „Našego Smeru”) w wydaniu osobnego zeszytu, poświęconego wyłącznie nau-

czaniu rysunków w Polsce, w którym podano również Statut Centralnej Komisji Rysunkowej Związku.

Do obecnego składu C. K. R. należą: Stanisław Matzke — jako przewodniczący powołany przez Zarząd Główny Związku, Marjan Malski — zastępca, Tadeusz Andruchowicz — sekretarz i Marja Smulikowska; kooptowani: Adam Borkowski (Mława), Antoni Broszkiewicz (Nowy Sącz), Henryk Cieśla (Lwów), Władysław Klimaszewski (Dobrzany), Mieczysław Sankiewicz (Lwów), Tadeusz Seweryn (Tomaszów - Mazowiecki). Centralna Komisja Rysunkowa odbyła 9 posiedzeń, a na ostatniem postanowiła, na wniosek posta kol. Smulikowskiego 1) prosić Związek o rozszerzenie czasopisma „Kształt i Barwa” przez wydawanie dodatków poświęconych przede wszystkim praktyce szkolnej, które, obok czasopisma jako rocznika, ukazywać się będą trzykrotnie w roku, 2) na wniosek kol. Stan. Matzkego zaproponować Związkowi zorganizowanie wytwórni modeli rysunkowych, a to by zaradzić brakowi i potrzebom gabinetów rysunkowych, zapełnionych nieodpowiednimi modelami, 3) urządzić wystawy rysunków w szkołach lwowskich i wezwać sekcje rysunkowe C. K. R. do urządzenia podobnych wystaw w swych powiatach, 4) przygotować się na Międzynarodowy Kongres ku popieraniu nauki rysunku, sztuki stosowanej i t. p. w Pradze czeskiej w lipcu 1928 roku.

18. SEKCJA MUZYCZNA Oddziału Warszawskiego.

Wśród wielu swoich prac — Sekcja podjęła starania uruchomienia Wydziału Pedagogicznego w Konserwatorium Warszawskim, ułożyła projekt regulaminu Sekcji i poszczególnych działów, zorganizowała w ubiegłym karnawale imprezę dochodową, oraz przeprowadziła tegoroczny wakacyjny kurs muzyczny dla nauczycieli.

W bieżącym zaś planie Sekcji jest:

1) Uruchomienie orkiestry, celem współdziałania ze „Sceną Polską” w wystawieniu opery „Halka” Moniuszki w Warszawie i zachęcenie w ten sposób do pracy kolegów w nowym sezonie.

2) Zorganizowanie koncertów dydaktycznych i imprez dochodowych.

3) Wydawanie własnego pisma (z dodat. muz.) jako organu Sekcji i nawiązanie łączności z kolegami interesującymi się zagadnieniami muzycznymi.

W skład zarządu Sekcji wchodzi kole-

dzy: K. Zatorowski, Nizner Waclaw, Wasiak Stefan, Stasiak Jan, Zieleńczykówna Halina i Ciesielski Jan.

19. SEKCJA ZAGRANICZNA.

Sekcja Zagraniczna Zarządu Głównego ma na celu ułatwianie Zarządowi Gł. nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z zagranicą w sprawach szkolnych i nauczycielskich.

Stały kontakt utrzymuje Sekcja z nauczycielstwem polskim we Francji, gdzie na czele ruchu związkowego polskiego stoi kol. Janusz Wiącek, w Brazylii (kol. Konstanty Lech), w Stanach Zjednoczonych i t. d.

W kwestji nawiązywania międzynarodowego kontaktu zrobiono nieco więcej, nie wypełniając jednak całokształtu, zakreślonych planem, prac. Prace te poszły w dwu kierunkach: 1) kontakt z nauczycielstwem państw słowiańskich, 2) kontakt międzynarodowy

Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych już od r. 1925 proponował zorganizowanie Zjazdu Nauczycieli Państw Słowiańskich, celem omówienia potrzeb szkolnictwa na terenie bratnich narodów i zorganizowanie na tem podłożu Międzynarodowego Zjazdu Nauczycieli Szkół Powszechnych. Niestety, Zjazd ten rozbił — jak się dotychczas wydawało — opór kolegów Jugosławian, którzy żadną miarą nie chcieli zasiąść przy jednym stole z kolegami Bułgarami. Dopiero obecnie opór ten maleje — i Sekcja prowadzi pertraktacje z poszczególnymi Związkami w tej dziedzinie — i jest nadzieja że w r. 1928 Zjazd ten przyniesie do skutku

Oprócz korespondencji z organizacjami Nauczycieli Szkół Powsz. w różnych państwach, Związek Polsk. Naucz. Szkół Powszechnych upoważnił kol. kol. **Dr. Rowida i Dr. Grzegorzewską** do reprezentowania Związku na Międzynarodowym Zjeździe Ligi Nowego Wychowania w Genewie w dniach 3 — 16 sierpnia 1927 r..

Kol. Dr. Grzegorzewska zabrała wszystkie wydawnictwa Związku Polsk. Naucz. Szkół Powszechnych, oraz odbitki prac różnych autorów w języku francuskim — które to wydawnictwa, pod nazwą „Wydawnictwa Związku P. N. S. P. w Polsce“ były przez cały czas Kongresu wystawione na osobnym stoliku. Wszystkie te wydawnictwa były rozdane przedstawicielom organizacji Nauczycielskich różnych krajów, którzy przyrzekli wejść ze Związkiem w bezpośrednie kontakt, pozostawiając adresy organizacji swoich do dyspozycji Związku.

Poza tem Sekcja delegowała kol. **Grzegorzewską** do nawiązania kontaktu i ewentualnego przystąpienia w imieniu Związku do Międzynarodowej Federacji Nauczycieli Szkół Powszechnych w Paryżu, oraz kol. **Wawrzynowskię** do bezpośredniego porozumienia się z organizacjami nauczycielskimi tych Państw, na terenie których będzie przebywał.

20. SEKCJA WDÓW I SIEROT.

Rok ubiegły, z którego dajemy sprawozdanie, był pierwszym dla Sekcji rokiem pomyslnym. Dzięki bowiem ofiarności naszych członków, wdowy i sieroty otrzymały za wszystkie miesiące przyznane im zasiłki i otrzymują nadal regularnie. Nie można tego powiedzieć o latach poprzednich, kiedy wysyłka zapomóg uskuteczniana była tylko w miarę posiadanych funduszy.

Fakt ten ma doniosłe znaczenie dla życia i rozwoju Sekcji. Utrwała bowiem nas w przekonaniu, że piękny czyn, ratowania od nędzy i śmierci sierot po naszych kolegach, nie był i nie jest słomianym ogniem, lecz stał się trwałym nakazem organizacyjnym.

Z rubryki ofiar „Głosu Nauczycielskiego“ widać, że pamiętają o nim nasi Kole-dzy i Koleżanki w każdej okoliczności: czy składają życzenia naszemu Prezesowi, czy urządzają zabawy i wycieczki, czy żegnają zmarłego kolegę, zawsze towarzyszy tym poczynaniom myśl otarcia łez sierocych. Za Wasze dobre serce w imieniu wdów i sierot (tyle osób korzysta w tym roku z pomocy Związku) składamy stokrotne podziękowanie i prosimy — nieustawajcie nadal w swej ofiarności!

Drobne ofiary i stały fundusz zapomogowy nie wystarczyłyby jednak na zaspokojenie wszystkich potrzeb. Trzeba było, wzorem lat ubiegłych, wysłać do Ognisk listy składkowe, które doznały miłego przyjęcia i wypełnione zostały większymi lub mniejszymi sumami. Kwota, uzyskana tą drogą, poważnie zasiłowała kasę sierocą i pozwoliła Sekcji należycie wywiązać się ze swych obowiązków. Jeżeli mówimy tu o różnych sposobach gromadzenia funduszu zasiłkowego, to nie można pominąć milczeniem i starań Zarządu Głównego w tym kierunku. W roku bieżącym Zarząd Główny, wyjednał w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej poważne subdyjum, wynoszące 2.000 zł. Wszystkie sprawy, związane z uzyskaniem emerytury lub kwar-

tałów pośmiertnych, były również załatwiane przez Zarząd Główny.

Zebrany fundusz w okresie od 1-go stycznia do 1-go sierpnia wynosił 21.335.21. Czwartą część tej sumy przeznaczono na fundusz wieczysty, który urósł obecnie do 22.838.11 i jest ulokowany w P. K. O. (Sprawozdanie cyfrowe z funduszu im. St. Nowaka podane niżej przy sprawozdaniu kasowym Związku).

Podziałem zapomóg, których wypłacono do 1 września na sumę 14.305, zajmowała się Sekcja, do której należą kol. kol.: J. Smulikowski, L. Białek i F. Perzanowski; odbyła ona w okresie sprawozdawczym 4 posiedzenia. Na tych posiedzeniach zajmowano się przede wszystkim przyznawaniem stałych i jednorazowych zasiłków, których wysokość od zeszłego roku nie uległa zmianie, oraz zatwierdzenia wykazów wdów i sierot, przysyłanych przez Komisję Krakowską i Lwowską.

21. SEKCJA BURS.

a) Bursa w Warszawie.

Sekcja Bursy odbyła w okresie sprawozdawczym 4 posiedzenia na których załatwiano sprawy przyjmowania kandydatów według otrzymywanych podań, układania preliminarza budżetowego, omawiano regulamin wewnętrzny bursy, i sprawy gospodarcze. W okresie sprawozdawczym znajdowało pomieszczenie w bursie 12 chłopców, uczniów szkół średnich, powszechnych i zawodowych. Szczupłe ramy lokalowe i co za tem idzie, szczupłe rozmiary bursy doprowadziły zarząd do powzięcia poglądu, że w tych ramach bursę prowadzi się rok ostatni, na przyszłość zaś, gdyby nie dało się instytucji tej rozszerzyć do rozmiarów dużej bursy, lepiej ją zlikwidować, gdyż kalkulacja finansowa przy tak małej ilości pensjonarzy nie daje się przeprowadzić korzystnie, a za pomogi otrzymywane z M. Op. Społ. są bardzo szczupłe.

Skład zarządu bursy był następujący: przewodniczący kol. Eugenjusz Miller, członkowie: kol. Antonina Moszczyńska, Stefanja Gabszewiczówna, Stanisława Packiewiczowa i Marja Wysznačka.

b) Bursa w Tarnopolu.

Bursa nauczycielska w Tarnopolu była w roku sprawozdawczym przepełniona bardziej, aniżeli w poprzednim, bo jakkolwiek uzyskano w tym czasie jedną ubikację więcej na pomieszczenie wychowanek, to mimo to mu-

siał Wydział Bursy załatwić odmownie wiele podań petentów.

Wszystkich wychowanek było 60, a mianowicie:

21 ucz. pryw. sem. naucz. T. S. L. (7 abiturjentek), 24 ucz. pryw. sem. naucz. Komitetu Obywatel., 7 ucz. pryw. gimnazjum, 8 ucz. szkół powszech.

W tej liczbie ponad 50% było dzieci nauczycielskich, lub utrzymywanych przez naucz., 1 repatriantka, a reszta córki urzędników państwowych i prywatnych. Wszystkie abiturjentki złożyły egzamin dojrzałości, inne zaś wychowanki, z wyjątkiem 2, przeszły do klas następnych. Za całe utrzymanie płaciły córki nauczycieli Związkowców 45 zł., a inne 50 zł. miesięcznie. W ostatnich dwu miesiącach podwyższono wszystkim oplatę o 5 zł.

Z pośród wychowanek korzystały:

4 ze zniżki 50%

3 „ „ 40 „

1 „ „ 10 „

a prócz tego korzystał także, ale tylko z bezpłatnego wiktury 1 chłopak sierota z kl. IV szkoły powszechnej. Stan zdrowotny wychowanek był naogół dobry — bo z wyjątkiem mocy lekarskiej, jak w roku ubiegłym, tak i sprawozdawczym udzielał prawie bezinteresownie dr. Józef Szełong. Zarząd Bursy mając na uwadze ciągłą troskę o zdrowie działwy, urządził w tym roku w zimie na podwórzu ślizgawkę, a w lecie korzystały wychowanki z kortu tenisowego urządzonego sumptem „Ogniska" na tem podwórzu.

Prócz tego zainstalował Wydział podczas bieżących ferij szkolnych łaźienkę, której potrzebę wyczuwało się niejednokrotnie. Poza tem odnowiono w tym roku budynek z zewnątrz, odmalowano wszystkie sypialnie i wstawiono 2 nowe piece, a 3 zastawiono.

Investycje te pociągnęły za sobą znaczne wydatki, które częściowo zostały pokryte udziałem Zarządu Głównego w kwocie 1300 zł., subwencjami Województwa 750 zł. i innymi mniejszemi wpływami, reszta zaś wydatków zostanie pokryta narazie z bieżących opłat miesięcznych, nim Zarząd Bursy zyska na ten cel, na innej drodze potrzebne fundusze. W tem miejscu składa Wydział Bursy

W skład Zarządu Bursy wchodził: honorowy prezes kol. Władysław Heilman, nowo wybrany przewodniczący kol. Józef Tennenbaum, zastępczyni prezesa kol. Jadwiga Gabrielową, sekretarka kol. Zofja Zubrzycka i skarbnik kol. Władysław Siwy.

Bursa w Tarnopolu. Front budynku.

Boisko i kort tenisowy na podwórzu Bursy.

*Sala rozmów w bursie i zarazem zebrani
Ogniska nauczycieli.*

Jadalnia Bursy.

22. KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI.

A. SEKCJA KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI.

1) W składzie Zarządu Głównego S. K. N. zaszły następujące zmiany:

Przybyli kol. kol.: Baranowska, Pęczalski, Kubski B., Smulikowska M., dr. Janik, M. Kamińska, M. Sarnecka, R. Młyński, A. Rusiecki. J. Saloni, Gayówna, Suczyńska i Lewandowska.

Ustapili: kol. kol.: Dr. Spasowski, J. Jędrzejewicz, Dr. H. Rowid, W. Bryda, Dr. Bobek, J. Włodarski.

Przewodniczącym Sekcji jest kol. Dr. Tadeusz Kupczyński, Sekretarzem kol. Aleksander Patkowski.

Adres Sekcji — Marszałkowska 123, Związek P. N. S. P.

2) Sekcja Kształcenia Nauczycieli liczy 350 członków.

3) W okresie sprawozdawczym czynnych Kół S. K. N. było 18 w następujących miejscowościach:

Cieszyn — 13 czł., Krotoszyn — 16 czł., Kraków — 31 czł., Koźmin — 13 czł., Lwów — 26 czł., Łowicz — 7 czł., Mysłowice — 9 czł., Nieszawa — 12 czł., Łomża — 9 czł., Ostrowiec — 21 czł., Płock — 16 czł., Ostreszów — 7 czł., Siennica — 11 czł., Sandomierz — 7 czł., Wągrowiec — 7 czł., Zgierz — 10 czł., Zamość — 7 czł., Sosnowiec — 18 czł.,

4) W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny Sekcji odbył 10 posiedzeń.

5) Ilość załatwionej korespondencji 380.

6) Czynności Zarządu Głównego:

a) Opracowaniem ankiet w sprawie kształcenia nauczycieli w ilości 1053 nadesłanych odpowiedzi, zajęli się następujący członkowie Zarządu:

Kol. Drabarek (woj. Krakowskie).

Kol. Dr. Kupczyński (woj. Lwowskie).

Kol. insp. Kostecki (woj. Lwowskie).

Kol. dyr. Pęczalski (woj. Lwowskie 100 i Białostockie 100).

Kol. prof. Rusiecki (woj. Tarnopolskie i inne).

Kol. prof. Saloni (woj. Stanisławowskie).

Kol. Wł. Wajdowa (woj. Lwowskie).

b) Zarząd Główny S. K. N. zajął się opracowaniem ankiety w sprawie czytelnictwa wśród nauczycielstwa szkół powszechnych, której tekst uzgodniono w porozumieniu z Kółami.

c) W dn. 5 i 6 stycznia b. r. odbył się Zjazd nauczycieli szkół ćwiczeń i przedmiotów pedagogicznych, w którym wzięło udział 135 osób. Zjazd zaszczyliły obecnością wła-

dze szkolne w osobach: Nacz. p. Radwana, Kuratora p. Szelażowskiego, Wizytatorów pp. Nacz. Dzieżyńskiego, Chmielewskiego i Piecackiego. Wygłoszono następujące referaty:

„Szkoła ćwiczeń jako warsztat hospitacyjny i ćwiczeniowy”, — ref. kol. Kubski z Siennicy, koreferent A. Baranowska z Warszawy; „Eksperymentowanie w ćwiczeniówce” — ref. kol. Hajdukiewiczówna z Wołkowyska; „Praca wychowawcza w Seminarjum i szkole ćwiczeń” — ref. M. Jaworska, koreferent—M. Smulikowska ze Lwowa; „Czterro czy siedmioklasowa szkoła ćwiczeń” — ref. kol. Chróścicki z Warszawy; „Praktyka pedagogiczna uczniów seminarjów na tle ustawy oszczędnościowej w grudniu 1925 r. i nowych programów seminaryjnych” — ref. kol. Małuch z Warszawy. Nad temi referatami wywiązała się obszerna i żywa dyskusja.

d) Dnia 24 i 25 kwietnia r. b. odbył się Zjazd nauczycieli historyków, na którym wygłoszono następujące referaty:

„Konstrukcja programu historii w Seminarjum — ref. kol. Zawadzki z Warszawy; „Zasady nauczania historii z uwzględnieniem metod „nowej szkoły” — ref. dr. Hanna Pohoska z Warszawy; „Program i metoda nauczania w Seminarjach Polski Współczesnej”, — ref. dr. Tad. Kupczyński z Warszawy. W Zjeździe wzięło udział około 50 osób.

Nadto Zarząd Główny zwołał 2 Zebrania Delegatów Kół Sekcji: I-sze — 6 stycznia b. r. II-gie — 25 kwietnia b. r., na których dokonano wyborów Zarządu oraz powzięto uchwały w sprawie programu działalności Sekcji i postanowiono, że Sekcja K. N. zajmie się zwołaniem Zjazdów: 1) polonistyczno-historycznego, przedmiotów pedagogicznych i matematycznego; 2) rozwinięciem akcją celem organizowania Kół S. K. N. w ośrodkach, gdzie znajdują się Seminarja Nauczycielskie, oraz weźmie pod uwagę przyszłą formę kształcenia nauczycieli. Opracuje program działalności dla Kół Sekcji.

7) Działalność Kół:

Koło w Cieszynie: Przewodniczący — kol. Andrzej Koźdoń, zastępca — kol. Alojzy Milata, sekretarz — Paweł Pszczółka. W okresie sprawozdawczym były organizowane kursy i odczyty. Członkowie Koła, ściśle współpracują z tamtejszemi Ogniskami i biorą udział jako referenci w posiedzeniach.

Koło we Lwowie: Przewodn. kol. Jaworska Marja, sekretarka kol. Smulikowska Ma-

ria. Intensywna praca Koła idzie w trzech kierunkach:

1) urządzenie kursów dokształcających nauczycieli,

2) praca samokształceniowa przez referaty i dyskusje z dziedziny pedagogii i metod nauczania;

3) omawianie programu nauczania w szkołach powszechnych, jego braki; przygotowano wnioski w kierunku reformy tego programu.

Wygłoszono cały szereg odczytów dla nauczycielstwa i przeprowadzono rewizję programu poszczególnych przedmiotów w szkołach powszechnych.

Prowadzono następujące kursy: trzy dwuletnie wyższe, humanistyczny, matematyczno-fizyczny i pedagogiczny, pomyślane przedewszystkiem dla nauczycielstwa zamiejscowego. — trzymiesięczne kursy metodyczne dla miejscowego naucz.: polonistyczny, geograficzny i matematyczny, popularyzujące realizację programów ministerjalnych w zakresie szkoły powszechnej. Podczas ferji urządzone były kursy kwalifikacyjne we Lwowie i w Skole. Urządzono również kursy wyższe dla seminarjum żeńsk. W końcu roku urządzono zebranie abiturjentów i abiturjentek seminarjów wygłaszając odpowiednie referaty.

Koło w Nieszawie: Przewodn. kol. Flor. Wyrwiczówna, sek. kol. M. Gawęcki. Na posiedzeniu opracowano odpowiedź na ankietę w sprawie kształcenia nauczycieli.

Koło w Ostrowcu: Przew. kol. Alina Ruskowa, Sek. kol. Janina Modrzejewska. Koło zorganizowało 2-letni Kurs Humanistyczny, który po roku z przyczyn od Koła niezależnych został przerwany. Członkowie Koła przygotowują na miesięczne posiedzenia miejscowego Ogniska referaty na temat aktualnych zagadnień.

Koło w Sandomierzu: Przew. kol. M. Kamiańska, Sekr. kol. M. Szmidtówna, odbyło 18 posiedzeń, na których omawiane były sprawy dokształcania nauczycieli, sposobu badania poziomu rozwoju dzieci 7-mio kl. szkoły powsz. Przy Kole powstało „Muzeum Podręczników Szkolnych”. Wygłoszono na zebraniach cały szereg referatów. Zorganizowano Kurs Robót Ręcznych. Opracowywano odpowiedzi na ankietę w sprawie kształcenia nauczycieli. Zaprojektowano ankietę w sprawie czytelnictwa.

Koło w Siennicy: Przew. kol. Kaz. Gnoński, Sekr. kol. St. Więcek. Koło zaprojektowało i opracowało ankietę w sprawie nau-

czania języka obcego w szkole powszechnej.

Koło w Sosnowcu: Przew. kol. dyr. W. Mazur, zast. kol. dyr. A. Zięba, Sekr. kol. T. Czajkowski. Koło bardzo energicznie rozwija akcję odczytową na terenie swego powiatu objeżdżając z odczytami okolice Ogniska Związku.

Koło w Warszawie: zorganizowało cykl odczytów na temat: „Stosunek programu szkoły powszechnej do programu niższych klas szkoły średniej”. W okresie od stycznia do maja b. r. przy dużej frekwencji słuchaczy, przerobiono: matematykę, przyrodę, język polski, geografję i historję.

Sprawozdania pozostałych Kół nienadesiane do dnia oddania niniejszego do druku, zostaną ogłoszone w „Ruchu Pedagogicznym”, jako organie Sekcji.

B. WAKACYJNE KURSY UNIwersYTECKIE.

Instytucja Wakacyjnych Kursów Uniwersyteckich, powołanych do życia przez Zarząd Główny Związku P. N. S. P. jeszcze w roku 1913 ma być ustalony i cieszy się dodatnią opinią zarówno wśród nauczycielstwa szkół powszechnych jak i w sferach naukowych. Dzięki współdziałaniu wybitnych sił naukowych, przeważnie z grona profesorów uniwersytetów, działalność W. K. U. jest bardzo owocna i zatacza coraz szersze kręgi.

Wakacyjne Kursy Uniwersyteckie co roku gromadzą szeregi Kolegów i Koleżanek, prawie że ze wszystkich województw Polski, chcących pogłębić swoje wiadomości, a prztem zwiedzić wybrzeża jasnego Bałtyku, lub też przedudną panoramę Tatr.

Na zaproszenie Zarządu Głównego Zw. P. N. S. P. tak do Wejherowa jak i Zakopanego przybywa szereg uczonych, profesorów naszych Wszecznic, którzy wygłaszają cykl wykładów, ujętych w pewne działy z najaktualniejszych dziedzin.

W. K. U. umożliwiają nauczycielstwu utrzymanie stałego kontaktu z żywą nauką. Uczestnicy otrzymują wskazania metodyczne do pracy samokształceniowej, zapoznają się z nowszą literaturą w danej gałęzi wiedzy i mają możliwość bezpośredniego poznania naukowego i estetycznego najpiękniejszych i najbardziej uroczych okolic Polski — Pomorza i Tatr.

Niemale też znaczenie ma fakt, że po każdym zastęp nauczycielstwa może w ciągu miesięcy letnich pokrzepić swe siły i zdrowie w korzystnych warunkach klimatycznych, jakie istnieją w miejscowościach nadmorskich i wysokogórskich. Wreszcie współzycie to-

Wakacyjny Kurs Uniwersytecki w Wejherowie—1927

warzyskie uczestników W. K. U. i wzajemne poznanie przyczyniają się do zacieśnienia węzłów koleżeńskich i organizacyjnych.

1. Wakacyjny kurs pomorski w Wejherowie.

Kurs pomorski mieścił się w gmachu państw. Seminarjum Nauczycielskiego w Wejherowie, gdzie uczestnicy w liczbie 80 mieli bardzo wygodne pomieszczenie.

Dnia 4-go lipca 1927 r. po nabożeństwie przemówił od ołtarza bardzo serdecznie ks. Rozczynalski, miejscowy proboszcz, witając serdecznie zebranych i życząc im jak najskuteczniejszej pracy i miłego wytchnienia po ciężkiej pracy, wśród sosnowych lasów wejherowskich, i nad brzegiem polskiego Bałtyku.

Po nabożeństwie, w sali wykładowej nastąpiło otwarcie W. K. U. Kierownik kursu kol. Wł. Sieńko z Krakowa powitał zebranych, przedstawił im ideę pracy związkowej, podał program pracy na Kursie i zachęcał do współzycia koleżeńskiego, aby zniknęły do-

tychczas istniejące wśród społeczeństwa antagonizmy dzielnicowe, albowiem:

„Wolnej my Polsce służym już Ojczyźnie miłowanej”.

Imieniem miasta witał zebranych burmistrz miasta p. Kruszyński, a Kurator Pomorski p. Szwemin nadesłał telegram. Po pierwie nastąpił wykład inauguracyjny prof. **Dr. M. Ziemnowicza** z Krakowa p. t. „**Myśl reformy Szkoły u nas, a zagranicą**”. Wykładem tym rozpoczęto program tegorocznego W. K. U., który tak się przedstawiał:

A. Dział szkolny:

1) Prof. Jan Helman, Warszawa, „**Nowe szkoły**”.

2) Prof. Helena Orsza Radlińska, Warszawa: „**Czytelnictwo wśród młodzieży**”.

3) Prof. Dr. Mieczysław Ziemnowicz, Kraków: a) **Szkolnictwo francuskie**, b) **Szkolnictwo belgijskie**, c) **Współczesne szkolnictwo niemieckie** (Organizacja, wrażenia z hospitacji, nowe typy szkolne, szkoły Decrolyego).

B. Dział filozoficzno-pedagogiczny:

1) Prof. Dr. Stefan Błachowski, Poznań: „Psychologiczne podstawy dydaktyki i pedagogiki”.

2) Prof. Dr. Ignacy Mysłicki, Warszawa: „Typy filozofii”.

3) Prof. Dr. Władysław Tatarkiewicz, Warszawa: „Idealizm a oświecenie”.

C. Dział ekonomiczny:

1) Prof. Dr. Adam Heydel, Kraków: „Zagadnienia programu ekonomicznego Polski”.

D. Dział techniczny:

1) Prof. Walerjan Rogulski, Warszawa: „Dziwy techniki współczesnej”.

E. Dział literacki:

1) Prof. Bolesław Pochmarski z Krakowa: „Słowacki wychowawcą narodu”.

Oprócz powyższych wykładów były liczne wycieczki do Oliwy, Gdańska, Sopot, na półwysep Helski, do jezior Kartuzkich oraz

codzienne wyjazdy do Gdyni, Orłowa, Oksywji, Helu. Oprócz tego zwiedzili uczestnicy hangary lotnicze w Pucku, port wojenny i handlowy w Gdyni oraz byli na leśnej operze w Sopotach. Idąc za hasłem rzuconem przez Kierownika Kursu uczestnicy, czy w pracy, czy na wycieczkach, czy wspólnej zabawie, tworzyli serdecznie żyłą rodzinę związkową, pomagając sobie wzajemnie i nie pozwalając, aby na czyjem czole, choćby na chwilę, zagłębiła troska i smutek. Po zakończeniu kursu w drodze powrotnej, zwiedzili uczestnicy Bydgoszcz, Gniezno, a w Poznaniu zabawili dwa dni, gdzie po serdecznym pożegnaniu rozjechano się w różne strony Polski, wynosząc z kursu jaknajlepsze wspomnienie, czego dał wyraz kol. Chmura z Rawicza, przemawiając w imieniu kursistów pod adresem Zarządu Głównego i Kierownika Kursu, że tegoroczni uczestnicy będą najlepszą reklamą kursów, opowiadając w swoich środowiskach o tem, co skorzystali na kursie i o tem serdecznym współzyciu Kierownika, prelegentów i uczestników.

Wakacyjny Kurs Uniwersytecki w Zakopanem—1927.

2. X Wakacyjny kurs uniwersytecki w Zakopanem.

W sierpniu b. r. odbył się X Wakacyjny Kurs Uniwersytecki w Zakopanem przy udziale 86 słuchaczy stałych i pewnej liczby przygodnych, zainteresowanych tematami prelekcji. Kurs, idąc po linii najżywotniejszych potrzeb umysłowych nauczycielstwa szkół po-

wszechnych, dał szereg wykładów ze wszystkich dziedzin dostępnych myślącemu ogółowi.

Słuchacze, jako uczestnicy wielkiego prądu współczesnego świata i w tak znacznym stopniu budowniczo jego przyszłej wartości, zapoznani zostali z szerokimi horyzontami dzisiejszej myśli i czynu.

Program W. K. U. tatrzańskiego objął następujące wykłady:

A. Dział szkolny:

1. Prof. Dr. Józefa Joteyko, Warszawa: „Rozwój psychiczny dziecka a pedagogika”.

2. Dr. Stanisław Tynelski, Warszawa, „Zasady ustroju szkolnego”.

B. Dział literacki:

1. Prof. Juljusz Saloni, Warszawa: „Z metodyki literatury”.

2. Prof. Dr. Stefan Kołaczkowski, War-

szawa: „Najnowsza literatura polska a powszechna”.

C. Dział ekonomiczny:

1. Prof. Marcei Handelsmann, Warszawa: „Rozwój narodowości”.

D. Dział filozoficzny:

1. Prof. Dr. Stanisław Schayer, Warszawa: „Buddhaizm jako systemat filozoficzny i religia”.

W. K. Uniwers. w Zakopanem — na wycieczce przy Morskiem Oku

E. Dział ogólny:

1. Senator Stanisław Posner, Warszawa: „Liga Narodów”.

Serdecznym przemówieniem powitała obecnych słuchaczy i gości v.-prezes kol. K. Stattlerówna, otwierając 2-o sierpnia b. r. kurs.

W wykładzie wstępnym kol. Malicki scharakteryzował piękno ziemi podhalańskiej, która goszcząc tylekroć w sercu swem, w Zakopanem, zastępy nauczycielstwa związkowego, wzamian oczekuje od nich podniesienia i odrodzenia się chylącej się kultury stolicy podhalańskiej. Zaszczytna ta rola w pierwszym rzędzie należy do Związku P. N. S. P., jako pionera postępu nad Zakopanem wielkiego dzieła samopomocy, Sanatorjum Związkowego.

Prof. Juljusz Saloni w kilku wykładach zapoznał słuchaczy z metodyką świadomego krytycznego stosunku do książki, z uwzględnieniem oceny literackiej w szkole.

Prof. Dr. Józefa Joteyko, ceniona i bliska

ogółowi nauczycielskiemu ze swej naukowej działalności, w wykładach p. t. „Rozwój psychiczny dziecka a pedagogika”, dała olbrzymi materiał najnowszej wiedzy, której głębsze badanie stanowi najpilniejszy postulat kształcenia pedagogicznego.

Do działu szkolnego zaliczał się także wykład Dr. Stań. Tynelskiego: „Zasady ustroju szkolnego”, informujące słuchaczy ściśle i krytycznie z podstawowem dziś zagadnieniem reformy ustroju szkolnictwa, które nie tylko znać, ale i propagować powinni ze stanowiska Związku P. N. S. P.

W dziale literackim głębokie zainteresowanie wzbudziły wykłady prof. Dr. St. Kołaczkowskiego: „Najnowsza literatura polska, a powszechna”. Prelegent omawia zawsze żywotne zagadnienia twórczości artystycznej, prądy literackie w ostatnim 50-leciu, a na ich tle dał wyczerpujące i oryginalne charakterystyki największych twórców zagranicznych i polskich.

Prof. Handelsmann miał wykłady o „Rozwoju narodowości”, dzieląc się rozległą swoją

wiedzą z trudnej dziedziny dziejów politycznych i społecznych narodów europejskich, dziejów, których ostatni wyraz stanowi Polska Niepodległa.

Szerszy jeszcze krąg zatoczyły wykłady sen. Stanisława Posnera o „Lidze Narodów”, scharakteryzowane własnymi jego słowami w artykule poświęconym Wyższemu Kursowi Uniwersyteckiemu:

„Wracam z Zakopanego, gdzie na życzenie Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych miałem sześć odczytów o „Lidze Narodów”. Sam już fakt zorganizowania podobnych, tak bardzo poważnych i specjalnych odczytów, w Uniwersytecie Wakacyjnym, świadczy jaknajlepiej o Związku, który z roku na rok rośnie we wpływy i autorytet i wysuwa się na czoło zapoczątkowań kulturalnych kraju. Związek ten, liczący prawie czterdzieści tysięcy członków, tak mało czyni hałasu, koło swych zapoczątkowań, tak mało korzysta z wielkich trąb reklamowych, że ludzie w kraju zamało o nim wiedzą. Ześrodkował on w swoim ręku oibrzymią działalność pedagogiczną, wydaje połączoną ilość czasopism dla nauczycieli, dla dzieci, zawodowych i naukowych! Zbudował Sanatorium w Europie dzisiejszej, przedmiot podziwu i zadrości organizacji nauczycielskich w innych krajach!

Wykładałem w r. b. dla audytorjum nauczycielskiego o „Lidze Narodów”. Jestem pełen podziwu dla głębokiego zainteresowania, uwagi, pracowitości i wytrwałości audytorjum’.

Jasny promień wiary w postęp sprawiedliwości wszechświatowej porывał słuchaczy, każąc im pracować w swoim zakresie na rzecz zwycięstwa idei pokoju świata.

Nakoniec prof. Dr. Schayer w kilku wykładach p. t. „Buddhaizm jako systemat filozof. i religja” dał obraz hinduskiej myśli filozoficznej, tak dawnej i dalekiej, a tak zawsze bliskiej każdemu szukającemu i myślącemu człowiekowi.

Cykl pracy na kursie uzupełnił kol. Malicki, zabierając głos powtórnie, by w gorących słowach zapoznać słuchaczy z przebiegiem wielkiej akcji Samopomocy Leczn., i z jej dziełem, Sanatorium Związkowem.

W trakcie kursu uczestnicy odbyli konferencję na tematy organizacyjne, zwiedzili Sanatorium, oraz odbyli szereg wycieczek tatrzańskich.

Mimo niedość wygodnych pomieszczeń w szkole z powodu odbywającego się remontu, brać związkowa żyła się z sobą serdecznie, wytwarzając miłą atmosferę koleżeńską

w czasie swego pobytu i naprawdę z prawdziwym żalem opuszczała po czterech tygodniach Zakopane, stając z nowymi siłami i otuchą do dalszej pracy na niwie szkolnej.

To też serdeczne wyrazy podziękowania w czasie wieczoru pożegnalnego popłynęły z ust uczestników (czek) kursu pod adresem członków Prezydium Zarządu Głównego i kierowników kursu.

C. SEKCJA POWSZECHNYCH UNIWERSYTETÓW REGIONALNYCH Z. P. N. S. P.

a) Wstęp.

Powołana do życia w r. 1924 Sekcja Powszechnych Uniwersytetów Regionalnych Z. P. N. S. P. wykazała nader korzystny wpływ na zainteresowanie naszego społeczeństwa wewnętrznym życiem ziem (regjonów) Rzeczypospolitej, ich rozwojem i warunkami, od których ten rozwój jest uzależniony. Przez żywe i pisane słowo, przez kursy, zjazdy i wycieczki naukowe podjęto propagandę hołda odrodzenia prowincji według ideologii regionalistycznej, a w myśl zasady, że żywe tętno życia poszczególnych naturalnych ziem podniesie i wzbogaci życie państwa. Ogłoszony drukiem program regionalizmu polskiego zjednał dla tej myśli duży zastęp ludzi, którzy przyjęli go za podstawę swej twórczej działalności. Coraz częściej spotkać się można dziś z czasopismami prowincjonalnymi, opartymi na tymże programie, które wyłącznie oddane są sprawcom swego terytorjum, wykształcając nowy u nas typ prasy prowincjonalnej. Nie brak i wydawnictw — tak naukowych jak i beletrystycznych, które wyraźnie stoją na gruncie zasad regionalistycznych, znajdując bowiem przebogate źródło materiałów i przyczynków w każdej dziedzinie życia, — materiałów oryginalnych, swoistych, które doniedawna ginęły niemal w zapomnieniu.

Ruch regionalistyczny, zapoczątkowany u nas przez Sekcję P. U. R., zdołał także zainteresować swoim rozmachem czynniki społeczne zagranicą, z którymi Zarząd Sekcji utrzymuje żywą łączność przez wymianę myśli za pomocą korespondencji.

Sekcja P. U. R., dając możliwość nauczycielstwu związkowemu kształcenia się i pogłębiania swej wiedzy fachowej w stosunku do otoczenia i terytorjum, na którym pracujemy zawodowo, spełnia jednocześnie doniosłą rolę społeczną przez budzenie i ogniskowanie sił twórczych narodu.

b) Rada Naukowa i Zarząd S. P. U. R.

Skład Rady Naukowej S. P. U. R., podany w zeszłorocznym numerze sprawozdawczym „Głosu”, zasadniczo się nie zmienił. Z

nowych osób wszedł do Rady dr. Tadeusz Kupczyński, z Warszawy.

Prezydjum Rady Naukowej w okresie sprawozdawczym tworzyli:

1) prof. dr. Tadeusz Brzeski — przewodniczący,

2) dr. Jan Czarnocki — zast. przewodniczącego,

3) prof. Leon Płoszewski — sekretarz.

Zarząd S. P. U. R. składał się z następujących osób:

1) dr. Stanisław Arnold — Warszawa,

2) dr. Jan Czarnocki — Warszawa,

3) dr. Witold Doroszewski — Warszawa,

4) inż. Witold Krzyżkiewicz — Sosnowiec,

5) dr. Tadeusz Kupczyński — Warszawa,

6) Tadeusz Malicki — Zakopane,

7) Gustaw Morcinek — Skoczów (Śląsk),

8) Zygmunt Nowicki — Warszawa,

9) Roman Pachulski — Biecz,

10) dr. Franciszek Pajerski — Warszawa,

11) Aleksander Patkowski — Warszawa,

12) Leon Płoszewski — Warszawa,

13) Helena Romer - Ochenkowska — Wilno,

15) Kazimierz Staszewski — Pabjanice,

16) Edward Szyłko — Ożarów k. Opole,

17) Roman Tomczak — Warszawa,

18) Zygmunt Zawadzki — Kielce.

Do Prezydium wchodził:

1) Aleksander Patkowski — przewodniczący,

2) dr. Tadeusz Kupczyński — zast. przewodniczący,

3) dr. Stanisław Arnold — skarbnik,

4) Amelja Sanderówna — sekretarka,

5) dr. Witold Doroszewski — członek Zarządu.

Delegatami do Rady Nauk. byli: dr. Stanisław Arnold i dr. Witold Doroszewski.

c) Biblijografia regionalna.

Sekcja P. U. R. opracowała i wydała drukiem biblijografię artykułów i prac z dziedziny regionalizmu polskiego, obejmującą pozycyji:

za rok 1920	1 poz.
" " 1922	3 "
" " 1923	12 "
" " 1924	16 "
" " 1925	102 "
" " 1926	155 "
Razem	289 poz.

d) Współdziałanie.

Nawiązana w latach ubiegłych współpraca Sekcji P. U. R. z Polskim Towarzystwem Krajoznawczym, Związkiem Podhalan i Akademickimi Kołami Prowincjonalnymi coraz bardziej się utrwała i pogłębia. W „Ziemi” — organie P. T. K. — oprócz stałego działu zagadnień regionalnych drukowane były artykuły z dziedziny regionalistycznej, a nadto Sekcja utrzymywała stały kontakt z Radą Główną P. T. K. jak i oddziałami na prowincji. To samo dotyczy Związku Podhalan i Akademickich Kół Prowincjonalnych, których delegaci wchodziłi w skład Zarządu S. P. U. R.

e) Akcja wydawnicza.

W okresie sprawozdawczym zainicjowała Sekcja P. U. R. wydanie książki, która niewątpliwie w dużym stopniu przyczyni się do usystematyzowania i pogłębienia akcji regionalistycznej na terenie oraz w znaczny sposób ułatwi pracę działaczom regionalnym. Jest to praca zbiorowa p. t. „Muzea regionalne — ich cel i sposoby tworzenia” — pod redakcją p. Stanisława Małkowskiego. Niezadługo wyjdzie z pod prasy i będzie stanowić pierwszą książkę projektowanej „Polskiej Biblioteki Regionalnej”.

Oprócz tego Sekcja czyni starania o uzyskanie funduszków na wydanie:

a) przygotowanych do druku rękopisów monografji pow. mieleckiego,

b) rękopisu d-ra Tomkowicza p. t. „Zabytki sztuki pow. jasielskiego” — jako części monografji pow. jasielskiego.

W tym celu złożono powyższe rękopisy w Kasie im. Mianowskiego.

f) Praca terenowa.

1) Powsz. Uniwersytet Regionalny im. Konarskiego w Sandomierzu zorganizował w sierpniu r. b. szósty z kolei 10-dniowy kurs regionalny poświęcony historii Sandomierszczyzny. Wykłady objęły prehistorję i dzieje średniowieczne ziemi sandomierskiej łącznie z osadnictwem, fizjografią historyczną i dziejami rodów. (Szczegółowe sprawozdanie — patrz „Głos” Nr. 28).

Komitet Obrony Puszczy Jodłowej zainicjowany przez Powsz. Uniwersytet Region. im. Konarskiego, opracował i złożył władzom państwowym memoriał w sprawie ochrony puszczy Świętokrzyskiej i przygotowuje projekty i wnioski co do Parku Narodowego im. Stefana Żeromskiego, celem przedstawienia Państwowej Komisji Ochrony Przyrody.

Kurs Powszechnych Uniwers. Regj. w Sandomierzu — 1927

Nadto Komitet wydał broszurkę w opracowaniu prof. Seweryna Dziubałtowskiego p. t. „Parki natury w Górach Świętokrzyskich”.

2) Powsz. Uniwersytet Regionalny im. St.

Witkiewicza w Zakopanem, zorganizował w lipcu r. b. trzeci z kolei dwutygodniowy kurs, poświęcony Podhalu w nauce, sztuce i literaturze. (Szczegółowe sprawozdanie będzie podane w „Głosie”).

Kurs Powsz. Uniwers. Regj. w Zakopanem—1927

Komitet Witkiewiczowski, który powstał w Warszawie z inicjatywy P. U. R. im. Witkiewicza, zorganizował pierwszą pośmiertną wystawę obrazów Stanisława Witkiewicza w Tow. Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie i Akademię ku czci Witkiewicza. Nadto wydał: „Bibliografię pism Witkiewicza” w opracowaniu maj. Tadeusza Kornilowicza i prof. Kazimierza Kosińskiego, oraz tego ostatniego

odczyt syntetyczny p. t. „Stanisław Witkiewicz”; zorganizował również pracę nad wydaniem t. zw. „Zeszytu kościelnego” S. Witkiewicza przez prof. Gosienieckiego.

W okresie sprawozdawczym powstał:

3) Powszechny Uniwersytet Regionalny Polskiego Zagłębia Górniczego im. Staszica w Sosnowcu, którego terenem działania będzie całe Polskie Zagłębie Górnicze. Zorgani-

zowane zostały 4 kółka naukowe: przyrodnicze, humanistyczne, społeczne i muzealne. Rozpoczęto prace nad zorganizowaniem muzeum regionalnego. Opracowywane są projekty kursów i wycieczek regionalnych.

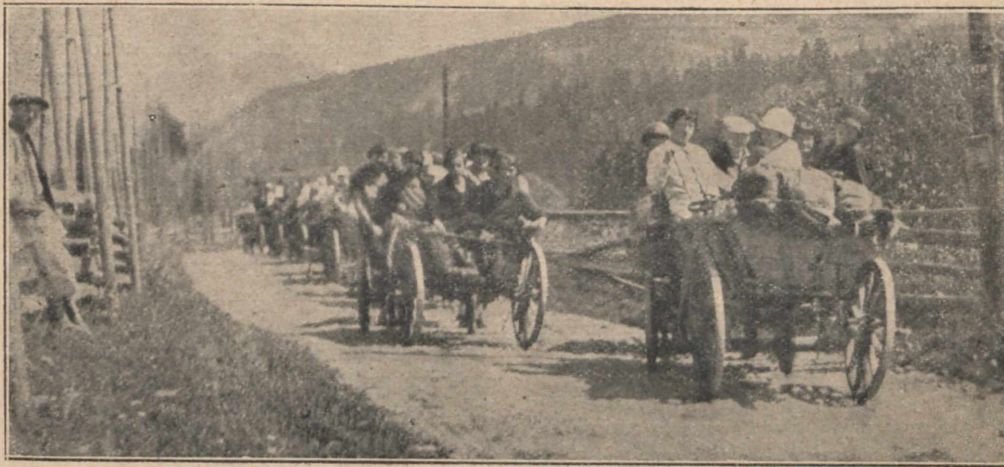
Jednocześnie prowadzono prace organizacyjne nad powstaniem:

4) Powsz. Uniwersytetu Regionalnego ziem przemyskiej w Rzeszowie, gdzie istnieje tymczasowa Rada Wykonawcza Komisji Organizacyjnej, która przygotowała program ra-

nowy i inne wstępne poczynania dla uruchomienia P. U. R.;

5) Powsz. Uniwersytetu Regionalnego Podlasia, gdzie ostatnio wyszła z druku książeczka kol. Zygmunta Mazurowskiego „O ci-sownickiej pieśni ludowej”, poświęcona idei regionalizmu polskiego, oraz

6) Powsz. Uniwersytetu Regionalnego w Częstochowie, gdzie poczyniono już wstępne przygotowania dla uruchomienia P. U. R.

Wycieczka regionalna po Huculszczyźnie (lipiec, 1927).

(Na ostatnim wozie, wśród koleżanek, siedzi kol. Aleksander Patkowski, przewodn. Sekcji Powsz. Uniwersytetów Regionalnych).

g) Wycieczki regionalne.

Obok kursów dużą wagę przypisuje Sekcja P. U. R. naukowym wycieczkom regionalnym, które zapoznają uczestników z osobliwościami lokalnymi, w znakomity sposób przyczyniają się do poznania kraju i pozwalają na miejscu zbadać możliwości co do akcji regionalistycznej. W okresie sprawozdawczym odbyły się dwie tygodniowe wycieczki regionalne: 1) etnograficzna na Huculszczyznę, w lipcu r. b. przy udziale 39 uczestników pod kierunkiem maj. Henryka Gąsiorowskiego (szczegółowe sprawozd. — patrz „Głos” Nr. 27 z r. b.) i 2) geobotaniczną na Pomoże, w sierpniu r. b. przy udziale 20 uczestników, pod kierunkiem prof. d-ra Konstantego Stecińskiego (szczegółowe sprawozdanie będzie podane w „Głosie”).

h) Stosunki z zagranicą.

Nie poprzestając na akcji organizacyjnej wewnątrz kraju, utrzymuje Sekcja P. U. R. żywą łączność z analogicznym ruchem społecz-

nym w innych państwach. I tak: dość często następuje wymiana korespondencji z Włochami, a ściślej — z kuratorem Giovanni Crocioniem z Bolonii, autorem doskonałej książeczki o „regionalizmie i kulturze narodowej”, z dyrektorem szkolnictwa powszechnego — prof. Guiseppe Lombardo - Radice, z dyrektorem szkoły uzupełniającej w Genui prof. Leopoldo Fontana na temat regionalizmu w nauczaniu i wychowaniu szkolnym, co podane zostało w n-rach 3 — 4 z r. b. czasopisma genuńskiego „La nostra Scuola”.

Stosunkowo dawne stosunki łączą Sekcję P. U. R. z francuską Federacją Regionalistyczną, zwłaszcza z redaktorem czasopisma „Le Fédéraliste” p. E. Poitevin. Nadto utrzymuje się łączność z belgijskim zwolennikiem idei regionalnej posłem Jules Destrée, z czeskimi badaczami zagadnień regionalnych — doc. dr. Jiří Kral'em i prof. dr. Wacławem Dédiną z Praги, z niemieckimi regionalistami skupionymi przy wydawaniu przez prof. F. W. Förstera czasop. „Die Menschheit”, które w nu-

merze 10 z dnia 11.III r. b. w artykule p. A. Weitzel'a p. t. „Regionale Gliederung des Deutschen Einheitsstaates im paneuropäischen Zusammenhange” powołuje się na program regionalizmu polskiego; wreszcie ze szkockimi regionalistami w Edynburgu, zwłaszcza z instytucją „Le Play - House”, która — jak świadczy nazwa — rozwija się pod znakiem programu społeczno - badawczego, stworzonego przez inicjatora regionalizmu francuskiego — znakomitego ekonomisty Le Play'a.

D. POWSZECHNY UNIWERSYTET KORRESPONDENCYJNY.

Zadaniem P. U. K. jest pomoc licznym zastępom samouków w ich pracy samokształceniowej. Stwierdzić bowiem trzeba, że pęd do oświaty jest coraz silniejszy wśród najszerszych warstw społeczeństwa, — natomiast liczne, łaknące wiedzy rzesze pozbawione są niemal całkowicie opieki i porady, co też niełatwą pracę samokształceniową utrudnia jeszcze bardziej. To też P. U. K., jako jedyna dziś u nas na większą skalę placówka w tym rodzaju, znajduje wdzięczne pole pracy i zarówno przez wydawnictwo kursów, jak porady metodyczne i bibliograficzne stara się zastąpić swym korespondentom nauczyciela. Praca ta rozwija się w tempie żywym, wzrasta ilość uczniów, a wyniki uzyskiwane przy egzaminach są naogół dodatnie, o czym świadczą liczne podziękowania.

Frekwencja uczniów stale wzrasta. Od roku 1924 t. j. od chwili założenia P. U. K. przeszło przez szkołę naszą około 9.000 uczniów i korespondentów.

Nauczycielstwo stanowi oczywiście najbardziej uświadomioną i najwdzięczniejszą grupę samouków.

W okresie sprawozdawczym P. U. K. kontynuuje swą organizacyjną działalność, uzupełniając z jednej strony rozpoczęte grupy i zakresy kursów, z drugiej zaś ulepszając technikę wydawnictwa. Nowych kursów wydano 40, co stanowi 160.000 stron druku. Komplet wydanych przez P. U. K. kursów można podzielić na 4 grupy, a mianowicie:

- 1) zakres 7-mio oddziałowej szkoły powszechnej (22 kursy);
- 2) zakres szkoły średniej (36 kursów);
- 3) kurs metodyczny (9 kursów);
- 4) wyższy kurs nauczycielski (15 kursów).

I. Zakres szkoły powszechnej.

Komplet podzielony jest na 3 poziomy, odpowiadające siedmiu oddziałom. Zakres

ten zyskuje licznych abonentów wśród szerokich warstw ludności wiejskiej, rzemieślników oraz niższych funkcjonariuszy państwowych i komunalnych.

II. Szkoła średnia.

Szkoła typu matematyczno - przyrodniczego została narazie zorganizowana w zakresie kl. IV, V i VI.

Okres sprawozdawczy został poświęcony na wykończenie zakresu wymienionych trzech klas, oraz na niezbędną uzupełnienie i ulepszenie wydanych kursów.

Zakres ten zyskał największe powodzenie wśród wszystkich tych, którym warunki wojenne uniemożliwiły systematyczną naukę i uzyskanie świadectw szkolnych.

III. Kursy nauczycielskie.

a) Kurs metodyczno - pedagogiczny dla nauczycieli niewykwalifikowanych.

Kurs w ciągu paru lat swego istnienia, jak o tem świadczą liczne odezwy, oddał znaczną przysługę nauczycielstwu, przystępującemu do egzaminów kwalifikacyjnych. Kurs ten został zmodyfikowany jako kurs o charakterze ogólnie - pedagogicznym dla matek i wychowawców.

b) Wyższy kurs nauczycielski.

Kurs obejmuje trzy grupy: ogólną, przyrodniczo - geograficzną, fizyko - matematyczną i humanistyczną. Na początku roku szkolnego 1926—27 kurs ten liczył około 600 uczniów. W okresie ferii zimowych P.U.K. zorganizował dla uczeni W.K.N. ćwiczenia praktyczne w pracowniach Warszawskiego Państwowego W. K. N., w czasie których uczestnicy mieli możliwość pod kierownictwem profesorów uzupełnić nabyte wiadomości pracami laboratoryjnymi, ćwiczeniami i seminarjami.

Ilość załatwionych spraw.

W okresie sprawozdawczym załatwiono około 6.000 spraw, z czego do 5.000 przypada na korespondencję o charakterze formalnym t. zn. uskutecznienie zapisów, wyjaśnienie kont uczni, załatwienie zamówień na podręczniki etc. do 1.000 spraw przypada na porady i wskazówki w dziedzinie samouctwa ogólnego oraz specjalnie kształcenia nauczycieli.

Zamierzenia na przyszłość.

P. U. K. przystępuje do organizacji klasy 7 i 8-mej gimnazjum wyższego oraz do wydawnictwa kursów o charakterze zawodowym, jak kursy mechaniki, elektrotechniki, kursów rzemieślniczych etc.

24. OŚWIATA POZASZKOLNA.

A. WYDZIAŁ OŚWIATY POZASZKOLNEJ.

Szczegółowy wykaz i zestawienia cyfrowe pracy społeczno - oświatowej Ognisk i Oddziałów pow. podane będą w numerze 5 — 6 „Pol. Oświaty Pozaszczk.” z r. b.

a) Działalność ogólna.

Rzut oka na dotychczasową zgorą trzeczletnią zorganizowaną pracę Związku P. N. S. P. w dziedzinie oświaty pozaszczkolnej pozwala stwierdzić, że działalność w tym kierunku stale się wzmacnia. I to wzmacnia się nie tylko ilościowo, ale — co należy podkreślić — i jakościowo. Z roku na rok nie tylko powiększa się liczba kursów dla dorosłych, odczytów i t. p., nie tylko wzrasta liczba nauczycieli, którzy z zapalem się tej pracy oddają, ale — co ważniejsze — pogłębia się stosunek naszych pracowników oświatowych do podejmowanej akcji pozaszczkolnej. Świadczy o tem coraz większa ruchliwość Komisji Zarządu Gł. i Oddziałów Powiatowych w kierunku organizowania kursów instruktorskich i zjazdów, poświęconych oświacie pozaszczkolnej; świadczy ciągłość prac na wielu terenach, która — jak wiadomo — możliwa jest jedynie tam, gdzie się je gruntownie zorganizowało i porządnie prowadzi; świadczy wreszcie wzrastająca poczytność „Polskiej Oświaty Pozaszczkolnej” i artykuły w dziale „Głosy czytelników”, z których bardzo często przeziiera głęboka troska o sprawę kształcenia dorosłych.

Jeżeli przytem weźmiemy pod uwagę, ile trudności przewyciężyć musi nauczyciel na wsi czy w miasteczku, poczynawszy od zgromadzenia słuchaczy, a skończywszy na zdobyciu jakich takich funduszków niezbędnych dla tego rodzaju poczynañ, musimy stwierdzić, że wysiłek jak i jego wyniki są nadzwyczaj pomysłne.

Na tem tle należy umieścić działalność instrukcyjną Wydziału Oświaty Pozaszczkolnej przy Zarządzie Gł. Z. P. N. S. P.

Oprócz zwykłych prac instrukcyjno-organizacyjnych W. O. P. zaięty był w okresie sprawozdawczym sprawą ideowej konsolidacji działalności organizacji o pokrewnej ideologii. Dotychczas — jakkolwiek istniało między temi organizacjami porozumienie — nie było ściślejszej łączności, która by pozwalała na pewne wspólne wystąpienia. Zrodziła się przeto myśl zorganizowania zrzeszenia, które zostało dokonane pod nazwą: „Federacja Oświatowa Organizacji Społecznych” (F. O. O. S.).

Drugą była (i jest jeszcze aktualna) sprawa reorganizacji Instytutu Oświaty i Kultury

im. Staszica w kierunku przekształcenia tej instytucji na T-wo Przyjaciół Szkoły Powszechnej.

Skład Wydziału O. P. powiększył się o jedną instytucję, którą jest Powsz. Uniwersytet Korespondencyjny. Oprócz tego do Prezydium W. O. P. wszedł kol. K. Maj, członek Zarządu Gł. Z. P. N. S. P. Wobec tego w Wydziale grupuje się 15 instytucji społeczno-oświatowych, osób zaś 35. Nadto wchodzi do wszyscy przewodniczący Wojewódzkich Komisji O. P.

W skład Prezydium W. O. P. wchodzi:

1. Kol. Aleksander Patkowski — przewodniczący.
2. Kol. dr. Eustachy Nowicki — zast. przewodn., red. „Pol. Ośw. Poz.”.
3. Kol. Amelja Sunderówna — sekretarka.
4. Kol. Kazimierz Maj — członek prezydium.
5. Kol. Klemens Frelek — członek prezydium.

W okresie sprawozdawczym odbyto:

- a) zebrań Prezydium W. O. P. 9;
- b) zebrań plenarnych W. O. P. 5.

Biuro Wydziału załatwiło spraw zgorą 600.

b) Komisje Oświaty Pozaszczk.

1. Białostocka — przewodniczący kol. Michał Motoszko, Białystok, ul. Pałacowa 3, szkoła powsz. Nr. 1;
2. Kielecka — przewodniczący kol. Antoni Sławeta, Kielce, ul. Karczewska 4;
3. Krakowska — przewodniczący kol. Władysław Sienko, Kraków, Rynek Gł. 29;
4. Lubelska — przewodniczący kol. Feliks Popławski, Lublin, Zamojska 11 m. 11;
5. Lwowska — przewodniczący kol. Maria Jaworska, Lwów, Krasińskiego 1;
6. Łódzka — przewodniczący kol. Józef Sajda, Łódź, ul. Andrzeja 4;
7. Poleska — przewodniczący kol. Karol Kurpiewski, Brześć n. B., ul. Steckiewicz 32;
8. Pomorska — przewodniczący kol. Józef Turek, Toruń, ul. Żeglarska 6;
9. Poznańska — przewodniczący kol. Stanisław Zych, Poznań, ul. Matejki 39;
10. Śląska — przewodniczący kol. Józef Prażmowski, Katowice, ul. Andrzeja 6;
11. Warszawska — przewodniczący kol. Kazimierz Maj, Warszawa, Marszałkowska 123;

12. Wileńska — przewodniczący kol. Stanisław Gałazka, Wilno, Arsenalska 4 m. 4;

13. Wołyńska — przewodniczący kol. Andrzej Kowalski, Wołkowyje, pow. Dubno.

Komisje O. P. mają za zadanie inicjować i organizować pracę oświatową na swoim terenie, urządzać kursy instruktorskie oraz zjazdy. Komisja O. P. w Lublinie zorganizowała w okresie sprawozdawczym dwa zjazdy referentów oświatowych z terenu województwa (6.III i 14.VI r. b.); Komisja Łódzka — zjazd powiatowy w Słupcy (21. XI. 1926); Komisja Poleska — zjazd wojewódzki w Brześciu n. B. (20. II r. b.); Komisja Śląska — zjazd wojew. w Katowicach (6.III r. b.); Komisja Wołyńska — zjazd wojewódzki w Równem (14 i 15 maja r. b.).

c) Działy pracy Wydziału O. P.

1. Instrukcyjno-organizacyjny.

W omawianym okresie czasu odbyły się dwa kursy instruktorskie: 1) bibliotekarski w Warszawie — tygodniowy z ramienia Instytutu im. Staszica i 2) kurs pracy społecznej z ramienia W. O. P. w Zakopanem, który trwał dwa tygodnie.

Celem zorganizowania w całym kraju „dnia oświaty pozaszkolnej” (11 listopada — rocznica odzyskania niepodl.) dla propagandy w tym kierunku — W. O. P. odbył szereg posiedzeń w tej sprawie. Powołany został międzyorganizacyjny Komitet, który przygotowuje całą okcję.

Ponieważ we wszelkich poczynaniach W. O. P. stale daje się odczuć brak objazdowych instruktorów oświatowych, Prezydium W. O. P. czyni w dalszym ciągu starania o pozyskanie 1 — 2 instruktorów oświatowych.

W charakterze instrukcyjnym wyjeżdżali w minionym okresie czasu:

a) kol. Kazimierz Maj — w maju r. b. do Garwolina na zjazd pow. delegatów;

b) kol. Aleksander Patkowski — 14.VI r. b. do Lublina na wojew. zjazd referentów oświatowych.

2. Dział prasowy.

Organem Wydziału O. P. jest „Polska Oświata Pozaszkolna” (adres Redakcji Wspólna 23 m. 12, tel. 503-50, administracja: Świętokrzyska 30 m. 11, tel. 269-49).

„Polska Oświata Pozaszkolna” wychodzi jako dwumiesięcznik z przerwą w miesiącach wakacyjnych w 2.500 egzemplarzach.

Poczytność pisma w roku sprawozdawczym znacznie wzrosła i wpływ jego na bieg prac społeczno - oświatowych dawał się

stwierdzić o wiele wyraźniej. Również zacieśnił się kontakt pisma z czytelnikami, czego wyrazem były pojawiające się w każdym zeszycie artykuły w dziale „głosy czytelników”, nadsyłane nieraz z głębokiej prowincji.

Współpracownikami „Polskiej Oświaty Pozaszkolnej” byli w roku 1926/27: St. Boguszewski, H. Orsza - Radlińska, Fr. Dąbrowski, Z. Gulińska, Jan Rutkowski, Al. Patkowski, Ant. Konewka, Błażej Stolarski, z pośród członków Z. P. N. S. P. zamiejscowych: kol. St. Kruczek, M. Kopeć, A. Kowalski, J. Kpankiewicz, i in.

Wspomnieć nadto należy o wydawanym w ciągu 3-ch miesięcy (od 1.X do 31.XII r. ub.) „Ruchu Ludowym” — tygodniku poświęconym sprawom społecznym i oświatowym wsi polskiej. Po wydaniu 13 numerów przerwano wydawnictwo wskutek braku funduszków.

B. WIEJSKI UNIWERSYTET LUDOWY W SZYCACH.

Trzeci rok pracy Wiejskiego Uniwersytetu Ludowego w Szycach był osobliwym. Dokonywało się w nim realnie jedno z naczelnych zadań uniwersytetów ludowych: zbratanie i zbliżanie ludzi — wszystkich. Do atmosfery wiejskiej przybyli w sporej liczbie górnicy polscy z francuskich ośrodków, do środowiska gorąco polskiego przybyli Czesi, Słowacy i Białorusini.

Liczba uczestników na obu kursach wynosiła 72 osób: 36 na kursie męskim 36 na żeńskim.

Słuchacze rekrutowali się z następujących województw: z Kieleckiego — 21, z Krakowskiego — 4, z Lubelskiego — 16, z Łwowskiego — 3, z Łódzkiego — 6, z Nowogródzkiego — 2, z Poleskiego — 1, z Poznańskiego — 1, z Warszawskiego — 4, z Wileńskiego — 1, z Wołyńskiego — 6; nadto z Czechosłowacji — 2, z Francji — 5.

Z pośród 72 kursistów pełną należność za kurs wpłaciło tylko 15, reszta uzyskała pełne stypendja bezzwrotne lub zwrotne lub także stypendja częściowe. Stypendiów udzieliły w tym okresie słuchaczom wprost lub przez Dyrekcję W. U. L. następujące instytucje: Centralny Związek Młodzieży Wiejskiej, w Warszawie 15 stypendiów, Okręgowy Związek Młodzieży w Sandomierzu 9 stypendiów, Wołyński Związek Młodzieży 3 stypendja, Małopolskie T-wo Rolnicze w Krakowie 1 styp., Wojew. Zw. Mł. Wiej. w Lublinie 1 styp., Okręgowy Zw. Mł. Wiejskiej w Lubartowie 1 styp., Sejmiki: Kosowski 1 styp., Łukowski 1

Kurs żeński Uniwersytetu Ludow. w Szycach na wycieczce w Sandomierzu

Kurs męski Uniwersytetu Ludow. w Szycach na wycieczce w Ojcowie

styp., Olkuski 5 styp., Piotrkowski 3 styp., Turcki 1 styp., Stopnicki 1 styp., Zamojski 1 styp., Janowski i Kielecki częściowe stypendja, Pińczowski 2 styp., ponadto Min. Spraw Wewnętrznych 6 styp., Klub Lipniczan w Ameryce 1 styp., Wojew. Kieleckie 5 styp.

Stypendja te umożliwiły 80 proc. kursistów niezamożnych korzystanie z nauki w Wiejskim Uniwersytecie Ludowym.

W programie wykładów wyrobiły się jako oddzielne: kultura wsi, spółdzielczość wiejska, gospodarstwo społeczne, przybyło więcej przyrody, a wykłady rolnictwa zostały zastąpione zagadnieniami ogólnie - gospodarcze-

mi wsi, wprowadzono także więcej zajęć praktycznych, zwłaszcza na kursie żeńskim.

Obok wykładów ważnym czynnikiem kształtującym osobowość kursistów, były referaty wychowanków, wysnuwane z własnych myśli i przeżyć i odbywane na ich podstawie dyskusje. Tematy obracały się przeważnie w sferze zagadnień szczególnie interesujących wieś, traktowanych jednak z punktu widzenia potrzeb całego kraju i państwa. Było ich ogółem 69. Wycieczek odbyło się 20.

Sprawozdanie szczegółowe poda „Polska Oświata Pozaszkolna” w zeszycie 5 — 6 r. b.

C. INSTYTUT OŚWIATY I KULTURY IM. STASZICA.

Osią działalności Instytutu Oświaty i Kultury im. Staszica jest czytelnictwo i bibliotekarstwo. Celem propagowania tych rzeczy oraz mając na myśli budowanie i organizowanie życia na wsi polskiej od dołu, przedsięwziął Instytut wydawanie pisma tygodniowego p. t. „Ruch Ludowy”, którego naczelnem hasłem była oświata pozaszkolna, podniesienie rolnictwa i spółdzielczość, zainteresowanie samorządem i t. p. Pismo wychodziło przez trzy miesiące: od 1.X do 31.XII 1926 r. Z powodu jednak braku funduszy wydawnictwo zostało przerwane.

Rzuciwszy myśl zakładania Czytelni Staszicowskich przy Kółkach Rolniczych, Kołach Młodzieży Wiejskiej i in., przystąpił Instytut w okresie sprawozdawczym do drukowania w „Pol. Oświacie Pozaszkolnej” zebranych materiałów do odczytów i wieczorów dyskusyjnych, poświęconych propagandzie uświadomienia obywatelskiego o zagadnieniach życia państwowego Polski współczesnej. Dotychczas ogłoszono drukiem:

1) Aleksander Patkowski: Zagadnienia życia państwowego Polski współczesnej. Instrukcje zebrań dyskusyjnych („Pol. Ośw. Poz.” Nr. 2, 1927);

2) Jan Rutkowski: Hisotrja wsi polskiej w czasach przedrozbiorowych (j. w.);

3) Błażej Stolarski: Zewnętrzna kultura wsi („Pol. Ośw. Poz.” Nr. 3, 1927);

4) Nauka polska („Pol. Ośw. Poz.” Nr. 4, 1927);

5) Eustachy Nowacki: Organizacja, stan pracy oświatowo - kulturalnej i jej zadania w Polsce („Polska Ośw. Pozaszk.” Nr. 4, 1927);

W kwietniu r. b. zorganizował Instytut zebranie oświatowe z referatem p. Heleny Radlińskiej n. t. „Organizacja czytelnictwa wśród młodzieży i nasza polityka biblioteczna”.

W grudniu 1926 r. z ramienia Instytutu

zorganizowany został tygodniowy kurs bibliotekarski, przez który przeszło 39 osób, przeważnie przysyłanych przez organizacje społeczno - oświatowe z prowincji. Wydział Biblioteczny Instytutu oddał do użytku w okresie sprawozdawczym 310 bibliotek — mniejszych i większych, obejmujących razem 18.970 tomów, nie licząc drobnych zamówień, których było 367. Nadto wysłano na zamówienie: 16 kompletów tablic, jako pomocy naukowych, 5 kompletów map i 12 gabinetów fizyko-chemicznych.

Opracowane zostały dwa katalogi dla bibliotek nauczycielskich (ogniskowych): 1) katalog literatury pięknej — polskiej i obcej i 2) katalog dzieł historycznych.

Oprócz powyższej akcji Instytut prowadzi bursę dla niezamożnych uczennic Seminarjum dla nauczycielek gospodarstwa wiejskiego, w której mieszka przeciętnie 20 — 22 dziewcząt. korzystających za minimalną opłatą z mieszkania i posiłku oraz znajdujących należytą opiekę.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 4 posiedzenia Zarządu i 1 walne zebranie członków.

W ostatnich czasach Zarząd przystąpił do opracowania projektów, zmierzających do przekształcenia Instytutu na T-wo Przyjaciół Szkoły Powszechnej.

W skład Zarządu wchodzi:

1. Senator Stanisław Nowak — prezes. 2. Aleksander Patkowski — v.-prezes. 3. Dr. Eustachy Nowicki — v.-prezes. 4. Władysław Gruszecki — skarbnik. 5. Piotr Banackowski — sekretarz. 6. Poseł Julian Smulikowski — członek Zarządu. 7. Poseł Zygmunt Nowicki — członek Zarządu. 8. Red. Roman Tomczak — członek Zarządu. 9. Marja Morozowiczowa — członek. 10. Eugenjusz Müller — czł. Zarządu.

Biuro Instytutu mieści się w Warszawie przy ul. Wspólnej 23 m. 12. Tel. 503-50.

25. SPRAWY PRASOWO-WYDAWNICZE.

A. SEKCJA PRASOWO - WYDAWNICZA.

W czerwcu 1927 r. Zarząd Główny powołał do życia Sekcję Prasowo-Wydawniczą pod przewodnictwem redaktora „Polskiej Oświaty Pozaszkolnej”, kol. Dra. Eust. Nowickiego.

Do celów i zadań Sekcji należy planowe koordynowanie akcji wydawniczej i prasowej Związku i czuwanie nad jej całokształtem w kierunku przestrzegania zasad ideowych Związku w redagowaniu i wydawaniu czasopism. Nadto organizowanie na terenie Związku działalności prasowo-wydawniczej przez poszczególne jednostki organizacyjne.

Obecnie Sekcja opracowuje zasady organizacyjne swych prac.

B. WYDAWNICTWA ZWIĄZKOWE.

Centralnym organem Związku P. N. S. P. jest tygodnik

„Głos Nauczycielski”,

wychodzący w Warszawie, pod redakcją kol. R. Tomczaka przy współudziale Prezydium Zarządu Gównego.

„Głos Nauczycielski” jest tygodnikiem od 1 maja 1926 r.; wychodzi w objętości 1 arkusza co tydzień, a raz w miesiącu z dodatkiem 2 arkuszy „Pracy Szkolnej” — co razem w ciągu miesiąca stanowi 6 a w ciągu roku (10 miesięcy) 60 arkuszy, nie licząc specjalnie powiększonego wielokrotnie numeru sprawozdawczego. Przy nakładzie 39.500 egzempl. tygodniowo i zwiększonym nakładzie numeru sprawozdawczego — otrzymujemy rocznie faktyczną ilość 2.500.000 arkuszy papieru. Wyrażając to w wadze, otrzymujemy liczbę 60.000 kilogramów, czyli 6 wagonów.

Przekracza to w wysokim stopniu ilość, użytą w latach poprzednich, kiedy znacznie mniejszym był nakład „Głosu N.” i jego objętość w arkuszach miesięcznie (obecnie 6, dawniej 5 i 4 ark.).

Konieczność użycia tej olbrzymiej ilości papieru pociąga za sobą równie olbrzymie wydatki (zob. cz. V niniejszego Sprawozdania p. t. Finanse), to też od pewnego czasu „Głos N.” posiada deficyt. Wydatki te powiększa nadto koszt administracji i redakcji, a w szczególności poczty i ekspedycji. Gdy dawniej „Głos” wysyłany był zbiorowo do Ognisk, koszt wysyłki był stosunkowo nieduży. Stopniowo, ze względu na potrzeby

usprawnienia systemu wysyłki i doręczeń „Głosu” Koleżankom i Kolegom — Zarząd Gł. Związku zastosował zamianę wysyłki zbiorowej na pojedynczą, t. zn., że dziś już przeważnie „Głos N.” wysyła się na adresy imienne. Wpłynęło to na znaczny wzrost kosztów administracji i ekspedycji.

Reasumując to wszystko — Zarząd Gł. widzi się częstokroć w konieczności przyjmowania na szpalty „Głosu N.” większej ilości ogłoszeń, płatnych, które częściowo wpływają na zmniejszenie deficytu; używania możliwie taniego papieru rotacyjnego, unikania zbyt wielkiej ilości artykułów wyczerpujących i t. p. Z tego tytułu powstają, rzadkie zresztą, objawy niezadowolenia Ognisk, czy poszczególnych Związkowców. Wyjaśnienia powyższe stwierdzają chyba dobitnie, że nie leży w mocy Zarządu Gł. przy dzisiejszej wysokości wkładki członkowskiej (1.20 zł miesięcznie) usunąć tych pewnych niedomagań, które obecnie mają miejsce.

Objawy niezadowolenia idą także niejednokrotnie pod adresem treści „Głosu N.”, a mianowicie — że w „Głosie” brak omówień spraw pedagogicznych, oświaty pozaszkolnej, zagadnień, dotyczących problemów dydaktyczno-metodycznych i t. p.

W tem miejscu stwierdzić należy zupełną niesłuszność i nierzeczowość tego rodzaju zarzutów. „Głos Nauczycielski”, jako organ centralny Związku, — porusza **wszystkie** zagadnienia, związane z życiem szkoły i zawodowem nauczyciela; polityki szkolnej władz, parlamentu i organizacji naszej. Prowadzone stale działy takie, jak: artykuły wstępne, kronika parlamentarna, sprawy służbowo-zawodowe, trybuna związkowa, ciernie i głogi, przegląd prasy, ruch ewidencyjno-organizacyjny, oświata pozaszkolna, kronika aktualna, odpowiedzi redakcji, kronika zagraniczna, przegląd wydawniczy i z żałobnej karty — **obejmują całokształt życia Związkowego i szkolnego wogóle.**

Szczupłość miejsca nie pozwala na wyczerpujące omawianie tych spraw, ale też i nie zachodzi potrzeba tych rozwlekłych omawiań rzeczy jasnych i prostych. Wszelako artykuły wstępne i dział trybuny związkowej wyczerpująco ujmują rozliczne zagadnienia szkolne i warunki życia nauczycielskiego. W sprawach służbowo-zawodowych dajemy stale komentarze, omówienia i wyjaśnienia do okólników, zarządzeń władz i ustaw. Po-

daje „Głos“ wszelkie aktualne wiadomości z życia bieżącego, podaje sprawozdawcze omówienia życia organizacyjnego Ognisk. Oddziałów i Komisji wojewódzkich oraz Zjazdów. Od czasu do czasu drukuje artykuły i wiadomości z zagranicy.

W tej formie redakcyjnej „Głos“ spełnia całkowicie swą rolę czuwania i informowania o wszystkich przejawach z dziedziny szkolnictwa i spraw nauczycielskich.

Wydając co miesiąc dodatek o dużej objętości, t. j.

„Pracę Szkolną“,

wychodzącą pod redakcją dr. Marji Librachowej (zob. wyżej sprawozdanie Sekcji Pedagogicznej) — „Głos N.“ daje możność ogółowi Związkowców otrzymywania wszelkich wiadomości pedagogicznych, ujmowanych fachowo, obszernie, a tak często w żywej formie korespondencji nauczycielskich z praktycznych doświadczeń życia szkolnego.

Ponadto, oprócz „Pracy Szkolnej“ wydaje Związek kilkanaście czasopism lachowych, poświęconych specjalnie poszczególnym zagadnieniom (zob. wyliczenie niżej). O ileby Ogniska pręnumerowały te pisma i zorganizowały czytanie ich przez wszystkich członków Ognisk — nie byłoby narzekań na „Głos N.“, gdyż zaistniałoby wówczas powszechne zrozumienie, że „Głos“ nie może powtarzać na swoich szpaltach tych wszystkich zagadnień, które znajdują **najdokładniejszą** ujęcie w pismach specjalnych.

Dawniej, gdy pism owych Związek nie wydawał — siłą rzeczy pisał o wszystkim „Głos N.“. Dziś, gdy wspinały rozwój prasy Związkowej pozwala licznym naszym Sekcjom i jednostkom organizacyjnym wydawać własne, specjalne pisma — „Głos Nauczycielski“ musiał zmienić swój charakter magazynu szkolnego, nauczycielskiego i metodyczno - pedagogicznego. Stał się pismem zawodowym, informacyjnym i jako taki — spełnia swą rolę najlepiej ze wszystkich organów prasy zawodowej w Polsce.

Przechodząc z kolei do zobrazowania całości kształtu akcji prasowo-wydawniczej. wymienić należy następujące pisma:

„Ruch Pedagogiczny“,

miesięcznik, organ Sekcji Kształcenia Nauczycieli, poświęcony zagadnieniom kształcenia nauczycielstwa szkół powsz. oraz teorii zagadnień pedagogicznych i dydaktycznych, tudzież wszelkim nowoczesnym prądom wychowawczym w kraju i zagranicą.

Redaguje kol. dr. H. Rowid w Krakowie. I elewela 4.

„Szkoła Specjalna“.

Kwartalnik, organ Sekcji Szkolnictwa Specjalnego, poświęcony zagadnieniom wychowania dzieci anormalnych. Ze względu na specjalny charakter tego czasopisma — podajemy o nim nieco więcej szczegółów. „Szkoła Specjalna“ podaje artykuły z dziedziny metodyki, dydaktyki i psychologii i psychopatologii jest owym łącznikiem między teorią, a praktyką, pozwala nauczycielom na rozświetlenie wielu zawiłych i trudnych czasem do zrozumienia, problematów pedagogicznych oraz daje sposobność do wzajemnego wypowiedzania się w rubryce „z pracy nauczycielskiej“. W trzecim roku swego istnienia Szkoła Specjalna, oprócz działu „z pracy nauczycielskiej“, bardzo obszernej kroniki zagranicznej i działu sprawozdawczego, umieściła następujące artykuły:

Grzegorzewska (Marja). — Uwagi o strukturze psychicznej niewidomych od urodzenia.

Jaroszyński (Dr. Tadeusz). — Z dziedziny badań nad dziećmi moralnie upośledzonymi.

Korczak (Dr. Janusz). — Otwarte okno.

Wawrzynowski (Michał). — Program i metody nauczania w szkole specjalnej dla upośledzonych umysłowo.

Stefanowicz - Moskiewiczowa (Adela). — Sprawozdanie z działalności pracowni psychopedagogicznej P. I. P. S.

Benni (Tytus). Czytanie z ust dla ogłuchłych w wieku późniejszym.

Korczak (Dr. Janusz). — Wychowawca obrońca.

Jarecki (Dr. Wład.). Zawodowe kształcenie głuchoniemych w Polsce.

Szuman (Wanda). — Umieszczenie dzieci anormalnych u obcych rodzin w Elsum (Belgia).

Bochning (Joanna). — Zakład wychowawczo-naukowy dla dzieci trzymysłowych w Nowawes.

Sterling (Dr. Władysław). — O związku niedorozwoju umysłowego z zaburzeniami wydzielenia gruczołów dokrewnych.

Korczak (Dr. Janusz). — Niedorozwój socjalny.

Posner (Stanisław). — Dzieci niewidome w Lidzie Narodów.

M. W. — Organizacja kształcenia nauczycieli szkół specjalnych na Węgrzech.

Grzegorzewska (Marja). — Orientowanie się niewidomych w przestrzeni.

Korczak (Dr. Janusz). — Kasta autorytetów.

Czyżycki (Walenty). — Piasek i jego znaczenie dla szkoły.

Grzegorzewska (Marja. — Szkic programu pogadanek w szkole dla niewidomych.

Jarecki (Dr. Wład.). — Czytanie z ust.

Mayzner (Tadeusz). — Parę uwag o lekcji śpiewu w szkole dla upośledzonych umysłowo.

M. G. — Zarys planu prac Muzeum Szkolnictwa Specjalnego.

O wartości kwartalnika świadczy najlepiej fakt, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i O. P. zakupuje rok rocznie roczniki dla wszystkich Inspektorów Szkolnych, a Komisja Pedagogiczna udzieliła pismu subwencji w wysokości 500 zł.

Adres: Warszawa, Plac Trzech Krzyży 4-6.

„Polska Oświata Pozaszkolna“.

dwumiesięcznik, organ Wydziału Oświaty Pozaszkolnej, redagowany przez kol. dr. Eustachego Nowickiego. Czasopismo poświęcone zagadnieniom nauczania dorosłych; niezbędne dla wszystkich prowadzących, w jakiegokolwiek formie, pracę oświatowo społeczną wśród dorosłych. Adres: Warszawa, ul. Wspólna 23. Do „Pol. Oświaty Pozaszkoln.” dodawane jest bezpłatnie czasopismo: „Teatr ludowy“.

Centralna Komisja Rysunkowa Związku wydaje we Lwowie własne pismo

„Kształt i Barwa“.

pod redakcją kol. St. Matzkego (zob. wyżej sprawozd. Centr. Komisji Rysunk.).

„Roboty ręczne“,

organ Sekcji Nauczycieli Robót Ręcznych przy Zarządzie Głównym Związku Polskiego Naucz. Szkół Powszechnych.

Pismo poświęcone sprawie nauczania robót ręcznych a pośrednio i rysunków. Celem pisma jest podniesienie poziomu nauczania tego przedmiotu przez wskazywanie przyczyn istniejących niedomagań, oraz roli, jaką ten przedmiot może i powinien odegrać w wychowaniu.

Służy też jako pośrednik w dzieleniu się z czytelnikami doświadczeniem, nabytym w praktyce szkolnej i życiu przez innych, oraz zawsze służyć gotowe wszystkim kolegom i czytelnikom wskazówką i radą.

Pierwszy numer ukazał się w marcu r. b. Wydany w 10.000 egzemplarzy rozsyłany był bezpłatnie.

Na treść tego numeru złożyły się następujące artykuły: Fr. Pększyca—Cel nauki ro-

bót ręcznych w szkołach ogólnie - kształcących, Krysińska: Praca ręczna w szkole powszechnej. Mróz: Z ankiety o warunkach nauki robót ręcznych. Rajewska: Psychologiczne podstawy w dydaktyce robót ręcznych. W. Snopek: Szkoła pracy. M. S. Praca ręczna w szkole twórczej. Sulczyński: Narzędzia do nauki robót ręcznych w pracowni szkolnej. Tomczak A.: Wskazówki praktyczne. Oprawa notesu. Komunikaty Zarządu Sekcji N. R. R. Od Redakcji. Dział bibliograficzny.

Na treść następnych numerów złożyły się również fachowe i cenne artykuły.

Numer czwarty wydany zostanie w grudniu b. r.

Pismo redaguje kol. **Wiktor Snopek**, wraz z komitetem redakcyjnym.

Wydawcą imieniem Związku P. N. S. P. i redaktorem odpowiedzialnym numeru pierwszego był kol. Antoni Tomczak, obecnie zaś jest kol. Stanisław Prochera.

Dążeniem Sekcji N. R. R. jest by „Roboty Ręczne” wychodzące obecnie jako kwartalnik, mogły stać się miesięcznikiem, a tem samem bardziej odpowiadać celowi.

Obecnie, niezależnie od stale wzrastającej ilości członków Sekcji N. R. R. otrzymujących „Roboty Ręczne” bezpłatnie, stale wzrastająca ilość prenumeratorów, których pismo liczy już około 600, świadczy, iż wydawnictwo to, służące dobrej sprawie i wypełniające lukę w tej dziedzinie nauczania i wychowania, budzi zainteresowanie i staje się coraz bardziej potrzebne. To też wierząc w poparcie zamierzeń Sekcji przez ogół kol. i kol., wierzymy w rozwój pisma i spełnienie przez niego zadań, do jakich powstało, ku dobru sprawy wychowania.

„Polskie Archiwum Psychologii“,

kwartalnik poświęcony zagadnieniom psychologii teoretycznej i stosowanej, pod redakcją

prof. Dr. Józefy Joteyko.

Adres Redakcji: Warszawa, Wilcza 47/49.

(Adres Administracji: Warszawa, Marszałkowska 123. Konto czekowe w P. K. O. Nr. 13951.

Prenumerata kwartalna 2 zł. 50 gr., półroczna 5 zł., roczna 10 zł.

Jak pismo to było nauczycielstwu potrzebne — świadczy niezwykle zainteresowanie nauczycielstwa i społeczeństwa. Nic zresztą, dziwnego — „Polskie Archiwum Psy-

chologii" jest jedynym w Polsce pismem z dziedziny psychologii pedagogicznej.

Zagranica zainteresowała się również „Pol. Arch. Psych”. Świadczą o tem słowa uznania znanego pedagoga z Genewy, prof. Ad. Ferriere'a, z których przytaczamy wyjątek (według listu p. Ferriere'a do prof. Joteyko):

„Przeczytałem w „Polskiem Archiwum Psychologii” znakomitą pracę Pani „Postulaty szkoły twórczej na prawach struktur psychicznych”. Jako autor książek „L'Ecole active” i „La Pratique de l'Ecole active” oraz drukującej się obecnie książki w Brukseli „La Liberte de l'Enseignement”, zostałem w niezwykle miły sposób poruszony pięknym hołdem, jaki Pani składa jednej z tez, które mi są najwięcej drogie. Pani wspaniale przedstawiła szkic tego, co Pani nazywa „psychologią strukturalną”. Przysyłam Pani prospekt mej książki „Le Progres spirituel”, a będzie mogła Pani stwierdzić, że książka moja, chociaż nie czytałem prac Wertheimer'a, Köhler'a, Koffka i Rubin'a, w zupełnej jest zgodzie z ich psychologicznymi założeniami.

Pani krytyka metod obecnej szkoły jest znakomicie przeprowadzona; to, co Pani pisze o twórczości, o ośrodkach zainteresowań i cała strona 299, wydaje mi się godna podziwu. Zachwyciłem się także sposobem, jakim Pani opisuje struktury, powstałe na tle werbalizmu i które wiodą żywot pasożytniczy na marginesie tego, co jest naturalne.

Poleciłem pani Marquerite Evard, której dałem odpowiedni numer „Polskiego Archiwum Psychologii”, aby napisała o pracy Pani artykuł, który umieszczą w „Ere Nouvelle”, zaraz po Kongresie w Locarno.

Dziękując Pani raz jeszcze za ten znakomity przyczynek do prac, które uważam za najwyższe, ponieważ dążą do przekształcenia wychowania dziecka, proszę przyjąć...” i t. d.

„Wiedza i Życie”.

Podjęte znacznym wysiłkiem wydawnictwo, rozwija się powoli, lecz systematycznie.

Celem miesięcznika jest dawanie szerokim masom inteligencji odpowiednio dobrej lektury popularno-naukowej, którą nasz rynek wydawniczy produkuje naogół w znikomym ilościach. Nie można kłaść zbyt wielkiego nacisku na ogromne znaczenie systematycznego czytelnictwa naukowego, dającego człowiekowi stały kontakt ze światem myśli ludzkiej, a tem samem utrzymują-

cego umysł czytelnika w stanie napięcia i twórczego wysiłku.

Że „Wiedza i Życie”, to swoje zadanie wypełnia, świadczą o tem liczne odpowiedzi na stale załączoną w piśmie ankietę. **Wśród tych odpowiedzi niema ani jednej, któraby nie podnosiła znacznych walorów wydawnictwa, które potrafiło zyskać sobie powszechne uznanie i zjednać, jak na dzisiejsze ciężkie czasy, stosunkowo, znaczną rzeszę odbiorców.**

Zbyt niska w stosunku do znacznych kosztów wydawniczych cena prenumeraty wymaga jednak poważniejszej ilości prenumeratorów, co pozwoliłoby rozszerzyć ramy pisma i powiększyć ilość kosztownego materiału ilustracyjnego, na to zaś „Wiedzy i Życia” nie stać jeszcze obecnie.

Specjalnie leży na sercu redakcji sprawa doboru współpracowników pisma i tu może się redakcja pochlubić szeregiem nazwisk naszych najwybitniejszych uczonych, że wspomnimy bodaj nazwiska profesorów uczelni wyższych: prof. Antoniewicz, prof. Beaudouin de Courtenay, Ehrenkreutzowa, prof. St. Noakowski, prof. Ehrekreutz, prof. T. Zieliński, prof. Poniatowski, prof. Jantzen, prof. Wł. Gumplowicz, prof. Oko, prof. Krasowski, prof. J. Dembowski i wielu innych. Do chwili obecnej wydano 20 numerów „Wiedzy i Życia” w łącznej objętości 100 arkuszy druku dużego formatu, zawierających około 80 ilustracyj. (Zob. dalsze szczegóły wyżej w dziale: Powszechny Uniwersytet Korespond.).

„Płomyk”.

Redakcja „Płomyka” w r. szk. 1926 — 27, podobnie jak i lat ubiegłych, starała się coraz bardziej rozwijać wszystkie poszczególne działy pisma, specjalny jednak nacisk położyła na dział przedstawień teatralnych, dostarczając całego szeregu nie tylko sztuk do grania, recenzyj obrazków scenicznych, ale i rad technicznych, dotyczących teatru szkolnego. W związku z tem „Płomyk” zakupił pięknie wykonaną szopkę i w karnawale dał kilkanaście przedstawień kukielkowych dla dzieci. Szczególną też pomoc starała się redakcja okazać czytelnikom w sprawie czytelnictwa, podając artykuły, zawierające informacje o książce wogóle, o katalogowaniu książek oraz układając spis wraz z recenzjami najlepszych książek dla biblioteczek szkolnych.

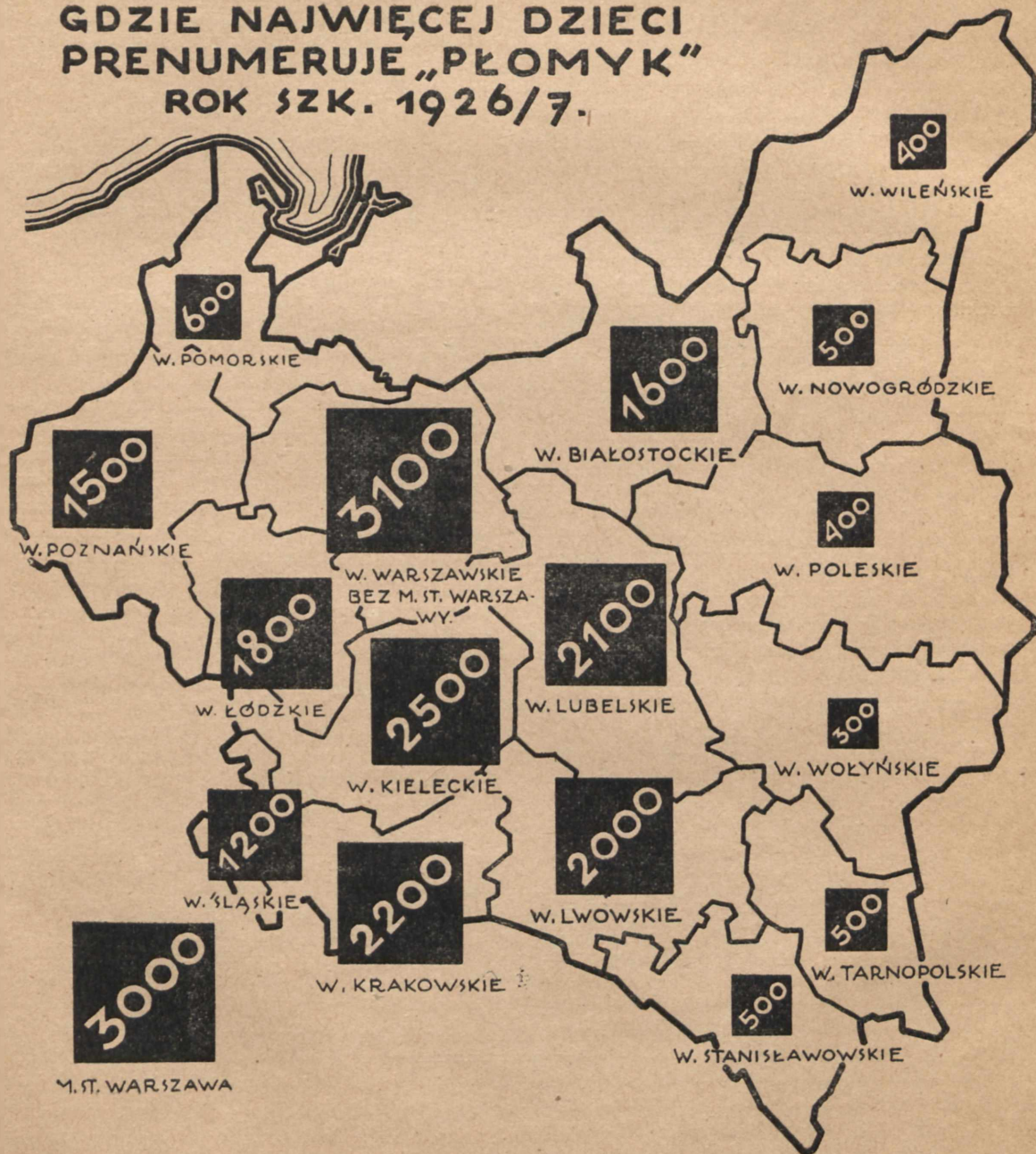
Z dłuższych utworów zasługuje na uwagę w „Płomyku” powieść Heleny Zakrzewskiej — p. t. „Płomień na śniegu”, wywołująca wielki

zachwył wśród dzieci i piękna baśń sceniczna Ewy Szelburg — p. t. „Za siedmioma górami”. Z pośród utworów drobniejszych pewnego rodzaju nowości stanowią: „Kalendarz przyrodniczy”, prowadzony przez Z. Bohusze-wiczównę, zaprawiający działwę do obserwo-wania przyrody w ciągu całego roku, oraz in-

formacje z dziedziny sportu dziecięcego, do-starczane przez p. Chrapowickiego.

Z numerów monograficznych warto pod-kreślić numer poświęcony miastu Lwów, nu-mer złożony z prac czytelników oraz numer z dn. 1-go czerwca, poświęcony sprawie współdziałłości.

GDZIE NAJWIĘCEJ DZIECI PRENUMERUJE „PŁOMYK” ROK SZK. 1926/7.

Osobny dział stanowiły tak zwane „Nasze obrazki”. Były to opisy pięknych, sposobem fotogramiowym, wykonanych 16 wkładek, wyobrażających widoki kraju.

Do Nr. 1-go został dodany ścienny kalendarz szkolny, wykonany przez Kamila Mackiewicz. Do N-ru gwiazdkowego — gra towarzyska „Pszczółka”.

W dniu 4-go lutego został wygłoszony przez radio żywy numer „Płomyka”.

„Płomyczek”.

W „Płomyczku”, tym dotychczasowym tylko dodatku do „Płomyka”, w r. szk. 1926-7 z dłuższych utworów drukowano powieść St. Szuchowej — „Gospodarstwo Madzi i Jacka” z ilustracjami M. Wertensteinówny. Pomimo szczupłości rozmiarów „Płomyczka”, redakcja starała się rozwinąć równocześnie **wszystkie** działy pisma, podkreślając robótki, wierszyki do deklamacji oraz drobne obrazki sceniczne do wykonania przez dzieci lub przez marjonetki.

Pragnąc zainteresować i najmłodsze dzieci aktualnością, redakcja umieszczała dosyć często fotografie z życia dzieci, płynącego w ochronkach, na ulicy i w ogrodach oraz fotografie zwierząt, przebywających w zwierzyńcach. Poza to podawane były obrazki, do których czytelnicy bardzo chętnie dorabiali historyjki.

Jako dowód, że redakcja uderzała w ton czuły i potrzebny dzieciom i nauczycielstwu, mogą posłużyć bardzo liczne listy czytelników, w których wyrażali swoje zadowolenie ze sposobu redagowania zarówno „Płomyka”, jak i „Płomyczka”.

Władze szkolne zatwierdziły i „Płomyk” i „Płomyczek” jako pismo konieczne w odpowiednich klasach szkół powszechnych i średnich.

Cyfry zawsze najwymowniej świadczą o rozroście pisma, podajemy przeto w zestawieniu zaokrąglone liczby prenumeratorów za ostatnie trzy lata, a więc w roku szk. 1924-5 było ich 13.600, w roku 1925-6 — 22.000, w 1926-7 — 24.200. Wprawdzie w ubiegłym roku szk. wzrost stosunkowo okazał

się mniejszy, ale rok 1925-6 był wyjątkowo pomyślnym dla naszego wydawnictwa, a że po gwałtownym wzroście nie przyszedł spadek — dowód stabilizacji powodzenia; jest wreszcie widoczny i normalny rozwój. O rozszczeniu „Płomyka” według województw mówi podany przy niniejszym grafikon (str. 538) Kresy wschodnie i województwo Pomorskie są jeszcze bardzo mało nasycone.

**

Oprócz pism powyższych, wydawanych bezpośrednio przez Zarząd Główny — Związek wydaje liczne pisma na prowincji, a mianowicie: „Szkoła i Nauczyciel” w Łodzi, „Życie Szkolne” we Włocławku, „Miesięcznik Pedagogiczny” w Cieszynie, „Nasz Głos” w Poznaniu, „Ogniskowiec” w Katowicach, „Głos Międzyrzecki” w Międzyrzeczu, „Życie Podlasia” w Siedlcach, „Echo Lubartowskie” w Lubartowie i „Szkoła Powszechna” w Nieświeżu.

Pisma te wydawane są przez Komisje wojewódzkie Zarządu Głównego Związku P. N. S. P. bądź Oddziały Powiatowe lub Ogniska.

Niektóre z nich, jak: „Miesięcznik Pedagogiczny” i „Życie Szkolne” posiadają wysoką wartość fachową, jako pisma metodyczno-pedagogiczne, inne, jak np. „Szkoła i Nauczyciel”, „Nasz Głos” — zamieszczają obok wartościowych zagadnień pedagogicznych — także sprawy organizacyjne, służbowe i t. p.

Nauczycielstwo związkowe winno we własnym interesie popierać swoją prasę, ażeby zapewnić jej trwały rozwój.

**

Sekcja Reform Ustroju Szkol. przy Zarządzie Głównym wydała 6 broszur, traktujących o zagadnieniu jednolitego ustroju szkolnego w nakładzie 100.000 egzemplarzy p. t.:

1. Szkoła jednolita;
2. O sprawiedliwy ustrój szkolny;
3. Czy należy zakładać szkoły w każdej wsi?
4. Krzywda młodzieży wiejskiej;
5. O naprawę programu szkolnego;
6. Walka o szkołę życia.

RUCH ZWIĄZKOWY.

Sprawozdanie ewidencyjne sumiennie ujmujemy w szereg liczbowych zestawień i wykresów, w sposób niedopuszczający niedomówień ani przesady. Towarzyszy nam pewność, że staramy się dotrzeć do najdalszych, najgłuchszych środowisk, przemówić niezbitym argumentem czynu związkowego do najbardziej uprzedzonego przekonania, ogarnąć opieką związkową najszersze kręgi nauczycielstwa. Pewność ta znajduje potwierdzenie w liczbach sprawozdania i — w mapie Ognisk, rozsianych na całym terytorjum Rzeczypospolitej. **Rozmieszczenie Ognisk, to wierny obraz pochodzenia organizacji, szerzącej się od centrum państwa ku kresom wschodnim i zachodnim.** Różne są przyczyny, dla których, mniej gęsto widnieją Ogniska związkowe w kresowych województwach. Na wschodzie brak szkół, olbrzymie odległości, techniczne przeszkody często nie do opanowania, utrudniają w wysokim stopniu rozwój organizacji. Pracownik samotny, przepracowany, bezbronny wobec każdej złej woli, pozbawiony oparcia wśród najbliższego otoczenia, obcujący ciągle z środowiskiem niższym od siebie kulturalnie a trudnym etnograficznie, z podwójnym nakładem sił tworzy placówki organizacyjne.

Zbliża się jednak chwila, że poziom nauczycielstwa kresowego intelektualny i materialny wzrośnie, że władze wszelkiej instancji w każdym powiecie przychylnie odniosą się do dążności zrzeszania się nauczycielstwa szkół powsz., a przede wszystkim, że wzmoże się liczba samych szkół, tak dotąd uboga, niewystarczająca na najelementarniejsze potrzeby. Zjawia się wtedy znaczniejsze skupienia gron szkolnych, zdolne do intensywnej i trwałej pracy.

W dzisiejszych warunkach najniższy dla województw wschodnich ilościowy stosunek nauczycielstwa związkowego na tle ogółu naucz., wynoszący w woj. **Wileńskim 49.7 proc.**, czyli połowę jest i tak bardzo znaczny, a ukrywa w sobie niezmiernie zasoby energii, podejmowanych po wielokroć wysiłków, wznoszenia i odbudowy tych samych placówek, zmiecionych ręką niechętnego zwierzchnika, a nie-

kiedy poprostu zmrożonych oddechem śnieżnej, bezlitosnej zimy kresowej.

Tembardziej imponują szybko rosnące liczby procentowe — **64.2 proc. dla Wołynia, 69.9 proc. dla Polesia, 71.2 proc. dla woj. nowogródzkiego i 72.3 proc. dla woj. białostockiego.** Cyfry te znaczą już prawie ogół, jeżeli uwzględnić poza nim rzesze młode, płynne, niekwalifikowane i niezorientowane organizacyjnie, które w głąszy swej, często jutra niepewne, mało dotąd wiedzą poza codzienną, wytężoną pracą.

Zbliżyć je ku sobie, uświadomić, a przede wszystkim pomóc w kształceniu się w pracy społecznej — to zadanie w wymienionych województwach.

Zdobycze Zw. P. N. S. P. w okresie sprawozdawczym, to całe powiaty (Wołyń, Polesie), unieruchomione do niedawna przez czynniki administracyjne, a dziś garzące się do organizacji, której opieki prawnej i zawodowej już oddawna pośrednio doznają.

Kresy zachodnie — to inny obraz. Tu szkół niebrak, lecz brak w nich ducha polskiego. Propaganda nasza z całą śmiałością niesie tam swoje hasła w przekonaniu, że zwalcza reakcję, separatyzm, sobkostwo „miejscowego pracownika” wobec napływu „obcego” żywiołu z innych ziem polskich. Propaganda nasza, to świeży powiew, niosący zohydzone dotąd w Poznańskim świadomie lub nieświadomie hasła demokracji stosunków szkolnych, reformy, przestarzałych, niepolskich z pochodzenia metod nauczania, a zwłaszcza wychowywania młodzieży. Chcemy wierzyć, że pod zimną i twardą skorupą żarzy się w piastowych dzielnicach nieskażona, głęboka moc, która usłyszeć zdoła odrodzienne wezwania i stanie z nami do pracy na jednym wspólnym zagonie.

Dlatego nietyle odsetek Ognisk, jak dotąd niewysoki (**17.9 proc. — poznańskie, 10.7 proc. — Pomorze**), ile wzrost jego w latach ostatnich mówi o poprawie stosunków w woj. zachodnich. Poznańskie może najtrudniejsze ma zadanie, bo wroga, a ugruntowana kultura tamtejsza, oparta o miej-

scowe władze, pełna obcych tradycji, dopiero z młodem pokoleniem zespoli się z polskim życiem ogólnopolskim, którego wyrazem dla szkolnictwa jest nasza organizacja. To też zwolna, choć stale posuwamy się na zachód, wzywani głosami jednostek zdolnych stać się pionierami naszej ideologii. Na Pomorzu, niby młode pędy, przerzuca Związek coraz nowe Ogniska, wzrastając od zeszłego roku prawie o 30 proc. pod względem ilości Ognisk i o tyleż co do ilości członków. Ogniska małe, a prawie każde z nich to wyspa w nowym, nieruszonej jeszcze powiecie, to dzielna gromadka, będąca dla nas zapowiedzią, że ogół bliższy jest nas, niż to mówią dotychczasowe cyfry.

Co do Śląska postęp tamtejszy wyraża się raczej znacznym wzrostem liczby członków, na zdobytych już placówkach, to znaczy w rosnącej świadomości środowisk, zdobywanych umiejętną pracą społeczną i pełną odwagą obywatelskiej taktiką w trudnych stosunkach służbowych „autonomicznej” ziemi polskiej. Zdobywcze organizacji na Śląsku mają charakter ofensywy bohaterskiej armii zbrojnej w najżywoźniejszej sile myśli i uczucia wobec wszelkiej wrogości społecznej, dzielnicowej czy narodowej? To też Związek P. N. S. P. na Śląsku ma wybitny charakter kierowniczy w każdym ważniejszym zagadnieniu życia publicznego.

Województwa wewnętrzne wykazują wysoki odsetek nauczycielstwa związkowego: 82.3 proc. Kielce, 77.3 proc. Lublin, 69.8 proc. — Łódź, 69.9 proc. — Warszawa, przy znacznym ruchu — jakby falowaniu rzesz związkowych. Ruch to zawodowy, budowa szkół, przeniesienie sił na tle zdobywania lub braku wykształcenia. Nie wszędzie mamy łatwe zadanie. Stosunki miasteczek prowincjonalnych, przeważnie zacofanych pod każdym względem, to też mniejsze lub większe twierdze, zaopatrzone co gorsza, w zatrute strzały, a o ciemnotę środowiska mocno oparte. Zdobywać je trzeba wszelkimi drogami — udziałem w samorządzie, pracą oświatową, wiecem o szkole jednolitej, prasą, skargą do władz, a niekiedy procesem. Związkowe nauczycielstwo szkół powszechnych, to na tem tle żywiol bardzo liczny, ruchliwy, to czynnik ożywczy pro-

wincji, jej instruktor i organizator. Dlatego nawet powiaty gorzej działające, chwilowo opanowane przez siły reakcyjne, przechodzą jedynie chorobę, niegroźną dla potężnej fali naszej organizacji.

Wreszcie południe — w woj. **Krakowskim**, już organizacyjnie ustalone, (84%), pracują planowo, metodycznie i tradycyjnie, gdy na ziemiach **lwowskiej, stanisławowskiej i tarnopolskiej** wymaga jeszcze czujnej i umiejętnej opieki. Wielkie skupienia tamtejsze stanowią siłę, o którą walczą wpływy, znoszące się wzajemnie, wpływy o głęboko różnym ustosunkowaniu się do całości stosunków narodo-wopolskich. Jak wszelkie kresy różnojęzyczne, podatne agitacji — województwa te przechodzą w różnym stopniu wahania, czego wyrazem jest rozpadanie i wznowianie się Ognisk, masowe Zjazdy, na których zdobywa się orientację nauczyciela, jak również masowe wiece oświatowe, na których przebojem przeprowadza się uchwały za szkołą jednolitą. Wszystkie trzy wymienione województwa wykazują jednak nawet w tych trudnych warunkach postęp w: ilości Ognisk i członków, i osiągały wysoki procent związkowego nauczycielstwa (stanisławowskie 41.5, tarnopolskie 38.1, lwowskie 53.1). Wystarczy zmiany w stosunkach służbowych, w kierunku większej bezstronności, by liczne tamtejsze rzesze nauczycielskie stały się związkowe. Tyle mówi stan dzisiejszy. **Szukać w nim możemy sygnału postępu nietylko w sferach nauczycielskich, niesiemy bowiem postulaty demokratyczne, zapowiedź szkoły istotnie powszechnej, i hasła nasze trafiają do warstw najszerzych, które już się ich nie wyrzekną.**

A moc naszą, rosnącą, wspiera poczucie, że poza organizacją naszą stoi liczniejsza stokroć rzesza ludu, spragnionego światła wiedzy dla swoich dzieci.

**

Układ niektórych tabel i wykresów jest zgodny z układem statystyki państwowej, dlatego wydzielone w nich jest woj. nowogródzkie — organizacyjnie nie ujęte dotąd w odrębną Komisję i włączone tak, jak w Kuratorjach do Kom. Białostockiej i do Kom. Poleskiej.

Bliższe szczegóły w sprawozdaniach Komisji.

1. SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KOMISYJ, PODKOMISYJ, ODDZIAŁÓW POWIATOWYCH I OGNISK.

Uwagi ogólne.

Sprawozdanie niniejsze ma odmienny charakter niż w roku poprzednim. Działalność organizacyjna ujęta została w sprawozdania i materiały, opracowane swoiście i metodycznie przez Komisję Zarz. Gł. na podstawie kwestjonariuszy Ognisk i Oddziałów powiatowych.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓW. ZWIĄZKU P. N. S. P. W BIAŁYMSTOKU.

Ogólna działalność.

Skład Komisji stanowią: 1) Motoszko Michał, 2) Zasłona Konstanty, 3) Wyrwicz Adolf, 4) Jonkajtys Hieronim, 5) Kalina Stefan, 6) Szalay Janusz, 7) Rycerz Edward, 8) Bernas Tomasz, 9) Klepaski Bolesław.

Praca Komisji w roku sprawozdawczym w najogólniejszych zarysach przedstawiała się następująco: delegaci Komisji przeprowadzili lustrację Ognisk oraz brali udział w 6 zjazdach powiatowych.

Kuratorjum Białostockie poważnie liczyło się z interwencją Zarządu Komisji, dokonana osobiście przez Zarząd Komisji w 40 wypadkach, a piśmiennie w 635 sprawach, przekazanych Komisji przez jej rozległe terytorjum.

Lustracje Ognisk i Oddziałów pow. przeprowadzone były w sposób intensywny i nie ograniczały się do udziału w Zjeździe, lecz sięgały do szczegółów strony finansowej, badały działalność Sekcyj, Zarządów, a często i byłych kierowników Ogniska. Niejedna placówka zawdzięcza opiece Komisji wznowienie i dalszy rozkwit swej pracy.

Komisja Białostocka rozporządza cennym atutem w falcie urlopu dla kol. Kaliny, który jeżdżąc z ramienia Centr. Kółek Rolniczych, jako instruktor w dziale oświaty pozaszkolnej, pełni zarazem z ramienia Komisji funkcje instruktora organizacyjnego. Do obok jego pracy wyraził się w powyżej wymienionych lustracjach, których wynik komunikowany jest stale Zarządowi Głównemu w związanych protokołach.

Zywy i płynny ruch organizacyjny znalazł odbicie w przyroście placówek związkowych, co wobec różnego poziomu środowisk i wie-

lu stwierdzonych braków dotychczasowego stanu wymagało dużego nakładu pracy.

Objazdy, dokonywane przez kol. Kalinę, obejmowały często siedzibę Oddziału pow. i Ogniska pow. na tle dokonanej uprzednio lustracji Ognisk powiatu. Dawało to pełny obraz, oraz skuteczny i trwały wynik, braki były u źródła naprawiane, program na przyszłość nakreślany. Objazdy takie odbyły się w pow. **Bielsko-podl.**, gdzie przejawiała się intensywna działalność oświatowa, podjęta łącznie z naucz. szkół średnich. Powstał Uniw. Powsz. z kilkuset słuchaczami. Oddział pow. **Wołkowyski** przeprowadził reorganizację u siebie i w Ogniskach powiatu. Oddział pow. w **Lidzie** dał ciekawie opracowany szczegółowy program pracy dla Ognisk i Oddziałów pow. (drukowany w całości w „Gł. Naucz.” Nr. 14 w 1927 r.). Oddział pow. w **Nowogródku** wykazał cały szereg sekcji, jak: personalna, organizacyjna, prawna, szkoły jedn., kwalifikacyjna, samokształceniowa, konferencyjna, samorządowa, które umiejętnie obejmują całokształt zadań nauczyciela, jako związkowca, zawodowca i społecznika. Oddział prenukuje wszystkie pisma związkowe. Oddział pow. **Łomżyński** przeciwstawia się energicznie reakcyjnym prądom swego środowiska przez organizowanie wieców w sprawie szkoły jednolitej po szkołach lub gminach i przez odpowiednią odezwę. Wreszcie Oddział pow. w **Białymstoku** sekunduje Komisji przez udział w samorządzie i pracę w licznych sekcjach, jak oświatowej, organizacyjnej, zawodowo-służbowej, ustroju szkolnego, samokształcenia.

Kwestjonariusz roczny wypełniły tylko dwa Oddziały pow.: białostocki i nowogródzki.

Z działalności Ognisk.

Województwo białostockie i nowogródzkie na swym terenie posiada Ognisk 191, zgrupowanych w 17 Oddziałach powiatowych, z ogólną ilością członków w obu województwach 3376. Niestety, więcej, niż połowa Ognisk nie nadesłała sprawozdań.

Charakterystyczną cechą Ognisk, które sprawozdanie złożyły, jest ciągłość ich pracy, częstość zebrań, które odbywają się w odstępach miesięcznych lub dwumiesięcz-

nych. Najbardziej rozwinięta jest praca na terenie oświaty pozaszkolnej. Przy następujących Ogniskach utworzone są Sekcje oświatowe: Augustów, Kalinówka, Bielsk-Podlaski, Milejczyce, Przytuły, Szczuczyn, Kołaki, Miastkowo, Nowogródek, Ostrołęka, Małkinia, Sielawicze, Radziłów, Ługomowicze, Naliboki i Wiszniew.

Praca społeczno-oświatowa nie wyczerpuje energii Ognisk. Dbają one o podniesienie poziomu naukowego na drodze kursów samokształceniowych, biblioteki i prenumeraty pism zawodowych.

W roku sprawozdawczym następujące Ogniska organizowały kursy: Augustów, Raczki, Białystok, Michałów, Obrubniki, Bielsk-Podlaski, Szczuczyn, Sokółka, Dąbrowa, Izabelin i Wiszniew.

Organizacją bibliotek zajęła się większość Ognisk. Niektóre Ogniska posiadają zaledwie po kilka tomów, są to zaczątki przyszłych księgozbiorów, inne mogą się za to poszczycić już zupełnie kompletnymi zbiorami książek treści pedagogicznej i naukowej. Tak biblioteka Ogniska Augustów liczy 900 tomów, Nowogródek 375, Lubcza 254; Ogniska Białystok, Indura, Hończany, Soboty mają po przeszło 100 tomów.

Pisma prenumerowane przez Ogniska są przeważnie treści pedagogicznej. Najbardziej rozpowszechnionem jest Oświata Pozaszkolna, konieczna dla tych, co pracują na polu oświatowym.

Niektóre z Ognisk zorganizowały Sekcje teatralne i chórów ludowych. Przedstawienia teatralne urządzają Ogniska łącznie z miejscową ludnością. Sekcje teatralne mają następujące Ogniska: Mielnik, Orla Skidel, Nowogródek, Małkinia. Chóry organizują i prowadzą Ogniska Mielnik i Orla.

Samopomoc finansowa jest zorganizowana w postaci kas pożyczkowych. Samopomoc zorganizowaną posiadają Ogniska: Białystok, Skidel, Szczuczyn i Nowogródek.

Praca nauczycieli związkowców nie zamyka się w obrębie Ogniska; poszczególni członkowie biorą udział w towarzystwach kulturalnych, ekonomicznych i sportowych. Wspólnie z nimi lub też samodzielnie urządzają obchody, uroczystości, poświęcone ważnym wypadkom narodowym.

Nakoniec znaczny procent Ognisk bierze udział w samorządzie szkolnym.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO Z. P. N. S. P. W KIELCACH.

Ogólna działalność.

Ideologja Związku P. N. S. P. zdołała swym pługiem głęboko przeorać twardy grunt województwa Kieleckiego.

Mimo ciężkich warunków bytowania, wynikłych na skutek ogólnej stagnacji w kraju, mimo groźnych dla szkolnictwa następstw ustawy z dnia 22 grudnia 1925 roku o zapewnieniu równowagi budżetowej i związanymi z tą ustawą redukcjami, większość nauczycielstwa mężnie stawiała czoło tym wrogim zakusom, broniąc do ostatka dotychczasowych choć skromnych zdobyczy w szkolnictwie powszechnem.

W ciągu roku sprawozdawczego 1926 Komisja Wojewódzka Z. P. N. S. P. w Kielcach szczególniejszą troską otoczyła następujące działy swej pracy:

Zjazdy powiatowe. — Działalność Oddziałów powiatowych.

W myśl odezwy Zarządu Głównego z dn. 25 stycznia 1926 r. o skoncentrowaniu działalności związkowej w organizacjach powiatowych, Komisja położyła główny nacisk na zjazdy powiatowe, które w roku sprawozdawczym wykazały bardzo poważną żywotność, zwłaszcza w powiatach niżej wyszczególnionych.

1. Oddział Powiatowy w Będzinie wystosował odezwę do Ognisk z dnia 9 stycznia 1926 roku, w której podał rzeczowe motywy, o konieczności łączenia się nauczycielstwa w związki w interesie własnego dobra. Ze jego inicjatywą powstały nowe Ogniska, lub też ożywiły się dotąd nieczynne. W Koziegłowach, Strzemieszycach, Niwce, Myszkowie, Koszelowie, Nowej Wsi, w Poraju i w Czelaździ. Staraniem Oddziału 28 marca 1926 r. odbył się w Sosnowcu ogólny Zjazd nauczycielski z powiatu Będzińskiego przy licznych udziałach przedstawicieli władz, delegacji nauczycielstwa szkół średnich i zaproszonych gości. Omówiono na tym zjeździe wiele spraw, dotyczących rozwoju szkolnictwa i jego uprawnień, a na szczególniejszą uwagę zasługują następujące uchwały, które zapadły jednomyślnie, jako to: protest przeciwko podporządkowaniu szkolnictwa władzom politycznym; zagwarantowanie jednolitego typu szkół powszechnej VII-mio klasowej; zapewnienie dzieciom po ukończeniu VII-ii klas wstępu do średnich szkół zawodowych i ogólnie.

kształcących bez egzaminów; protest przeciwko redukcji głodowych poborów nauczycielskich; protest przeciwko powiększeniu liczby dzieci w szkołach niżej zorganizowanych od liczby 80 na jednego nauczyciela; szkodliwość nauczania w ciasnych lokalach na dwie i nawet trzy zmiany w ciągu dnia; rewizji programów nauczania; apel do władz Samorządowych o subwencję dla Wyższych Kursów nauczycielskich w Sosnowcu i Dąbrowie i zabiegi o przyznanie tym Kursom praw publiczności, oraz starania do władz szkolnych o przyznanie wszystkim nauczycielom b. szkół prywatnych w Zagłębiu, którzy przeszli na etat Państwa, pełnych uposażeń z zaliczeniem tymże wszystkich lat służby w szkolnictwie prywatnym.

W ciągu całego roku praca w powiecie Będzińskim obracała się w okół wyżej przytoczonych postulatów.

2. Niemniej żywotną działalność wykazał Oddział **Sandomierski**. W dniu 28 lutego 1926 roku w gmachu VII-io klasowej szkoły powszechnej w Sandomierzu odbył się zrana Zjazd delegatów Zarządów Ognisk i tegoż dnia od południa — zjazd walny z bardzo obfitym porządkiem dziennym. W zjeździe wziął udział miejscowy inspektor szkolny i delegat Komisji kol. Fran. Kubala z Ostrowca. Po załatwieniu spraw organizacyjnych i finansowych, Zjazd przystąpił do dyskusji nad ogólnym położeniem szkolnictwa w powiecie Sandomierskim, przyczem między innymi powziął następujące uchwały: dążyć do dalszego przeprowadzenia pomiarów antropometrycznych nad dziećmi; zorganizować „Dziesięciolecie” Oddziału Sandomierskiego z wydaniem sprawozdania drukiem; utworzyć sekcję kształcenia nauczycieli w celu rozwinięcia akcji samokształceniowej i organizacji kursów dla nauczycielstwa. W końcu uchwalono rozwinąć akcję uświadamiania społeczeństwa o stanie i znaczeniu dzisiejszej szkoły powszechnej za pomocą wydanej w tym celu „Jednodniówki”, rozrzuconej po całym powiecie. Żywy udział bierze tamtejsze nauczycielstwo w pracy społeczno-oświatowej w Związkach Młodzieży Wiejskiej. Na czele tej organizacji stoi kol. Leopold Żuber z Gór Wysokich. Oddział posiada lokal własny w mieście Sandomierzu do użytku wszych członków z całego powiatu. Na zjeździe powiatowym 8 grudnia 1926 r. zostały poruszone b. ważne sprawy, przekazane następnie odnośnym władzom i zarządom do załatwienia, mianowicie:

a) **Konferencje rejonowe** o charakterze półurzędowym nie przynoszą dość znacznego pożytku, lecz powodują zato znaczne szkody materialne. To też rację bytu mają tylko konferencje urzędowe z pełną odpowiedzialnością za ich wynik i za zwrotem djet i kosztów podróży.

b) **Pomoc lecznicza** jest fikcją, raczej szkodliwą, niż pożyteczną; chorzy petenci nie są w stanie jeździć po kilkadziesiąt km. do lekarzy powiatowych, przeto należy domagać się, by ich funkcje rozszerzyć na najbliższych lekarzy miejscowych.

c) Postanowiono przeciwdziałać tym organom prasowym, które występują przeciwko jednolitości szkoły i wszcząć energiczną akcję propagandową za szkołą jednolitą. Na tymże zjeździe został wygłoszony ciekawy referat przez kol. Zelgę na temat: zlodowacenie niżu europejskiego i wpływ jego na ukształtowaniu powierzchni ze szczególnem uwzględnieniem Polski. Odczyt ten był przyjęty przez zebranych z ogólnem uznaniem dla prelegenta.

3. Ożywioną pracę prowadził również Oddział **Miechowski**, posiadający 11 ognisk. Ponieważ dotąd w życiu związkowym brało udział zaledwie 6 Ognisk, położonych w dogodnych warunkach komunikacyjnych, przeto Oddział Powiatowy wszczął starania, by pozostałe Ogniska w Brzesku Nowem, Igołomni, w Proszowicach i Pałecznicy przyciągnąć do udziału w pracy związkowej. Zabiegi, podjęte w tym celu utrudnione z powodu trudności komunikacyjnych na terenie wspomnianych Ognisk, które dotąd były odcięte od świata słynnymi drogami proszowskimi. Dopiero teraz z chwilą otwarcia kolejki wąskotorowej stosunki tamtejsze zmieniają się na lepsze. W ciągu 1926 roku odbyły się 4 zjazdy powiatowe. Między innymi sprawami, przedyskutowanymi na zjazdach, zorganizowano **Sekcję obrony prawnej**, jako kontrakcję przeciwko szerzącej się w powiecie Miechowskim pladze dochodzeń dyscyplinarnych dla błahych powodów; opracowano regulamin dla konferencji rejonowych, ustanowiono komisję do przeglądu i wyboru podręczników szkolnych, założono fundament dla kołowej kasy samopomocy, oraz podjęto starania w celu zaprowadzenia i rozwoju sadów i ogrodów przy szkołach. Z pośród Ognisk tamtejszych Ognisko w Michałowicach daje o sobie chlubne świadectwo intensywnej pracy przez urządzenie odczytów na różne tematy, jako to: „Lekcja jako jednostka meto-

dyczna", „Psychometria w szkole", „Lekcja śpiewu" i t. d. Prowadzi również teatry amatorskie, poranki i wieczorki dla młodzieży wiejskiej. Na częstych zebraniach porusza sprawy budowy szkół, zwalczania analfabetyzmu, działalność Opiek i Dozorów szkolnych, oraz całego kompleksu instytucji samorządowych i państwowych.

4. Oddział Powiatowy w Kielcach w roku 1926 skupił swą pracę wewnątrz Ogniska, które zorganizował i powiększył do liczby 16. W ten sposób cały powiat został planowo pokryty siecią Ognisk. Praca Ognisk ześrodkowała się przeważnie w konferencjach rejonowych, na których, po ukończeniu części urzędowej, prowadzono obrady w organizacji związkowej. Obrady w Ogniskach dotyczyły przeważnie spraw lokalnych, wynikających ze stosunków z instytucjami samorządowymi oraz spraw metodyczno-dydaktycznych. Oddział Powiatowy urządził 4 zebrania powiatowe, z których 2 plenarne i 2 złożone z delegatów Ognisk. Między innymi sprawami założono **Koło Krajcznawcze** nauczycielstwa szkół powszechnych powiatu Kieleckiego i **Koła Ligi Obrony Powietrznej Państwa**. Prowadzono też kurs instruktorski oświaty pozaszkolnej i 4 ogniska oświatowe przy subwencji Sejmiku Kieleckiego.

Staraniem nauczycielstwa miasta Kielc urządzono w dniu 5 grudnia 1926 r. uroczyste pożegnanie 14 kolegów emerytów, których w roku ubiegłym przeniesiono w stan spoczynku. W pożegnaniu wzięli udział przedstawiciele władz i instytucji społecznych.

5. Oddział Powiatowy w Końskich na skutek uchwały walnego zgromadzenia z dnia 20 czerwca 1926 r. został przeniesiony z dotychczasowej siedziby w Kamiennej do trzystu Końskich. Ognisk w powiecie istnieje 9. Z pośród wielu spraw, które były omawiane i uchwalane na Zjazdach, należy wyróżnić dokonywaną w tym powiecie lustrację Ognisk przez Zarząd Oddziału Powiatowego, urządzenie specjalnego lokalu związkowego w Końskich, będącego miejscem posiedzeń Zarządu i gospodą dla przyjezdnego nauczycielstwa za opłatą 1 złotego. W ostatnim czasie są czynione starania o założenie w Końskich Wyższego Kursu nauczycielskiego wakacyjnego z prawem publiczności.

6. Oddział Powiatowy we Włoszczowej oddawna prowadzi pracę intensywnie na terenie działalności Ognisk, których istnieje 10. Ognisko w Słupi zorganizowało uroczysty obchód powstania listopadowego: kol. Ślusar-

ski wygłosił od czyt, a dzieci szkolne odegrały jednoaktówkę „W noc listopadową”

W Raszkowie, Słupi i Wywle są prowadzone przez nauczycielstwo Koła młodzieży a i w kilku większych wsiach gm. Słupie nauczycielstwo prowadzi odczyty i pogadanki. Ognisko w Lelowie założyło straż ochotniczą i bibliotekę publiczną, jak również prowadzi odczyty treści historycznej i społecznej.

Ognisko w Nakle prowadzi przedstawienia amatorskie i urządza odczyty na tematy: „Ustrój społeczny i polityczny Polski dawnej", „Ustrój Polski współczesnej", „Szkolnictwo w Polsce", „Egoizm, a wychowanie obywatelskie". Prócz tego, członkowie niektórych Ognisk wygłaszali przemówienia na zebraniach gminnych, uświadamiając zebranych o dzisiejszym stanie szkolnictwa, czem spowodowali uchwały, protestujące przeciwko podporządkowaniu szkolnictwa władzom administracyjno - politycznym i przeciwko oszczędnościom w szkolnictwie powszechnem. Zebrania równocześnie wypowiadały się za jednolitym ustrojem szkolnictwa, którego podstawą powinna być VII-kl. szkoła powszechna. Protesty były w swoim czasie wystane do odpowiednich władz, Sejmu i Rządu.

Do indywidualnych zasług Oddziału Powiatowego we Włoszczowie należy zaliczyć **Księgarnię nauczycielską**, która zaopatruje wszystkie szkoły w powiecie w zeszyty i pomoce naukowe. Dobrze też funkcjonuje nauczycielska **kasa samopomocy** we Włoszczowej. Wynikłe na początku 1926 r. tarcie w Ognisku we Włoszczowej, grożąc temuż Ognisku rozbitciem, zostało wkrótce zlikwidowane, dzięki energii kol. Fr. Lipowskiego, członka Komisji Wojewódzkiej w Kielcach.

7. Oddział Powiatowy w Częstochowie.

W powiecie częstochowskim odbyło się przy udziale delegata Zarządu Gł. kilka Zjazdów powiatowych, mających za zadanie przeprowadzenie reorganizacji Oddziału Powiatowego i niektórych Ognisk. Przypuszczać należy, że dalsza praca w powiecie częstochowskim potoczy się wartkim prądem.

8. Oddział Powiatowy w Opatowie swą intensywną działalnością daje chlubne świadectwo o poważnym wroście wśród tamtejszego nauczycielstwa świadomości organizacyjnej, zaś praca społeczno kulturalno-oświatowa podjęta w Kołach Młodzieży Wiejskiej, w Kółkach Rolniczych, w Ochotniczej Straży Ogniowej, na Kursach Wieczornych, w kooperatywach, w Lidze Obrony Państwa, w Dozorach szkolnych i w Samorządach gminnych

jest najlepszym dowodem zrozumienia : popierania przez nauczycielstwo tych wszystkich czynników, które są zadatkami postępu i rozwoju kultury polskiej. W ciągu roku sprawozdawczego odbyły się 3 zjazdy plenarne powiatowe, w samych zaś Ogniskach przejawiała się ciągłość pracy, zapoczątkowanej w latach poprzednich. Nadto, w pracy Ognisk ujawnia się solidarność wzajemna a częste lustracje delegatów Oddziału Powiatowego i instruktorów związkowych dopełniają całość tej skomplikowanej i różnorodnej działalności nauczycielskiej. Warunki lokalne skupiły pracę związkową w mieście Ostrowcu, jako ośrodku najbardziej dogodnym pod względem komunikacyjnym, to też tutaj przeważnie odbywają się zjazdy nauczycielskie i posiedzenia, jak również skupiają się prezydja zarządów poszczególnych Sekcji i Oddziału powiatowego.

W roku sprawozdawczym odbyło się w Ostrowcu 3 zjazdy plenarne powiatowe i 6 posiedzeń Wydziału Wykonawczego.

Kształcenie nauczycielstwa.

Do jasnych kart działalności Komisji Wojewódzkiej w Kielcach należy prowadzenie wakacyjnego prywatnego Wyższego Kursu Nauczycielskiego z grupy humanistycznej. Kurs ma na celu przygotować uczestników do złożenia na miejscu egzaminu przed Komisją Państwową w celu uzyskania świadectw, równorzędnych ze świadectwami Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich. Kurs dotąd odbywał się w ciągu wakacji 1925 r. i w 1926 r. przy udziale 42 słuchaczy z całego województwa. Na kursie wykładali: a) literaturę Dr. Wł. Szyszkowski z Warszawy, b) język polski — prof. St. Saski z Warszawy, c) psychologię — Dr. St. Schayer, d) historję — prof. A. Szpadkowski. Podczas wakacji 1927 r. kurs kontynuować będzie pracę z terminem końcowym.

Staraniem Oddziału powiatowego w Radomiu był prowadzony przez dwa ubiegłe lata również pryw. Wyższy Kurs Nauczyc. z grupy geograficzno - przyrodniczej dla nauczycieli z samego miasta Radomia. W październiku r. ub. odbył się egzamin przed Komisją Państwową, przyczem z 23 słuchaczy Kursu złożyło egzamin i otrzymało świadectwa 16 osób.

Obecnie istnieje Kurs humanistyczny przy udziale 12 osób. W październiku 1926 r. przy Komisji Kieleckiej powstała „**Sekcja nauczycieli robót ręcznych**” według regulaminu i statutu, opracowanego przez Zarząd Główny

z dnia 2 lipca 1926 r. Na przewodniczącego powołano Jana Stanka, nauczyciela robót ręcznych przy Seminarjum Nauczycielskim Państwowym w Kielcach. Praca tej Sekcji znajduje się obecnie w stadium przygotowawczym.

Interwencje.

W ciągu roku 1926 Komisja w 9 wypadkach interwenjowała u Władz Wojewódzkich o zwrot kosztów kuracyjnych dla nauczycielstwa. w 2-ch wypadkach w Sądzie wypadkach interwenjowała u Władz Wojewym Urzędzie Ziemijskim.

Kolonje wypoczynkowe.

Na wezwanie Zarządu Głównego Komisja Wojewódzka wyjednała od Samorządów Szkolnych **61 lokali na kolonje letnie** dla nauczycielstwa z innych okręgów w budynkach szkolnych w powiatach: kieleckim, końskim, opatowskim, miechowskim, częstochowskim i włoszczowskim.

Działalność organizacyjna ogólna.

W ciągu roku sprawozdawczego Komisja odbyła 3 posiedzeń plenarnych i 6 posiedzeń Wydziału Wykonawczego. W sprawach informacyjnych i organizacyjnych Komisja rozesała 4 okólniki do Ognisk i Oddziałów Powiatowych w województwie Kieleckim.

Skład Komisji Zarządu Gł. jest następujący: A. Łazarczyk — przewodniczący; A. Sędek — sekretarz; J. Mazurkiewicz — skarbnik. Członkowie: A. A. Sławeta; Michał Kwieciński, Jan Gębski, Henryk Krynicki, Fr. Zbiegniewski, Fr. Lipowski, Tadeusz Sobolewski, Jan Stadnicki, Adam Tuzinek, Stanisław Nocoń, Jan Łukasik, Józef Grzanka. Wojciech Gawlikowski, Antoni Leśniowski.

Adres korespondencyjny Komisji Zarządu Głównego: **Kielce, ul. Karczowska Nr. 4** (Szkoła im. Jachowicza) **kol. Mazurkiewicz Jan.**

Ruch Ognisk i Oddziałów.

Na terenie województwa Kieleckiego w roku sprawozdawczym organizacją objęto wszystkie powiaty; 17 Oddziałów Powiatowych, oraz 203 Ognisk skupia 4585 członków.

Do wszystkich Oddziałów i Ognisk zostały wysłane kwestjonariusze sprawozdawcze, z których dotychczas nadeszło zaledwie 51 Ognisk. W liczbie brakujących są Ogniska czynne i pełne dobrej woli. Tembardziej szkoda, że się nie jednoczyły z nami

swemi dorobkami. Sprawozdania nadesłały następujące Ogniska: Z powiatu **Będzińskiego**: Będzin, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Grodziec, Niemce, Rogoźnik, Siewierz i Zawiercie. Z powiatu **Częstochowskiego**: Częstochowa, Lipiec i Mykanów. Z powiatu **Ilzickiego**: Kazanów i Wąchock. Z pow. **Kieleckiego**: Bieliny, Daleszyce, Dąbrowa, Kielce, Łopuszno i Morawica. Z pow. **Kozińskiego**: Głowaczów, Góra Puławska, Magnuszew, Oblassy i Policzna. Z pow. **Koneckiego**: Końskie, Chlewiska i Skarżysko. Z pow. **Miechowskiego**: Brzesko - Nowe, Luborzycy i Michałowice. Z pow. **Opatów**: Ćmielów, Lasocin i Ostrowiec. Z pow. **Opoczno**: Białaczów, Brzustowice i Sławno. Z pow. **Pińczowskiego**: Chroberz, Czarnocin, Gory i Kazimierza Wielka. Z pow. **Radomskiego**: Błotnica, Rogów, Stromiec i Wolanów. Z powiatu **Sandomierskiego**: Sandomierz i Koprzywnica. Z pow. **Włoszczowskiego**: Dierzgów, Kurzelów, Lelów, Moskarzów, Słupia i Szczekociny.

Ani jedno Ognisko nie nadesłało sprawozdań z powiatów: Jędrzejów, Olkusz i Stopnica.

Ogniska, które nadesłały sprawozdania, odznaczają się intensywną pracą, tak w organizacjach nauczycielskich, jako też i w instytucjach samorządowych i społecznych.

Ogniska w powiatach Będzińskim i Częstochowskim, jako w ośrodkach przemysłowych, skupiają w sobie dużą ilość członków, nad Ognisk narzeka na przeciążenie pracą tych Ognisk jest bardzo różnorodna i podzielona na sekcje i podsekcje. Mamy tam Sekcje samokształcenia, odczytów, wycieczek, porad prawnych i sportu. Wiele jednak Ognisk narzeka na przeciążenie pracą w szkole i niemożliwość wykonywania podjętych przez siebie prac. Również zbyt małe wynagrodzenie nauczycielstwa w stosunku do wydatków na terenie najdroższym do wyżywienia podcina energię jednostek nawet najbardziej ideowych i pogrąża je w stan biernego apatii.

W sprawozdaniach Ognisk z powiatów mniej przemysłowych, a więcej rolnych kładzie się poważny nacisk na udział nauczycielstwa w organizacjach społecznych, jak to w związkach młodzieży wiejskiej, w zespołach śpiewaczych, w straży ogniowej, w komitetach budowy domów ludowych i na kursach dokształcających dla młodzieży wiejskiej. Z wielu sprawozdań jaskrawo przebija narzekanie na przeładowanie pracą w szkole i zupełny brak czasu na częste i systema-

tycznie zbieranie się w celu normalnego prowadzenia przyjętych na siebie obowiązków.

Nieraz konferencje rejonowe pozwalają tutaj nauczycielstwu od czasu do czasu skupiać się i podejmować pracę zbiorową. Ogniska w Kazanowie, w Wąchocku, Bielinach, Dąbrowie pod Kielcami, w Morawicy, Łopusznie, Magnuszewie, w Górze Puławskiej, Głowaczowie, Policznej i Oblassach na konferencjach rejonowych prowadziły odczyty i referaty uświadamiające, omawiały sprawy lokalno - oświatowe, prowadziły samopomoc koleżeńską i uchwałyły wytyczne działalności dla swych członków. Propagandę za szkołą jednolitą Ogniska te prowadziły na zebraniach rodzicielskich.

Identyczna do wyżej wspomnianych działalności prowadziły Ogniska w Końskich, Chlewiskach, Skarżysku - Kamiennej, Ćmielowie, Lasocinie, Ostrowcu, Sandomierzu, Koprzywnicy, Dzierżowie, Lelowie, Moskarzewie, Słupie i Szczekocinach, podejmując nadto akcję w sprawach związanych z wyborami do samorządów gminnych i miejskich, jak również biorąc czynny udział w kooperatywach i stowarzyszeniach miejscowych. Ogniska w Brzesku Nowem, Luborzycy, Michałowicach, Chrobrzu, Jurkowicach i w Górach pracują nad ujednostajnieniem podręczników szkolnych, nad uruchomieniem pisma w powiecie, oraz wyężają swe siły przy organizowaniu zebrań i wieców za jednolitą szkołą państwową. Ogniska w Błotnicy, Rogowie, w Stromcu, Wolanowie, Białaczowie, Brzustowcu i Opocznie wzmacniają swą pracę organizacyjną i z nową energią prowadzą działalność w Dozorach Szkolnych, Radach Gminnych i w Radach szkolnych powiatowych, oraz podejmują silną akcję za szkołą jednolitą tak na zebraniach, jako też na zgromadzeniach i wiecach rodzicielskich.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZW. P. N. S. P. W KRAKOWIE.

Działalność ogólna.

Jako agentura Zarządu Głównego Związku P. N. S. P. Komisja Krakowska miała za zadanie przeprowadzenie na swoim terenie spraw poruczonych jej statutem i regulaminem. Dłatego głównym celem działania Komisji była praca w kierunku organizacyjnym i zawodowym. W roku sprawozd. przeprowadzono lustrację wszystkich Ognisk i zorganizowano Oddziały Powiatowe, dając wytyczne postępowania, opracowane na plenarnym posiedzeniu Komisji.

W roku sprawozdawczym praca szła w kierunku zwiększenia zbiorowego wysiłku na terenie Ogniska i Oddziału przez zainteresowanie zasadniczymi problemami najmłodszych kadr nauczycielskich, jak również przez wciągnięcie całego społeczeństwa w osobisty interes szkoły powszechnej, a względnie ustroju szkolnego. Ciężkie warunki, wśród których pracuje nauczycielstwo, wymogi najnowszych kierunków pedagogicznych i dydaktycznych, praca społeczna poza szkołą, konferencje rejonowe, mylne interpretowanie ustaw i rozporządzeń przez władze były głęboką troską Komisji. Dążeniem Komisji było, by w tych warunkach, w tej pracy być pomocą dla zorganizowanego nauczycielstwa, przez interwencję u władz i innych czynników brać w obronę pokrzywdzone nauczycielstwo, a w pracy zawodowej przez doradę i urządzenie fachowych kursów ułatwić zdobywanie najnowszej wiedzy, wymaganej do sprawnego funkcjonowania szkoły polskiej. Nie możemy więc wykazać imponującej ilości zjazdów powiatowych, czy wojewódzkich, albowiem główny nacisk zwrócono na Ogniska, które są fundamentem organizacji.

Porady prawne.

Dla usprawnienia pracy połączono sekretariat Komisji z **Sekcją Porady prawnej**. Dział porad prawnych objął kol. Dr. Aleksander Piątkowski. Porad udzielano osobiście w godzinach popołudniowych w lokalu Komisji, lub też listownie.

Dorada prawna nie kończyła się na poradzie, lecz i na wyegzekwowaniu nieraz bardzo ciężkich, a słusznych spraw, których, jak wykazuje exhibit Komisji prowadzono kilkadziesiąt, z pomyślnym rezultatem nie tylko na terenie województwa krakowskiego lecz i innych. Dziennik czynności wykazuje 1233 spraw, załatwionych przez sekretariat Komisji dla różnych stron Polski, skąd zwracano się do Krakowa o różne informacje.

Biuro Komisji przez swoich pracowników kol. Inglota, Dr. Piątkowskiego, Schlenkera i Sieńkę, osobiście bardzo często interwenjowało z pomyślnym skutkiem tak u władz szkolnych, jak i politycznych i samorządowych. Trzeba zaznaczyć, że w wielu sprawach doradca, a często bardzo interwenjującym był Prezes Związku Senator St. Nowak. Nic więc dziwnego, że do biura Komisji przychodziły osoby i z poza sfer nauczycielskich o pomoc i radę.

Kształcenie nauczycielstwa.

Sanacja państwowych finansów odbija się w dużej mierze na szkolnictwie powszechnym. Dalsze kształcenie nauczycielstwa na państw. Wyż. Kursach Nauczycielskich jest kłopotą w morzu zapotrzebowania. Na istniejący w Krakowie państw. W. K. N. przyjmują się tylko 40 osób. Reszta pragnących się kształcić Koleżanek i Kolegów, o ile nie ma wybitnych „referencji” — na zapadłej gdzieś wiosce, lub małej miasteczku, nie może nawet marzyć o tem, by się dostała na kurs państwowy. Komisja krakowska zorganizowała **2-letni Wyższy Kurs Nauczycielski** z trzech grup: humanistycznej, przyrodniczej i matematycznej, chcąc ułatwić tym, którzy mają chęć do pracy, a brak im protekcji nabycia potrzebnej wiedzy. Około 120 osób dojeżdża pociągami lub przychodzi pieszo na wykłady, które odbywają się po zajęciach szkolnych w soboty i niedziele. Nauczycielstwo bez żadnej materialnej pomocy, często z bardzo wielkim wysiłkiem pokonywa wszystkie trudności i korzysta z wynikiem dodatnim z wykładów, pracowni i biblioteki.

W ślad za Komisją poszło Ognisko w Tarnowie; dzięki energii kol. Figla zorganizowano na tych samych warunkach kurs humanistyczny, a następnie kurs przyrodniczy.

Ognisko krakowskie, ma już ustaloną markę swoich kursów przygotowujących do egzaminu nauczycielskiego. Doborowi prelegenci, operujący najnowszymi metodami, gromadzą liczne zastępy nauczycielstwa w czasie wakacyjnym, prawie, że z całej Polski. Niema na terenie Komisji Ogniska w mieście powiatowym, któreby nie urządzało przy bardzo licznej frekwencji kursów z dziedziny wychowania, nauczania, kwestji społecznych lub sztuk pięknych.

Nauczycielstwo pracuje i z własnej kieszeni ponosi chętnie wydatki, złączone z urzędzeniem kursów, manifestując na każdym kroku, że **narzucone mu konferencje rejonowe nie przynoszą żadnej korzyści**, wywołują niepotrzebne rozdrażnienia, pociągając za sobą stratę czasu i pieniędzy. Jak w latach poprzednich tak i obecnie zajęła się Komisja wspólnie z Sekcją Kształcenia Nauczycieli przy Zarządzie Gł. zorganizowaniem **Wakacyjnych Kursów Uniwersyteckich w miesiącu lipcu na Pcmorzu w Wejherowie, w sierpniu w Tatrach w Zakopanem**. Szczegółowe sprawozdanie znajduje się przy sprawozdaniu Sekcji Kształcenia Nauczycieli.

Sprawami szkół dokształcających zajmuje się utworzona przy Komisji Krakowskiej

Wyższy Kurs Naucz. w Krakowie.

Zw. P. N. S. P. **Sekcja nauczycieli szkół doksztalających**, w której zorganizowane jest nauczycielstwo szkół doksztalających województwa krakowskiego w liczbie 617 osób.

Obok posiedzeń Zarządu odbył się Zjazd Delegatów, wymienionych nauczycieli dnia 3, 4 b. r., na którym omawiano sprawę organizacji szkół doksztalających, — programy naukowe i sprawy personalne tych szkół, oraz dokonano wyboru Zarządu Sekcji.

W myśl uchwały Zjazdu opracował Zarząd i wręczył w Warszawie memoriał w sprawie ustawy o szkołach doksztalających. Jak wiadomo ta szkodliwa ustawa zesłała z porządku dziennego. Szereg tygodni trwała praca nad programami szkół doksztalających i uzewnętrzniła się w osobnym memoriale, wniesionym do władz szkolnych. Praca ta nie była wyczerpująca, — starała się jednak usunąć najbardziej słabe punkty programów ministerjalnych. Wiele zabiegów poświęcił Zarząd Sekcji w walce z okólnikiem o doboru kierowników i gron nauczycielskich. Mimo złagodzenia skutków okólnika w praktyce, nie udało się przecież usunąć go definitywnie.

Wiemy, ile szkody wyrządziła szkołom doksztalającym ustawa sanacyjna — redukując dodatki za kierownictwo i znoszącą dodatek za wychowawstwo — oraz wynagrodzenie za naukę o 10 proc. Kiedy rząd zredukowane pobory przywrócił od 1. I b. r. to nas to początkowo nie dotyczyło i trzeba było osobnych zabiegów, aby te 10 proc. nam przyznano. W tej sprawie była nawet delegacja w Warszawie i stracone 10 proc. wynagrodzeń przywrócono. W toku jest sprawa organizacji

szkolnictwa, któremu to problemowi musi Sekcja poświęcić całą uwagę, aby słuszne postulaty nasze mogły być przy organizacji szkół doksztalających uwzględnione. Dwóch delegatów Sekcji brało udział w Zjeździe oświatowym w Warszawie, na którym obok całości kształtu ustroju szkolnego omawiane były sprawy szkół zawodowych doksztalających.

Praca oświatowo-społeczna.

Nauczycielstwo chcąc wywalczyć dla siebie odpowiednie stanowisko musi poza pracą w szkole oddać się pracy społecznej, a szczególnie starać się o to pokolenie, które wyszło ze szkoły, które dorasta, a które puszczone samopas może wejść na manowce. Tak Oddziały Powiatowe jak i Ogniska mają **Sekcje Oświaty Pozaszkolnej**, które nadają kierunek pracy i idą z pomocą pracownikom na tej drodze.

Czynione ze strony Komisji starania o kooperację i pewien program współdziałania z instytucjami pokrewnymi, nie dały jeszcze konkretnego wyniku i bardzo często praca nauczycielstwa i naszej Organizacji jest rejestrowana na rzecz osób drugich.

Praca w Sekcjach.

Uważając, że musimy sobie sami pomóc, gdy nas cios ciężki spotyka, zalecamy należenie do Pomocy Doraźnej na wypadek śmierci. Członkowie **Sekcji Pomocy Doraźnej** opłacają za jeden wypadek śmierci 55 groszy, a rodzina zmarłego natychmiast po zawiadomieniu Sekcji P. D. o śmierci członka otrzymuje 30 złotych bezzwrotnej zapomogi. Im

więcej członków będzie należało do Sekcji, tym większą będzie zapomoga.

Wdowy i sieroty po nauczycielach otacza Komisja troskliwą opieką. Istniejąca przy Komisji **Sekcja Opieki nad wdowami i sierotami**, która z ogromnym nakładem czasu i pracy spełnia ten koleżeński obowiązek przedkłada wnioski co do wysokości zapomóg jednorazowych lub stałych, wypłacanych w miarę funduszków przez Zarząd Główny.

Praca Komisji idzie w każdym kierunku przyjsia z pomocą nauczycielstwu. Celem ułatwienia leczenia się w Krynicy, Komisja zaopiekowała się i prowadziła utworzoną przez Zarząd Główny **Kolonję w Krynicy** w szkole i w wynajętej willi, która umożliwiła po cenach minimalnych utrzymanie i mieszkanie potrzebującym kuracji. Również Komisja wystarała się o 1000 zniżkowych **kąpieli w Rabce** dla rodzin nauczycielskich a szczególnie dla dzieci.

Komisja ułatwia umieszczenie dzieci nauczycielskich w **Bursie Nauczycielskiej w Krakowie**, którą to bursę staraniem i dużymi wkładami zremontowano i sprawiono nowe sprzęty. Praca Komisji nie wydałaby rezultatów, gdyby nie miała pomocy i współpracy w naszych ośrodkach organizacyjnych, t. j. Oddziałach i Oddziałach, których Zarządy punktualnie i skrupulatnie wypełniają przyjęte na siebie obowiązki. Wynikiem uznania tej bezinteresownej pracy jednostek w Organizacji, jest wybór do Rad Szkolnych Powiatowych tylko członków Zarządu.

Dażeniem Komisji jest, aby i te nieliczne jednostki, które stoją dotąd poza naszą Organizacją zachęcić do wspólnej pracy z hasłem: „jeden za wszystkich, wszyscy za jednego”.

Skład Komisji Zarządu Głównego i Sekcji.

Władysław Sieńko, przewodniczący Pradnik, Czerwony, poczta, Kraków 16.

Cieźbka Jan — zastępca, Kraków.

Dr. Aleksander Piątkowski — referent prawny, Kraków.

Schlenker Henryk — skarbnik, Kraków.

Breitmeierowa Adolfina — Jasio, Broszkiewicz Antoni — Nowy Sącz, Chendyński Henryk — Dębica, Figiel Jan — Tarnów, Klich Jan — Żywiec, Mróz Stanisław — Nowy Targ, Pałka Stanisław — Bochnia, Tryluczak Roman — Biała.

Sekcje:

1. Sekcja Oświaty Pozaszkolnej przewodniczący: Ścisławski Walery — Kraków.

2. Sekcja Kształcenia Nauczycieli przewodniczący: Dr. Stanisław Serwin — Kraków.

3. Sekcja Szkół Doksztalających przewodniczący: Patyna Leon — Kraków.

4. Sekcja Wdów i Sierot przewodniczący: Krzanowski Walery — Kraków.

5. Sekcja Pomocy Doraźnej przewodniczący: Mazurkiewicz Józef — Kraków.

Adres Komisji Zarządu Głównego — Kraków, Rynek gł. 23.

Działalność Oddziałów pow. i Ognisk.

Województwo Krakowskie na ogólną liczbę zorganizowanych 23 powiatów liczy 19 Oddziałów powiatowych, 4 Ogniska obejmujące cały powiat (Kraków miasto, Grybów, Myślenice i Tarnów), 79 Ognisk z ogólną liczbą członków 4944 w tem emerytów 126.

Oddział Biała posiada 2 Ogniska: Kęty i Biała obejmujące ogólną liczbę członków 213. Przy Ognisku Biała istnieje Sekcja Oświaty Pozaszkolnej. Ognisko Kęty zorganizowało kurs przyrody i robót. Obydwa Ogniska prenumerują „Szkolę Specjalną”, „Ruch Pedagogiczny” oraz cały szereg innych pism. W roku sprawozdawczym odbyto po 6 posiedzeń zwykłych, dwa walne.

Oddział Bochnia obejmuje 6 Ognisk, liczących członków 346; prawie wszystkie Ogniska rozwijają żywą działalność na terenie oświaty pozaszkolnej, pozatem współpracują z innymi organizacjami w urządzaniu przedstawień, odczytów i obchodów. Pozatem istnieje Sekcja biblioteczna w Bochni i Niepołomicach. W tem ostatniem Ognisku istnieje Kasa Samopomocy koleżeńskiej. W powiecie zostały zorganizowane wiece obywatelskie w sprawie ustroju szkoły jednolitej przez następujące Ogniska: Mikluszowice, Niepołomice, Niegowić, Wiśnicz Nowy.

Oddział Brzesko liczy 6 Ognisk, członków 242. Przy Ogniskach istnieją Sekcje oświaty pozaszkolnej; pozatem Ognisko Szczurowa posiada Sekcję wycieczkową i sportową. Wszystkie Ogniska prenumerują „Polską Oświatę Pozaszkolną”, ponadto Ognisko Zakliczyn — „Archiwum Psychologii” i Wojnicz „Szkolę Specjalną”. Członkowie Ognisk: Czchów, Radłów i Szczurowa współpracują w samorządzie gminnym, jako radni. W całym powiecie przez poszczególne Ogniska zostały zorganizowane zebrania rodzicielskie oraz wiece obywatelskie, które powzięły u-

chwały, dotyczące jednolitości szkoły. Chcąc utrzymać ciągłość pracy Zarządy Ognisk urządzają częste posiedzenia.

Oddział Chrzanów liczący 316 członków, posiada Ognisk 6. Sekcje Oświaty Pozaszkolnej posiadają Ogniska Chrzanów i Jaworzno. Wszystkie Ogniska prenumerują „Polską Oświatę Pozaszkolną” i „Ruch Pedagogiczny”. Poszczególne Ogniska posiadają biblioteki, niektóre z nich liczą już dość pokaźną liczbę tomów (Jaworzno 284). Wiece oraz zebrania rodzicielskie w sprawie jednolitości szkolnictwa zorganizowały Ogniska Chrzanów i Trzebinia. Zebrania w Ogniskach odbywały się przeciętnie 3 — 6 rocznie.

Oddział Gorlice obejmuje na terenie powiatu 2 Ogniska, członków liczy 152. Obydwa Ogniska posiadają Sekcje Oświaty Pozaszk., prenumerują „Polską Oświatę Pozaszk.”. W roku bieżącym zorganizowało Ognisko Gorlice kurs gramatyki. W sprawie propagandy jednolitości szkolnictwa obydwie Ogniska organizowały wiece oraz rozpowszechniały broszury dotyczące tej sprawy.

Oddział Dąbrowa liczy członków 154, Ognisk 2. Członkowie współpracują w samorządzie gminnym, są delegatami do R. S. P. i Urzędu Dyscypl.

Ognisko Grybów posiada członków 109. Przy Ognisku istnieje Sekcja rysunkowa. Ognisko prenumeruje „Archiwum Psych.”, „Życie Szkolne”, oraz cały szereg innych pism. Ognisko zorganizowało wiece w sprawie jednolitości szkolnictwa.

Oddział Jasło obejmuje 2 Ogniska z ogólną liczbą członków 195. Ognisko Jasło rozwija pracę w Sekcjach: oświatowej, prawnej, naukowej, prenumeruje pisma: „Miesięcznik Pedagogiczny”, „Oświatę Pozaszkolną” i inne. W sprawie jednolitości szkolnictwa został wygłoszony referat. Ognisko Żmigród posiada Sekcje muzyczną i chórową.

Ognisko Kraków—miasto z liczbą członków 404. Przy Ognisku zostały zorganizowane Sekcje: odczytowa, wycieczkowa, biblioteczna. Ognisko Kraków posiada bibliotekę, liczącą 1837 tomów, prenumeruje różne pisma pedagogiczne, literackie oraz wydawnictwa Związku i naukowe. Członkowie Ognisk współpracują w samorządzie miejskim. W roku sprawozdawczym odbyło się 10 posiedzeń zwykłych, 4 walne. Istniejąca Kasa Samopomocy z kapitałem przeszło 8000 zł. funkcjonuje dobrze.

Kraków — powiat liczy Ognisk 8, o 305 członkach. Ogniska prenumerują „Polską Oświatę Pozaszkolną”, Sekcje Oświaty Poza-

szkolnej, posiada Ognisko Kraków Podmiejski. Przy Ognisku Skawina istnieją Sekcja porady prawnej, samopomocy, oraz wycieczkowa Ogniska Branice, Czernichów, Liszki, Mogilany oraz Swoszowice zorganizowały propagandę za ustrojem jednolitym szkolnictwa.

Oddział Limanowa posiada Ognisk 2, członków 190. Przy Ognisku Limanowa istnieją Sekcje śpiewacka i rysunkowa. Ognisko Mszana Dolna posiada Sekcję Oświaty Pozaszkolnej. Obydwa Ogniska posiadają biblioteki, prenumerują szereg pism pedagogicznych, ponadto Ognisko Limanowa prenumeruje „Wiadomości Muzyczne”. Członkowie Ognisk wchodziły w skład samorządów gminnych jako radni.

Oddział Maków liczy członków 171, zorganizowanych w 4 Ogniskach. Pracę propagandową w sprawie jednolitości szkolnictwa podjęły wszystkie Ogniska, organizując szereg wieców, oraz zebrań rodzicielskich. Ogniska prenumerują „Oświatę Pozaszkolną” i „Szkołę Specjalną”. Przy Ognisku Sucha istnieje Sekcja Oświatowa. Zebrania odbywają się 3 — 4 razy w ciągu roku z wyjątkiem Ogniska Maków, które w roku sprawozdawczym miało 10 zebrań zwykłych i 3 walne.

Oddział Mielec w 6 Ogniskach zorganizował 188 czł.

Praca Ognisk zorganizowana jest w Sekcjach. Ognisko Mielec posiada Sekcję humanistyczno - przyrodniczą, matematyczno - rysunkową i śpiewu Sekcja oświatowa istnieje przy ogniskach Borowa i Padew Narod. W tym ostatnim została zorganizowana również Sekcja Samopomocy. Ognisko Radomyśl Wielki posiada Sekcję ogrodniczą. Ogniska posiadają biblioteki, prenumerują „Oświatę Pozaszkolną”, oraz „Ruch Pedagogiczny”. W powiecie były zorganizowane wiece w sprawie jednolitości szkolnictwa. Praca w Ogniskach jest bardzo żywa, w roku sprawozdawczym odbyło 35 posiedzeń zwykłych i 36 walnych

Ognisko Myślenice, członków 98, posiada Sekcję oświaty pozaszkolnej, muzyczną i zabawową. W roku bieżącym zorganizowało kurs robót. Posiada bibliotekę (tomów 186) prenumeruje Ruch pedagog. i Oświatę pozaszkolną.

Oddział Nowy Sącz posiada Ognisk 7, członków 267

Przy Ogniskach są zorganizowane Sekcje jak: wycieczkowa, biblioteczna, zabawowa, muzyczna. (Nowy Sącz) oświatowa. (Gródek n. D. i Łacko); oświaty pozaszk. (Piwniczna i Podęgordzie). Ognisko Nowy Sącz

zorganizowało ponadto kursa robót i rysunków, śpiewu, gramatyki. Ognisko Łącko kurs kroju i szycia oraz trykotarski. Ognisko prenumeruje pisma pedagogiczne m. in. Szkołę Specjalną. Zebrania propagandowe zorganizowały Ogniska: Nowy Sącz, Łącko i Stary Sącz. W roku sprawozdawczym posiedzeń zwykłych odbyło się 18, walnych 12. Przy Oddziale pow. istnieje kasa Samopomocy, udzielająca pożyczek i zapomóg członkom znajdującym się w potrzebie.

Oddział Nowy Targ wraz ze Spiszem i Orawą liczy Ognisk 6, członków 214; wszystkie Ogniska prenumerują pisma pedagogiczne. Ogniska Zakopane, Krościenko, Czarny Dunajec posiadają biblioteki liczące dość dużą liczbę tomów (do 310), Ogniska Nowy Targ i Niedzica rozwijają pracę w Sekcjach Oświaty pozaszk. W sprawie propagandy jednolitości szkolnictwa zorganizowały wiece Ogniska: Czarny Dunajec, Krościenko, Zakopane.

Oddział Oświęcim posiada 2 Ogniska, ogólna liczba członków 156. Przy Ognisku Oświęcim istnieją Sekcje krajoznawcze, śpiewacka i oświaty pozaszkolnej. Ognisko zorganizowało kurs przyrodniczo - geograficzny i kurs robót ręcznych. Ognisko Zator zorganizowało Sekcje: ekonomiczną, wzajemnej pomocy, biblioteczną i oświaty pozaszk. Obydwa Ogniska prenumerują pisma pedagogiczne, ponadto Ognisko Oświęcim pisma literackie, Zator — ogólnokształcące.

Oddział Pilzno liczy członków 103, Ognisk 2. Ogniska posiadają Sekcje oświaty pozaszkolnej: Ognisko Pilzno Sekcję teatralną. Ogniska prenumerują pisma pedagogiczne, oraz wydawnictwa Związku.

Oddział Ropczyce posiada Ognisk 4, członków 151. Żywszą działalność wykazuje Ognisko Dębica, które zorganizowało w roku bieżącym kurs robót ręcznych; pozatem bierze czynny udział w organizowanych przy Ognisku Sekcjach: oświatowej, dramatycznej, wycieczkowej, bibliotecznej, oraz pomocy koleżeńskiej. Ognisko Dębica i Wielopole Skrzyńskie zorganizowało zebrania propagandowe. W ciągu roku Ogniska mają przeciętnie 2 — 5 zebrań zwykłych, 1 — 2 zebrań walnych.

Ognisko Tarnów skupia całe nauczycielstwo powiatu; członków 261 — ujawnia czynną działalność w sprawie dokształcania nauczycieli organizując kursy: metodyczno-praktyczny, kurs rysunkowy dokształcający, w czem pomocą jest biblioteka licząca 876 tomów, oraz pisma pedagogiczne. Ognisko pracuje w licznych sekcjach: wycieczkowej, mu-

zycznej, bibliotecznej, oraz budowy domu związkowego. Członkowie pracują w samorządach. Wskutek częstych posiedzeń (zwykłych 16, walnych 5) praca w Ognisku rozwija się pomyślnie i intensywnie.

Oddział Wadowice liczy Ognisk 4, członków 272. Ognisko Wadowice posiada Sekcję wycieczkową i odczytową; Kalwarja Zebrzydowska — sekcję kulturalno - oświatową. Ogniska prenumerują pisma pedagogiczne i literackie. Pozatem Ogniska Kalwarja Zebrzydowska zorganizowała kilka wieców w sprawie jednolitego ustroju szkolnictwa. Zebrań zwykłych w roku sprawozd. odbyło się 12, walnych 10.

Oddział Wieliczka obejmuje 2 Ogniska, członków 195

Praca Ognisk jest zorganizowana w Sekcjach. Ognisko Wieliczka posiada Sekcję Oświaty Pozaszk oraz biblioteczną, Ognisko Dobczyce biblioteczną, prawną oraz samopomocy. Obydwa Ogniska posiadają biblioteki, prenumerują „Oświatę Pozaszk.", „Ruch Pedagogiczny” i inne.

Oddział Żywiec liczy Ognisk 3, członków 242, Ogniska prenumerują pisma pedagogiczne oraz wydawnictwa związkowe. Ognisko Milówka zorganizowało kurs gramatyki, pozatem pracuje w Sekcjach pożyczkowej, bibliotecznej i odczytowej. W sprawie jednolitości szkoły Ognisko Żywiec zorganizowało kilka zebrań.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU P. N. S. P. W LUBLINIE.

Ogólna działalność.

Naczelnym motywem działalności Komisji w okresie sprawozdawczym było nawiązanie jaknajściślejszego kontaktu z Oddziałami powiatowymi Związku, które w większości dowoły się w uspieniu, bądź też zupełnie nie istniały. Kontakt ten pragnęliśmy wyzyskać dla ożywienia działalności naszych placówek organizacyjnych, co też w dużej mierze zostało osiągnięte.

Lustracje.

Ponieważ w większości wypadków trudno było poruszyć Oddziały powiatowe na drodze piśmiennej znoszenia się z niemi, przeto Komisja zmuszona była wejść na jedyną, jej zdaniem, skuteczną drogę inicjowania w poszczególnych powiatach posiedzeń Zarządów Oddziałów powiatowych, zjazdów Prezydjów Ognisk, wreszcie walnych zjazdów powiatowych, na które z reguły wyjeżdżali przedstawiciele Komisji. Do takich obudzo-

nych i wzbudzających nadzieję na przyszłość Oddziałów należą: Biłgoraj, Tomaszów, Puławy, Zamość, Garwolin, gdzie znalazło się grono chętnych do pracy ludzi. Oddziały te we wrześniu 1926 r. znajdowały się bądź to w całkowitem uśpieniu, bądź też, jak np. Garwolin w stanie dezorganizacji. Jedynie w 10 powiatach na ogólną ilość 19 skonstatowaliśmy w okresie sprawozdawczym samodzielną, acz niezawsze intensywną robotę organizacyjną. Do lepszych z tej liczby zaliczyć należy: Łuków, Hrubieszów, Lublin, Radzyń, Krasnystaw i Węgrów; słabsze to: Konstantynów, Sokołów, Chełm, Siedlce. Z powyższego wynika, iż mamy w obecnej chwili na terenie województwa lubelskiego 15 powiatów, żyjących organizacyjnie (5+10), aczkolwiek w dość rozległej skali co do jakości i natężenia pracy organizacyjnej.

Na dobrej drodze znajdują się powiaty Biała Podl. i Włodawa.

Propaganda reformy ustroju szkolnego.

Łącznie z akcją lustracyjną prowadziła Komisja propagandę ustroju szkolnego. Propaganda ta polegała na nawoływaniu do organizowania wieców oświatowych, rozpowszechnianiu wydawnictw propagandowych oraz wyjazdach członków Komisji na wiece do miast powiatowych i innych większych ośrodków. Ogółem rozrzucono podczas wyjazdów 1500 egz. broszur propagandowych oraz odbyto wieców z udziałem członków Komisji. W tej liczbie zorganizowano jeden wielki wiec w Lublinie przy udziale 3000 osób, na którym referat wygłosił kol. poseł Nowicki.

Wyjazdy lustracyjne.

1. **Biała Podlaska:** a) dnia 10. IV. 1927 r. zjazd prezydów Ognisk; wyjeżdżał kol. Feliks Popławski; b) dnia 26. V. 1927 — wiec oświatowy - propagandowy; wyjeżdżał kol. Zygmunt Borkowski.

2. **Biłgoraj:** dnia 3. IV. 1927 r. — zjazd prezydów Ognisk — k. Marjan Rogowski.

3. **Chełm Lubelski:** a) dnia 13. III 1927 r. zjazd powiatowy — k. Feliks Popławski; b) dnia 29. V. 1927 r. — wiec oświatowy — kol. Kazimierz Grafczyński.

4. **Garwolin:** a) dnia 20. III. 1927 r. — zjazd prezydów Ognisk — kol. Rogowski Marjan; b) dnia 8. V. 1927 r. — zjazd powiatowy — kol. Janina Komornicka.

5. **Hrubieszów:** w marcu 1927 r. — zjazd powiatowy — kol. Klinowski Alojzy, kol. Komornicka Janina.

6. **Janów Lubelski:** dnia 3. IV. 1927 r. — wiec oświatowy — kol. Feliks Popławski.

7. **Kraśnik:** dnia 13. III. 1927 r. — zjazd prezydów Ognisk — kol. Cybulski Franciszek, kol. Ryntflajsz Konstanty.

8. **Konstantynów:** dnia 13. III. 1927 r. — zjazd pow. — kol. Korczowski Bronisław.

9. **Krasnystaw:** w maju 1927 r. — wiec oświatowy (nieudany) — kol. Borkowski Zygmunt, kol. Klinowski Alojzy.

10. **Lubartów:** a) dnia 27. II. 1927 r. — posiedzenie Zarządu Oddziału powiatowego, oraz zaproszonych działaczy związkowych — kol. Cybulski Franciszek, kol. Barchan Jan; b) dnia 27. III. 1927 r. — zjazd powiatowy — kol. Cybulski Franciszek, k. Ryntflajsz Konstanty; c) dnia 10. IV. 27 r. — zjazd prezydów Ognisk — kol. Cybulski Franciszek; d) dnia 1. V. 27 r. — wiec oświatowy — kol. Komornicka Janina.

11. **Łuków:** dnia 2. II 1927 r. — zjazd powiatowy — kol. Rogowski Marjan, kol. Popławski Feliks.

12. **Puławy:** a) dnia 13. III. 1927 r. — wiec oświatowy — kol. Komornicka Janina; kol. Rogowski Marjan; b) dnia 10. IV. 1927 r. zjazd powiatowy — kol. Dr. Barchan Jan, kol. Ryntflajsz Konstanty.

13. **Radzyń:** dnia 30. I. 1927 r. — zjazd powiatowy — kol. Popławski Feliks.

14. **Siedlce:** w marcu 1927 — wiec oświatowy — kol. Komornicka Janina, kol. Rogowski Marjan.

15. **Tomaszów Lubelski:** dnia 10. IV. 1927 zjazd prezydów Ognisk — kol. Grabowski Ludwik.

16. **Węgrów:** dnia 3 kwietnia 1927 r. — zjazd powiatowy — kol. Klinowski, kol. Korczowski Bron.

17. **Zamość:** dnia 8. V. 1927 r. — zjazd powiatowy — kol. Kosior Józef.

18. **Zembożyce:** dnia 27. II. 1927 r. — wiec oświatowy — kol. Popławski Feliks.

Oświata pozaszkolna.

W dziedzinie oświaty pozaszkolnej Komisja dążyła do ożywienia i pogłębienia metod pracy. W tym celu zorganizowane zostały w Lublinie 2 zjazdy referentów oświaty pozaszkolnej przy Ogniskach. Pierwszy zjazd odbył się dnia 6 marca 1927 r. przy udziale delegatów Ognisk z terenu województwa. Zjazd miał charakter sprawozdawczo-informacyjny. Referat n. t. „Praca oświatowa pozaszkolna” wygłosiła kol. Janina Komornicka. Delegaci z poszczególnych terenów zdawali sprawozdania. Drugi zjazd odbył się dn.

14 czerwca 1927 r. przy współudziale przedstawicieli Wydziałów powiatowych, oraz Rad Szkolnych powiatowych, którzy na zjazd ten byli zaproszeni. Referaty wygłosili kol. Patkowski Aleksander n. t. „Oświata pozaszkolna, jako zagadnienie polityki państwowej”, kol. Komornicka Janina n. t. „Rola samorządów terytorjalnych i szkolnych w dziedzinie oświaty pozaszkolnej”, k. k. Wycech Czesław i Klinowski Alojzy n. t. „Wytyczne postępowania w dziedzinie oświaty pozaszkolnej na terenach mieszanych narodowościowo”.

Dążeniem Komisji było zaangażowanie stałego referenta oświaty pozaszkolnej, któryby prowadził tę akcję na terenie województwa. Chcieliśmy uzyskać dla niego płatny urlop. Kuratorjum przychylnie odnosiło się do tego projektu, sprawa jednak poszła w odwołkę wobec braku odpowiedniego na to stanowiska kierownika.

Samokształcenie.

W dziedzinie samokształcenia rozpoczęliśmy akcję, zakładając przy Komisji Wyższy Kurs Nauczycielski dla koleżanek i kolegów zamiejscowych. W okresie sprawozdawczym czynne były wydziały: humanistyczny i geograficzno-przyrodniczy, obecnie otwieramy wydziały fizyko-matematyczny oraz robót i rysunków. Wykłady odbywają się w ciągu dwóch względnie trzech niedziel miesięcznie, po tygodniu podczas ferij Bożego Narodzenia i Wielkanocy oraz 4 tygodnie podczas wakacyj. Opłata wynosi na wydziale humanistycznym 125 zł. w stosunku rocznym, na wydziałach geograficzno - przyrodniczym i matematyczno-fizycznym po 135 zł., na wydziale robót i rysunków 200 zł. Słuchaczy jest przeciętnie po 50 osób na każdym Wydziale.

Interwencje u władz.

Okres sprawozdawczy, szczególnie zaś ostatnie dwa miesiące wakacyjne spiętrzyły przed Komisją bardzo dużo pracy w dziedzinie interwencji u władz. W związku z upływającym terminem prekluzyjnym otworzyło się szerokie pole dla inspektorów do różnego rodzaju strategicznych pociągnięć często zgola nie mieszczących się w ramach ich uprawnień, niejednokrotnie zaś wprost sprzecznych z zasadami słuszności i etyki. W tych wypadkach Komisja doraźnie interwenjowała, wyjednując niejednokrotnie dla członków naszych pożądane rezultaty. Naogół stwierdzić należy, iż Kurator tut. Okręgu Szkolnego szedł dotychczas stale na lojalną współpracę z czynnikami związkowymi.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZW. P. N. S. P. WE LWOWIE.

Komisja lwowska, obejmując największy teren działania (trzy województwa z 58 powiatami), utworzyła, celem ułatwienia pracy organizacyjnej, trzy Podkomisje **przemyską, tarnopolską i stanisławowską.**

Zarząd tej Komisji składa się z 26 członków, ze względów ekonomicznych zaś, oraz dla spraw nagłych wyłoniono z grona członków Zarządu Wydział Wykonawczy złożony z prezesa Komisji i trzech prezesów Podkomisji oraz członków Zarządu, będących na miejscu, którzy zastanawiają się nad sposobami realizacji uchwał i okólników Zarządu Głównego jako też nad sposobami pracy organizacyjnej.

Wydział Wykonawczy odbył takich posiedzeń cztery. Dla ułatwienia pracy na wszystkich polach zorganizowała Komisja Lwowska następujące Sekcje:

- 1) Sekcja Kształcenia Nauczycieli.
- 2) Sekcja Oświaty Pozaszkolnej.
- 3) Sekcja Prasowa.
- 4) Sekcja Wdów i Sierot.
- 5) Sekcja Rysunkowa.
- 6) Sekcja Burs.
- 7) Sekcja Turystyczna.
- 8) Sekcja Radiowa.

DZIAŁALNOŚĆ SEKCYJ.

Sekcja Kształcenia Nauczycieli.

Przewodniczącą kol. Marja Jaworska, sekretarką Marja Smulikowska. W ciągu roku sprawozdawczego w każdą niedzielę odbywały się staraniem Sekcji Kształcenia poranki dyskusyjne z referatami z poszczególnych przedmiotów objętych programem dla szkół powszechnych. Celem dokształcenia nauczycieli niewykwalifikowanych, zorganizowała Sekcja Kształcenia Nauczycieli dwa kursy wakacyjne w Skolem. Na kursie pierwszym było 50 słuchaczy (38 nauczycielek i 12 nauczycieli, na drugim 36 nauczycielek i 1 nauczyciel. Wykładowcami byli: Marja Jaworska, dyr Seminarjum naucz. Prof. Zbiegien, Dancewiczowa, Pańków, Dr. Chelińska, Deszberg, Dr. Stankiewiczówna, Urbański, Żurawski, Sożyński i Andruchowicz. Nauka trwała 6 godzin dziennie, po południu odbywały się bliższe wycieczki krajoznawcze, każdej niedzieli zaś wycieczka całodzienna na szczyt Bieszczad.

Prócz tych kursów urządza Sekcja Kształcenia Nauczycieli dla wykwalifikowanych nauczycieli dwuletnie wyższe kursy nauczycielskie z grupy matematyczno - fizy-

cznej 19 słuchaczy (czek), humanistycznej 20 słuchaczy (czek), i geograficzno - przyrodniczej 36 słuchaczy (czek).

Sekcja Opieki nad wdowami i sierotami.

Przewodniczącą jest kol. Marja Deszbergowa, sekretarzem kol. Bronisław Fent. Sekcja ta zajmowała się wdowami i sierotami przedstawiała wnioski tak co do potrzeby jak i wysokości zasiłku.

Komisja Oświaty Pozaszkolnej.

Przewodniczącą jest Marja Jaworska, sekretarką Marja Bałabanówna. Komisja ta zorganizowała dwie szkoły wieczorne dla dorosłych, oparte na programie ministerjalnym. Stan liczebny uczniów tej szkoły z każdym rokiem wzrasta pod kierownictwem kol. Sedlczaka. Prócz tego urządza Komisja Oświaty Pozaszkolnej szereg kursów oświatowych dla seminarjów nauczycielskich lwowskich.

Sekcja Prasowa.

Przewodniczącym jest kol. Opalek Mieczysław, sekretrem kol. Władysław Antoni. Sekcja ta śledząc pilnie głosy prasy jako też opinii publicznej, stosownymi artykułami oświeca w prasie miejscowej obiektywnie przejawy naszego życia organizacyjnego i zagadnień szkolnych.

Sekcja Rysunkowa.

Przewodniczącym jest kol. Malski Marjan, sekretarzem kol. Demski. Sekcja ta pracuje w łączności z Centralną Komisją Rysunkową, która odnośne sprawozdanie przedłoży.

Sekcja Burs.

Sekcja ta utworzona niedawno, zajmuje się sprawą postawienia bursy dla dzieci nauczycielskich. Inicjatywa ta powstała w związku z uczczeniem ś. p. Kuratora Sobińskiego. Przewodnictwo objął kol. Düring Karol. Na odezwe Komisji lwowskiej wpłynęły następujące kwoty po dzień 26 września b. r. Od Ognisk: Bołszowce 91 zł., Podkamień 8.90 zł., Kopyczyńce 578.83 zł., Trembowla 677 zł., Tarnopol 665.60 zł., Drohobycz 838 zł., Janów 5.50 zł., Komarno 123.85 zł., Czortków 543.85 zł., Sucha 20 zł., Bohorodczany 271.82 zł., Bursztyn 61.90 zł., Rohatyn 283.80 zł., Jezierna 3.50 zł., Żółkiew 151.24 zł., Peczeniżyn 19.53 zł., Brody 100 zł., Kolbuszowa 40 zł., Felsztyn 96 zł., Gródek Jagielloński 800 zł., Stanisławów 995.50 zł., Nadwórna 877 zł., Dolina 130 zł., Kołomyja 122 zł., Dobromil 295 zł., Bukaczowce 73 zł.,

Dukla 69.50 zł., Zbaraż 128 zł., Śniatyń 20.80 zł., Kałusz 80 zł., Rawa Ruska 64 zł., Zajączkowska Helena 6 zł., Zarząd Szkoły Tyczyn 7.72 zł. Razem 8.329.74 zł.

Oprócz tego, Ognisko we Lwowie prowadzi równorzędną akcję finansową dla powyższego celu, a wyniki tej akcji uwidoczni się przy końcu roku administracyjnego.

Sekcja Turystyczna.

Przewodniczącym jest kol. Opalek Mieczysław. Sekcja urządziła szereg wycieczek w okolicy Lwowa i Karpaty.

Sekcja Radjowa.

Przewodniczącym jest kol. Adam Ligęza. Ze względu na liczne zapytania, zorganizowała się ta Sekcja celem ułatwienia nauczycielstwu kupna i urządzenia aparatów radiowych.

Akcja w sprawie szkoły jednolitej.

Stosownie do wezwania Zarządu Głównego, zajęła się Komisja lwowska urządzeniem wieców publicznych w sprawie szkoły jednolitej. I tak, odbyły się zgromadzenia publiczne ze stosownymi referatami w Dynowie, Gródku Jagiellońskim, Janowie, Sieniawie, Jaworowie, Kolbuszowej, Krośnie, Dukli, Lwowie, Łańcucie, Lezajsku, Przemyślu, Kańczudze, Rawie ruskiej, Rzeszowie, Sanoku, Starym Samborze i Tarnobrzegu. Jako delegaci Komisji w charakterze referentów występowali kol. Kolanko, Smulikowski, Wojas i Jakiel.

Lustracja Komisji.

Referując na licznych wiecach lustrowali równocześnie członkowie Komisji lwowskiej stan Ognisk. Niezależnie od tego ilekroć wymagała tego potrzeba (wznowienie działalności Ogniska lub zatarg między członkami) wyjeżdżali członkowie Zarządu Głównego spiesząc z radą i pomocą. W bież. roku sprawozdawczym wyjeżdżali kol. kol.: poseł Smulikowski, kol. Deszberg, Kolanko, Ukleja, Czabanowski, Gatnikiewicz, Wojas.

Interwencje Komisji.

W bież. roku sprawozdawczym interwenjowała stale Komisja w sprawach u Władz szkolnych. Interwenjowali kol. kol.: Smulikowski, Malik, Wojtowicz i kol. kol.: Deszberg, Czabanowski, Kolanko, Ukleja, Gatnikiewicz. Z objęciem stanowiska Kuratora we Lwowie przez D-ra Riemera okazała się potrzeba stałego interwenjowania w najzwyklejszych sprawach administracyjnych szkolnych, co w znacznym stopniu utrudniał

p. Kurator trzymając się oderwanego od życia systemu biurokratycznego, polegając na jednostronnych oświetleniach często nie budzących zaufania informatorów.

Życie Ognisk.

Uwagi ogólne: Na 61 Ognisk skupiających 3.322 członków, nie przysłało sprawozdania mimo wielokrotnych urgensów Ognisk 13 mianowicie: Chodorów, Cieszanów, Lubaczów, Próchnik, Jeżowe, Ulanów, Komarno, Jawornik Polski, Sambor, Sokal, Strzyżów, Tartaków, Skole.

Ze sprawozdań nadesłanych można ustalić, że na ogół członkowie Związku biorą gorąco udział w pracy obywatelskiej i oświatowej i popierają w swem otoczeniu wszelkie akcje państwowej natury, natomiast Ogniska jako takie, rzadko są motorem celowo zakreślonej pracy w organizacjach społecznych, samorządowych i instytucjach gospodarczych. Przyczyną tego jest niezawodnie rozproszenie się nauczycielstwa we wszelkich instytucjach życia społecznego — co zresztą należy uważać za objaw pożądany — i trudność częstego kontaktu z sobą zorganizowanego nauczycielstwa.

Ze sprawozdań należy wymienić instytucje, w których nauczycielstwo gorliwie pracuje. Do nich należą: Koła młodzieży wiejskiej, Straże pożarne, Strzelec, T. S. L., Sokół, Uniwersytet ludowy, Tow. Un. robotn., Związek chórów i teatrów włościańskich, Związek Kółek Rolniczych, w akcjach państwowych jak L. O. P. P. i akcji przeciwo-gruźliczej, Przyniesienie wojskowe i t. d.

Wszelstronność pracy nauczycielstwa jest tu widoczną, zadaniem jednak Ognisk byłoby budzić ochotę do pracy obywatelskiej i przeprowadzić moralną kontrolę tej pracy przez najdokładniejszą cyfrową ewidencję udziału w niej członków Związku.

Praca wewnętrzna Ognisk wyraża się w 1) w omawianiu spraw organizacyjnych, 2) pedagogicznych, 3) w samokształceniu, 4) w samopomocy gospodarczej, 5) w organizowaniu akcji za szkołą jednolitą.

W tych Ogniskach, gdzie praca w wymienionych punktach wcale nie istniała, zaznaczała się przynależność do organizacji jedynie w płaceniu wkładek członkowskich i 1% na rzecz Sanatorium. Niewątpliwie trudne warunki pracy na terytorjum woj. lwowskiego w okręgach o mieszanej ludności są w tym wypadku powodem małej ruchliwości Ognisk, jednak tam, gdzie znajdowały się ruchliwsze jednostki, praca ta zdołała się u-

widocznici. Można śmiało zaryzykować twierdzenie, iż praca wszechstronna objawiała się tam, gdzie Ogniska posiadają lokale. W rejonie województwa lwowskiego posiadają wynajęte lokale następujące Ogniska: Drohobycz, Gródek Jagielloński, Lwów, Łańcut, Mościska, Rzeszów, Krystynopol, Frysztak, Tarnobrzeg. Inne Ogniska korzystają sporadycznie z lokali szkolnych. Samokształcenie zaznacza się w Ogniskach przez: a) referaty z dyskusją, b) czytelnictwo pism treści fachowej i ogólnej, c) działalność biblioteczną i d) systematycznie zorganizowane kursy (Lwów - Przemyśl).

Referaty z dyskusją w wielu Ogniskach wiążą się z konferencjami rejonowymi, tudzież zebraniem członków Ognisk. Tematy tych zebrań dotyczą spraw pedagogicznych i ogólnokształcących. Na terenie województwa lwowskiego Ogniska prenumerują oprócz tu i ówdzie pism codziennych następujące czasopisma: Wychodźca, Oświata Pozaszkolna, Szkoła specjalna, Miesięcznik Pedagogiczny, Higiena ciała, Wiedza i Życie, Płomyk, Tygodnik Ilustrowany, Kształt i Barwa, Dziennik urzędowy, Kuratorjum, Dziennik Urzędowy Ministerjalny, Ruch Pedagogiczny, Nasz Głos, Przyjaciel Szkoły, Szkoła Specjalna, Szkoła i Wiedza, Czasopismo Geograficzne, Teatr Ludowy, Płomyczek, Kultura i Sztuka, Polskie Archiwum Psychologiczne, Przyrodnik, Morze, Roboty ręczne, Przem, Życie szkolne.

Bibliotekę posiadają następujące Ogniska: Dobromil, tomów 16, Rzeszów (ilość tomów nie podano), Kolbuszowa tomów 46, Sokołów 30 tomów, Sanok 140 tomów, Lwów 756 tomów, Krystynopol 20 tomów, Stary Sambor 127 tomów, Chyrów 82 tomów, Frysztak 86 tomów, Tarnobrzeg 85 tomów.

Życie towarzyskie wyrażało się w zebraniach koleżeńskich z kazji opłatka i święconego, w tworzeniu przygodnych zespołów śpiewaczych (Rawa ruska, Lwów, Przemyśl), wycieczkach turystycznych i t. d.

Z każdym rokiem zwiększa się akcja samopomocy koleżeńskiej. Na terenie województwa lwowskiego istnieje w następujących Ogniskach „**Samopomoc koleżeńska**”: Gródek Jagielloński, Sieniawa, Krosno, Leżajsk, Lwów, Przeworsk, Rawa ruska, Krystynopol, Frysztak, Żółkiew.

Spółdzielnię nauczycielską posiadają Rzeszów i Gródek Jagielloński. Ognisko zaś Brzozów daje stypendja dla dwojga dzieci nauczycielskich.

PODKOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU P. N. S. P. W PRZEMYSŁU.

Gdyby sprawozdanie Podkomisji mogło objąć szczegółowo całokształt prac wszystkich Ognisk nauczycielskich na jej terenie położonych, przekonalibyśmy się, że życie Ognisk naszych stale wzrastając, coraz obfitsze wydaje plony, rozszerza się i gruntuje.

W roku sprawozdawczym dzięki staraniom Podkomisji i Zarządu Ogniska sanockiego zorganizowano nowe Ognisko w Lisku, gdzie oddawna już Koleżanki i Koledzy pragnęli skupić się pod sztandarem organizacji zawodowej.

Założenie Ogniska w Lisku wykreśliło ze spisu ostatni powiat na terenie Podkomisji położony, w którym nauczycielstwo polskie nie było zorganizowane w Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych. — Na zgromadzeniu założycielskim w Lisku wygłosił poseł kol. Smulikowski, wiceprezes Zarządu Głównego Związku świetny pod względem formy i treści referat organizacyjny. Przy tej sposobności Podkomisja uważa za swój obowiązek złożyć pełne uznanie Koleżance Marji Jankiewiczównie z Liska za jej gorliwe zajęcie się przygotowaniem zgromadzenia założycielskiego.

Podkomisja zajęła się również w roku sprawozdawczym zreorganizowaniem Ogniska nauczycielskiego w Dubiecku pow. Przemysł, co dla Koleżanek i Kolegów pracujących w tamt. okręgu sądowym ma bardzo doniesłe znaczenie, gdyż trudności komunikacyjne i odległość Dubiecka, nie pozwalają nauczycielstwu na częste wyjazdy dla zaspokojenia swoich potrzeb kulturalnych, które dzisiaj częściowo bodaj zaspokoić mogą w Ognisku nauczycielskim na wspólnych zebraniach, pogadankach i odczytach.

Podkomisja, dzięki uprzejmości profesora Uniwersytetu Warszawskiego p. Stanisława Szobera urządziła wspólnie z Zarządem Ogniska Krośnieńskiego dwudniową konferencję połączoną z lekcjami praktycznymi z gramatyki i języka polskiego. — W konferencji tej, oprócz nauczycielstwa powiatu krośnieńskiego, wzięli udział kandydaci V kursu państw. Seminarj. męskiego, oraz kandydatki pryw. Semin. żeńskiego z Dyr. Ks. Szpetnem i Gronem nauczycielskim na czele.

Podczas trwania konferencji, przybył do Krosna kurator okręgu szkolnego lwowskiego Dr Riemer oraz wizytator szkolnictwa zawodowego p. Zagajewski, którzy w odczycie profesora Szobera, na temat powstania języka polskiego wzięli udział.

Dzięki stronom Podkomisji przemyskiej prof. Szober odbył podobną konferencję zorganizowaną przez kolegę Gatnikiewicza, dla nauczycielstwa powiatu stanisławskiego.

Z ramienia Podkomisji odbyły się wyjazdy i lustracje w następujących Ogniskach: w Dubiecku, Dobromilu, Lisku, Sanoku, Jarosławiu i Krośnie.

Podkomisja udzielała Koleżankom i Kolegom porad, załatwiając je wprost w poszczególnych Radach szkolnych powiatowych, względnie Inspektoratach; sprawy należące do kompetencji Kuratorjum, przesyłano do Komisji Zarządu Głównego we Lwowie, skierowując je na ręce prezesa kol. Deszberga, który zawsze załatwiał je ku zadowoleniu interesowanych.

Podkomisja interwenjowała skutecznie w P. K. U. i w Dowództwie Korpusu Nr. X w Przemysłu tak w sprawach osobistych kolegów, jak i w sprawie wypożyczenia łóżek oraz kompletów pościelowych dla uczestników kursu w Skolem, urządzanego przez Ognisko lwowskie.

Podkomisja utrzymuje w dalszym ciągu bardzo bliski kontakt z Małopolskiem Towarzystwem Rolniczem, ze Związkiem osadników, ze Związkiem kół młodzieży wiejskich i t. d.

Wynajęcie lokalu i urządzenie biura przy pomocy Zarządu Głównego, jest bliskiem zrealizowania, co w dwójnasób ożywi działalność Podkomisji.

Dla ściślejszego kontaktu, współpracy, ożywienia działalności i realizacji wymagań statutu Związku Polskiego Nauczycielstwa Powszechnych. Zarząd Podkomisji zostanie w przyszłości uzupełniony przedstawicielami wszystkich powiatów do jej terenu działania należących.

PODKOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO, ZW. P. N. S. P. W STANISŁAWOWIE.

Ogólna działalność.

W skład Podkomisji wchodzi: prezes kol. Wiktor Gatnikiewicz, sekretarka kol. Eleonora Gadzińska (Ognisko Stanisławów), kol. Tryszczyla Jan (Ognisko Kołomyja), kol. Biełński Karol (Ogn. Kałusz), kol. Markowski Michał (Ogn. Nadwórna) i kol. Lewicki Bronisław (Ogn. Buczaczy).

W zakres działania Podkomisji wchodzi Ogniska:

1. Bohorodczany.
2. Bołszowce.
3. Buczaczy.
4. Bukaczowce.
5. Bursztyn.
6. Dolina.
7. Horodenka.
8. Kałusz.
9. Kołomyja.
10. Kułczakowce.
11. Kuty.
12. Nadwórna.
13. Otty-

nja. 14. Peczeniżyn. 15. Rohatyn. 16. Stanisławów. 17. Śniatyn. 18. Tłumacz. 19. Żurawno. 20. Żydaczów. (Reszta Ognisk z terenu woj. Stanisławowskiego należy do Podkomisji Przemyskiej).

Protokół podawczy za czas od 1. XI. 1926 do 15. IX. 1927 obejmuje 216 pism. Wydatki, połączone z utrzymaniem Podkomisji (lokal, administracja, wyjazdy, subwencja dla kolonji w Kutach) wynosiły w tym samym czasie 1228 zł. 24 gr.

Podkomisja uruchomiła dnia 1. XII. 1926 nieczynne Ognisko w Żurawnie. Przeprowadzono lustrację Ognisk: w Kułaczkowcach, Buczaczu, Bołszowcach, Kałuszu i Bohorodczanach.

Przewodniczący Podkomisji brał udział w walnych zebraniach Ognisk: w Żurawnie, Kułaczkowcach, Stanisławowie, Buczaczu, Kołomyi, Bołszowcach i Bohorodczanach.

Z ramienia Podkomisji zainicjowano zwołanie zjazdu Oddziału powiatowego rohatyńskiego, który odbył się w Bukaczowcach w czerwcu b. r. Zjazd ten obeszły beznie Ogniska: Rohatyn, Bukaczowce, Bołszowce i Bursztyn. Przy współudziale przewodniczącego Podkomisji i prezydium wspomnianych Ognisk ustalono wytyczne pracy organizacyjnej i kulturalno-oświatowej dla powiatu rohatyńskiego. W sprawie jednolitego ustroju szkolnego, na zaproszenie Ognisk, względnie komitetów obywatelskich, wysłała Podkomisja referentów do: Bohorodczan, Buczacza, Bołszowiec, Bukaczowiec i Zaleszczyk.

Na terenie Podkomisji wykazuje ogół Ognisk sprawność niejednorodną, gdyż obok Ognisk bardzo czynnych, pełnych inicjatywy, dbających o zapewnienie postulatów organizacyjno-zawodowych, społecznych i kulturalnych członków są Ogniska słabo wegetujące i te wymagają specjalnej opieki, tudzież serdecznej troski Podkomisji.

Sprawność organizacyjna, jednolitość pracy, obrona prawna członków, tudzież dział kulturalno-oświatowy pracy nauczycielstwa i związkowca jako społecznika i obywatela wymaga osobnego organu Podkomisji. Postulat ten będzie szczegółowo rozpatrzony na najbliższym posiedzeniu Zarządu Podkomisji, tudzież na wojewódzkim zjeździe delegatów Ognisk z terenu tutejszej Podkomisji.

Działalność Ognisk.

Na 26 Ognisk, należących do Podkomisji, nadeszło sprawozdania 19. (Wszystkie prócz Śniatyna).

Własnych lokali Ogniska nie posiadają, 3 mają wynajęty, 1 mieści się w Sokole, reszta w szkole. Ilość członków na terenie woj. stanisławowskiego wynosi 1129, w tem 304 mężczyzn, a 825 kobiet.

Ruch w Ognisku i jego żywotność ocenia się wedle ilości posiedzeń Wydziału i zebrań ogólnych, gdyż te świadczą o pracy i konieczności wzajemnej wymiany myśli.

Posiedzeń Wydziału miał: Kałusz 34, Stanisławów 22, Bukaczowce i Kołomyja 10, Kutry 8, Horodenka i Kułaczkowce 6, Nadwórna 5, Bukaczowce i Rohatyn 4, Tłumacz i Dolina 3, Bohorodczany i Bołszowce 2, a Ottyńja, Żydaczów, Peczeniżyn, Bursztyn i Żurawno ani jednego.

Ogólnych zebrań miał: Stanisławów 9, Bołszowce 4, Tłumacz i Buczacz 3, Horodenka, Bohorodczany, Kołomyja, Kułaczkowce i Rohatyn 2, Bukaczowce, Dolina, Kutry, Kałusz i Nadwórna 1, a Ottyńja, Żydaczów, Peczeniżyn, Bursztyn i Żurawno ani jednego.

Wspomnieć musimy z uznaniem o zapoczątkowanej pracy Ogniska Bohorodczany w urzędzeniu wielkiej wystawy pokazów naukowych i wytwórczości krajowego przemysłu, w czasie konferencji dla nauczycielstwa i ogółu społeczeństwa powiatu. Zapoznając w ten sposób cały ogół z produkcją rodzimą i wytwórczością polskich fabryk, które ohotnie nadesłały swoje wyroby na wystawę — dźwigamy stan ekonomiczny Polski, zapewniając jej dobrobyt gospodarczy. — Niech inicjatywa Ogniska stanie się przykładem dla innych.

Sekcje są następujące:

- a) kolonij wakacyjnych: Kutry;
- b) R. O. P.: Kutry;
- c) wycieczkowa: Kułaczkowce, Stanisławów, Kałusz, Nadwórna;
- d) ośw. pozaszk.: Kułaczkowce, Stanisławów, Nadwórna;
- e) kółko dram.: Kułaczkowce;
- f) odczytowa: Kułaczkowce, Stanisławów, Kałusz;
- g) rysunkowa: Stanisławów.

Czasopisma: ani jednego nie prenumerują Ogniska w Peczeniżynie, Kołomyi i Żydaczowie:

Ruch Pedagog. 8 Ognisk, Ośw. Pozaszk. 14, Kształt i Bar. 1, Teatr lud. 1, Praca Ręcz. 1, Wych. i życie 1, Życie szkolne 1, Przyjaciół szk. 1, Kurjer Stan. 5, Nasz Głos 1, Archiwum 1, Wiedza i życie 2, Przegląd ped. 1.

Mies. pedag. 1, Szkoła i naucz. 1, Szkoła Specjal. 3, Muzyka i śpiew 1, Unja 1, Tygodnik Ilustr. 1 Ognisk.

Biblioteki: Największą posiada Ognisko w Stanisławowie 522 tomów, potem Bohorodczany 300 tomów, Bołszowce 92, Nadwórna 29, a Kuty 26, reszta Ognisk bibliotek nie posiada.

Praca samokształceniowa odbywa się albo w: a) sekcjach pedagog. (Peczenżyn, Stanisławów) albo zapomocą b) referatów (Bukaczowce, Kuty, Rohatyn) albo drogą c) wycieczek naukowych (Kałuż) albo na dj konferencjach rejonowych (reszta Ognisk).

Współpraca z innymi towarzystwami. Na terenie województwa współpracują Ogniska z: a) T. S. L. (13), b) z Sokółem (7), c) Kółkiem Rolniczym (5), d) Kołami Młodzieży (3), e) Kasą Stefczyka (1).

Udział w życiu gminy. Członkowie Związku wchodzi w skład rad gminnych, Wydz. pow. Rad szkol. miejs. i Rad szk. pow. jako delegaci.

Na fundusz wdów i sierot wysłano 173 zł 60 gr.

Lustracje nie odbywały się wcale, wprowadzić je zaczyna dopiero Podkomisja.

Wiece w sprawie jednolitego ustroju szkolnictwa urządziły Ogniska w: Bukaczowcach, Rohatynie, Bohorodczanach, Kutach, Buczaczu i Bołszowcach. Kułaczkowce prowadzą cichą agitację. Ognisko w Stanisławowie cały rok w tym kierunku prowadziło pracę, urządzając wiece i poruszając te sprawę w prasie miejscowej, czem wytworzyło sobie nawet cały zastęp wrogów. (Dokładnie ten dział pracy ujmuje Kurjer Stanisławowski, który stale wysyła do Warszawy).

PODKOMISJA ZARZĄDU GŁ. ZW. P. N. S. P. W TARNOPOLU.

Podkomisja jak w latach minionych, tak i w roku sprawozdawczym postawiła sobie za cel nie tylko podtrzymać życie organizacyjne w istniejących już Ogniskach, ale wzmocnić je wewnętrznie przez pogłębienie ich pracy społeczno - organizacyjnej, wzmoczenie życia koleżeńkiego, propagowanie zjazdów koleżeńskich, zakładanie Kas Samopomocy, bibliotek i czynniejsze zainteresowanie się nauczycielstwa takimi sprawami — jak idea szkoły jednolitej, — które wymagały czujności ze strony nauczycielstwa i szerokich sfer obywatelskich. W tym celu pozostawała Podkomisja w ciągłym kontakcie za pomocą dość licznej korespondencji z Zarządami Ognisk, a Prezes Podkomisji, kol. Czabanowski Józef.

wyjeżdżał na zebrania związkowego nauczycielstwa do poszczególnych Ognisk. i Oddziałów powiatowych, a mianowicie: do Czortkowa, Złoczowa (dwa razy), Zbaraża (trzy razy), Brzeżan (dwa razy), Grzymałowa (dwa razy), Kopyczyniec, Buczacza, Trembowli, Zborowa i Podwołoczysk.

Prócz tego celem ujednostajnienia działalności poszczególnych Ognisk zwołał Zarząd Podkomisji w listopadzie ubiegłego roku zjazd prezesów Ognisk na terenie Podkomisji tarnopolskiej, na którym wytyczono sobie pracę na rok sprawozdawczy i ustanowiono kolejność zwoływania Walnych Zebrań poszczególnych Ognisk, ażeby niektórzy członkowie Zarządu Podkomisji mogli wziąć w nich udział.

Pozatem wznowiono pracę w Ognisku Zborów, a prócz tego wzmogła się działalność Ognisk w Czortkowie i Zbarażu.

W końcu uwzględniając różne życzenia członków danych Ognisk interwenjował Zarząd Komisji w wielu sprawach natury osobistej jak i zasadniczej w tut. województwie, a zarazem przez czynne zawsze i chętne Prezydium Komisji lwowskiej w tamtejszym Kuratorjum szkolnem.

Na terenie Podkomisji znajdują się jeszcze tylko dwa powiaty: Podhajce i Borszczów, w których życie związkowe, pod presją nieprzychylnie usposobionych inspektorów szkolnych, oraz wskutek nieuświadomienia tamtejszego nauczycielstwa, nie może skutecznie się rozwinąć, ale i tu poczyniono kroki uruchomienia związkowych placówek.

Podkreślić natomiast należy, że w wielu innych powiatach mimo tych samych przeszkód ze strony niektórych inspektorów, życie organizacyjne nie tylko nie traci na sile, ale owszem rozwija się normalnie, co stwierdzają cyfry narostu nowych członków i tętno rozwijającej się pracy.

Patrząc z rzutu retrospektywnego na działalność wszystkich Ognisk, istniejących na terenie Podkomisji, podkreślić się musi z przyjemnością fakt zrozumienia przez związkowe nauczycielstwo ważności pracy pozaszkolnej, w której zaznaczyło się ono bardzo czynnym nieraz i twórczym udziałem. Wszystkie niemal bowiem Towarzystwa kult. - oświatowe na tutejszym terenie, jak T. S. L., M. T. R., Kasy Stefczyka, Kółka Rolnicze, Koła Młodzieży, Strzelec, Sokół i inne zawdzięczały przeważnie rozkwit swój ofiarnej pracy związkowego nauczycielstwa, które wyszło poza ramy warsztatów szkolnych i starało się uobywatelić jaknajszersze warstwy

narodu, poświęcając dla niego bezinteresownie czas wolny od nauki.

Celem przyścia kolegom z pomocą w przygotowaniu się do egzaminu kwalifikacyjnego, urządzono w Tarnopolu staraniem Sekcji Oświatowej 6-tygodniowy kurs przygotowawczy, na który zgłosiło się w bieżącym roku około 80 frekwentantów, pobierających naukę w dwu oddziałach. Koledzy ci przybyli ze wszystkich stron Polski, a połowa z nich korzystała z wygodnego i taniego stosunkowo pomieszczenia w Bursie tarnopolskiego Ogniska.

Na terenie Podkomisji istnieją następujące Ogniska: 1. Brzeżany, 2. Czortków, 3. Kopyczyńce, 4. Grzymałów i 5. Podwołoczyska w pow. Skalał, 6. Tarnopol, 7. Zaleszczyki, 8. Zbaraż, 9. Zborów, 10. Pomorzany i 11. Jezierzna w pow. Zborów, 12. Złoczów, 13. Tłuste - Miasto pow. Zaleszczyki i 14. Trembowla, (reszta Ognisk z terenu województwa należy do Podkomisji Lwowskiej).

Skład zaś Zarządu Podkomisji przedstawia się następująco:

Prezes: Czabanowski Józef w Tarnopolu, wiceprezes: Joch Antoni w Tarnopolu, sekretarz: Blicharski Wojciech, w Tarnopolu.

W skład Wydziału wchodzi: Dutkowski Piotr w Grzymałowie, Tomaszewski Marjan w Borkach Wielkich, Biały Antoni w Jeziernej, Łabucki Marjan w Podwołoczyskach, Sawicki Franciszek w Czortkowie, Sozański Józef w Kopyczyńcach.

Praca Ognisk.

Województwo Tarnopolskie obejmuje Ognisk 20. W roku bieżącym sprawozdania z pracy Ognisk nadesłały wszystkie Ogniska oprócz Zaleszczyk i Pomorzany. (to ostatnie jest w stadium organizowania się). Z przysłałego sprawozdania widzimy, że praca na polu społecznym, kulturalnym i ekonomicznym przeważała nad pracą w kierunku oświatowym. Sekcje oświatowe posiadały Ogniska: Tarnopol, Trembowla; pozatem poszczególne członkowie Ognisk: Tarnopol, Zbaraż, Złoczów, Trembowla współpracują z T. S. L. Jednym z lepiej zorganizowanych Ognisk jest **Ognisko Tarnopol** liczące 199 członków które rozwinęło silną działalność w Sekcjach: oświatowej, rysunkowej, biblioteki i czasopism, oraz pożyczkowej. W roku bieżącym Ognisko zorganizowało kurs kwalifikacyjny, stworzyło kasę wzajemnej pomocy i fundusz pośmiertny, brało czynny udział w życiu społecznym, urządzając samodzielnie lub też łącznie z innymi organizacjami (Koło Młodz.,

Woj. Tow. Krajozn., Strzelec) obchody narodowe, przedstawienia teatralne i odczyty. Biblioteka Ogniska (400 tomów) oraz pisma prenumerowane w dużych ilościach (16 oprócz wydawnictw związkowych). Pisma są treści pedagogicznej, literackiej, politycznej i społecznej. Niektórzy z członków Ogniska wchodzi do Rad Miejskich. Praca Ogniska **Kopyczyńce** uwydatniła się najbardziej na polu społeczno - ekonomicznym. Poszczególni członkowie Ogniska biorą udział w organizowaniu: mleczarni spółdzielczych, kas Stefczyka, Kółek Rolniczych, Koła Młodz., urządzając wspólnie z niemi przedstawienia, odczyty i pogadanki. Ognisko dało impuls do organizowania w szkołach samorządów klasowych, współdzielni szkolnych i konferencyj nauczycielskich na których są wygłaszane referaty. Rozwinęto intensywną działalność propagandy jednolitego ustroju szkolnego, co spowodowało niemal w każdej miejscowości tworzenie zebrań rodzicielskich. Ognisko **Tłuste** zorganizowało Koła Rolnicze i Koła Młodzieży w następujących miejscowościach: Tłuste, Myszkowce, Capowiec, Czerwony Ogród i Słobódka. Wspólnie z T. S. L. urządziło obchody narodowe i przedstawienia. Ognisko **Brzeżany** w roku sprawozdawczym odbyło 5 posiedzeń. Praca samokształceniowa odbywa się wspólnie z konferencjami rejonowymi. Pomocą w samokształceniu jest biblioteka licząca 350 tomów, oraz pisma pedagogiczne (Oświata Pozaszkolna i Ruch Pedagogiczny). Ognisko współpracuje na polu ekonomicznym z Kółkami Roln., oraz zakłada gniazda Sokole, propagując sport wśród młodzieży wiejskiej. Członkowie Ogniska wchodzi w skład Rady Szk. Pow. jako przedstawiciele nie tylko nauczycielstwa ale i ludności. Samopomoc finansowa przychodzi często z wydatną pomocą członkom Ogniska. **Ognisko Czortków** zapoczątkowało pracę na polu ekonomiczno - oświatowym, organizując w Jagielnicy obchody narodowe i przedstawienia propagujących ustrój jednolity szkolnictwa. Wśród ludności rozdano około 100 broszur. Członkowie Ogniska wchodzi w skład Rad miejscowych. **Ognisko Podwołoczyska** w roku sprawozdawczym odbyło 6 posiedzeń i jedno Walne zgromadzenie. Wskutek wrogiego ustosunkowania się czynników miejscowych do organizacji Ognisko w każdej pracy na polu kulturalno - oświatowym ma znaczne trudności, jednak akcji swej nie zaprzestaje i usiłuje przełamać niechęć ludności miejscowej. Ognisko współpracuje z T. S. L., ze Związkiem Strzeleckim i Sokolem. Członkowie O-

gniska w Zbarażu, współpracują z T. S. L., w Składnicy Kółek Roln., M. T. R. i O. T. R. organizując obchody narodowe i pogadanki w czytelnich T. S. L. Niektórzy z członków wchodzi w skład Rad Gminnych. Wskutek niechętnego ustosunkowania się władz miejscowych Ognisko w Jeziernie samodzielnej pracy nie prowadzi tylko poszczególni członkowie Ogniska indywidualnie współpracują z innymi organizacjami kulturalno - oświatowymi. Przy Ognisku w Złoczowie została zorganizowana Samopomoc koleżeńska udzielająca krótkoterminowych pożyczek. Ognisko odbyło w roku sprawozdawczym 8 posiedzeń zwykłych i 2 walne, na których były omawiane sprawy utrakwizacji szkół i sprawy jednolitego ustroju szkolnictwa. Na polu kulturalno - oświatowym pracują członkowie Ogniska tylko indywidualnie. Ognisko w Trembowli odbyło w roku bieżącym 7 posiedzeń zwykłych i 3 walne. Na zebraniach były poruszane sprawy: założenie Komisji odczytowej, sprawy uposażenia nauczycieli, bibliotek szkolnych, podręczników szkolnych i założenia kas pomocy koleżeńskiej. Przy Ognisku istnieje Sekcja oświatowa rozwijająca działalność na terenie kulturalno - oświatowym. Ognisko prenumeruje Oświatę Pozaszkolną, Ruch Pedagogiczny, Wiedzę i Życie.

Całokształt pracy Ognisk na terenie województwa tarnopolskiego można scharakteryzować w tych słowach: Ogniska w pracy napotyka wiele trudności (warunki lokalne). Nie zawsze mogą występować jako członkowie Związku P. N. S. P. z powodu niechęci miejscowej ludności, a niekiedy władz szkolnych i administracyjnych, łączą się wspólnie z innymi instytucjami, jak z T. S. L., Sokołem, Strzelcem i. t. p. i w ten sposób prowadzą pracę społeczną. Na zebraniach poruszane były przeważnie sprawy organizacyjne i zawodowe. Samopomoc istnieje w postaci kas pożyczkowych, oraz są tworzone fundusze pośmiertne. Sprawy jednolitego ustroju szkolnictwa były poruszane na zebraniach rodzicielskich, oraz rozdawano broszury mające zapoznać ogół ludności z dodatnimi stronami ustroju jednolitego szkolnictwa.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZW. P. N. S. P. W ŁODZI.

Na całokształt pracy organizacyjnej w okresie sprawozdawczym złożyły się:

1. Działalność Komisji w kierunku podniesienia sprawności organizacyjnej Ognisk i Oddziałów Powiatowych;

2. Propaganda idei szkoły twórczej;

3. Działalność w dziedzinie Oświaty Pozaszkolnej (zob. sprawozdanie Wydz. Oświaty Pozaszk.);

4. Propaganda jednolitego ustroju szkolnictwa;

5. Wydawanie własnego organu „Szkoła i Nauczyciel”;

6. Obrona praw członków;

7. Działalność Oddziałów Powiatowych i Ognisk.

Działalność Komisji.

W roku sprawozdawczym kontakt między Komisją a Oddziałami Powiat. i Ogniskami — poza pewnymi odchyleniami — był żywszy aniżeli w roku poprzednim. Z inicjatywy Prezydium Komisji odbyły się 3 posiedzenia pełnej Komisji oraz Przewodniczących (październik 1926, styczeń i czerwiec 1927) na których omawiano wyczerpująco sprawy, związane ze sposobami lustracji Ognisk i Oddziałów oraz środki, zmierzające do usunięcia pewnych niedomagań organizacyjnych

Niedomagania te na terenie niektórych powiatów były duże — starano się je usuwać na Zjazdach powiatowych nauczycielstwa, których w roku sprawozdawczym było 13. Członkowie prezydium Komisji kol. kol. Bilski, Ochędalski, Sajda, Somorowski nie szczędzili trudów, udawali się do najbardziej odległych powiatów, wiele uwagi poświęcili powiatom organizacyjnie zagrożonym. Doświadczenie, wyniesione ze zjazdów naucz. wykazało konieczność wzmoczonej lustracji Ognisk przez Oddziały Powiatowe oraz Oddziały Pow. przez Komisję. Oddziały Pow. winny nawiązać ścisły kontakt z Ogniskami, pogłębić ten stosunek, odciążyć Komisję od załatwiania całego szeregu spraw, które można załatwić na miejscu u władz 1-szej instancji, nakreślić sobie szczegółowy plan roboty lustracyjnej na cały rok, nie dopuszczać Ognisk do zwlekania w płaceniu wkładek organ. Z dniem 1 września b. r. desygnowała Komisja do lustracji Oddz. Pow. i Ognisk kol. Jakóba Bytnara, sekretarza Komisji.

Propaganda idei twórczej.

Z inicjatywy Prezydium Komisji a w szczególności kol. H. Ochędalskiego był zorganizowany w Łodzi w dniach od 13 do 20 marca b. r. kurs szkoły twórczej, mający na celu propagandę idei nowoczesnych wyników badań eksperymentalnych. Kurs ten, bodaj że pierwszy o podobnym charakterze, przeznaczony był przede wszystkim dla nauczycielstwa łódzkiego, ale wzięło w nim udział nauczycielstwo całej Polski w liczbie 70 osób.

Kurs był zorganizowany przy Miejskiej Szkole Pracy w Łodzi, jednej z nielicznych, u nas szkół doświadczalnych. Uczestnicy kursu mieli więc sposobność zaznajomić się nie tylko z teoretyczną stroną zagadnienia, ale, co cenniejsze, mogli przez czas swego pobytu dość szczegółowo wniknąć w system wychowania i nauczania wspomnianej szkoły.

Na całość kursu złożyły się dwie części teoretyczna i praktyczna, obie zawierały: 21 godz. wykł., 11 godz. konferencyjnych, 9 lekcji pokazowych oraz 4 wycieczki naukowe. Kierownictwo kursu spoczywało w ręku wytrawnego pedagoga kol. Romualda Petrykowskiego, kierown. Miejskiej Szkoły Pracy w Łodzi, wykładali zaś: Dr. H. Rowid z Krakowa, R. Petrykowski, St. Somorowski i Edm. Buda z Łodzi.

Program kursu przedstawiał się następująco: Dr. Rowid: Podstawy socjologiczne i filozoficzne szkoły twórczej. — Powolne etapy krystlizowania się pojęcia nowej szkoły. — Stosunek nauczyciela do dziecka. — Różne poglądy na znaczenie robót ręcznych. — Dotychczasowe próby realizacji szkoły twórczej. — Metodyka jęz. pol.: wymowa dziecka, nauka czytania i pisanja, elementarz, system daltoński w kl. I-szej, lektura, wypracowania. Kol. Romuald Petrykowski: Funkcja państwowa i ekonomiczna szkoły. — Szkoła tradycyjna a „szkoła twórcza”. — Stosunek szkoły do społeczeństwa. — Rola nauczyciela. — Program a dziecko. — Krajoznawstwo podstawą wychowawczą programu. — Sposób ujmowania programu dla niższych klas. — Budowa programu dla klas wyższych. — Wychowanie. — Instynkty. — Grupy w klasie. — Organizacje uczniowskie. Kol. St. Somorowski: Metodyka przyrody i geogr. — Kol. Edm. Buda: Metodyka przyrody martwej i matematyki.

Kuratorjum O. S. Ł. udzieliło uczestn. kursu tygodniowego urlopu, a władze samorządowe i państwowe w pełnem zrozumieniu sprawy tu i ówdzie udzieliły udającym się na kurs nauczycielom subsydjów na ten cel, m. in. Wvdz. Pow. w Łodzi sumę 200 zł.

Otwarcie i zamknięcie kursu odbyło się wobec przedstawicieli władz szkol. i komunalnych. Otworzył kurs przew. Kom. kol. Bilski. Żegnał zaś uczestników kursu w imieniu Komisji wojew. kol. H. Ochędalski, który w dłuższem przemówieniu wyraził nadzieję, że idea „szkoły twórczej” znajdzie gorących szermierzy we wszystkich powiatach województwa łódzkiego.

O jednolity ustrój szkolnictwa.

Żywy i pełny oddźwięk znalazła na terenie działalności Komisji idea jednolitego ustroju szkolnictwa. Akcją, uświadamiającą społeczeństwo o doniosłości jednolitej organizacji szkolnej, prowadzono przez wiece, konferencje rodzicielskie i t. p. Z inicjatywy Ogniska łódzkiego a współudziale pełnego prezydjum Komisji Z. Gł. odbył się w Łodzi imponujący wiec, w którym wzięło udział około 4.000 obywateli, przemawiano z kilku trybun. Z inicjatywy Oddziałów Powiatowych i Ognisk, urządzono cały szereg licznych wieców obywatelskich na terenie poszczególnych powiatów województwa łódzkiego; w miarę możliwości starała się Komisja wywiązać z trudu wysłania na wiece swych delegatów, nie zawsze jednak mogła temu podołać wobec licznych zgłoszeń o delegatów i jednoczesnych terminów. Przy współudziale Prezydjum Komisji odbyły się wiece: w Zgierzu, Kaliszu, Sieradzu, Tomaszowie, Wieluniu, Szadku i Tuszynie. Wyjeżdżali kilkakrotnie: kol. Bilski, Ochędalski, Sajda, Somorowski, Fiszer z Piotrkowa, w Szadku i Tuszynie był kol. Bytnar, sekretarz Komisji.

Działalność wydawnicza.

Komisja Z. Gł. oraz Zarząd Okręgu Łódzkiego Związku N. P. S. Śr. wydają swój organ, miesięcznik „Szkoła i Nauczyciel” poświęcony sprawom wychowania i nauczania oraz życia organizacyjnego w woj. łódzkim. Pismo to rozchodzi się po całym terenie Rzeczypospolitej w ilości 1800 egzemplarzy. Stan finansowy pisma w okresie sprawozdawczym polepszył się dzięki należytemu postawieniu sprawy prenumeraty pisma przez niektóre Ogniska.

Do wszystkich Oddziałów rozesłano odpis uchwał pełnej Komisji Z. Gł. i Przewodn. Oddz. Powiat. z dn. 9.I 1927 w sprawie obowiązkowej prenumeraty organu Komisji przez wszyst. człon. woj. łódz. Uchwały te pierwsze zrealizowało nauczycielstwo powiatu radomskiego; gdyby tak wszystkie powiaty postawiły sprawę pisma, pismo stanęłoby na trwałym fundamencie.

Porady prawne.

Obrona praw członków, interwencje, likwidowanie zatargów z władzami spoczywały w rękach Prezydjum Komisji. Przeprowadzał je z ramienia Prezydjum kol. przewodniczący Kl. Bilski. Prezydjum Komisji interwenjowało stale w sprawach służbowych nauczycielskich u władz szkolnych i innych, w szczególności w Kuratorjum Okręgu Szkol.

łódzkiego. Załatwiono pozytywnie około 70 interwencji — zaledwie kilka spraw, które wpłynęły zapóźno lub których wynik był już przesadzony, nie można było pozytywnie załatwić. Interwencje dotyczyły przeważnie zalegających spraw administracyjnych, wadliwego wymiaru uposażeń naucz. i t. p. Zdążyły one do usuwania wyraźnych krzywd, wyrządzanych nauczycielstwu przez rozmaite lokalne czynniki administracyjne.

Podkreślić należy, że stosunek do władz II-giej instancji znacznie się polepszył, interwencje na terenie Kuratorium były bardziej ułatwione w roku sprawozdawczym aniżeli w roku poprzednim.

Działalność Oddziałów Powiatowych i Ognisk.

Na terenie województwa zorganizowanych jest 13 powiatów i miasto Łódź, obejmujących 13 Oddziałów i 183 Ognisk z 3935 członkami.

Sprawozdanie nadeszło 10 Oddziałów powiat.

1 Oddział Brzeziński. Ognisk 13. Kwestj. sprawozdaw. nadeszło, Ognisk 7 — brak sprawozd. z 6 Ogn. Nadeszły sprawozdania: Brzeziny, Będków, Biała, Jeżów, Stryków, Niesułków, Tomaszów Mazow. Od kwietnia 1927 r. nowy Zarząd Oddz. Pow. — przewodn. kol. Trybański, sekr. Stanisł. Bielawska.

2 Oddział Kaliski. Ognisk 13. Członków 280. Kwest. sprawozd. 9, brak 4. Nadeszły sprawozdanie: Kalisz, Godziesze Wielkie, Iwanowice, Kamień, Koźminek, Opatówek, Chocz, Ceków, Stawiszyn. W skład Zarządu Oddz. Pow. wchodzi 3 czł. oraz 13 przewodn. Ognisk. Stosunek do władz szkol. dobry. Przy Zarz. Oddz. Pow. istnieje Sekcja Ośw. Pozaszk. Przewod. kol. J. Górski.

3 Oddział Łódzki. Ognisk 14. Kwest. spraw. 9. Nadeszły sprawozdania: Aleksandrów, Brojce, Czarnocin, Kruszów, Nowosolna, Puczniew, Ruda Pabj., Rzgów, Zgierz. Członków około 300 na ogół. liczbę 354 osób. Stosunek do władz szkol. dobry. Oddz. Pow. inicjował kursy dla dorosł., odczyty — finansował je Sejmik łódzki kwotą około 20.000 zł. Społecznej pracy naucz. wiele. Przew. kol. Kotełko, sekr. L. Marciniak.

4 Oddział Łęczycki. Ognisk 15. — Kwest. spraw. 6 — brak sprawozd. od 9 Ognisk. Nadeszły sprawozdania: Góra św. Małgorzaty, Leśmierz, Piątek, Topola, Wartkowice, Witonia. Członków 193 na ogół. liczbę 203 naucz. Kursy dla dorosł. istnieją, fundusze na cele ośw. są.

5 Oddział Radomski. Ognisk 18. Kwest. spr. 5, brak sprawozd. od 13 Ognisk. Nade-

szły sprawozdania: Konary, Koniecpol, Pajęczno, Radziechów, Żytno. Członków 344 na ogół. liczbę naucz. 360. — W czasie lustracji Ogn. starano się usunąć niedokładności w administr. Obecnie powiat pod względem życia organizacyjnego wysuwa się na czoło pow. Przewod. Oddz. Kol. K. Kupczyński.

6 Oddział pow. Łaskiego w Pabjanicach. Ognisk 18. — Kwest. sprawoz. 7, brak kwest. spr. od 11 Ogn. Nadeszły sprawozdania: Pabjanice, Górka Pabjanicka, Chociw, Szczerców, Widawa, Wodzierady i Wygielzów. Zlustrowano 5 Ognisk. — Utworzono Sekcję prelegentów, do której mogą się zwracać o prelegentów inne organizacje.

W czerwcu 1927 r. odbył się z inicjatywy Oddz. Pow. liczny Zjazd Kół Młodz. Wiejskiej. — Oddz. Pow. pozostaje w żywym kontakcie z inn. organizacjami. W skład Zarz. Oddz. Pow. wchodzi przewodn. wszyst. Ognisk.

7 Oddział Piotrkowski. Ognisk 19, członków Zw. 332. Nowy Zarz. Oddz. rozpoczął pracę od lustr. Ogn., od nawiązania ściślejszego kontaktu z Kom. Wojew. Zarz. Oddz. Pow. zaprowadził w Ogn. własnym kosztem druki, celem ujednostajnienia administracji. wydano kilka okólników do Ognisk, przesłał instrukcje. Przy Oddz. Pow. utworzono Sekcję porady prawnej, Sekcję redakcyjną. Nadeszły kwestjonariusze sprawozdawcze następujące Ogniska: Piotrków, Bełchatów, Bujny Szlacheckie, Drużbice, Gorzkowice, Kamieński, Kluki, Moszczenica, Wolbórz. Brak sprawozdań od 10 Ognisk.

8 Oddział Słupecki. Ognisk 13, członków 170, w 5-ciu Ogniskach działalność organizacyjna słabsza, w pozostałych dobra. Oddz. Pow. przeprowadza lustrację w Ogniskach. Kola Młodzieży i Kółka rolnicze w rękach nauczycielstwa związkowego. Praca społeczna prowadzona z rozmachem, w szerokim zakresie. Prowadzono 27 kursów dla dorosłych, na terenie 10 Ogn. Nadeszły sprawozdanie 12 Ognisk—(brak tylko 1 Ogn.), Słupca, Ciążeń, Łądek, Kazimierz Bisk, Kleczew, Młodziejewo, Ostrowite, Skulsk, Szymanowice, Trąbczyn, Wilczyn, Zagórów.

9 Oddział Sieradzki. Ognisk 14, członków 290. Kwestjonariusze sprawozdawcze otrzymano od 6 Ognisk, nie nadesł. sprawozdań 8 Ognisk. Nadeszły: Brzeźno, Burzenin, Godynice, Gruszyce, Warta, Zduńska Wola.

10 Oddział Turecki. Ognisk 4, członków 227. Kwestj. sprawozd. nadeszły: Dobra, Je-

ziorsko, Uniejów, Turek. Zaległości w wkładkach niema. Oddz. Pow. przeprowadził lustrację Ognisk w grudniu 1926 i w maju 1927. Ogólny stan organizacyjny Ognisk dobry. Sekcja Oświaty Pozaszk. istnieje. Urządzono 37 kursów dla dorosłych. Sejmik i Magistraty miast subwencjonowały pracę oświatową.

11. **Oddział Wieluński.** Ognisk 15, członków 220. Nadesł. kwestjon. sprawozd. 7 Ognisk: Biała, Czarnożyły, Działoszyn, Galewice, Sokolniki, Wieluń, Wieruszów — brak sprawozdań od 8 Ognisk. Lustracje Ognisk przeprowadzał Zarząd Oddz. Pow. oraz kol. Jędrzejewski Waclaw. Po długich i żmudnych zabiegach zorganizował Zarz. Oddz. Pow. Wyższy kurs geogr. - przyrodn. Stan posiadania Związku w powiecie wieluńskim stale się zwiększa. Ogniska notują stały przyrost członków. Dzięki pracy Zw. P. N. S. P. istniejące w Wieluniu Stow. Ch. Naucz. załamało się — szereg członków tego Stow. znalazło się w naszej Organizacji Związkowej.

Ognisko w Łodzi liczy 480 członków. Podstawa finansowa Ogniska łódzkiego mocna. W roku sprawozd. urządziło Ognisko kursy wakacyjne w 5 grupach z udziałem 700 osób. W ciągu r. szk. 1926-27 odbywał się kurs w 4 grupach z udziałem 300 osób.

Przy Ognisku istnieją następujące Sekcje: 1. Naucz. Szkół Specjalnych, 2. Naucz. Szk. Zawod. Wieczor., 3. Sekcja Czytelni, 4. Towarzyska, 5. Lekko - atetyczna, Czytelnia Ogniska zaopatrzona we wszystkie pisma związkowe, 8 pism codziennych i 9 tygodników.

Pozatem nadesłały kwestjonariusze sprawozdawcze następujące Ogniska:

Oddział Koniński: Grodziec, Kramsk, Piorunów, Tuliszków, Władysławów — brak sprawozdań od 8 Ognisk.

13. **Oddział Kolski.** Ognisk 13 — sprawozdań nie nadesłano, co notujemy z przykrością.

Charakterystyka ogólna pracy Oddz. Pow. na terenie działalności Komisji Łódzkiej przedstawiały się następująco:

1. Pod względem sprężystości organizacyjnej, ożywienia życia związkowego wysuwają się na czoło powiaty: Radomsk i Słupca, inne powiaty starają się im dotrzymać kroku.

2. Pod względem pracy społecznej na terenie Ognisk kroczą na czele powiaty: Słupca, Łódź — powiat, za nimi: Piotrków, Turek, Wieluń.

3. Postęp w ogólnym dorobku pracy organizacyjnej Oddz. Powiat. i Ognisk w roku sprawozdawczym znaczny, zapewnia on Or-

ganizacji Związkowej dalszy świetny rozwój i bogatą w wyniki działalność.

Ogółem na 183 Ognisk o blisko 4.000 czł. przesłało sprawozd. 88 Ognisk. Zebrania Zarządów w 88 Ogniskach było 510. Zebrania Walnych w 88 Ogniskach było 383.

Pisma: Ogniska prenumerowały: „Ruch Pedagog.”, 40 egzempl. „Polska Oświata Pozaszk.” 70 egzemplarzy, „Szkoła i Naucz.” 90 egzemplarzy (w samych Zarz. Ogn.), „Szkoła Spec.” 20 egzempl. „Wiedza i Życie” 20 egzempl. „Życie Szkolne” 10 egzempl. „Pol. Arch. Psych.” 6 egzempl.

Biblioteki w 36 Ogniskach z 4870 tom. Z nich Łódź posiada 1556 tom., Uniejów 620, Warta 360, Turek 373, Piotrków 218, Złoczew 180, ponad 100 tomów w 5 Ogniskach.

Skład osobowy Komisji Z. G.

1. Bilski Klemens — przewodn. Łódź — Magistracka 4.

2. Ochędalski Henryk — wice - przew. i skarb. — Łódź — Rokicińska 100.

3. Somorowski Stanisł. człon. Kom. — Łódź — Wólczańska 253.

4. Wasilewski Tomasz człon. Kom. — Łódź — Żeromskiego 3.

5. Sajda Józef — przew. Kom. Ośw. poz. — Pabjanice — ul. Łaska (szkoła).

6. Kuraś Józef — czł. Kom. — Złoczew — pow. Sieradz.

7. Charszewski Zygm. czł. Kom. — Kalisz — Polna 7 m. 11.

8. Fiszer Stefan czł. Kom. — Piotrków — Aleje 3 Maja 3 — 6.

9. Dybczak Wacław czł. Km. — Konin — ul. Wodna 12.

Adres korespondencyjny Komisji Z. G. — Łódź, Andrzeja 4.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓW. ZW. P. N.S. P. W BRZEŚCIU n.B.

Prace i zamierzenia Komisji w okresie sprawozdawczym skupiały się około następujących problemów:

1) Podniesienie sprawności organizacyjnej Oddz. Pow. i Ognisk.

2) Obrona praw członków.

3) Oświata pozaszkolna.

4) Propaganda idei związkowej.

1) W okresie sprawozdawczym odbyły się zjazdy powiatowe we wszystkich niemal powiatach, wszędzie z udziałem przedstawicieli Komisji.

Zjazdu wojewódzkiego nie urządzano, ponieważ doświadczenie wykazało, iż bezpośredni kontakt nauczycielstwa z organizacją przynosi lepsze rezultaty. To też dorobek organizacyjny wzrósł znacznie, szkoda tylko,

że nie wszystkie Oddziały pochwały się liczbami danymi.

2) W obronie praw członków interwenjowało w Kuratorjum w 72 wypadkach prawie zawsze skutecznie.

Pism wchodzących było 272, wychodzących 271.

3) Praca w dziedzinie oświaty pozaszkolnej natrafiała na przeszkody z powodu braku funduszy.

Odbył się przy udziale kol. Komornickiej zjazd referentów Ośw. pozaszkolnej przy Ogniskach, na którym omówiono cały szereg zagadnień. Między innymi postanowiono poczynić starania o uzyskanie jednego etatu na powiat dla instruktorów Oświaty pozaszkolnej.

4) Celem zapoznania jak najszerszych warstw społeczeństwa z ideą jednolitości szkolnictwa, urządzono niemal we wszystkich miejscowościach wiece i zebrania rodzicielskie, na których referentami byli członkowie Komisji.

Wydana przy tej sposobności przez Komisję woj. odezwa do ogółu członków scharakteryzowała dwa obozy społeczeństwa polskiego — jeden, w którego szeregach stojemy, obóz demokratyczny i wierny podniosłym hasłom Komisji Edukacyjnej, drugi — obóz reakcji, marzący o skromnej „Szkółce ludowej”. Odezwa wzywa do solidarnego działania w myśl hasła jednolitości szkolnictwa, hasła, które są już dziś nakazem chwili i probierzem dojrzałości państwa polskiego.

W skład Komisji wchodzi: kol. Karol Kurpiewski — przewodniczący (Brześć n/B), kol. Stefan Popiółkiewicz — wiceprzewodniczący (Kobryń), kol. Ferdynand Peszek — sekretarz (Brześć n/B), kol. Piotr Jawuchołowicz — skarbnik (Brześć n/B), kol. Regulski Władysław (Baranowicze), kol. Bożowski Bohdan (Sarny), kol. Niedzwiedzki Józef (Pińsk), kol. Świerkowska (Kamień - Koszyrski).

Działalność Oddziałów pow. i Ognisk.

Oddziałów pow. 8 na terenie Komisji Poleskiej. Sprawozdań Oddziały nie nadesłały.

W Oddziałach pow. Drohiczyńskim, Brzeskim, Baranowickim, Nieświeskim, Kobryńskim i innych powstaje inicjatywa lokali organ, tworzą się biblioteki i Kasy Samopomocy. W Brześciu odbył się imponujący wiec w sprawie szkoły jednolitej. Ognisko Kamień Koszyrski zorganizowało roczny kurs fizmat. Staraniem Komisji pozyskany został ostatni nieobjęty dotąd organizacją pow. Sar-

neński, gdzie odbył się zjazd organizacyjny i dał w dorobku Ognisko w Sarnach, oraz posiew na dalsze placówki. Jednocześnie miał miejsce w Sarnach wielki wiec oświatowy, jako pierwsza zapowiedź związkowego kierunku wśród nauczycielstwa miejscowego.

Z terenu okręgu Poleskiego następujące Ogniska nadesłały kwestjonariusze: Mir, Wysokie Litewskie, Kruchowicze, Stolín, Lemieszewicze, Łahiszyn, Zaostrowiecze, Drohiczyn Poleski, Mołczadz, Dawid-Gródek, Pińsk, Kobryń, Baranowicze, Stołpce, Horodyszczce, Kamieniec Lit., Chociszew, Siniawka, Derewno, Iwacewicze, Lenin, Wiczówka, Łachwa, Hrycewicze, Kamień - Koszyrski, Iwieniec, Wielka - Głusza, Prużana, Brześć n/B.

Ognisk 66, sprawozdań 29. (na terenie woj. Poleskiego jest 41 Ognisk a 21 należy z woj. nowogródzkiego).

Zebrań walnych 82, posiedzeń Zarządów 167.

Tematy: Sprawy zawodowe, organizacyjne, materialne, pomocy doraźnej, oświaty pozaszkolnej, samokształceniowe - spółdzielcze, wychowania fizycznego.

Sekcje: 3 — 4 na Ognisko: pomocy doraźnej, prawne, pedagogiczne, ośw. pozaszkolnej i inne

Pisma: Pol. Ośw. Pozaszkolna 17, Szkoła i nauczyciel 2, Ruch ped. 7, Życie szk. 3, Szkoła sp. 2, Kobieta współczesna 1, Biblioteka dz. p. 1, Szkoła i Świat 1, Przyjaciel szk. 3, Jutrzenka 1. Wiedza i Życie 2, Bluszcz 1, Świat 1, Głos Prawdy 1, Ekspres Poleski 1, Mucha 1.

Biblioteki: w 8 Ogniskach z 1118 tomami z nich Brześć 814 tom., Mir 42 tom., Siniawka 140 tom., Derewno 6 tom., Iwieniec 24 tom., Wielka - Głusza 9 tom.

Kasy Samopomocy w trzech Ogniskach. Ogniska skarżą się na brak współpracy członków wskutek trudnych warunków komunikacyjnych.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU P. N. S. P. W KATOWICACH.

Działalność Komisji.

W roku sprawozdawczym pracowała Komisja w następującym składzie: prezes kol. Szafran, wiceprezesi: kol. Żebrok i Syska, sekretarz kol. Błasiński i skarbnik kol. Turman; jako członkowie kol. Zajchowski, Kłapa, Jasiński, Mazak, Pogorzelski, Ciejka, Kubiczek, Wojnar, Bochucki, oraz zastępcy: kol. kol.: Łonicki, Opokowa, Pałasowa, Stachowski, Lipowczan i Babisz.

Do prowadzenia poszczególnych agend Komisji powołano sekcje: organizacyjną, prawniczą, oświatową, pedagogiczną, prasową, szkolną, muzyki i śpiewu, oraz między-związkową.

W roku sprawozdawczym odbyły się: 3 posiedzenia pełnej Komisji, 5 posiedzeń Wydziału wykonawczego, w tem jedno z udziałem kol. pośta Smulikowskiego; 1 posiedzenie ścisłej Komisji i 1 nadzwyczajne zebranie prezesów. Ogółem odbyło się 10 posiedzeń. Przedmiotem obrad były zagadnienia: szkoły mniejszości, oświaty pozaszkolnej, sprawa: Ogniskowca, sanacji w szkolnictwie, egzaminów kwalifikacyjnych, wreszcie memoriał i delegacja do p. Wojewody, Naczelnika W. O. i P. Ministra W. R. i O. P.

Komisja urzędowała w wynajętym lokalu w Katowicach przy ulicy Andrzeja 6 i to: w poniedziałki — sekcja oświaty pozaszkolnej, wtorki sekcja prawnicza i organizacyjna; w środy — prezydium, w czwartki — administracja i redakcja Ogniskowca, w piątki — sekcja szkolna. Biuro Komisji było codziennie czynne od godz. 4 do 7 wieczorem.

W roku sprawozdawczym wpłynęło do Komisji i odeszło 1270 pism.

A teraz rzut oka wstecz, by dać tło do właściwej działalności Komisji w okresie sprawozdawczym. Był czas, że rzucono się na nas ze wszech stron. Padały zarzuty z trybuny Sejmu Śląskiego, z ambon, atakowała nas prasa niemiecka, a często wtórowała i polska. Podburzano przeciw nam opinię społeczeństwa, utrudniano pracę na każdym kroku. A władza nasza? — Z paragrafów ustaw pruskich ukręciła bicz, którym każdy z potentatów wywijał na swój sposób. Z innej strony chciano nas wciągnąć na służbę partji — a niechętnych złamać, zniszczyć moralnie. Przetrwaliśmy. Gromada związkowa wzrastała liczebnie i już w roku 1924 liczyła 964 czł. z 19-tu Ogniskami. W roku 1925 — 1364 czł. w 33 Ogniskach. W następnym roku 1926 Komisja Cieszyńska połączyła się z Górnośląską, tworząc wspólną, karną jednostkę organizacyjną, liczącą 1414 członków.

Nauczycielstwo związkowe w liczbie 1559 czł. jest zgrupowane w 36 Ogniskach. Na terenie Komisji znajdowały się 2 Oddziały Powiatowe w Cieszynie i Bielsku. W ciągu roku sprawozdawczego odeszło z naszych szeregów 3-ch członków, ofiar swego zawodu: kol. Wieczorek i kol. Sławik zmarli na gruźlicę, kol. Maruńczakówna tragicznie przeszła w krainę cieniów. — Cześć ich pamięci!

W roku sprawozdawczym przybyło 6 nowych Ognisk: W Psarach, Wielkich Piekarach, Nowej Wsi, Brzeziu Śląskiem i w Jastrzębiu Zdrój. Nadto w Tychach 23 czerwca b. r. Zorganizowano 2 Oddziały Powiatowe w Rybniku i Pszczynie. Obecnie posiadamy 36 Ognisk (oraz 2 Ogniska niedawno zorganizowane) i 4 Oddziały Powiatowe. Związek liczy 1559 członków. W zestawieniu z ogólną liczbą 3806 — nauczycielstwa, zatrudnionego w szkolnictwie powszechnem, Związek nasz obejmuje przeszło 40 proc. naucz. szkół powszechnych.

Zjazd organizacyjny.

Zjazd delegatów Związku P. N. S. P. województwa śląskiego, tradycyjnie już imponujący, miał miejsce w dniu 14 czerwca w Katowicach, przy udziale prezesa sen. St. Nowaka, witany przez naczelnika W. O. P. Ręgorowicza imieniem p. Wojewody i własnem, oraz przez przedstawicieli zaprzyjaźnionych ze Związkiem instytucji społecznych. Zjazd jak zwykle też zamienił się w potężną manifestację haseł postępowych i narodowych — których głosicielem i obrońcą na Śląsku jest w pierwszym rzędzie Związek P. N. S. P. W toku Zjazdu p. Wojewoda Grażyński przybył osobiście i w serdecznem powitaniu oświadczył się za postulatami naszej organizacji. Wynikiem obrad był długi szereg uchwał o charakterze obywatelskim, szkolnym, zawodowym i organizacyjnym. Zjazd wysłał depeszę do p. Prezydenta Mościckiego i do Marszałka Piłsudskiego. Chór Ognisk Rybnickiego i Wodzisławskiego nie poskapił i tym razem swego udziału.

Lustracje Ognisk.

Wielką rolę dla rozwoju organizacji odegrała sekcja organizacyjno-lustratorska. Cały teren woj. Śląskiego podzielono na 7 rejonów a do każdego przydzielono 1-go lustratora: według podanego na następnej stronie wykazu.

Sekcja organizacyjno - lustratorska, pracę swą rozwinęła przeważnie w dwu kierunkach. Jednym to pomoc organizacyjna, dawana Ogniskom w celu lepszej i tęższej sprawności ideologicznej Związku, drugim kierunkiem to opieka nad sprawnością finansową. Ognisk, jako sprawdzianem, przynajmniej do pewnego stopnia żywotności Ognisk. Praca kolegów - instruktorów w różnych rejonach w miarę możliwości i potrzeby różne przechodziła fazy. Stwierdzić należy, jedno, że istnienie stałej Sekcji takiej jest wprost palącą koniecznością, znajdującą już zresztą

WYKAZ LUSTRATORÓW.

Nazwa rejonu	Nazwisko i imię oraz adres lustratora	Rejon lustratora:
Województwo Śląskie	Kulię Wojciech, przewodniczący Sekcji lustratorsko-organiz.	cały obszar województwa
	Błasiński Stanisław, sekretarz Sekcji	cały obszar województwa
Rejon I. Cieszyński	Pszczółka Józef, Sem. naucz. w Bobrku pod Cieszynem	Cieszyn, Skoczów, Ustroń, Zebrzydowice, Bielsko, Czechowice, Strumień
Rejon II. Katowicki	Stachowski Antoni, Katowice - Ligota Kier. szkoły	Katowice, Mysłowice, Szopienice, Giszowice
Rejon III. kr.-hucki	Jan Łaszczek, Kochłowice, szkoła II	Królewska Huta, Michałowice, Siemianowice, Kochłowice, Welnowiec, Nowa Wieś
Rejon IV. pszczyński	Józef Hajnar, Mikołów ul. Jamny Nr. 1, parter	Pszczyna, Golasowice, Mikołów, Wielki Chelm, Tychy
Rejon V. rybnicki.	Gutowski Tadeusz, Piece, p. Rydułtowice	Rybnik, Wodzisław, Knurów, Jastrzębie Zdrój, Brzeziny Śląskie
Rejon VI. świętochłowicki	Skoczek Józef, Świętochłowice ul. Wolności 5.	Świętochłowice, Bielszowice, Nowy Bytom, Ruda, Chropaczów, Nowe Hajduki
Rejon VII. tarnogórski	Tomczakówna Marja, Radzionkow szkoła IV.	Tarnowskie Góry, Lubliniec, Szarlej, Wielkie Piekary, Psary

swój wyraz w uchwale Zarządu Głównego w kwietniu b. r. Tam, gdzie praca, danego rejonowego lustratora nie mogła wydać dobrych skutków, przychodził z pomocą prezes Sekcji kol. Kulię, który w poniżej omówionych wypadkach interwenjował w sprawach Ognisk. Przewodniczącym 1-go rejonu Cieszyńskiego jest kol. Pszczółka.

Drugi był rejon, katowicki, lustrował kol. Kulię i kol. Stachowski. **Ognisko w Katowicach** pod względem sprawności administracyjnej należy do lepszych w Komisji.

Z trzeciego rejonu król-huckiego, który objął kol. lustrator Łaszczek, lustrowane było **Ognisko w Welnowcu**. Ze złożonego sprawozdania wynika, że Ognisko to administrację i kasowość ma we wzorowym porządku, co jest sędząc ze sprawozdania wynikiem ofiarnej pracy prezesa Ogniska kol. Furmana.

W Ognisku Siemianowice, z powodu zaprowadzonej obecnie dobrej administracji, przyszłość pracy organizacyjnej przedstawia się zupełnie dodatnio.

Pod względem tak organizacyjnym jak i finansowym przedstawia się obecnie najlepiej czwarty rejon lustratorski, przydzielony kol. Hejnarowi, gdyż pracę w nim widać we wszystkich kierunkach.

Ognisko w Pszczynie lustrowane było w lutym b. r., przez kol. Hejnara. Ognisko to dzisiaj posiada już budżet czynny, zwrócić się więc może wybitniej w kierunku pracy społecznej i organizacyjnej.

Dodatnio także pod względem finansowym przedstawia się **Ognisko w Golasowicach**, lustrowane w lutym b. r. przez kol. Hejnara.

Inne Ogniska w rejonie pszczyńskim poszły także w kierunku pogłębienia pracy organizacyjnej, i przystąpiły do stworzenia Oddziału powiatowego Z. P. N. S. P.

W ostatnich czasach kol. Hejnar zlustrował także **Ogniska w Mikołowie i Wielkim Chelmie**, doprowadzając do tego, że jest to pierwszy rejon w zupełności zlustrowany.

Piąty rejon lustratorski okręgu rybnickiego przechodzi pewne swoiste fazy. Mamy do zanotowania na tym terenie powstałe 2 nowe **Ogniska w Brzeziu Śląskim i Jastrzębiu Zdrój**, które zostały zorganizowane przez Oddział Pow., kierowany przez kol. Lincę.

Rejon świętochłowicki został również w całości zlustrowany przez kol. Skoczka, a jest to teren obejmujący 6 Ognisk.

Ognisko Nowe Hajduki ma księgowość, prowadzoną wzorowo, a drogą odpowiedniej pracy wyrabiać będzie w coraz wyższym stopniu zrozumienie ideologii poczynań i roboty związkowej, czego osobiście dopilnuje prezydium Sekcji. **Ognisko świętochłowice** jest czynne i ruchliwe. W **Ognisku Nowy Bytom** kasowość i administracja są w należyтым porządku, czego dowodem fakt, że Ognisko posiada nawet szczupły ale własny majątek. Według słów sprawozdania jest to Ognisko „żywe i silne”.

W **Ognisku w Rudzie** dało się znowu zauważyć skrupulatne prowadzenie finansów łącznie z dobrze zaprowadzoną administracją Ogniska. Dobrze prowadzony ruch organizacyjny doprowadza do tego, że do Ogniska lgną koledzy, dotychczas mający inną orientację przynależności zawodowej. Ognisko w Chropaczowie, które również przechodziło różne fazy rozwoju, już teraz ugrunтоваło się w pracy. Ognisko do biblioteki swojej zakupiło książki w księgarni „Kresy”, chcąc w ten sposób zacząć pracować na swym terenie.

Ostatniemi czasy Komisja Śląska zwołała zebranie **Ogniska w Szarleju**, by przyczynić się do załatwienia zasadniczych organizacyjnych spraw w Ognisku.

Dawne **Ognisko w Lublińcu** rozdzieliło się na dwa: drugie Ognisko powstało w **Psarach**.

Wspomnieć także wypada, że w okresie sprawozdawczym kol. Kuliga zlustrował i unormował kasowość w samej Komisji Śląskiej by zaczynając od podstaw, i w jednostkach organizacyjnych nadrzędnych wprowadzić ład i jednolitość w postępowaniu zwłaszcza pod względem kasowym.

Reasumując powyższe uwagi zaznaczyć należy, że z istniejących 36 Ognisk na terenie Komisji w okresie sprawozdawczym zlustrowane zostało 25 Ognisk czyli 68 proc. co stanowi bezsprzecznie poważny dorobek pracy organizacyjnej na terenie Komisji Śląskiej.

Prócz prac czysto lustracyjnych, **Sekcja zajęła się również stroną instrukcyjno-organizacyjną Ogniska, wysyłała delegatów z referatami**. Ogółem wysłano delegacje do 9 Ognisk, i to w Bielszowicach 12.10—1926 r. był kol. Zajchowski z referatem o „Sprawach ogólnospołecznych i organizacyjnych”; w Tarnowskich Górach 13.10—1926 r. kol. Zajchowski i Folek z referatem „Organizacyjno - społecznym” oraz Błasiński z referatem „O Radach Rodzicielskich”; w Siemianowicach 21.10 — 1926 r. kol. Zajchowski i Syska z referatem

„Organizacyjnym”; w Nikiszowcu 22.10—1926 r. kol. Błasiński z referatem „O Radach Rodzicielskich”; w Pszczynie 11.11—1926 r. kol. Kłapa z referatem „O organizowaniu wyższych kursów” oraz kol. Błasiński „O Radach Rodzicielskich”; nadto w Wielkim Chelmie 6.12 1926 r. i w Wodzisławiu 17.12 — 1926 r. kol. Błasiński referował sprawę organizowania Rad Rodzicielskich.

Z życia Ognisk.

Wobec powyższych danych, praca w Ogniskach była ożywiona. Najwyższa ilość odbytych posiedzeń w ciągu roku wynosi 15, najniższa zaś 5 zebrań. Ogółem posiedzeń w sumarycznym ujęciu odbyło się 297. Przeciętnie na jedno Ognisko przypada 8 posiedzeń. 15 Ognisk posiada własne biblioteki — razem 1009 tomów. Na prenumerowanie pism Ogniska wydają rocznie 2989.43 zł. Na jedno Ognisko przypada 80.79 zł. Na zebraniach wygłaszano referaty z dziedziny pedagogii, potrzeb organizacyjnych i pracy społecznej.

Czasopisma i wydawnictwa Komisji.

Staraniem nauczycielstwa związkowego wychodzą na terenie Województwa dwa pisma: **Miesięcznik Pedagogiczny i Ogniskowiec**. **Miesięcznik Pedagogiczny**, wychodzący w Cieszynie, drukowany jest w nakładzie 2000 egz., z czego 300 egz. idzie do Czechosłowacji, a reszta rozchodzi się w Polsce.

Miesięcznik Pedagogiczny jest poświęcony dziedzinie pedagogicznej. Sprawom zawodowo-organizacyjnym służy **Ogniskowiec**, wychodzący w nakładzie 1500 egz., z tego gros rozchodzi się na Górnym Śląsku. Członkowie na G. Śląsku na podstawie uchwały Zjazdu są zobowiązani do prenumerowania Ogniskowca, wpłacając do Ognisk po 50 gr. na pokrycie kosztów wydawnictw.

W myśl uchwały IV Zjazdu wojewódzkiego wydrukowaliśmy referaty: kol. Zajchowskiej: „O stosunkach szkolnych na Śląsku” oraz kol. Morcinka: „Walka o duszę dziecka polskiego”. Nadto celem uprzyępnienia i zapoznania się członków z Konwencją Genewską, wydrukowaliśmy oddzielnie rozdział, traktujący o szkolnictwie.

Współpraca Komisji z innymi organizacjami.

Ogniska brały czynny udział także i w pracy społecznej, o czym w osobnym sprawozdaniu. Wypada tylko podkreślić, że i Komisja na terenie Katowic szukała współpracy z centralnymi władzami organizacji kulturalno-oświatowych i społecznych na Śląsku. Pozo-

stawała Komisja w ścisłym kontakcie z Z. O. K. Z. Zw. Powstańców Śl., ze Zw. Strzeleckim oraz ze Związkiem Kooperatystów, którego prezesem obecnie jest kol. Syska.

Sekcja Muzyki i Śpiewu.

Zasługuje na podkreślenie działalność Sekcji Muzyki i Śpiewu, która objęła 11 Ognisk. Sekcja Muzyki i Śpiewu posiada 54 członków, którzy pracują jako dyrygenci chórów, oraz 9 dyrygentów orkiestralnych. Sekcja urządziła 13 koncertów, z czego 1 w Katowicach, 7 w Rybniku i 5 w Wodzisławiu. Ogółem na terenie Śląska pracowało 54 kol., jako dyrygent chórów oraz 162 kol., jako czł. chórów. Zespołów chóralnych zorganizowano staraniem Ognisk 16. W orkiestrach było 9 kol. dyrygentów.

Interwencje.

W ubiegłym roku Komisja dokładała wszelkich sił i nie szczędziła zabiegów, by pragmatykę nauczycielską, uchwaloną przez Sejm Warszawski rozciągnąć i na teren Województwa Śląskiego.

Postulat unifikacji szkolnictwa śląskiego ze szkolnictwem w reszcie Polski jest naczelnym postulatem, i w tym wypadku nie pójdziemy na żadne ustępstwa i koncesje.

Żądać będziemy unifikacji, bo z nią jest związana ściśle przyszłość szkolnictwa polskiego na Śląsku i charakter służbowy nauczycielstwa.

W roku bieżącym stanęliśmy pod znakiem sanacji stosunków, w każdej dziedzinie życia w naszym województwie, a więc i w zakresie szkolnictwa. Losy województwa śląskiego spoczęły na barkach człowieka, który daje gwarancję, iż wszelkie postulaty, wpływające z głębokiej troski o przyszłość szkolnictwa, znajdują pełne zrozumienia.

Zwróciliśmy się przeto do p. Wojewody z memorjałem z chwilą, gdy rozpoczął swe urzędowanie.

Memorjał, przedstawiający nasz pogląd na stosunki szkolne na Śląsku, wskazuje chorobliwy stan szkolnictwa i na źródło zła, oraz podsuwa recepty uzdrowienia szkolnictwa. Treść tego memorjału jest znana ogółowi Koleżanek i Kolegów zdobył sobie rozgłos gdyż wysunęliśmy w nim „straszaka” w postaci sanacji personalnej.

W myśl uchwały IV Zjazdu Wojewódzkiego, sprawę zwolnionych mężatek przekazaliśmy do Najwyższego Trybunału. Niezależnie od tego zwróciliśmy się do p. Wojewody z memorjałem w tej sprawie.

Skutek był ten, iż Rada Wojewódzka reaktywowała część mężatek. Mamy nadzieję, że sprawa reszty kol. mężatek pomyślnie da się załatwić, że sprawiedliwości stanie się zadość. Poza interwencjami ogólnej natury, interwenjowaliśmy w sprawach osobistych członków. Mimo, iż weszliśmy na drogę naprawy szkolnictwa, że zostały ukrócone cugle samowoli inspektorów szkolnych, jeszcze tu i ówdzie odzywały się grzechy lat ubiegłych, ten i ów inspektor pokazał swą władzę. Trzeba było w obronie poszkodowanych koleżanek i kolegów interwenjować. Należy podkreślić, iż właściwie dopiero od stycznia mamy możliwość interwenjowania w Wydziale O. P. Przedtem ze strony Wydziału były robione przeróżne przeszkody tak, że wiele spraw nieraz ważnych załatwić nie było można.

Obecnie całkowicie pod kierunkiem p. Naczelnika W. O. P. d-ra Ręgorowicza zmienił się sposób załatwiania tych spraw przez W. O. P.

Interwenjowaliśmy ogółem w 115 sprawach, z tego załatwiono 74, a cały szereg spraw jest w załatwieniu.

Z całą przyjemnością stwierdzić musimy, że wiele spraw, o które zwróciliśmy się do W. O. P. przychylnie były załatwione. Obecnie mamy możliwość pomyślnego przeprowadzenia rehabilitacji krzywd tych członków, którzy w latach ubiegłych za zdecydowane stanowisko przeciw rozrostowi szkół mniejszości, za wydatną pracę pozaszkolną nie mieli prawa bytu na Śląsku.

Inny duch w znacznym stopniu zawitał do Wydziału.

Weszliśmy już na gościniec, który zaprowadzi nas ku chwale i potędze Ojczyzny. Trzeba nam iść tylko z wiarą i karnie, i z dotychczasowego stanowiska negatywnego wobec władz, gdyż innego nie mogliśmy dotąd zająć, przejść do pracy pozytywnej.

Skład osobowy członków Komisji Śląskiej.

1. Szafran Józef — prezes, Mysłówice, szkoła I; 2. Żebro Jan — I wicepr., Skoczów, szkoła wydziałowa; 3. Syska Józef — II wicepr., Mysłówice, ul. Oderskiego 1; 4. Błasiński Stanisław — sekretarz, Mysłówice, ul. Kacza 15; 5. Furman Tadeusz — skarbnik Welnowiec szkoła żeńska;

Członkowie: 6. Mazak Kazimierz — Ruda, szkoła IV; 7. Jasiński Józef, Katowice ul. Andrzeja 6; 8. Mijał Józef — Orzepowice, szkoła; 9. Zajchowski Zygmunt — Bytków, szkoła; 10. Pogorzelski Feliks — Nowy Bytom, szkoła I; 11. Kłapa Mieczysław —

Katowice, ul. kr. Jadwigi 4; 12. Ciejka Stanisław — Czechowice, szkoła I; 13. Kubczek Henryk — Bielsko, szk. wyd. męska; 14. Wojnar Jan — Cieszyn, szk. im. Hassewicza; 15. Bochucki Karol — Czechowice, szk. IV. 16. zast. członk. Lonięki Władysław — Szopienice; 17. Pałysowa Janina — Redułtowy Górne, szkoła; 18. Stachowski Antoni — Katowice - Ligota, szkoła; 19. Opokowa Katarzyna — Siemianowice, szk. H. Sienkiewicza; 20. Lipokwczan — zastępca; 21. Babisz — zastępca członków.

Adres Komisji: Komisja Zarządu Głównego Z. P. N. S. P. w Katowicach ul. Andrzeja Nr. 6, telefon Nr. 9-26.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO Z. P. N. S. P. W TORUNIU.

Ogólna działalność.

Pierwszym zadaniem Komisji Z. G. jest sprawa uświadamiania kolegów w zakresie organizacji związkowej, odpierania nieuczynnych ataków i urabianie należytej opinii Związkowi. Praca nasza w tym kierunku była w pierwszych początkach bardzo ciężka i mozolna, ale z wolna zdołaliśmy przekonać kolegów, iż my, związkowcy, nie mamy celów partyjnych i egoistycznych na oku, lecz służymy z całą ofiarnością naszej Ojczyźnie, że dbamy o dobro szkoły polskiej i oddajemy wszystkie swoje siły sprawom zawodowym oraz staramy się powiększać naszą intelektualną wiedzę. To też owoce tego gorącego wysiłku są widoczne, bo z każdą chwilą przybywa nam coraz większa ilość członków, a nadmienić musimy, że teraz w naszej organizacji przeszło połowa składa się z samych Pomorzan, oddanych całą duszą Związkowi. Nadto uzyskaliśmy przeszło tysiąc sympatyków, którzy już w krótkim czasie przystąpią do jedynej, prawdziwej i potężnej organizacji nauczycielskiej i ci pociągną za sobą w niedalekiej przyszłości całą rzeszę nauczycielstwa pomorskiego.

Praca wsteczników, aby nas zohydzić wobec społeczeństwa, nie robi już postępów i upada na siłę i choć od czasu do czasu wznowia swoje ataki, to jednak przechodzą one bez głębszego wrażenia. Nadmienić tutaj jeszcze należy, że w pierwszych początkach zawiązywania się Ognisk na Pomorzu, władza szkolna patrzyła niechętnie na pracę związkowców, jednakże z biegiem czasu, wskutek niezrażonej i wytrwałej pracy z naszej strony, uprzedzenie władz do ogniskowców

stopniowo ustępuje, co niezawodnie wyjdzie na korzyść szkole, oświacie i nauczycielstwu, a co znowu bardziej jeszcze skrzepi nasze szereg i nowej siły doda Związkowi.

W okresie sprawozdawczy od 1. 7. 1926 do 30. 6. 1927 r. przepłynęło przez biuro Komisji 1821 pism, z tego przyjęto 875, a wysłano 946 pism, nie licząc tego, że pod jedną paczką, często wysyłano po kilkadziesiąt egzemplarzy czy to ogłoszeń, zaproszeń na zjazdy oraz odezwy i t. p. Wielokrotnie interwenjowano w Kuratorjum w sprawach służbowych z pożytkiem dla nauczycielstwa. Zarząd Komisji prowadził bardzo obszerną korespondencję z członkami, oraz z sympatykami, udzielał im wszelakich rad i wskazówek, a przewodniczący lub sekretarz wyjeżdżali bardzo często do rozmaitych kranców okręgu, zawiązywać nowe Ogniska. W tej mozolnej pracy zawdzięczamy bardzo dużo Z. Główn., że ochotnie delegował nam w sukurs redaktora „Głosu Naucz.,” kol. R. Tomczaka i kol. pośła Nowickiego Zyg. na posterunki ciężkie, gdzie trzeba było staczać walkę zaciętą z przeciwnikami Związku, a względnie ich najemcami partyjnymi, którzy przyjeżdżali z dalekich stron, by nas zwalczać, bo siły miejscowe nie mogły tego dokonać. Pod wodzą naszych prelegentów, pokonywaliśmy przeciwników, którzy nic nam konkretnego zarzucić nie mogli, a widząc, że nic nie zyskają, ustępowali.

Komisja posiada w centrum miasta w Toruniu, ul. Żeglarska 6, własny, bardzo obszerny i wygodny lokal, w którym bezustanku wre życie związkowe — mają do niego przystęp wszyscy koledzy (żanki) bez wyjątku, dlatego też korzystają z tego i śpieszą o poradę w sprawach zawodowych i osobistych, a niektórzy korzystają z bezpłatnego noclegu. Zarząd Komisji nie ogranicza się w przyjęciach co do czasu i godzin, lecz w każdej chwili przyjmuje interesantów lub nawet gości, pragnących wypoczynku lub przybyłych z ciekawości — i dlatego od wczesnego ranka od późnych godzin nocy wre ruch w biurze. Na terenie Pomorza znajduje się 18 powiatów i 2 miasta z oddzielną administracją: Toruń i Grudziądz, Ognisk na Pomorzu w okresie sprawozdawczym istnieje również 18, t. j. Brodnica, Działdowo, Filice, Grudziądz, Iłowo, Kowalewo, Lidzbark, Lianowo, Laskowice, Lubawa, Sępólno, Sierakowice, Toruń, Tuchola, Więcbork, Wąbrzeźno, Wejherowo i jeszcze jedno Ognisko chwilowo nieczynne z braku Zarządu sprężystego

(Chełmża), chociaż z tego Ogniska przeszło 30 członków płaci 1 proc. z poborów na Sam. Leczn.

Sprawozdania nadesłały wszystkie Ogniska, z których większość przysłała bardzo wyczerpujące wiadomości.

Zjazdy.

Przygotowany na maj 1926 r. Zjazd delegatów odbyć się nie mógł z powodu stanu wyjątkowego. Odbył się natomiast 6 i 7-go czerwca b. r. w Bydgoszczy wspólnie dla Komisji Pomorskiej i Poznańskiej. Zjazd zaszczylicili swą obecnością prezes Związku, sen. kol. St. Nowak, kurator z Torunia p. Szewmin oraz wizytator p. Makowiecki, P. kurator zabierał głos, witając zebranych imieniem władzy, nadmienając w przemówieniu, że bardzo serdecznie odnosi się do pracy związkowców na terenie Pomorza, prosząc zarazem, by nauczycielstwo z całym zaufaniem do niego się odnosiło, a wszelkie krzywdy i zażalenia podawało bezpośrednio do jego wiadomości, by nadużycia podwładnych czynników mógł krótką drogą usunąć. Zabierał głos w dyskusji wielokrotnie p. wiz. Makowski, przemawiając w tym samym duchu.

Na tym Zjeździe wybrano nowy skład członków Komisji, który przedstawia się następująco: 1. Ciomborowski Jan. 2. Turek Józef. 3. Piętowa Marja. 4. Kwietnicki Jan. 5. Stankowska Zofja. 6. Neumeuer Ferdynand. 7. Paprocki Stanisław. 8. Chrebelska Helena. 9. Fröhlke Jan. Zastępcy: Raca Franciszek, Polkówna Helena i Jaśkiewicz Adam.

Działalność Oddziałów powiatowych i Ognisk.

Praca w Ogniskach ogólnie ruchliwa, lecz dużo energii muszą członkowie zużyć do walki z przeciwnikami, do których się zalicza na pierwszym miejscu pewna część duchowieństwa, nieprzychylna Związkowi.

Na terenie Pomorza znajdują się na razie 2 Oddziały powiatowe.

Oddział Działdowo posiada na swoim terytorjum wdzięczne pole do pracy związkowej, bo cieszy się opieką miejscowej władzy szkolnej. Czuwając nad sprawnością organizacyjną — kol. Sobiech Antoni przeprowadza lustrację w 4 Ogniskach.

Oddział Sępólno cieszy się także poparciem i opieką władzy szkolnej miejscowej, ale musi się borykać z klerem: miejscowy ks. wikary rozsyła do nauczycieli ulotki drukowane, aby poderwać zaufanie do członków Związku, na co reaguje Oddział odpowiednio.

Ognisk na Pomorzu założono od r. 1920 do 1925 — 8, następnie powstało w r. 1926 — 6, w pierwszej połowie 1927 r. 4 — razem 18 Ognisk.

Jedno tylko Ognisko posiada swój własny lokal, a inne urządzają zgromadzenia członków w wynajętych miejscach.

W 17 Ogniskach jest pod koniec czerwca 1927 r. czynnych członków 319, z czego mężczyzn 186, kobiet 133, (kobiet samotnych 106, mężatek 28, emerytów mężczyzn 1, kobiet em. 4).

15 Ognisk odbyło w roku sprawozdawczym posiedzeń Wydziału 76, a 2 Ogniska nie w tym względzie nie podniosły. Przeciętnie wypada na jedno Ognisko 5 posiedzeń — najwięcej ruchliwe pod tym względem jest Ognisko w Grudziądzu, bo odbyło w ciągu roku 18 posiedzeń Wydziału.

W tych 15 Ogniskach odbyło się 46 Walnych zebrań członków — na jedno wypada 3 posiedzenia.

16 Ognisk podało, że odbywają zebrania walne z odczytami, omawiając sprawy organizacji, prowadzą wykłady z dziedziny pedagogji, o szkole jednolitej i t. p. 2 Ogniska podały, że mają czynne Sekcje: w Grudziądzu — oświatową, prasową i propagandową za szk. jednolitą. Ogn. w Lubawie: oświatową. 7 Ognisk prenumeruje czasopisma związkowe: 2 Ogn. po 1 piśmie — 4 Ogn. po 2 pisma, a Ognisko Toruń 7 pism. 10 Ognisk nie prenumeruje żadnych pism z braku stałego lokalu lub z braku na ten cel funduszów — jednakowoż w wielu Ogniskach członkowie prenumerują pisma pedagogiczne związkowe na swoją rękę.

W 4 Ogn. istnieją biblioteki — książek 245. W 13 Ogniskach odczytują referaty na posiedzeniach członków i to rozmaitej treści — w jednym Ognisku (Grudziądz) odbyły się 3 kursy jednomiesięczne z robót ręcznych, w których brało udział 48 członków. — 7 Ognisk prowadzi akcję oświatową: z tego 2 Ogn. w wojsku — jedno z nich z Grudziądza na wielką skalę i to bezpłatnie, inne urządzają odczyty z przeżroczami dla starszych i dzieci, przedstawienia teatralne, niektórych Ognisk członkowie są czynni w kasach Raifeisena, Kółkach rolniczych, Zw. przysposobienia wojskowego, Tow. teatrów amatorskich i t. d.

W 10 Ogn. cały zespół lub poszczególne członkowie urządzają ochody narodowe, przedstawienia teatralne, odczyty i to na

własną rękę lub w Tow. czytelń ludowych, w kołach śpiewackich. Stow. straży pożarnej i t. d.

8 Ogn. podało, że członkowie biorą udział w życiu gminy lub samorządu szkolnego — 5 czł. jest sołtysami, 14 piastuje urząd radnych gminnych, 1 kol. jest członkiem sejmiku powiatowego i członkiem Rady szk. powiat., 25 kol. jest członkami w samorządzie szk. miejscowym.

Ogniska pobierają od członków wkładki miesięcznie przeciętnie 1.50 do 1.80, z tego — 12 Ogn. po 1.50 zł., 3 Ogn. po 1.60 zł., a po 1 Ogn. po 1.70 i 1.80.

Z tego do Z. Gł. wysyłają po 1.20, a resztę zużywają na potrzeby Ognisk. Samopomoc koleżeńska nie istnieje w żadnym Ognisku.

Stan kasy podało 13 Ognisk. — Wkładki od członków pobierają przeważnie skarbnicy osobiście lub za pośrednictwem poczt albo na zebraniu — w 3 Ogn. pobierają wkładki płatnicy.

Składki na Sanatorium ściągane są od członków przez inspektorów za pośrednictwem płatników, a w jednym Ogn. ściągają sam skarbnik osobiście. W 5 Ogn. zebrano na fundusz sierot i wdów kwotę 43.80 zł.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZW. P. N. S. P. W POZNANIU.

Ogólna działalność.

Sprawozdanie Komisji, to w pierwszym rzędzie sprawozdanie z działalności Ognisk, bo koło ich pracy, jej sposobów i rezultatów obraca się praca Komisji.

Okres sprawozdawczy w stosunku do lat ubiegłych zaznaczył się znowu jednym krokiem naprzód w rozwoju organizacji w województwie poznańskim.

Całość w szczegółach scharakteryzują nieco następujące cyfry; kiedy w ostatnim sprawozdaniu była mowa o 26 Ogniskach, to w roku ubiegłym i okresie sprawozdawczym przybyło ich 10, ubyło natomiast 3, z których członkowie przystąpili do innych Ognisk. Obecnie liczymy Ognisk 33 z ogólną liczbą członków 998, z czego nauczycieli 503, nauczycielek 495.

Komisja skierowywała swoje wysiłki na roztoczenie opieki nad Ogniskami, ich członkami i pracą ich, tak w szkole jak i poza szkołą o ile tego wymagała potrzeba. Udzielała zawsze życzliwej pomocy czy porady w miarę możliwości i sił swoich. W sprawach służbowych interwenjowała w potrzebie u

władz szkolnych zawsze z wynikiem dodatnim. W sprawach organizacyjnych, oświatowych wysyłała prelegentów (może nie tak obficie jak to było życzeniem Ognisk, ale to już z tej przyczyny, że jednym i tym samym kilku trudno podołać) członków Komisji. W staraniach o poprawę uposażenia brała udział w pracy Komitetu Międzyzwiązkowego i t. p. Obraz pracy Komisji w okresie sprawozdawczym to:

- a) korespondencji — wpłynęło 566.
- b) wysłano — łącznie z okólnikami 894.
- c) Posiedzeń Zarządu Komisja odbyła 8.
- d) Posiedzeń Zarządu pełnych odbyła 3.
- e) Zorganizowano Zjazd Del. w Pozn. 1.
- f) W celu wzmożenia działalności organizacyjnej urządziła Kurs instruktorski przy wybitnej pomocy Zarz. Gł.

g) Kontynuowano w dalszym ciągu wydawnictwo własnego miesięcznika.

W celu ożywienia działalności organizacyjnej, odbyło się w okresie sprawozdawczym 18 wyjazdów lustracyjnych oraz kilka wieców z referatami w sprawie szkoły jednolitej. Ponadto w celu propagandy rozsyłano materiał w formie odezw i czasopism związkowych do nauczycieli — sympatyków Związku.

Na zakończenie dodać należy, że Komisja nie zdołała pozytywnie załatwić stałej bołaczki o jednolite ferje. Wniosek w tej sprawie składa też m. in. do załatwienia Zarządowi Głównemu.

Reasumując ujęte w sprawozdaniu szczegóły okresu działalności naszej, raz jeszcze stwierdzić należy, że posunęliśmy się znowu o 1 krok naprzód.

Zjazd woj. odbył się w Bydgoszczy w dn. 6 i 7 marca 1927 r. łącznie dla województw poznańskiego i pomorskiego i gościł prezesa Z. P. N. S. P. sen. St. Nowaka.

Ogół Związkowy był też pokaźnie reprezentowany i mocno przeciwstawił się reakcyjnym stosunkom obydwóch województw.

Protest ten znalazł wyraz w szeregu uchwał z których ważniejsze dotyczą: szkoły jednolitej, reformy kształcenia nauczycieli i reformy egzaminów eksternów na W. K. N., poziomu szkoły powsz. i obowiązku szkolnego, ilości godzin nauczania religii, zrównania terminu wakacji letnich z innymi wojew., wydanej pomocy lekarskiej dla naucz., podniesienia uposażeń naucz., ukrócenia ataków prasy na naucz. oraz wzięcie w obronę nauczycielstwa przez władze szkolne, uregulowanie

wanie terminu przeniesienia naucz. Prócz tego powzięto szereg uchwał natury organizacyjnej.

W skład Komisji wchodzi kol. kol.: 1. Zych Franciszek, — przewodniczący, 2. Mróz Stanisław — sekretarz, 3. Sumara Stanisław — skarbnik, 4. Groele Edward — zast. przewodn. Członkowie: 1. Perucki Karol, 2. Szwarcan, 3. Groń Józef, 4. Kaczyński Ludwik, 5. Kopeć Karol, 6. Dąbrowski Emil. Zastępcy członków: 1. Werc Stanisław, 2. Kusiński Jan, 3. Wojnarowski Józef, 4. Jasiewiczówna, 5. Rumiński.

Działalność Ognisk.

Na ogólną ilość Ognisk (33) w woj. poznańskim w roku bieżącym nadesłały sprawozdania w oznaczonym terminie następujące Ogniska: Borek, Dolsk, Gniezno, Inowrocław, Jarocin, Jutrosin Kcynia, Kościan, Koźmin, Krotoszyn, Leszno, Odolanów, Ostrów, Ostrzeszów, Pleszew, Połajewo, Poznań, Rawicz, Rydzyna, Śmigiel, Środa, Wągrowiec, Witkowo, Rogóźno.

Zebrania Zarządów Ognisk i zebrania ogólne odbywały się przeciętnie 3 — 8 razy w ciągu roku. Na zebraniach były poruszane sprawy dotyczące organizacji Ognisk, sprawy zawodowe, oraz samopomocy koleżeńskie. Samopomoc koleżeńska rozwija się w postaci kas pożyczkowych, które są zorganizowane przy Ogniskach. Kasy pożyczkowe posiadają następujące Ogniska: Borek, Jarocin, Koźmin, Odolanów, Ostrów, Ostrzeszów i Rawicz.

Nadesłane sprawozdania są wyrazem całorocznej pracy Ognisk. U jednych praca ta widoczna jest w całej pełni i w różnych jej formach, tak wewnątrz organizacji jak i poza nią. Oczywiście praca ta nie pozostaje bez rezultatów, bo i liczba członków wzrasta i placówka związkowa nie jest wtedy balastem ale całością żywą, pracowitą i produktywną.

W Ogniskach, w których brak zainteresowania, niema ruchliwej, pozytywnej pracy — w sprawozdaniu, w tym bilansie całorocznego dorobku widnieją puste rubryki. Szczęściem — jest ich kilka tylko, z pośród tych które nadesłały sprawozdania.

Z pośród Ognisk, które szczególnie zaznaczyły się swą czynną pracą, mogącą się pochwalić i znaczniejszymi rezultatami wyróżniają się: Kościan, Krotoszyn, Borek, Ostrów, Gniezno i inne.

Jak z nadesłanych sprawozdań wynika

Ogniska odbyły w okresie sprawozdawczym 138 posiedzeń Zarządów i 165 zebrań walnych. Całoroczna działalność skupiała się przeważnie na wysiłkach Zarządów Ognisk albo też na powołanych w tym celu sekcjach, których stan następujący: przy Ogniskach istnieją Sekcje oświaty pozaszkolnej lub kulturalno - oświatowe, przy 6 — Sekcje kształcenia, przy 2 — Sekcje wycieczkowe, ponadto rysunkowe, odczytowe, muzyki i śpiewu i inne. Ogniska organizują kursy dokształcające np.: kurs met. - ped. w Dolsku i Jarocinie, kurs geogr. przyr. w Wągrowcu. Głównie jednak, jak już podkreślono pracę wszystkich poszczególnych sekcji spełniały Zarządy Ognisk.

W czytelnictwie z dziedziny zawodowej przeważnie ograniczają się Ogniska do prenumerowania czasopism związkowych jak: Głos Naucz., Praca Szkolna, Nasz Głos, Oświata Pozaszkolna, Ruch Pedagogiczny, Polskie Archiwum Psychologii, Kształt i Barwa, Życie Szkolne, Roboty ręczne i inne. Prócz tego pisma nie wydane nakładem Związku jak Przyroda i Technika, Wychowanie Fizyczne etc.

Biblioteki istnieją przy 10 Ogniskach z ogólną liczbą 1309 dzieł. Większe biblioteki posiadają Ogn.: Kościan 556 t., Rydzyna 306 tom., Koźmin 300 tom. Niewątpliwie przyczyniają się one znakomicie do pracy samokształceniowej, która rozwija się żywo we wszystkich bez mała Ogniskach drogą referatów i dyskusyj, lekcji pokazowych, wycieczek i wreszcie różnych kursów kilkumiesięcznych lub W. K. N. dwuletnich jak np. w Koźminie, Ostrowcu, Wągrowcu i innych. W pracy oświatowej pozaszkolnej niektóre Ogniska biorą b. czynny udział, zaopatrując się w aparaty projekcyjne. Tu nietyłe zaznacza się praca Ognisk ile ich poszczególnych członków, czynnie współpracujących w rozlicznych organizacjach, towarzystwach, kołach, etc. bądź też samodzielnie organizujących odczyty, kursy i t. p.

Akcja Ognisk w tym kierunku poza samodzielną pracą członków przedstawia się w szczegółach następująco: zorganizowano w okresie sprawozdawczym 37 kursów dla dorosłych, 107 odczytów, 63 przedstawień amatorskich, zakładano ponadto biblioteki, czytelnie, chóry, orkiestry oraz zorganizowano 1 kurs instruktorski. Największy udział członków zaznaczył się w pracy w Kołach Młodzieży.

W życiu samorządów powiatowych, miej-

skich, gminnych, w Radach Szkolnych powiatowych bierze udział 13 Ognisk.

Zainteresowanie w tym kierunku niewystarczające, jakkolwiek może nie wszędzie istnieją po temu odpowiednie warunki.

Kiedy ta strona działalności organizacyjnej przedstawia się dodatnio, to sprawność finansowa niektórych Ognisk słaba, i oczywiście należą tu przede wszystkim te Ogniska, które sprawozdań nie nadesłały.

Główną przyczyną niedomagań i nieodpowiedniej sprawności finansowej niektórych Ognisk jest zła organizacja tej strony życia związkowego, niedostateczne umożliwienie członkom uiszczenia się z tych zobowiązań.

To jednak musi się zmienić — całkowicie na przyszłość naprawić. Pasorzytnictwa tolerować nie możemy. Kto niezdolny do ponoszenia takich obowiązków, jak składki i t. p., tem mniej zdolnym będzie do zainteresowania pracy twórczej, jakiej przynależność do organizacji tak potężnej jak Zw. P. N. S. P. wymaga — niech zatem odpada.

W końcu działalności Ognisk nadmienić należy, że na **fundusz wdów i sierot im. St. Nowaka** zebrano 148,24 zł.

Akcje propagandy szkoły jednolitej prowadziło 13 Ognisk, drogą wieców, konferencji, zebrań, komunikatów prasowych i t. p. Pozostałe Ogniska w pracy tej nie zaznaczyły udziału. W związku z działalnością Ognisk pozostaje działalność Komisji. W okresie sprawozdawczym nie była ona mniejszą jak lat poprzednich.

Wiece w sprawie szkoły jednolitej odbyły się w nast. miejscowościach: Jutrosin, Koźmin, Ostrów, Krotoszyn.

Wrogowie często stosunek prasy i społeczeństwa udaremniły wiece w pozostałych powiatach.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU P. N. S. P. W WARSZAWIE.

Od dnia 11.XII 26 r. do 22.IX 27 r. odbyło się 5 pełnych posiedzeń Komisji, a stale raz w tygodniu dyżurowali w Związku członkowie prezydium. Komisja zdając sobie sprawę z charakteru swej pracy, która polega na utrzymaniu w należytej więzi organizacyjnej Oddziałów i Ognisk i jest połączona z częstymi wyjazdami członków na wiece i zjazdy, postanowiła powołać do swego grona ludzi chętnych do pracy tego rodzaju. W nowym składzie Komisja przedstawia się jak następuje. Prezydium: Jędraszko Antoni — przewodniczący, Chrościcki Bronisław — wice

przewod., Korupczyńska Regina — sekretarka, Wiadorny Józef — skarbnik. Członkowie: Brzeski Adam, Ciesielski Piotr, Ciesielski Mieczysław, Frysz Faustyn, Lisicka Helena, Maj Kazimierz, Lerch Władysław, Pawłowski Stefan, Szymański Zygmunt.

Wzorem lat ubiegłych, główną troską Komisji było organizowanie zjazdów i wieców oświatowych na terenie wojew. Na następujących zjazdach byli obecni przedstawiciele Komisji: w **Gąbinie** — kol. Brzeski, w **Grójcu** — kol. Chrościcki, w **Skierniewicach** — kol. Frysz, w **Mińsku - Mazow.** — kol. Maj, w **Rypinie** — kol. Brzeski, w **Nieszawie** — kol. Lerch, w **Lipnie** — kol. Malanowski. Na Oddziały, które nie urządziły Zjazdów Komisja starała się wpływać pobudzająco, zachęcając je zapomocą korespondencji do pracy w tym kierunku, względnie żądając wyjaśnienia przyczyn, dzięki którym zjazdy nie mogły się odbyć.

Najslabiej przedstawiał się pod względem pracy organizacyjnej Oddział Przasnyski. Komisja położyła już niemało trudu, żeby Oddział ten pobudzić do pracy.

W roku sprawozdawczym, Komisja Zjazdu wojew. nie urządziła, natomiast niektórzy członkowie wyjeżdżali na Zjazdy Oddziałów pow.

Do zakresu działań Komisji prócz lustracji Oddziałów i Ognisk należało również likwidowanie i łagodzenie konfliktów między niektórymi Ogniskami na terenie woj., jak również wpływanie wszelkimi możliwymi środkami na Ogniska zalegające w opłaceniu składek, aby zaległości swoje uregulowały. Ponadto Komisja interwenjowała w kilku wypadkach nieporozumień między nauczycielstwem, a władzami szkolnymi. Sprawę oświaty pozaszkolnej Komis. Woj. powierzyła specjalnej Podkomisji, na czele której stoi kol. Maj.

Na Kurs Pracy Społeczno - Oświatowej i Organizacyjnej, urządzony podczas wakacji w Zakopanem, Komisja Woj. delegowała kol. Lercha.

Działalność Ognisk.

Na terenie województwa warszawskiego w roku sprawozdawczym istniało 23 Oddziały powiatowe, 236 Ognisk z 4810 członkami. Kwestjonariusze sprawozdawcze nadesłało: Oddziałów powiatowych 23 (100%). Ognisk 100 (45%). Najwięcej sprawozdań nadesłał pow. lipnowski. Odpowiedziało — 60% Ognisk.

Większość Ognisk nie posiada własnych lokalów.

W lokalach własnych mieszczą się tylko 3 Ogniska. W lokalach wynajętych 8 Ognisk.

Na każde Ognisko wypada przeciętnie 3 zebrania Zarządu i 4 zebrania walne. 23 Ognisk posiadają Sekcje: teatralną — 7 Ognisk, śpiewaczo - muzyczną — 3 Ogniska, oświaty pozaszkolnej — 12 Ognisk, propagandy szkoły jednolitej — 1 Ognisko.

Z pism prenumerowanych przez Ogniska największą poczytnością cieszy się „Polska Oświata Pozaszkolna” — 61 Ognisk i „Ruch pedagogiczny” — 35 Ognisk.

Biblioteki posiada 38 Ognisk z ogólną liczbą 1950 tomów.

Z prac samokształceniowych prowadzonych przez Ogniska, należy wymienić:

Wyższy Kurs Nauczycielski — 2 Ogniska, odbytych lekcji wzorowych i referatów — 52 Ogniska.

Akcję na polu społecznym prowadzi: 25 Ognisk oświatę pozaszkolną i 12 kursów dokształcających.

Na fundusz wdów i sierot zebrano 1,323.53 zł.

Na rzecz spopularyzowania idei szkoły jednolitej 18 Ognisk zorganizowało wiece, 35 Ognisk zebrania rodzicielskie, 12 Ognisk prowadziło propagandę innymi środkami.

Największą żywotność wykazały powiaty: włocławski, rypiński i lipnowski.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZW. P. N. S. P. W WILNIE.

Skład Komisji: Gałązka Stanisław — przewodniczący, Chruścielewski Franciszek — zastępca, Dąbkowski Stanisław — sekretarz, Radziwanowski Leon — skarbnik. Członkowie: Dobosz Stanisław, Kolator Alfred, Wierusz Kowalski, Konieczny Jan, Hopko Jan, Jaworski Zygmunt, Kossarski Marjan, Pachniak Władysław, Wardziak Marjan, Witkowski, Ordyniec Leon, Waglewski. (Przewodniczącym Komisji obecnie jest kol. Dobosz Stanisław).

Ogólna działalność Komisji.

Działalnością swą Komisja obejmuje teren miasta Wilna i osiem powiatów. W każdym powiecie istnieje Oddział Powiatowy. Ognisk liczy Komisja 78, członków 1.076.

Sprawozdania nadesłały 2 Oddziały Powiatowe i 30 Ognisk.

Wytycznymi w pracy Komisji w roku sprawozdawczym były: pomoc w zdobyciu kwalifikacji zawodowych okazana całemu szeregowi nauczycielstwa i rozszerzenia orga-

nizacji, oraz pogłębienie pracy. Praca organizacyjna na terenie Komisji Wileńskiej odbywa się w bardzo trudnych warunkach. Olbrzymi teren Komisji, brak komunikacji utrudniają dojazd nie tylko do Ognisk, ale nawet do Oddziałów Powiatowych. Następnie nieprzychylnie stanowisko w stosunku do organizacji niektórych Inspektorów Szkolnych, którzy wprost terroryzowali nauczycielstwo organizujące się w Ogniskach, rozrzucając członków takowego po różnych krańcach powiatu, złożyło się na to, iż w pracę która została dokonana trzeba było włożyć olbrzymi wysiłek.

Chcąc ułatwić jak wyżej wspomnieliśmy zdobycie kwalifikacji zawodowych w przepisany terminie całemu szeregowi nauczycielstwa pracującemu na terenie Ziemi Wschodnich, urządziła Komisja w czasie ferii świąt Bożego Narodzenia, Wielkiej Nocy, oraz ferii letnich kursy przygotowujące do egzaminów przy Kuratorjum z grup metodyczno - pedagogicznej, humanistycznej, fizyko - matematycznej, przyrodniczo - geograficznej i artystycznej. Na każdy kurs uczęszczało przeciętnie 40 osób.

We wszystkich powiatach urządzono zjazdy powiatowe na których byli obecni przedstawiciele Komisji w celu rozszerzenia ewentualnie pogłębienia pracy związkowej. Wysuwając na czoło swych zadań kształcenie nauczycielstwa nie zapominała Komisja również i o tak ważnym zadaniu Związku, jakim jest obrona i porada prawna. To też cały szereg konferencji odbytych w Kuratorjum świadczy o docenieniu przez Komisję tego działu pracy.

Zjazdy organizacyjne.

Komisja zorganizowała w ciągu okresu sprawozdawczego dwa ważne Zjazdy organizacyjne: Zjazd prezesów Oddz. pow. i Zjazd woj. Zjazd prezesów Oddz. pow. to jeden z najnowocześniejszych typów zgromadzeń organ. wciąga bowiem w krąg pracy bieżącej czynnych przedstawicieli wszystkich placówek org. Zjazd prezesów Ognisk rozpatrywał trzy najważniejsze zagadnienia szkolnictwa polskiego 1) Sprawę szkoły jednolitej. 2) Sprawę władz szkolnych i administracji szk. na Kresach. 3) Sprawę oświaty pozaszkolnej. Zjazd uchwalił wyłonić „Komitet szkoły jednolitej” z udziałem najszerzych warstw miejscowego środowiska.

Co do p. 2-go Zjazd stwierdził najściślej szary związek wartości adm. szkoln. z poziomem szkolnictwa na kresach. Okólnik M. O. P. dotyczący mniejszości narodowych powi-

tano z uznaniem. Komisja Zarządu Gł. powołana została do wystąpienia na terenie władz wyższych w sprawie jednostek nieodpowiednich na ich służbowym stanowisku. Starania te zostały przez Komisję woj. w Wilnie podjęte i doprowadziły do stanu, który w znacznym stopniu umożliwia swobodną pracę nauczycielską w zakresie jego obywatelskiej i organizacyjnej inicjatywy.

Punkt 3-ci objął program pracy organ. sieć zjazdów pow. oraz Zjazd woj. Poruszona została słuszną zasadą solidarnej współpracy Ognisk większych i czynniejszych z Ogniskami słabiej działającymi. Propagandę hasel związkowych powierzono specjalnej komisji.

Zjazd woj. wzorem lat poprzednich poświęcił jeden dzień zagadnieniom ogólnokresowym i gościł przedstawicieli sąsiednich województw kresowych. Dzięki temu poddany został ocenie całokształt stosunków szkolnych i służbowych na kresach na tle ogólnego stanu szkolnictwa w Polsce.

Zjazd odbywał się w auli Uniw. Wileńskiego przy licznych udziale kol. delegatów, oraz przedstawicieli rządu i sfer naukowych.

Piękny koncert chóru nauczycielskiego ożywił obrady, nadając im koloryt serdecznej uroczystości organizacyjnej.

Działalność Oddziałów powiatowych.

Z terenu województw wymienimy nast. Oddz. pow. z których dwa tylko (oszmiański i postawski) nadesłały sprawozdanie.

Oddział powiatowy w Oszmianie. Skład Zarządu Oddziału: Dobosz Stanisław — prezes, Keczmer Stanisław — zastępca, Polik Marian — sekretarz, Sawicki Włodzimierz — skarbnik.

Oddział Powiatowy liczy 11 Ognisk, członków 165. Przy Oddziale Powiatowym istnieje dobrze zorganizowana koleżeńska Kasa Oszczędnościowo - Pożyczkowa, która posiada kapitału 15.000 zł. Z kasy korzystają wszyscy członkowie znajdujący się w ciężkiej sytuacji materialnej. Pożyczek udziela się do wysokości 600 zł. spłacalne w 12 miesięcznych ratach. Przy Kasie istnieje fundusz zapomogowy, który z każdym miesiącem powiększa się z procentów od udziałów. Z wyżej wymienionego funduszu są udzielane zapomogi członkom w razie nieszczęścia, zaś wyjeżdżającym na wyższe studia długoterminowe pożyczki bezprocentowe. Oddział Powiatowy daje jedno stypendjum dla biednego ucznia, uczęszczającego do Seminarjum Nauczycielskiego w

Borunach. Urządzono Walny Zjazd powiatowy na którym omówiono całokształt prac organizacyjnej. Dokonano lustracji trzech Ognisk. Duchowieństwo miejscowe dokłada wszelkich starań w celu założenia Stowarzyszenia chrześcijańskiego nauczycieli, lecz im to się nie udaje. Praca Oddziału oprócz samopomocy idzie jeszcze w kierunku zdobycia wpływów na terenie samorządów. Przedstawiciel Oddziału bierze udział w pracy Komisji Sejmiku: oświatowej i opieki społecznej.

Oddział pow. w święcianach. Ognisk 13. Walczy z trudnościami organizowania nauczycielstwa w nieustalonych warunkach kresowych. Niemniej zrzeszony ogół związkowy zdołał stworzyć atmosferę pracy, a wyraz tego dał na zjeździe pow. na którym poruszono pilne sprawy służbowe i zawodowe.

Oddział pow. w Postawach. Ognisk 7. Jakkolwiek dopiero w stadium organizowania się, podjął już niektóre ważne zagadnienie, m. in. obrony prawnej nauczycielstwa. Przewodn. kol. Pachniak Wład. Sekr. kol. Wardziak Marjan.

Kwestią najbliższej przyszłości jest powstanie Oddziału pow. w pow. **Brasławskim**, (Ogn. 6), którego młode Ogniska pełne są również młodego zapału.

Oddziały pow. w Dziśnie, w samym Wilnie i w Wilejce nie nadesłały mimo czynnej pracy danych sprawozdawczych.

Działalność Ognisk.

Gródek koło Mołodeczna. Przewodniczący Niewiadomski Jan. Członków 18. Członkowie Ogniska biorą udział w pracach różnych organizacyj. Przy Ognisku istnieje sekcja dramatyczna, która urządziła cały szereg przedstawień.

Tumiłowicze. Przewodniczący Ankudowicz. Członków 12. Poza urzędaniem uroczystości narodowych innych prac Ognisko nie prowadzi.

Słoboda żosnieńska. Przewodniczący Lucjan Grabowski. Członków 9. Członkowie biorą udział w pracach Samorządu gminnego.

Budslaw. Przewodniczący Harz Teofil. Członków 6. Ognisko prowadzi lekcje wzorowe i referaty. Współpracuje z innymi organizacjami.

Kościeniewiczze. Przewodniczący K. Horodniczy. Członków 13. Prenumeruje pisma pedagogiczne, prowadzi lekcje wzorowe i odczyty. Współpracuje z różnymi organizacjami, urządzając obchody i przedstawienia.

Wiszniewo. Przewodniczący W. Koziełło. Członków 7. Posiada bibliotekę 75 tomów. Członkowie biorą udział w pracach samorządu gminnego.

Mejszagoła. Przewodniczący kol. Sankowiczówna, która dzieinnie przewodniczy Ognisku wykazującemu się dużą pracą. Ognisko urządziło 10 zebrań, na których omówiono szereg pierwszorzędnych zagadnień pedagogicznych i oświatowych. Prenumeruje pisma pedagogiczne. Urządza lekcje wzorowe i referaty. Prowadzi kursy dla dorosłych. Urządza obchody i uroczystości. Posiada kasę pożyczkową.

Żeladz. Przewodniczący kol. W. Zięba. Członków 12. Ognisko posiada Sekcję Pedagogiczną, Szerzenie ruchu spółdzielczego. Zebrań odbyto pięć. Prowadzi lekcje praktyczne. Urządza odczyty dla ludności w ten sposób prowadząc pracę oświatową wśród dorosłych. Bierze udział w pracach samorządu.

Miory. Przewodniczący kol. Rudolf Kazimierz. Członków 9. Ognisko cierpi z powodu trudności komunikacyjnych.

Woropajewo. Przewodniczący kol. Budny M. Członków 20. Urządzono trzy zebrania.

Landwarów. Przewodniczący kol. Hopko Jan. Członków 19. Urządzono cztery zebrania.

Worniany. Przewodniczący kol. Aluchna Edward. Członków 16. Ognisko posiada mały aparat kinematograficzny przy pomocy którego prowadzi akcję oświatową wśród dorosłych.

Krewo. Przewodniczący kol. Antos Stefan. Członków 14. Zebrań odbyto trzy. Posiada sekcję dramatyczną, która urządziła cały szereg przedstawień.

Plisa. Przewodniczący kol. Rozwadowska Janina. Członków 11. Zebrań odbyto 8. Posiada Sekcję pedagogiczną, która prowadzi lekcje praktyczne i referaty.

Komaje. Przewodniczący kol. Kozłowski Bolesław. Członków 12. Ognisko posiada bibliotekę i prenumeruje pisma treści pedagogicznej.

Rudomino. Przewodniczący kol. Borowski Antoni. Członków 13. Odbyto dwa zebrania.

Druja. Przewodniczący kol. Celiński Kazimierz. Członków 8. Pracą się nie wykazało, bo jest w stadium organizacyjnym. Założone w roku 1927.

Hoduciszki. Przewodniczący kol. Krawowski Bronisław. Członków 10. Zebrań od-

byto siedem na których prowadzono lekcje wzorowe i wygłaszano referaty. Posiada mały kinematograf, który jest dużą pomocą przy prowadzeniu pracy oświatowej wśród dorosłych.

Soly. Przewodniczący kol. Górski Józef. Członków 16. Posiada bibliotekę 85 tomów. Prowadzi lekcje wzorowe i referaty.

Murowana Oszmianka. Przewodniczący kol. Reszkowski Stefan. Członków 9. Odbyto pięć posiedzeń Zarządu. 2 Walne Zebrania Ogniska. W Ognisku pracują Sekcje: teatralna, śpiewu i oświaty pozaszkolnej. Posiada bibliotekę 20 tomów. Prowadzi lekcje wzorowe i referaty. Urządziło 4 obchody. Prowadzi kursa dla dorosłych.

Olkieniki. Przewodniczący kol. Kosof Józef. Członków 10. Prowadzi kursy dla dorosłych. Posiada sekcję dramatyczną.

Dzisna. Przewodniczący kol. Maciejewski. Członków 7.

Rzesza. Przewodniczący kol. Skwarczyński. Członków 16. Prowadzi lekcje wzorowe, referaty. Urządziło 4 przedstawienia.

Ilja. Przewodniczący kol. Jeleniewski. Członków 11. Posiada sekcję teatralną i prowadzi oświatę pozaszkolną.

Oszmiana. Przewodniczący kol. Tyszkiewicz Konstanty. Członków 9. Zebrań Zarządu odbyto 8. Walnych zebrań 3. Prowadzi lekcje wzorowe, referaty i kursy dla dorosłych.

Dryświaty. Przewodniczący kol. Milenkiewicz. Członków 15.

Smorgonie. Przewodniczący kolega Skrzat Franciszek. Członków 17. Zebrań Zarządu odbyto 6. Walnych zebrań 5. Posiada sekcję teatralną i oświaty pozaszkolnej, bibliotekę składającą się z 18 tomów.

Kobylniki. Przewodniczący kol. Paszko Stanisław. Członków 12. Zebrań Zarządu 3. Walnych zebrań 6. Posiada Kasę samopomocy, bibliotekę 30 tomów. Prowadzi lekcje wzorowe i referaty. Ognisko założyło Dom Ludowy.

Głębokie. Przewodniczący kol. Ochocimski Stanisław. Członków 11. Posiada bibliotekę 20 tomów.

Perszukuksza. Przewodniczący kol. Rejbakówna Anna. Członków 10. Odbyto 10 zebrań Zarządu i 10 walnych. Ognisko posiada Sekcję teatralną. Prowadzi lekcje wzorowe, referaty, obchody i odczyty.

Holszany. Przewodniczący kol. Paszta Roman. Członków 24. Prowadzi oświatę pozaszkolną, odczyty i przedstawienia.

Z powyższego zestawienia prac Komisji Zarządu Głównego, Oddziałów Powiatowych i Ognisk widzimy, że zainteresowanie pracą na terenie Wileńszczyzny idzie w różnych kierunkach. Mamy nadzieję, że obecnie po w jakich warunkach się ona odbywała jest dość duży. Mamy nadzieję, że obecnie po częściowem uzdrowieniu stosunków w administracji szkolnej praca w szybkim tempie posunie się naprzód.

KOMISJA ZARZĄDU GŁÓWNEGO ZWIĄZKU P. N. S. P. W RÓWNEM.

Województwo wołyńskie, obejmujące rozległe obszary kresowe, wskutek warunków technicznych (trudności komunikacji) i materialnych trudne jest do zorganizowania (powiat Równe ma 3000 km.², pow. Kowel 5000 km.²). Jednak pomimo to nauczycielstwo, doskonale rozumie swą bezsilność, jako poszczególnych jednostek i łączy się w Ogniska, a następnie w Oddziały powiatowe dla wspólnej pracy na polu oświatowem, samokształceniowem i wreszcie dla obrony interesów materialnych, tak że w tej chwili woj. wołyńskie liczy 1357 nauczycieli wchodzących w skład naszej organizacji.

Zjazd wojewódzki w Równem zorganizowany przez Komisję woj. w dn. 14 i 15 maja, stwierdził dokonane już zjednoczenie i dodał bodźca do dalszej pracy w tym kierunku.

Zjazd, w liczbie 130 delegatów Ognisk i przy udziale licznych gości, dwóch delegatów Zarządu Głównego, przedstawicieli władz szkolnych i adm. instytucji społecznych oraz przedstawicieli sfer rodzicielskich odbył dwudniowe obrady, nacechowane głębokiem zrozumieniem aktualnych zagadnień szkolnych i wychowawczych doby obecnej.

Referaty: 1) Rola nauczyciela w szkole i poza szkołą, 2) „O oświacie pozaszkolnej” i „O szkole jednolitej” wzbudziły żywe zainteresowanie i zasadniczą dyskusję.

W roku sprawozdawczym na ogólną ilość Ognisk 62 nadesłało sprawozdania tylko 30 Ognisk. Wskutek tego obraz pracy w woj. Wołyńskiem będzie niepełny. Z tych nadesłanych jednak sprawozdań widzimy, że placówki nasze organizują się i z chwilą gdy zostaną usunięte techniczne i materialne względy, które obecnie ogromnie utrudniają pracę, rozwój Ognisk jest pewny.

Praca Ognisk dotyczy przeważnie dziedziny kulturalno - oświatowej. Szereg Ognisk prowadzi kursy dla dorosłych (Derażne, Trościaniec 1, Międzyrzec Korecki 1, Włodzimierz 4) organizuje przedstawienia amator-

skie (Ogniska: Warkowicze, Kowel, Poczajów, Trościaniec, Włodzimierz) pozatem organizuje obchody, rocznice, łącząc się często z innymi organizacjami (ze Zw. Młodzieży Wiejskiej, Kółkami Rolniczymi, Strzelcem, Sokolem i t. p.). Na podkreślenie zasługuje szczególnie współpraca Ognisk bądź też poszczególnych nauczycieli z władzami wojskowymi i policyjnymi. Współdziałanie polega na prowadzeniu dokształcających kursów w zakresie wiadomości ogólnych dla funkcjonariuszów Policji Państwowej i żołnierzy. Praca ta zyskała już należne uznanie wśród władz miejscowych. (Oficjalne podziękowanie Kom. Pol. Państw. ogłoszone w Dz. Urz. Kuratorjum).

Nauczycielstwo, chcąc pogłębić swe wykształcenie, wygłasza na zebraniach Ognisk referaty z dziedzin: pedagogicznej, metodycznej i ogólnej; organizuje biblioteki, konferencje rejonowe i prenumeruje pisma. Najbardziej rozpowszechnionem pismem jest Oświata Pozaszkolna, pozatem prenumerują Ruch Pedagogiczny, Archiwum Psychologii i inne.

Materialny stan nauczycielstwa nie pozwala na sprowadzanie książek i czasopism pedagogicznych w tej ilości, jakby tego pragnęło.

Propaganda za jednolitym ustrojem szkolnictwa była prowadzona.

Zorganizowano 14 zebrań rodzicielskich, na których powzięto uchwały za jednolitością szkoły.

Przy Ogniskach są zorganizowane Kasy Samopomocy Intensywność pracy Kas wskazuje na ich potrzebę i jednocześnie określa stan materialny ogółu nauczycielstwa.

Z poszczególnych Oddziałów i Ognisk wymienimy na podstawie całorocznych wieści:

Oddz. pow. **Krzemieniecki** starał się zjednoczyć nauczycielstwo związkowe na terenie pracy i towarzyskiej rozrywki. Liczne jego placówki z pokaźną liczbą członków stanowią już siłę wobec swojego środowiska.

Oddz. pow. **Kostopolski** rozwija energicznie działalność organ., zakładając szereg nowych placówek.

Oddz. pow. i Ognisko **Kowel** odbyły kilkakrotne Zjazdy, na których ogół związkowy poruszał ważne zagadnienia organizacyjne i oświatowe oraz śmiało oceniły stosunek władz do nauczycielstwa związkowego.

Młody powiat **Lubomelski** nacechował swą pracę odwagą i ofiarnością.

Oddz. pow. w **Równem** ogarnia już szerokie kręgi nauczycielskie i z natury rzeczy ujmuje inicjatywę pracy. O tem samem mówi

działalność świeżo zorganizowanych Ognisk w pow. **Horochońskim**, Warkowicze, Ozdzytycze) pełnych zapału w kierunku pracy samokształceniowej.

Oddział pow. **Włodzimierskiego** z siedzibą w Uściługu ogarnął już wszystkie niemal gminy; ma sekcję teatralną, czytelnię, bibliotekę i odznacza się wielką ruchliwością organizacyjną.

Wznowiony i zreorganizowany Oddz. pow. w **Dubnie** na zjeździe pow. wykazał wybitny hart i umiejętną taktykę niektórych Ognisk.

Odbyte zjazdy organizacyjne w pow.

Łuckim i **Zdobunowskim** wykazały siłę żywotną, ogarniającą coraz to większe zastępy nauczycielskie, gotowe do ofiarnej pracy oświatowej, na dalekich rubieżach naszego państwa.

Wszędzie obecni i czynni byli przedstawiciele Komisji woj., a nieraz i czł. Zarz. Głównego. Jako doświadczeni koledzy brali na siebie rolę instruktorów w pracy, a także pośredników i doradców w licznych trudnościach, które jak głazy sypały się z pod nogi wytrwałej rzeszy Związkowej. Że wytrwała, tego dowodem imponujący przyrost Ognisk na Wołyniu w okresie sprawozdawczym.

2. ZESTAWIENIE STATYSTYCZNE Z RUCHU ORGANIZACYJNEGO

Ilość miast administracyjnie wydzielonych i powiatów objętych organizacją w każdym województwie.

Ilość Oddziałów powiatowych w poszczególnych województwach z podaniem siedziby Komisji Zarz. Gł.

WOJEWÓDZTWO	Ogólna ilość		1925-1926		30-VI 1927		WOJEWÓDZTWO	Siedziba Komisji względn. * Podkomisji	Porównawcze w latach według stanu		
	miast wydz.	powiatów	Ilość zorganizowanych						31-XII 1925	31-XII 1926	30-VI 1927
			miast wydz.	powiatów	miast wydz.	powiatów					
Białostockie z Nowogródzkim ¹⁾	—	17	—	18	—	17	Białostockie z Nowogródzkim ¹⁾	Białystok	13	15	17
Kieleckie	—	17	—	16	—	17	Kieleckie	Kielce	14	15	17
Krakowskie	1	22	1	23	1	22	Krakowskie	Kraków	12	18	19
Lubelskie	1	19	1	19	1	19	Lubelskie	Lublin	14	15	16
Lwowskie	1	27	1	26	1	27	Lwowskie	Lwów	6	7	8
Stanisławowskie	—	16	—	16	—	16	Stanisławowskie	* Przemyśl * Stanisławów	1	1	1
Tarnopolskie	—	17	—	15	—	15	Tarnopolskie	* Tarnopol	—	—	—
Łódzkie	1	13	1	13	1	13	Łódzkie	Łódź	13	13	13
Poleskie	—	13	—	12	—	13	Poleskie	Brześć n/B	3	6	8
Pomorskie	2	18	2	7	2	10	Pomorskie	Toruń	—	1	2
Poznańskie	2	35	1	25	1	26	Poznańskie	Poznań	—	—	1
Śląskie	—	8	—	10	—	8	Śląskie	Katowice	1	3	4
Warszawskie	1	23	1	23	1	23	Warszawskie	Warszawa	22	23	23
Wileńskie	1	8	1	8	1	8	Wileńskie	Wilno	5	6	6
Wołyńskie	—	10	—	9	—	10	Wołyńskie	Równe	4	6	7
O g ó ł e m	10	263	9	240	9	244	O g ó ł e m	Oddziałów	108	129	142

¹⁾ W tabeli ilości Ognisk i członków rozdzielono woj. Nowogródzkie wskutek czego zmniejszyła się ilość i w woj. Poleskim, gdyż niektóre Ogniska należały organizacyjnie do Komisji Białostockiej.

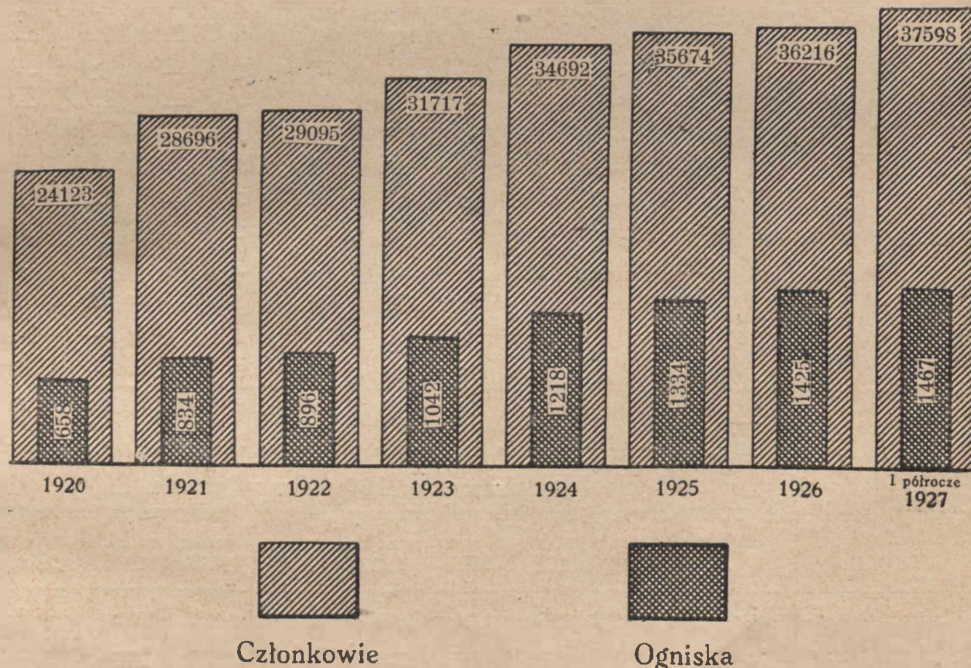
Ilość Ognisk według województw:

WOJEWÓDZTWO	1925 r.	1 9 2 6 r.		30.VI 1927 r.
		I półr.	II półr.	
Białostockie	110	119	123	127
Kieleckie	176	193	196	203
Krakowskie	78	78	78	80
Lubelskie	189	195	196	200
Lwowskie	59	58	59	61
Stanisławowskie	26	26	26	26
Tarnopolskie	17	20	20	20
Łódzkie	175	174	179	183
Nowogródzkie	53	57	59	64
Poleskie	33	35	37	41
Pomorskie	9	12	14	17
Poznańskie	28	30	31	33
Śląskie	33	33	33	36
Warszawskie	230	231	237	236
Wileńskie	77	78	77	78
Wołyńskie	41	64	60	62
Ogółem Ognisk	1334	1393	1425	1467

Ilość członków według województw:

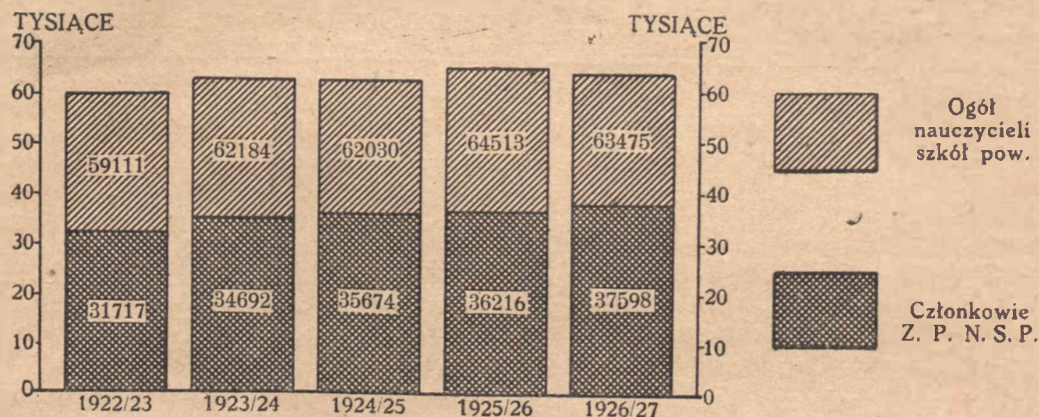
WOJEWÓDZTWO	1925 r.	1926 r.	30.VI 1927 r.
Kieleckie	4.235	4.471	4.585
Krakowskie	4.814	4.848	4.944
Lubelskie	3.985	4.037	4.162
Lwowskie	3.316	3.192	3.322
Stanisławowskie	1.070	1.079	1.129
Tarnopolskie	977	1.049	1.074
Łódzkie	3.773	3.798	3.935
Nowogródzkie	1.093	1.102	1.187
Poleskie	896	924	952
Pomorskie	219	273	319
Poznańskie	974	974	998
Śląskie	1.364	1.414	1.559
Warszawskie	4.621	4.710	4.810
Wileńskie	1.208	1.082	1.076
Wołyńskie	1.172	1.279	1.357
Ogółem członków	35.674	36.256	37.598

Liczba członków i Ognisk Z. P. N. S. P. w latach 1920 — 1927.

Sprostowanie: W 7 słupku wykresu w na piśmie zaszła omyłka, zamiast 36.216 ma być 36.256.

Liczba członków Z. P. N. S. P. na tle ogółu nauczycieli szkół powszechnych w latach 1922—1927.

SPROSTOWANIE. W 4 słupku wykresu liczbę dolną, oznaczającą ilość członków, należy sprostować na 36 256.

Ruch Ognisk według wojew. porównawczo za rok 1925—1926 i I półr. 1927 r.

WOJEWÓDZTWO	Ognisk było w roku 1925	w ciągu 1926 roku				Ogółem Ognisk w r. 1926	Ognisk było w roku 1926	w ciągu I półrocza 1927 r.				Ogółem 30.VI-1927
		nowe	wznowione	włączone	rozwiązane			nowe	wznowione	włączone	rozwiązane	
Białostockie z Nowogrodzkiem	151	20	2	1	10	162	162	3	3	—	1	167
Kieleckie	176	22	—	2	—	196	196	7	—	—	—	203
Krakowskie	78	—	—	—	—	78	78	2	—	—	—	80
Lubelskie	189	10	2	2	3	196	196	7	—	2	1	200
Lwowskie	59	—	1	—	1	59	59	2	—	—	—	61
Stanisławowskie	26	—	—	—	—	26	26	1	—	1	—	26
Tarnopolskie	17	3	—	—	—	20	20	—	—	—	—	20
Łódzkie	175	9	—	1	4	179	179	5	—	1	—	183
Poleskie	45	14	—	1	1	57	57	8	—	—	—	65
Pomorskie	9	6	—	—	1	14	14	3	—	—	—	17
Poznańskie	28	6	—	—	3	31	31	2	—	—	—	33
Śląskie	33	—	—	—	—	33	33	3	—	—	—	36
Warszawskie	230	15	1	3	6	237	237	3	—	2	2	236
Wilęńskie	77	5	—	1	4	77	77	4	1	—	4	78
Wołyńskie	41	19	1	—	1	60	60	3	1	—	2	62
	1.334	129	7	11	34	1.425	1.425	53	5	6	10	1.467

Procentowe zestawienie ilości członków Ognisk i Oddziałów powiatowych od roku 1920 do I-go półrocza 1927 roku łącznie.

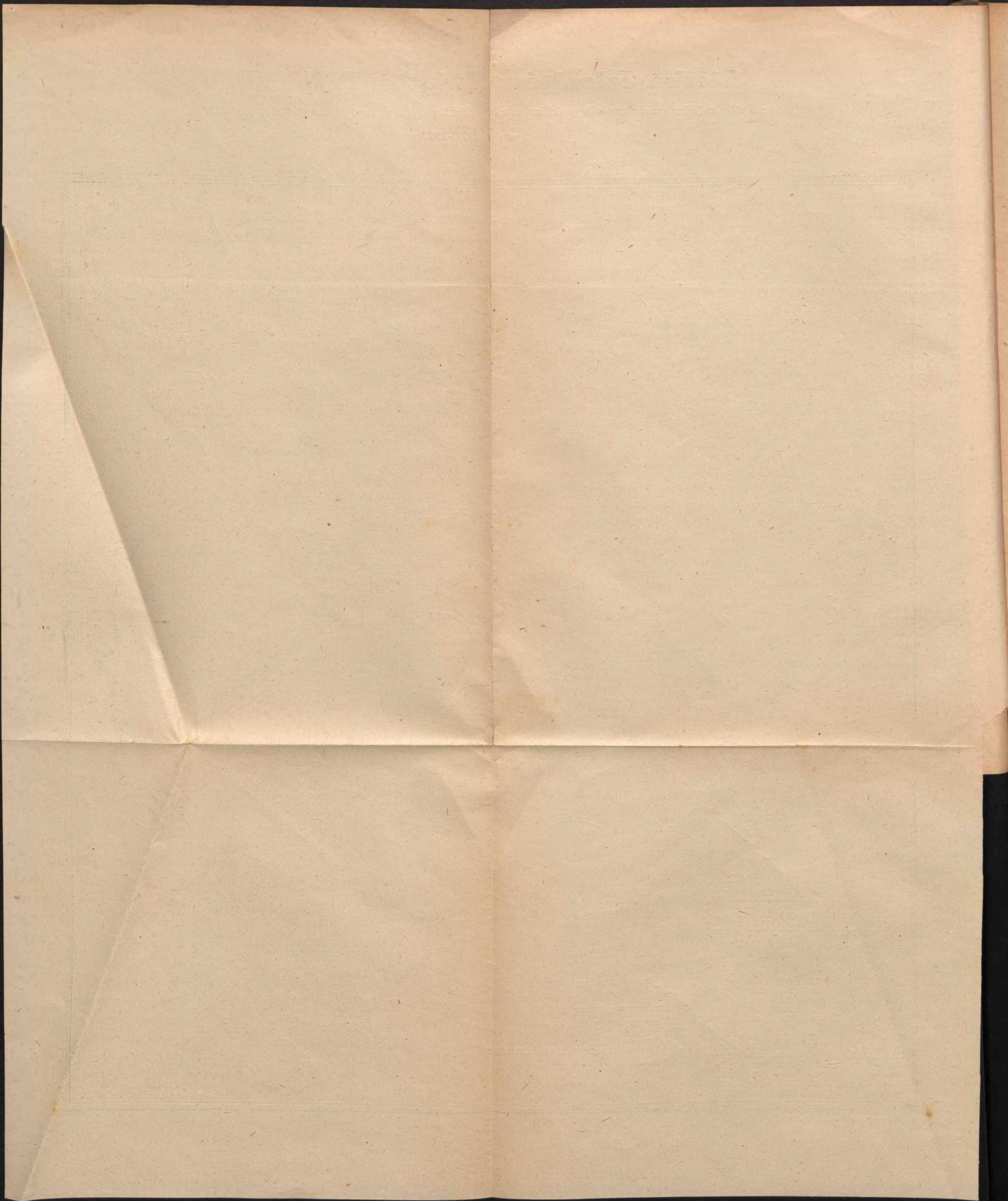
	w roku 1920	w roku 1921	w roku 1922	w roku 1923	w roku 1924	w roku 1925	w roku 1926	I półr. 1927
Procentowy przyrost członków	100%	119%	120%	131%	141%	144%	146%	150%
Procentowy przyrost Ognisk	100%	126%	136%	160%	177%	187%	194%	197%
Procentowy przyrost Oddziałów pow.	—	—	100%	155%	165%	175%	209%	230%
łość czł. przypadająca przec. na 1 Ognisko	37	34	33	30	28	27	25	25

Liczba członków Związku P. N. S. P.

na tle ogółu nauczycieli publicznych szkół powszechnych w g województw

w dn. 1/VII-1927 r.

Zestawienie ogólne przyrostu i ubytku Ognisk w latach 1925 — 1926 I pół r. 1927.

Ognisk było ogółem w 1925	W ciągu roku 1926 Ognisk	Ognisk było ogółem w 1926	W ciągu I półrocza	Ognisk do 30 VI 1927 by- ł ogół.
<u>1.334</u>	Przybyło 136 now. 129 wznów. 7 Ubyło 45 rozw. 34 włącz. 11 razem przybyło 91		Przybyło 58 now. 53 wznów. 5 Ubyło 16 rozw. 10 włącz. 6 Razem przybyło 42	<u>1.467</u>
		<u>1.425</u>		

Zestawienie ogólne porównawcze za rok 1925, 1926 i I półr. 1927 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem w roku 1925	Ogółem w roku 1926	Ogółem w I półr 1927
Ilość członków	35.674	36.256	37.598
Ilość Ognisk	1.334	1.425	1.467
Ilość Oddz pow.	108	129	142
Ilość Podkomisyj	3	3	3
Ilość Komisyj Z. G.	13	13	13
Organizacja obejmuje			
powiatów	234	240	244
miast wydzielonych	10	9	9

LICZBA CZŁONKÓW ZWIĄZKU P. N. S. P. NA TLE OGÓLU NAUCZYCIELI PUBLICZNYCH SZKOŁ Powszechnych WEDŁUG WOJEWÓDZTW W DN. 1/VII — 1927 R.

TABELKA Nr. 1.

WOJEWÓDZTWA	Liczba Ognisk	Liczba nauczycieli ogółem	Liczba członków Z.P.N.S.P.	o/o
Ogółem	1467	63475	37598	59,2
Warszawa	236	6880	4810	69,9
Łódź	183	5635	3935	69,8
Kielce	202	5572	4585	82,3
Lublin	200	5340	4162	77,9
Białystok	127	3026	2189	72,3
Wilno	78	2164	1076	49,7
Nowogródek	64	1640	1187	71,2
Polesie	41	1363	952	69,9
Wołyń	62	2115	1357	64,2
Poznań	33	5562	998	17,9
Pomorze	17	2979	319	10,7
Śląsk	36	3612	1559	43,2
Kraków	80	5822	4944	84,9
Lwów	61	6251	3322	53,1
Stanisławów	26	2718	1129	41,5
Tarnopol	20	2796	1074	38,1

Tablica Nr. 2 w porównaniu z tabl. Nr. 1 wykazuje, że odsetek nauczycieli, członków Z. P. N. S. P. w r. 1925/6 w stosunku do liczby nauczycieli publ. szkół powsz. narodowości polskiej jest znacznie wyższy niż odsetek członków Z. P. N. S. P. do ogółu nauczycieli w dniu 1/VII 1927.

LICZEBNOŚĆ NAUCZYCIELSTWA ZWIĄZKOWEGO W STOSUNKU DO OGÓLU NAUCZYCIELSTWA NARODOWOŚCI POLSKIEJ WEDŁUG WOJEWÓDZTW W R. 1925/6.

TABLICA 2.

WOJEWÓDZTWA Rok 1925/1926	Naucz. narodowości polskiej	Naucz. Z.P.N.S.P.	o/o
Ogółem	57761	36257	62,7
Warszawa	6492	4710	72,5
Łódź	5262	3798	72,1
Kielce	5257	4471	85,1
Lublin	5037	4037	80,1
Białystok	2919	2024	69,3
Wilno	1933	1082	55,9
Nowogródek	1516	1102	72,7
Polesie	1150	924	80,3
Wołyń	1627	1279	78,6
Poznań	5473	974	17,8
Pomorze	2980	273	9,2
Śląsk	3309	1414	42,7
Kraków	5725	4848	84,6
Lwów	5193	3192	61,4
Stanisławów	1778	1079	60,1
Tarnopol	2120	1049	49,4

Widać to zwłaszcza w województwach kresowych, środkowych i zachodnich. Bezwzględny wzrost liczby członków Związku P. N. S. P. przeżył odsetek Związkowców na rok 1926/27.

(—) Helena Statlerówna.

Referent ewidencyjny
i wiceprezes Związku.

3. ZJAZDY ORGANIZACYJNE.

ZESTAWIENIE ODBITYCH ZJAZDÓW ORGANIZACYJNYCH W R. 1926 I I PÓŁROCZU 1927 R. Z UDZIAŁEM PRZEDSTAWICIELI ZARZĄDU GŁÓWNEGO WZGLĘDNI DELEGOWANYCH.

W roku 1926-ym.

w **styczniu**: Jarosław — kol. Smulikowski; Lida — kol. Tomczak; Łódź — kol. Tomczak; Zaleszczyki — kol. Smulikowski; Suwałki — kol. Tomczak.

w **lutym**: Stanisławów — kol. Smulikowski; Częstochowa — kol. Baścik; Piotrków — kol. Tomczak; Żyrardów — kol. Kisielnicki; Łódź — kol. Nowicki; Gostynin — kol. Tomczak; Przemyśl — kol. Smulikowski; Grudziądz — kol. Nowicki; Włocławek — kol. Smulikowski; Częstochowa — kol. Baścik i kol. Tomczak; Sierpc — kol. Tomczak.

w **kwietniu**: Białystok — kol. Kisielnicki; Katowice — kol. Nowicki.

w **maju**: Wołkowysk — kol. Tomczak; Chełm — kol. Wawrzynowski; Sępólno — kol. Tomczak; Radomsk — kol. Nowicki; Świecie — kol. Tomczak.

w **czerwcu**: Busk — kol. Patyna; Radzyń — kol. Patkowski; Hrubieszów — kol. Frelek; Kolno — kol. Tomczak; Ostróg — kol. Suda; Końskie — kol. Tomczak.

w **wrześniu**: Hrubieszów — kol. Tomczak.

w **listopadzie**: Bodzanów — kol. Nowicki; Płock — kol. Nowicki;

w **grudniu**: Nieśwież — kol. Bereśniewicz; Pińczów — kol. Tomczak; Sarny — kol. Nowicki; Sępólno — kol. Tomczak.

W r. 1927 — I półrocze.

w **styczniu**: organizowane były zjazdy w następujących miejscowościach: Radzyń — kol. pos. Nowicki, kol. Korczowski; Kolno — kol. Suda; Śniatyn — kol. Markowski i Hummel; Brodnica — kol. Tomczak; Złoczów — kol. Czabanowski; Sanok i Lisko — kol. Smulikowski; Łomża — kol. Tomczak i Kalina.

w **lutym**: Łomża — kol. kol. Kalina, Tomczak; Kamień Koszyrski — kol. pos. Nowicki; Wołożyn — kol. Kalina; Kozienice — kol. Frysz; Hrubieszów — kol. Tomczak; Busk — kol. Maj; Sierpc — kol. Tomczak; Warszawa kol. kol.: Tomczak, pos. Nowicki; Żychlin — kol. Włodarski; Lida — kol. pos. Nowicki; Buczacz — kol. kol. Czabanowski, Gatkiewicz; Trembowla — kol. Czabanowski; Sarny — kol. Nowicki; Sierpc — kol. Smulikowski.

w **marcu**: Lublin — kol. pos. Nowicki; Wołożyn — kol. Kalina; Konstantynów — kol. Korczowski; Włodzimierz — kol. Mayer; Lubartów — kol. Tomczak;

w **kwietniu**: Końskie — kol. Tomczak; Dubno — kol. Maj; Kowno — kol. Maj; Toruń — kol. Tomczak, kol. Kopciński; Mościska — kol. Smulikowski, kol. Kolanko;

w **maju**: Grójec — kol. Chruścicki; Równe (zj. wojew.) — kol. kol.: Tomczak, Mayer; Lidzbark — kol. Tomczak; Gródek Jagielloński — kol. Kolanko; Ustrzyki — kol. Smulikowski; Grudziądz — kol. Maj; Rzeszów — kol. Smulikowski; Mińsk Maz. — kol. Nowicki; Maj; Biała Podl. — kol. Tomczak; Luków — kol. Miłosz.

w **czerwcu**: Lublin (zj. wojew.) kol. kol.: Maj, Tomczak, Patkowski, Somorowski; Wysokie Mazow. — kol. Kalina; Bydgoszcz — (okr. zj. woj. pomorskiego i poznańskiego) — kol. sen. Nowak, kol. pos. Smulikowski; Lida — kol. Motoszko; Turek — kol. kol.: Ochędalski, Sajda; Leśna Podl. (pow. Konstantynowski) — kol. Maj i Tomczak; Biała Podl. — kol. Tomczak i Maj; Częstochowa — kol. Tomczak; Katowice (zj. woj. śląskiego) kol. kol.: Nowak, Smulikowski.

KURS LUSTRATORSKI.

IV kurs organizacyjny odbył się w lipcu 1927 r., jak i poprzednie, w Zakopanem, które tradycyjnie już stało się podstawą wielu poczynąń związkowych i gości dzięki temu liczne rzesze nauczycielstwa, pragnącego wiedzy, rozrywki lub zdrowia. Kurs regionalny oparł się o dzieje Zakopanego i określił stosunek nasz do jego przyszłej kultury. Kurs organizacyjny opracowywał wszechstronnie wytyczne dla pracy instruktorów na tle wzniesionych już dzieł związkowych, zrośniętych raz na zawsze z Zakopanem. Wszystko to wytworzyło zespół ruchliwy, czynny, chętny do pracy i zabawy w związkowej gromadzie i w ścianach Domu Turystycznego Związku Pol. Naucz. Szkół Powsz.

IV kurs miał w stosunku do poprzednich zakres szerszy — obejmował bowiem obok zagadnień czysto organizacyjnych — ważne i nierozzerwalnie z nim związane sprawy społeczno-oświatowe. Tematem krótkich referatów i ożywionej dyskusji były: treść statutu Zw. P. N. S. P., sprawa szkoły jednolitej, ideologia i taktyka Zw. P. N. S. P., praktyka zakładania i program pracy Ognisk, Sam. Leczn., wreszcie rzeczowy i ciekawy materiał, przywieziony ze wszystkich ziem

polskich przez słuchaczy kursu. Kierownictwo kursu leżało w rękach czł. Prezydium Z. Gł., jako tych, którzy w codziennej swej pracy czerpali dane o potrzebach, brakach i zamiarach organizacyjnych. — Kol. Malicki dał dzieje całego ruchu „Sam. Leczn.” ilustrowane zwiedzeniem Sanatorjum.

Dział pracy społeczno-oświat, kierowany był przez kolegów, zawodowo niemal czynnych na terenie tak powszechnej, a jednak tak specjalnej i trudnej umiejętności. Dyskusje prowadzone przez kol. K. Maja, czł. Zarz. Głównego, dały poważne i wyczerpujące oświetlenie olbrzymiego udziału nauczyciela w pracy oświatowo - kulturalnej bezpośrednio wśród ludu, lub za pośrednictwem współudziału w pracy bliskich ideowo instytucji

Z karty żałobnej.

Na powyższem sprawozdaniu ewidencyjno-organizacyjnem wypadałoby zakończyć, gdyby nie przesmutna konieczność poświęcenia choćby kilku słów tym Kolegom i Koleżankom, którzy prze-ważnie przedwcześnie rzucili nasze szeregi Związ-kowe i odeszli w krainę wiecznego spokoju, skąd już nikt nie wraca. Gdy spojrzymy na kartę za-pełnioną czarnymi głoskami nazwisk tych, którzy niemal do ostatniej chwili trwali na posterunku swej pracy zawodowej, i pozostawali wierni w ideowej służbie, to zauważymy, że w roku sprawo-zdawczym żniwo śmierci było bardzo obfite.

Oto nazwiska:

Aures Adam, Anatol Józef, Bańkowska Ma-
rja, Basiński Zygmunt, Basówna Kazimiera, Biłski
Konrad, Budyński Jan, Bińkowski Bronisław, Bo-
jakowska Cecylja, Bogusz Józef, Błocka Julja,
Bogacka Józefa, Borodziec Franciszek, Borzęcki
Tadeusz, Bolechowska Marja, Bryszewska Jani-
na, Biskupska Stefanja, Bylina Aleksandra, Chy-
niakowski Stanisław, Chysz Maciej, Chudkówna
Paulina, Chmielewiec Stanisław, Charszewska
Jadwiga, Czarnecka Edmunda, Cześnikowska
Amelja, Czechak Bronisław, Czajka Bronisław,
Cwiartniowa Ludwika, Daniłowicz - Pohlmanówna
Marja, Dekańska Marja, Dejna Mikołaj, Dworska
Aleksandra, Duchńska Władysława, Eiblowa Jó-
zefa, Fedyk Piotr, Fihouserowa Marja, Firlej Igna-
cy, Fiutowska Zofja, Froelich Otcn, Gardowski
Antoni, Górnicka Walerja, Gucia Franciszka, Ga-
taszewska Marja, Grzesiak Stanisław, Giebartow-
ski Franciszek, Heczko Bogusław, Hreniak Kon-
stanty, Hreczeszanka Jadwiga, Ignatowska Zofja,
Jakubiec Jan, Janiszewski Władysław, Jastrzęb-
ska Zofja, Jaks Adolf, Janczewski Marjan, Jan-
kowski Stanisław, Józwicki Alfons, Jurkowska
Kazimiera, Koralkiewiczówna Janina, Kaspru

społeczno-oświatowych. Prelegentami kursu
byli prócz tego kol. Solarz, dyr. Wiejskiego
Uniw. Lud. w Szycach oraz prof. Bystron,
który mówił o „Zagadnieniach kultury lu-
dowej”.

Kurs miał 33 słuchaczy, których udział
jedynie na ich dobrej woli gruntowany, za-
pewnia w przyszłości rozrost pracy organi-
zacyjnej we wszystkich ziemiach polskich.
Słuchacze kursu, to ludzie, którzy skłonni
są nieść siły swoje w myśl dojrzałej już po-
trzeby decentralizacji pracy organizacyjnej,
by nigdy Związkowi P. N. S. P. nie zbrakło
zdecydowanej woli, jasnego poglądu i gorą-
cego serca w każdej wspólnej sprawie orga-
nizacyjnej.

Jan, Kazmierczak Z., Kamińska Eleonora, Klim-
czakowa Aniela, Konaszewiczowa Kazimiera,
Krawczykówna Helena, Kozińska Marja, Kukier-
bianka Józefa, Kopczyński Michał, Korzonek Sta-
nisław, Krakowiak Stanisław, Kierski Feliks, Ku-
bala Paweł, Kropidłowski Józef, Kasprzycka Ma-
rja, Kunzekowa Klementyna, Kasperek Feliks,
Krocak Leon, Krajewski Stanisław, Kucharenko
Stefan, Kędziorek Marja, Knollówna Aleksandra,
Kołodziejczyk Antoni, Lasota Wojciech, Ludkie-
wicz Karol, Litarowicz Piotr, Lochman Szczesna,
Lotzówna Wanda, Leinkramowa Anna, Łytkowski
Bronisław, Maritrowa Zofja, z Solnickich Mayero-
wa Hanna, Majochowa Zofja, Macias Franciszek,
Mraczkówna Henryka Wanda, Maredniak Antoni,
Mroczek Andrzej, Mellen Bronisław, Mistecki
Bronisław, Malawski Antoni, Milewski Piotr, Ma-
karczyński Aleksander, Michalikówna Helena,
Marmurowiczówna Józefa, Nowakówna Zofja, Na-
wacka Zofja, Ossowski Paweł, Osiniakówna Jó-
zefa, Osiński Wacław, Podbielska Stanisława, Po-
czatko Marjan, Prasa Gabrijela, Puškowa Anna,
Powiatowska Antonina, Pisarczyk Aleksander,
Plucińska Zofja, Ptak Michał, Piechurski Edward,
Pizoniowa Janina, Padykułowa Florentyna, Po-
łomska Helena, Rewaj Fabjan, Ryszkowski Józef,
Rembisz Rudolf, Raczyński Aleksander, Rogulski
Jan, Ryba Maksymiljan, Rawiński Józef, Rozwa-
dowska Marja, Sarnowicz Antoni, Senktas Józef,
Szewczyk Józef, Szymborska Janina, Szapejko
Marja, Śmietana Czesław, Szmudziński Feliks,
Srokowski Julian, Szymczak Roman, Sitkówna
Leokadja, Stolarzec Paweł, Stangenberg Waler-
jan, Sławik Jan, Springerówna Janina, Szumejło
Michał, Szczepański Jan, Siennicka Józefa, Szym-
czyk Jan, Siatecka Stanisława, Solecka Ludwika,
Szpotkańska Jadwiga, Sandomierska Filomena,

Skrzela Szczepan, Starecki Kazimierz, Siemiatycki Kazimierz, Solecki Jan, Sobolewski Stanisław, Steierówna Janina, Skokowski Adam, Sanokowski Antoni, Tonka Teodor, Trendotówna Stefania, Terlecki Franciszek, Turteltaub Zygmunt, Turski Włodzimierz, Umińska Wanda, Umiński Franciszek, Wiaderski Michał, Wojewodzcówna Gabryela, Wosik Marjan, Wójcik Andrzej, Wakusiewicz Tomasz, Wierdak Benedykt, Wyszczelska Jadwiga, Witkowska Wacława, Wasylczuk Józef, Wieczorek Henryk, Wojtyłowa Antonina, Wajdowiczówna Jadwiga, Walczak Kwiryn Ryszard, Wiśniakowa Helena, Wypiór Józef, Wojciechowska Weronika, Zabawówna Jadwiga, Zwierz Jan,

Zdanowiczówna Marja, Zaniewska Halina, Zdrzyłowa Albina, Zabicka Zofja.

**

Odeszły od nas dzielne jednostki, ofiarne dla pracy i tylko serdeczna i trwała pamięć o nich, o ich życiu i czynach łączy nas z nimi. Ogółem zmarło 187 osób, w liczbie tej 98 Kolegów i 89 Koleżanek.

Przeglądając treść nekrologów, to każda druga osoba ginie od strasznej choroby nauczycielskiej, jaką jest gruźlica, która kosi bezlitośnie życia ludzi w kwiecie wieku, zabierając jedną ofiarę po drugiej. Na gruźlicę umarło 112 osób, t. j. 60%.

Cześć drogiej pamięci Zmarłych.

S. p. Józef Bałaban Członek Honorowy Związku.

Smutną wiadomość o śmierci s. p. Józefa Bałabana zakomunikowaliśmy już w ostatnim numerze „Głosu Nauczycielskiego”. Odszedł od nas człowiek 70-letni, którego choroba nękała od długich lat, który od dawna zdawał się już być poza realnym życiem — przykuty do łoża, a który jednak był tak bliskim tętniącego życia publicznego w Polsce, tak serdecznie a żywo odczuwał wszystkie przejawy życia szkolnego nauczycielskiego. Nad grobem przeszedł kol. Nowak dał najogólniejszą charakterystykę tej czcigodnej postaci. Niewątpliwie znajdzie się pióro, które w specjalnej publikacji skreśli zasługi i czyny s. p. Bałabana. Jako historyk w czasach niewoli i zaboru szerzył wśród mas hasło niepodległości i potrzebę walki orężnej za wolność i niezależność polityczną Polski. Dziesiątki tysięcy egzemplarzy jego popularnych wydawnictw, w szczególności „Dziejów Polskich”, wychowywały dwa pokolenia w uczuciach patriotycznych i konieczności złożenia całej ofiary na ołtarzu Ojczyzny. Jako obywatel i pionier postępu w okresie panowania wszechwładnej reakcji był jakgdyby słupem żelaznym, który żadne wichry przeciwnie ani zgiać, ani złamać

nie zdołały. Pogardzany „nauczyciel ludowy”, przez pracę Bałabana wysoko wznoszącą godność osobistą, począł nabierać z każdym dniem coraz więcej szacunku i uznania, zwłaszcza wtedy, gdy wstąpił na drogę organizacji Związkowej, której zmarły był szermierzem od samego zarania.

Jego siwy włos i poorana twarz starością stanowiła jakoby przeciwieństwo duszy młodej, wrażliwej na prądy społeczne, odczuwającej potrzebę dni nowych i dostosowania nowych metod w pracy i życiu szkolnym. Uważał się s. p. Bałaban za żołnierza, walczącego o wolność i niezależność polskiego szkolnictwa. U schyłku życia poszedł w bój z żywiołami, które uważał za szkodliwe dla rozwoju i przyszłości szkoły, nie bacząc na to, że gromy i ciosy poczęły padać na Jego siwą głowę — ze strony ostro zaatakowanej niewątpliwymi faktami. I chociaż nawet pociągano Go pod sąd, nie wypuścił pióra do końca życia.

Nauczycielstwo Związkowe czcic będzie pamięć swego bojownika, a czyny jego przekaże następnym pokoleniom nauczycielskim dla wzoru i przykładu.

Cześć Jego pamięci!

Cz. III. SAMOPOMOC LECZNICZA.

1. SANATORJUM W ZAKOPANEM.

A. SPRAWOZDANIE DYREKCJI

z czynności Sanatorium Z. P. N. S. Z. w Zakopanem za czas od 17 kwietnia 1926 do 15 września 1927.

Praca Sanatorium.

Bezpośrednio po otwarciu Sanatorium w roku ubiegłym, znaleźliśmy się w sytuacji takiej, że poza nauczycielstwem szukaliśmy pacjentów do zapelnienia pustych łóżek. Zdało się nam, że nareszcie kwestję gruźlicy wśród nauczycielstwa rozwiążaliśmy w zupełności. Idylliczny ten stan trwał mniej więcej do października 1926 r.

Miesiące jesienne zapelnily nam w zupełności Sanatorium chorymi ze sfer tylko nauczycielskich, jakoteż chorymi członkami rodzin nauczycieli. W miarę rozrostu funkcji Sanatorium, przez udzielanie pomocy wzrastało również wśród nauczycielstwa zapotrzebowanie tej pomocy. Potrzeby te wrazały lawinowo i doprowadziły do tego wyniku, że Sanatorium nie jest w stanie zaspokoić potrzeb całego nauczycielstwa, i w skutkach na przyjęcie do Sanatorium trzeba czekać i czekać długo. Jak niejednokrotnie wykazywaliśmy w naszych artykułach w Głosie Nauczycielskim, przy obsadzeniu Sanatorium dwoma typami chorych, t. j. chorych na gruźlicę otwartą i na gruźlicę zamkniętą, musi się ponosić i te konsekwencje, że pacjent któremu Sanatorium ma pomóc, musi w tem sanatorium przebywać czas dłuższy i tem samem zajmować łóżko na które niecierpliwie czeka cały szereg innych pacjentów poza Sanatorium.

Zarząd Główny czuł się zmuszonym wbrew zasadom leczenia ustalić normy czasu leczenia dla chorych na gruźlicę zamkniętą na okres 3, dla chorych na gruźlicę otwartą na okres 6 miesięcy. Nie mógł jednak odebrać lekarzom prawa decyzji o konieczności zatrzymania pacjenta poza te normy, co jednak odbywa się drogą protokółarną.

W okresie sprawozdawczym położyliśmy w pierwszym rzędzie nacisk na pomoc lekarską i współmiernie ze wzrostem zapotrzebowania pacjentów i unormowaniem się stanu chorych do 180 łóżek i wzwyż, podnosiliśmy liczebny stan lekarzy i sił pielęgniarskich. Obecny stan przedstawia się następująco: 1) Lekarz naczelny Dr. W. Kraszewski, 2) Zastępca Dr. Z. Dadlez, 3) Lekarz i Roentgeno-

log Dr. W. Markowski, 4) Lekarz i prowadzący laboratorium bakterjologiczno - chemiczne Dr. Pruszyńska, 5) Lekarz Dr. N. Sim. Sił pielęgniarskich 7.

W dziale leczenia prowadzi się zatem obecnie 5 pokoi ordynacyjnych, salę operatrunkową, salę zastrzyków, inhalatornię, 2 sale lamp kwarcowych i elektryzację, Roentgen i aptekę.

Z tem związana była także konieczność bezustannego zaopatrywania oddziałów lekarskich we wszystkie potrzeby związane z lecnictwem i konieczność ta trwać będzie ciągle. Poza instrumentarium wyekwipowano Sanatorium w czasie sprawozdawczym w Roentgen, a sprawozdanie wewnątrz wykazuje zakres jego pracy ilościowo. Wyekwipowano zupełnie dział elektryzacji, uzupełniono stale instrumentarium, zakupiono własny aparat do odmy i wiele innych.

Ze wzrostem agend biurowych z powodu zwrotu kosztów za leczenie, musieliśmy powiększyć skład pracowników biura o jedną siłę.

W dziale technicznym nabyto nowy kocioł parowy rezerwowy, tak że obecnie Sanatorium nie stoi już przed grozą nagłego wstrzymania ruchu. Wykończono na terenie dolnym w zupełności budynki gospodarcze i umieszczono tamże inwentarz żywy. Wystarczy popatrzeć w sprawozdaniu ile Sanatorium zaoszczędza przez trzymanie nierogacizny.

W dziale gospodarczym wyekwipowaliśmy magazyny w urządzenia techniczne, jak półki, stoły, ławy i t. p. zaopatrzyliśmy Sanatorium w aparaty do robienia konserw, zaprowadziliśmy chodowlę nierogacizny i drobiu, silnie natomiast odczuwamy brak chłodni.

Dział gospodarczy odczuwa wybitną ulgę przy prowadzeniu swych agend przez stałe dosyłanie jarzyn i owoców z folwarku Brody.

Z potrzeb innych wymienionych w sprawozdaniu zesłorocznem zaspokojono: kożuchy do leżakowania, pianino, powiększa się biblioteka w tym wypadku i przy pomocy pacjentów.

W okresie sprawozdawczym ustaliliśmy pomoc Rządu i jej formy w sprawie zwrotu kosztów za leczenie. Od form niedostatecznych albowiem bardzo biurokratycznych tak w pracy zewnętrznej jak i wewnętrznej przeszliśmy wreszcie przy ciągłym porozumiewaniu się z Departamentem służby zdrowia do form możliwie uproszczonych, streszczających się następująco:

Każdy czynny nauczyciel czy nauczycielka ma prawo do korzystania ze zniżki w Sanatorjum w wysokości 3.25 gr. dziennie o ile uzyska wniosek swego lekarza powiatowego. Odpada zatem uciążliwa droga uzyskania aprobaty tego wniosku w Wojewódzkim Urzędzie Zdrowia. Prawo to wygasa po trzech miesiącach kuracji i może być przedłużone jedynie na zasadzie opinii lekarza naczelnego Sanatorjum jak też i lekarza powiatu nowotarskiego, do dalszych trzech miesięcy. Członkowie rodziny nie zajmujący żadnego stanowiska do lat 20 mają prawo do trzech miesięcy na skutek tejże samej procedury.

Formy te już się ustaliły ale jak zawsze nauczycielstwo ma swoich proszonych i nieproszonych opiekunów, w tym wypadku w Poznańskim gdzie do okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dodano okólnik wojewódzki, że prawo do zwrotu kosztów wzgl. ulgowej taryfy w Sanatorjum ma jedynie ten nauczyciel czy nauczycielka, który wykaże drogą analizy płwociny, iż posiada prątki gruźlicze. Przeciw temu bezpodstawnemu i nie logicznemu obostrzeniu wnosimy obecnie przedstawienie do M. S. W., Dep. S. Z. Zarazem Zarząd Główny na nasz wniosek wystąpił do Departamentu służby Zdrowia z prośbą o podniesienie stawki taryfy ulgowej do 4 zł. dziennie. Konferencja nie dała narażenie wyniku natychmiastowego, jaknakoż Prezydjum Związku, które interweniowało w tej sprawie uzyskało obietnicę Departamentu, iż z dniem 1 stycznia 1928 sprawa ta będzie aktualną.

W dziedzinie ulg i uprawnień służbowych, dzięki nadzwyczaj serdecznemu stanowisku Pana Ministra Oświaty Dr. Dobruckiego, uzyskaliśmy nareszcie możliwość czasowej ochrony wracających do pracy pacjentów w zakresie liczby godzin i przedmiotów naukania, jakoteż możliwość stawiania wniosku o przenoszenie ich z miejscowości, w których dotychczas pracowali o ile miejscowości te miały złe warunki mieszkaniowe czy klimatyczne do miejscowości innych.

Jak wykazaliśmy w ubiegłym sprawoz-

daniu tak i teraz zabezpieczamy intelektualne potrzeby pacjentów przez organizowanie odczytów, prelekcji, koncertów, widowisk i przedstawień, tudzie widowisk kinematograficznych.

Sklepik sanatoryjny funkcjonuje w dalszym ciągu przy powiększeniu swych agend artykułami Związkowego Zakładu artykułów fabrycznych.

Koło Samopomocy przez urządzenie imprez zbiera skromne fundusze na niesienie pomocy najniezwyklejszym.

Z tem wiąże się kwestja nadzwyczajnych wydatków na pomoc dla pacjentów, którzy w czasie kuracji zostali zredukowani, nie posiadają rodziny, zmarli.

Jak wynika ze sprawozdania, pochłania to sumy, które w zasadzie powinny znaleźć pokrycie w innych funduszach. Pozwalamy sobie zaprojektować wynalezienie tych funduszków. Jak Polska długa i szeroka, wszystkie Ogniska powiedzmy w styczniu przy urządzaniu tradycyjnego opłatka zespalającego tak bardzo Członków, urządza imprezy dochodowe. Dochód ten przeleją do kasy Funduszu pomocy przy Zarządzie głównym, skąd pacjenci Sanatorjum potrzebujący pomocy finansowej, mogą czerpać w ciągu roku na podstawie podań. Do korzystania z tego funduszu upoważnieni będą jedynie ci, którzy wykażą przez Ogniska, iż znajdują się w wyjątkowo trudnem położeniu. Istnienie bowiem przy Sanatorjum Koła Samopomocy, jest szlachetnym lecz i smutnym objawem.

Potrzeba pomocy okaże się tem większa, iż w październiku musimy podnieść stopę opłat, albowiem wszystkie dotychczasowe wpływy pochłaniają rozchody związane li tylko z leczeniem i utrzymaniem pacjentów. Natomiast nie mamy zupełnie funduszków na konserwację budynku, jakoteż i na inwestycje.

Nazewnątrz zainteresowanie naszą instytucją wzrasta stale. Wszystkie zagraniczne wycieczki i zjazdy lekarzy zwiedzają naszą instytucję, zwiedzają ją przedstawiciele naszych Władz i Ministerstw. Nauczycielstwo i interesujące się tem społeczeństwo, Zarazem proszą ciągle o informację i rady Organizacje inne, które noszą się z zamiarem budowy, instytucje już istniejące i t. p. Nie ustaje zatem społeczno wychowawcza rola Sanatorjum.

Wśród członków Związku zrozumienie naszej funkcji wzrasta; ustają zwoln: smutne legendy.

Tadeusz i Janina Maliccy.

Sanatorjum Związku P. N. S. P. w Zakopanem.

BUDOWA SANATORJUM.
BILANS ZAMKNIĘCIA
na dzień 31 grudnia 1926 roku.

Aktywa.		Pasywa.	
1. Robocizna	428,026.65	1. Zarząd Główny	2,342.525.64
2. Roboty wstępne	4,700.66	2. Dostawcy	122,494.78
3. Frachty	125,995.52	3. Akcepta własne	8,480.00
4. Podwoły (zwózki)	85,347.31		
5. Roboty ofertowe	690,588.78		
6. Inwentarz budowy	10,866.74		
7. Kasa Chorych	15,621.33		
8. Zakład Ubez. od wyp.	11,971.12		
9. Parkan	17,940.20		
10. Materiały	343,751.75		
11. Architekci, plany	99,259.36		
12. Zjazd Nauczycielski	8,822.40		
13. Odsetki i administr.	31,155.29		
14. Grunty	79,488.79		
15. Droga (udział)	9,000.00		
16. Urządzenie wewnętrzne	506,851.66		
17. Zaliczki	4,112.86		
	2,473.500.42		2,473.500.42

Koszta budowy Sanatorjum.

od listopada 1923 roku do dnia 31 grudnia 1926 r.

I. Robocizna.

1. Roboty murarskie	162,686.15 zł.
2. " ciesielskie	45,914.25 "
3. " ziemne	53,379.39 "
4. " blacharskie	1,720.— "
5. " ślusarskie	2,480.37 "
6. " instalacyjne	318.13 "
7. " stolarskie	4,031.60 "
8. " rzeźbiarskie	2,084.— "
9. wynagrodzenie woźnicy	3,205.40 "
10. " kucharki	2,783.99 "
11. " palaczy	1,605.75 "
12. " pomoc, dozór	9,253.64 "
13. roboty pomocnicze:	
a) murarskie	97,556.38 zł.
b) ciesielskie	37,477.78 "
c) gaszenie wapna	1,940.03 "
d) pomocnicze, beton	1,267.34 "
e) pomocnicze przy pomiarach	322.45 "
	138,563.98 "
	428,026.65 zł.

Wykaz godzin pracy przy budowie Sanatorjum.

Zestawienie godzin pracy, sporządzone z dziennika budowy za czas od 12 maja 1924 do 31 grudnia 1926 wykazuje:

138.386	godzin	murarzy kwalifikowanych	
401,656	"	pomocnicy murarscy, ciesielscy i ziemni.	
68.107	"	cieśle	

26,600	„	malarze	
25.190	„	przy montowaniu centralnego ogrzewania, kotłowni, kanalizacji, desynfekcji, kuchni, pralni.	
19.240	„	przy montowaniu elektrowni, wind, instalacji wewnętrznej.	
8.371	„	stolarze	
3.330	„	ślusarze	
4.306	„	blacharze	
1,714	„	szklarze	
2,955	„	montowanie barjer i inne ślusarskie.	
699.855 godzin razem.			

II. Roboty wstępne.

1. Robocizna	1,475,10 zł.	
2. Materiały	3,225,56 „	<u>4,700,66 zł.</u>

III. Frachty.

1. frachty cegły	50,065.56 zł.	
2. „ piasku	43,508.29 „	
3. „ cementu	9,976.53 „	
4. „ wapna	1,342.08 „	
5. „ mebli K. Jarnuszkiewicz	4,326.35 „	
6. „ rur betonowych	1,770.08 „	
7. „ i cło materj. elektr. i roentgena	8,601.42 „	
8. „ instalacyjn.	444.77 „	
9. „ gliny	42.10 „	
10. „ różne	5,918.24 „	<u>125,995.52 zł.</u>

IV. Podwozy (zwózki)

1. zwózki cegły	19,130.99 zł.	
2. „ piasku	38,495.80 „	
3. „ cementu	4,411.72 „	
4. „ wapna	2,876.90 „	
5. „ mebli i różne dniówki	6,097.91 „	
6. „ rur betonowych	219.16 „	
7. „ materiałów instalacyjnych	1,233.87 „	
8. „ gliny	220.80 „	
9. „ kamienia	040.00 „	
10. „ desek, drzewa	1,067.26 „	
11. „ żelaza i rur	552.90 „	<u>85,347.31 zł.</u>

V. Roboty ofertowe.

1. Roboty parkeciarskie	44,177.10 zł.	
2. „ ślusarskie	43,778.02 „	
3. „ szklarskie	28,410.04 „	
4. „ stolarskie	105,447.13 „	
5. „ blacharskie	16,051.49 „	
6. „ lakiernicze i malarskie	76,215.25 „	
7. „ kotłownia, centralne ogrzewanie, desynfekcja	283,403.49 „	
8. „ instalacji elektrycznej	86,955.93 „	
9. „ posadzki kamionkowej	2,453.23 „	
10. „ różne, instalacje	3,696.10 „	<u>690,588.78 zł.</u>

VI. Inwentarz budowy.

Pozostały inwentarz z budowy (w większej części zniszczony) spisano na osobnym arkuszu.

Zakupiono 10,866.74 zł.

VII. Kasa Chorych.

Za ubezpieczenie robotników 15,621.33 zł.

VIII. Zakład ubezpieczeń od wypadków.

Ubezpieczenie robotników od wypadków 11,971.12 zł.

IX. Parkan.

Za ogrodzenie siatką drucianą 2 bramy 17,940.20 zł.

X. Materiały.

1. Cement	477,640	kg	31,690.28	zł.
2. żelazo - drut	59,388.70	kg	23,164.96	"
3. żelazo-beton			1,926.00	"
4. gips alabastrowy	3,300	kg	1,318.00	"
5. gips murarski	9.000	"	681.75	"
6. materiały stolarskie			1,602.69	"
7. kamień	2,249,000	"	15,352.61	"
8. cegła maszynowa	1,624.660	szt.	47,449.85	"
9. cegła szamotowa	1,560	szt.	268.80	"
10. piasek, szuter	8,147,668	kg	33,524.57	"
11. wapno	489.145	kg	13,809.69	"
12. drzewo, deski	2036.713	m ³	84,149.65	"
13. gwoździe	12,162.50	kg	7,037.77	"
14. blacha	20,358.80	"	15,190.58	"
15. okucia, śruby, różne			33,524.90	"
16. rury betonowe			4,727.68	"
17. rury pocynkowane	236,27	m	549.03	"
18. 1 kocioł na ropę			500.00	"
19. flizy	150	m ²	3,199.43	"
20. drzewka			473.60	"
21. trzcina	7,430.26	m ³	4,509.10	"
22. koks, węgiel			7,610.79	"
23. wełnianka (wełna drzewn.)	6,452	kg.	1,296.69	"
24. trociny	194	fury	1,188.00	"
25. dachówka	1	wagon	415.00	"
26. szkło			263.40	"
27. papa do krycia dachu	470	rulonów	2,953.07	"
28. ter (smoła)	3,426	kg	1,536.10	"
29. siatka druciana	217	m	768.90	"
30. oliwa, benzyna, ropa			1,460.53	"
31. wentylatory	59	szt.	168.15	"
32. materiały instalacyjne			1,440.18	" <u>343,751.75 zł.</u>

XI. Architekci.

wynagrodzenie za plany i dozór w % 99,259.36 zł.

XII. Zjazd Nauczycielski.

Wydatki związane z uroczystością poświęcenia Sanatorium
w listopadzie 1925 r. 8,822.40 zł.

XIII. Administracja.

1. Przybory kancelaryjne	877.18 zł.	
2. Opłaty pocztowe	930.64 "	
3. Odsetki i blankiety wekslowe	18,303.86 "	
4. Apteka, drobne wydatki	1,386.69 "	
5. Utrzymanie konia	3,454.95 "	
6. Światło, woda	1,527.00 "	
7. Czynsz monterów	290.50 "	
8. Komisje i Komisja gminna	2,464.94 "	
9. Asekuracja	934.73 "	
10. Koszta podróży	984.80 "	31,155.29 zł

XIV. Grunta.

kupna gruntów	69,602.20 zł.	
koszta rejentalne	3,278.86 "	
pośrednictwo	3,202.85 "	
geometra i plany	1,962.45 "	
stemple	1,044.66 "	
dzierżawa	397.77 "	79,488.79 zł.

XV. Droga.

udział w Spółce drogowej	9,000.00 zł.
--------------------------	--------------

XVI. Urządzenia wewnętrzne.

1. Meble	72,535.13 zł.	
2. Meble lakierowane Kon. Jarnuszkiewicz	113,039.35 "	
3. meble biurowe	6,020.41 "	
4. urządzenie laboratoryjne	12,160.73 "	
5. narzędzie lekarskie	3,728.86 "	
6. narzędzia techniczne	3,007.— "	
7. aparaty elektryczne	4,649.18 "	
8. naczynia kuchenne	5,506.65 "	
9. szkło	2,946.92 "	
10. porcelana	9,829.15 "	
11. serwis	5,383.25 "	
12. koce i worki	39,705.89 "	
13. płótna, szycie fartuchów	5,473.14 "	
14. szczotki i inne znisz.	5,887.16 "	
15. urządzenie gospod.	1,839.62 "	
16. biblioteka	2,049.05 "	
17. kino, scena	5,953.95 "	
18. kaplica	232.50 "	
19. urządzenia elektryczne	6,100.86 "	
20. roentgen, lampy kwarc, djatermja, pantostat	77,195.13 "	
21. motory elektryczne	123,607.73 "	506,851.66 "

XVI. Zaliczki.

1. Sokolnicki i Wiśniewski	4,083.32 zł.	
2. Kotelnicki	29.54 "	4,112.86 "
	Ogółem	2,473,500.42 zł.

BILANS ZAMKNIĘCIA SANATORJUM.

za czas od 17 kwietnia 1926 do dnia 31 grudnia 1926.

Stan czynny.		Stan bierny.	
1. Kasa	1,285.53	1. Przedpłaty pensjonarzy	6,153.90
2. Roentgen (zapas błon)	160.40	2. Dostawcy	36,069.54
3. Gospodarstwo (wieprze)	4,460.—	3. Zarząd Główny	1,333.59
4. Zapas węgla, ropy smarów	465.55	4. Zarz. Gł. fundusz inwest.	8,219.88
5. Zapas papieru	82.—		
6. Zapas artykułów spożywczych	7,883.64		
7. Zaległe należyt. pensjonarzy	14,953.67		
8. Dłużnicy (dostawcy)	3,756.84		
9. Apteka (zapas lekarstw)	5,426.55		
10. Generalna Dyr. Sł. Zdrowia	10,920.85		
11. Kupno inwentarza	5,531.64		
amortyzowano	3,673.56		
	1,858.08		
12. Ogród, drzewka	523.80		
	51,776.91		51,776.91

ZESTAWIENIE WPŁYWÓW I WYDATKÓW SANATORJUM.

za czas od 17 kwietnia 1926 do 31 grudnia 1926 r.

Wpływy.

W Sanatorium leczono się od 17 kwietnia do 31 grudnia 1926 r. 519 osób, razem 41,090 dni leczniczych, z czego:

od 17/4 do 30/9 dni	26,782	płacone po	6.50	174.083.—
„ 1/10 „ 31/12 „	12,485	„ po	4.50 pacjenci	
			3.25 Ministerstwo	
			7.75	96,758.75
„ „ „ „ „	1,439	„ „	7.75	11,152.25
od 17/4 do 31/12 dni	384	„ po	10.—	przez nieczłonków w czasie kiedy Sanatorium miało wolne miejsca
				3,840.—
	razem 41,090 dni leczniczych			285,834.00
	Za dodatkowe i utrzymanie dla przyjezdnych rodzin			1,484.22
	Razem przez kuracjuszy wpływów			287,318.22
	Nadwyżka na hodowli świń			4,898.20
	Za opłaty zdjęć roentgenowskich			281.75
	Ogólne wpływy			zł. 292,498.17

Koszty.

1. Prowianty do kuchni wdg. wykazu	169,249.64 zł.
2. Pensje: 5 lekarzy, 1 medyk, 7 pielęgniarzek	30,755.— „
3. Pensje biura: 1 buchalter, 1 kasjerka, 1 sekretarka	2,160.— „
4. Pensje służby: 6 kuchnia, 4 zmywalnia i desynfekcja naczyń, 4 w dwóch jadalniach, 10 pokojówek, 2 korytarzowych, 1 portjer, 1 desynfekcja spluwaczek i inne, 1 ogrodnik, 1 woźnica	16,587.95 „
5. Opieka lekarska: leki, wata, spirytus, igły i inne	8,182.66 „
6. OPAŁ. Kotłownia: 5 kotłów zużyło 252,700 kg. węgla, 147,950 kg. koks, t. j. 26 wagonów opału. Praca trwała od 5 rano do 10-ej wieczór; 2 palacze, 1 monter do kontrolowania kotłów w kotłowni, w kuchni, pralni i desynfekcji — koszta razem	23,509.68 „
do przeniesienia	zł. 250,444.93 zł.

z przeniesienia

250.444.93 zł.

7. Światło. Elektrownia własna wydała 18,725 kilowatów prądu, zużyto 11.072.19 kg. ropy, 2.042.80 oliwy maszyn.; pracowało 2 mechaników (1 w elektrowni, 1 do nadzoru sieci w budynku i puszczenia w ruch roentgena. Koszta 1 kilowata przeciętnie zł. 0.41 gr., natomiast elektrownia miejska zalicza 0.75 zł., co czyni przy 18.725 kilowat. oszczędności na własnej elektrowni zł. 6.366.50 w ciągu 3-ch kwartałów. Koszta ogólne Elektrownia miejska: dostarcza prądu zmiennego po południu, w tym to czasie nieopłacałoby się puszczać w ruch własną elektrownię. Pobrano 1.910 kilowat po 0.75 zł.	7,615.67 „
8. Pralnia: pranie bielizny kuracjuszy i sanatoryjnej. Pracuje 1 pracznia i 1 w prasowni. Koszta łącznie z mydłem, krochmalem	1,431.50 „
9. Szczotki, pasta do podłóg, ścierki i inne zniszczalne	2,823.35 „
10. Kupno błon do roentgena	2,380.83 „
11. Oplaty pocztowe, depesze, telefon, listy polec., zwykłe	271.— „
12. Druki, księgi, przybory kancelaryjne	963.36 „
13. Kasa Chorych, opłata pracodawcy	1,204.28 „
14. Prenumeraty pism lekarskich	1,698.69 „
15. Prenumeraty gazet do czytelnii	987.83 „
16. Utrzymanie konia	573.56 „
17. Stemple	1,776.95 „
18. Wynajem pianina, dopłata do kina	31.— „
19. Ulgi chorym (utrzymanie zwolnionych, bez rodzin i pogrzeb)	329.88 „
	8,071.90 „
	<hr/>
	Wydatkowano 280.604.73 „
20. Na amortyzację zużytego naczynia	3,673.56 „
21. Pozostaje na inwestycje inwentarza i budynku 0.329% ogólnych kosztów wartości Sanatorjum, zamiast 2½%, pozostałość przelewa się do funduszu inwestycyjnego	8,219.88 „
	<hr/>
	292,498.17 zł.

Wymienione wyżej wydatki Sanatorjum łącznie z pozostałą kwotą na inwestycje w wysokości zł. 292,498.17 podzielone przez ogólną liczbę dni leczniczych 41,090, dają średni koszt dnia chorego zł. 7.12 w roku 1926, kiedy opłata wynosiła zł. 6.50 i 7.75 dziennie z czego przypada na:

Koszta żywienia	Zł. 4.15
Pensje lekarzy i pielęgniarek	„ —.73
Pensje biura	„ —.05
Pensje służby	„ —.40
Lekarstwa, igły, wata	„ —.20
Centralne ogrzewanie parą do kuchni, pralni, desyngfkcji	„ —.57
Światło, prąd do oświetlenia i aparatów leczniczych	„ —.23
Pralnia	„ —.07
Szczotki, pasta, ścierki	„ —.06
Utrzymanie konia	„ —.04
Kasa Chorych, prenum. Ubezp.	„ —.14
Ulgi chorym	„ —.19
	<hr/>
	„ 6,83
Na zużycia naczynia	„ —.09
Na Inwestycje budynku i inwentarza	„ —.20
	<hr/>
	Razem Zł. 7.12

Statystyka spożywcza.

za czas od 17 kwietnia 1926 do dnia 31
grudnia 1926 r.

121.996 szt. bułek
9.740.90 kg. pieczywa
1.183 p. cykorji
94.45 kg. kawy
29.81 kg. herbaty
42 40 kg. kakao
30 kg. czekolady
54.558½ l. mleka
2.501 l. śmietany
105.981 jaj
570.94 kg. sera
3.145.62 kg. masła
675.15 kg. smalcu
311.50 kg. słoniny
17.805.38 kg. mięsa
751 szt. drobiu
7 p. sardynek
83 kg ryb
21.585 kg. ziemniaków
1353 kg. kapusty
1662 kg. buraczków
1508 kg. marchwi
198 w. pietruszki
258.50 kg. grochu
395 kg. fasoli
210.10 pomidorów
111 kg. jarzyn suszonych
22 36 kg. grzybów
10 kg. rydzów
4.808 szt. ogórków
517 kg. cebuli
14.50 kg. czosnku
6 kg. szczawiu
30 kg. chrzanu
316 kg. szpinaku
575 kg. kalarepy
50 kg. brukwi
3.087 gł. kapusty
552 kg. różnych jarzyn
86 wiązek kopru
2 kg. kminku

3.007.50 kg. mąki
989 kg. ryżu
372.90 kg. grysiu
219.55 kg. krupki
281.41 kasza tatarcz.
45 kg. kasza jęczmienna
98.50 kg. kasza owsiana
39.40 kg. sago
12 p. tapioka
431.60 kg. kasza krakowska
3.964.15 kg. jabłek
189 kg. gruszek
908.46 kg. śliwek
485.06 innych owoców
520 cytryn
132.44 kg. konfitur
52 l. soku malinowego
207.97 kg. miodu
14.10 kg. migdałów
14 kg. orzechów
23.25 kg. rodzyneków
20.50 kg. maku
15.50 kg. fig
2. kg. daktyli
104 l. wanilji
2.05 kg. cynamonu
6.10 kg. drożdży
69 l. octu
52.50 kg. musztardy
3.519.30 kg. cukru
958 kg. soli
2.15 kg. pieprzu
13 fl. maggi
9.55 kg. żelatyny
161.10 kg. makaronu
155 opłatków karslbadzkich
71.44 kg. mąki kartoflanej
1.050.15 kg. sody
87 kg farbki
531.75 kg. mydła
667 kg. siraxu i sidolu
40 p. zapałek
5 kg. kredy
72.41 kg. krochmalu

Wykaz korespondencji.

Wchodzącej od dnia 13 kwienia 1926 r. do dnia 1 stycznia	2,108.—
Wychodzącej od dnia 13 kwietnia 1926 roku do dnia 1 stycznia	2,645.—
Wchodzącej od dnia 1 stycznia 1927 roku do dnia 1 września	2,917.—
Wychodzącej od dnia 1 stycznia 1927 roku do dnia 1 września	2,751.—

Zestawienie porównawcze.

Porównując koszty utrzymania Sanatorjum naszego z kosztami innego Sanatorjum poza Zakopanem (nazwy nie wymieniamy) iecz podkreślamy, że jest to Sanatorjum o charakterze humanitaro - społecznym, wynika, że w tamtem Sanatorjum wynoszą koszty utrzymania dziennie plus amortyzacja maszyn i urządzeń w stosunku 10% od ich wartości (1.45 zł.) razem zł. 12.79.

U nas zł. 7.75 w czem na amortyzację i konserwację przypada zaledwo 0,329%. Chcąc utrzymać zasadę samowystarczalności winniśmy podnieść stopę opłat o 50 groszy t.

j. od 6½% na inwestycje i konserwacje. Jeżeli zrobiliśmy porównanie pomiędzy naszym Sanatorjum a Sanatorjami miejscowymi natenczas różnica na korzyść naszego Sanatorjum była by o 100 — 150%. Współczesne Sanatorja ludowe szwajcarskie biorą od 8 — 10 fr szwajc. (zł. 13 — 17), przy znacznie słabszej obsadzie lekarzy i pielęgniarek. Dzieje się to w kraju o ustalonej walucie, podczas gdy w Polsce za rok sprawozdawczy koszty produktów spożywczych i z tem związanych konsekwencji poszły w górę na terenie Uzdrawiska o 8%.

Tadeusz i Janina Maliccy.

B. SPRAWOZDANIE LEKARSKIE.

Sprawozdanie niniejsze obejmuje cały czasokres od dnia otwarcia t. j. od 17 kwietnia 1926, do dnia 1 września 1927, aby członkowie Związku z przedłożonego sprawozdania dokładnie zaznajomić się mogli z pracą i o-
tzymanymi wynikami leczenia w Sanatorjum.

Sprawozdanie to musi posiadać jeszcze pewne luki, nie obejmuje ono bowiem wielu czynników, często bardzo ważnych w życiu chorego nauczycielstwa, jak sposób odżywiania się przy pracy i innych, które często niekorzystnie wpływają na pracę zawodową nauczyciela w Polsce.

Nauczycielstwo płaci po wojnie prawdopodobnie największy haracz tej najgroźniejszej chorobie, jaką jest gruźlica. Złe warunki mieszkaniowe, niehygieniczne warunki szkolne, niedostateczne, często nieodpowiednie odżywianie, małe uświadomienie co do sposobu walki z gruźlicą — to najważniejsze czynniki w szerzeniu się gruźlicy wśród nauczycielstwa. Leczenie Sanatoryjne chorych na gruźlicę w większości wypadków pozwala opuszczającemu Sanatorjum powrócić do pracy zawodowej, jednakże po powrocie do tych samych warunków pracy nie na długo mu wystarczy.

Dlatego ważniejsze i szczytniejsze zadanie spełniać musi Sanatorjum poza leczeniem, a zadaniem winna być praca wychowawcza. Droga wykładów z dziedziny higieny indywidualnej i społecznej, wykładów z dziedziny walki z gruźlicą, drogą pokazów, Sanatorjum winno w ciągu trzech

miesięcy (najkrótszy czas pobytu chorych w Sanatorjum) uświadomić swoich pacjentów, jak należy żyć, aby zabezpieczyć siebie i swoje otoczenie przed tą straszną chorobą.

Obecnie Sanatorjum P. Z. N. S. P. w Zakopanem wchodzi właśnie w okres organizacyjny tych zadań wychowawczych. Praca organizacyjna w zakresie lecznictwa chorób Sanatoryjnych, już jest prawie w całości zmontowana, jeszcze pewne braki powoli, w miarę dopływów funduszy, usuwa się, jeszcze miesiąc dwa, i w całej pełni Sanatorjum stanie na poziomie tak wysokim, że nietylko dorównać będzie mogło podobnym zagranicznym Instytucjom, ale je pod wielu względami przewyższać. Czas więc przychodzi, aby praca wychowawcza w Sanatorjum zaczęła dawać owoce dla całego Związku, lecz aby to zadanie osiągnąć, należy jeszcze rozwinąć propagandę z zakresu walki z gruźlicą w Głosie Nauczycielskim: stworzyć w Głosie Nauczycielskim specjalny dział lektury propagandowej z zakresu: walki z gruźlicą, opieki nad dzieckiem, nad matką; z zakresu wychowania fizycznego. Stworzenie takiego działu propagandowego przyczyni się w dużym stopniu do zmniejszania zachorowań na gruźlicę przez dążenie do poprawy stosunków higienicznych pracy zawodowej nauczycielstwa, a temsamem jego najbliższego otoczenia — dzieci szkolnych i ich rodzin. Uauczyciel ludowy jest najwięcej powołany do tego, aby wygrać walkę z gruźlicą w Polsce.

Dane statystyczne w czasie od 17 kwietnia 1926 do 1 września 1927.

W okresie sprawozdawczym wypisano z Sanatorjum osób	709	Pod względem płci mężczyzn	251 (39.5%)
zmarło	7	kobiet	458 (60.5%)
pozostało na 1 września 1927	171	Z tej listy nauczycieli i nauczycieli było:	642 (90.1%)
		członków rodzin naucz.:	67 (9.9%)

Pod względem wieku było:

kobiet:		
poniżej 20 lat	11	
od 20 — 30	314	
30 — 40	110	
40 — 50	40 — 5\$	
i powyżej 50	1	
mężczyzn:		
poniżej 20 lat	5	
od 20 — 30 lat	153	
od 30 — 40	63	
od 40 — 50	25	
powyżej 50	5	
W związku małżeńskim	283	osób
Wolnych	409	"
W stanie wdowim	15	"
W stanie rozwiedzionym	2	"
Obciążenie dziedziczne gruźlicą wśród kobiet:	97	osób 21.2%
mężczyzn:	46	" 18.3%
Z gruźlicą niebezpieczną dla otoczenia	162	" 22.84%
Bezpieczną	547	" 77.15%

Powikłania gruźlicy płucnej:

Suche zapalenie opłucnej	124
Wysiękowe surowicze	11
Wysiękowe ropne	3
Gruźlica krtani	20
„ kiszek	11
„ ślepej kiszki	1
(operowany z wynikiem pomyślnym)	
Gruźlica otrzewnej	3
„ kręgów	5
„ żeber	2
„ opon mózgowych	1
„ języka	1
„ jąder	1
„ stawów	2
„ ucha	1
„ skóry	1

Powikłania niespecyficzne.

Rozedma płuc II-go stopnia	10
Rozedma płuc III-go stopnia	2
Zapalenie płuc kat.	1
Dusznicza oskrzelowa	4
Zapalenie szpiku goleni	1
(operowany z wynikiem dobrym)	
Ropień płuca	2
Wady sercowe zastaw.	16
Zapalenie osierdzia	1
Padaczka	1
Zimnica	1
Zapalenie nerwu kul.	1
Zapalenie wyrostka robaczk.	13
Colitis mucosa	1

Katar żołądka z niedomogą wydz	1
Wrzód żołądka	1
Kamica żółciowa	2
Zapalenie nerek	5
Dna	5
Nowotwory płuc (rak płuc)	2
Ciąża	6
Zapalenie ucha zewnętrznego	2
Herpes zoster (liszaj opasujący)	1
Alopecia areata	1

Ciepłota ciąży przy wstąpieniu.

normalna	249	35.1 %
od 37. do 37.5	374	53.45%
od 37.5 do 38	54	7.61%
powyżej 38	32	4.51%

Opuściło sanatorium z ciepłotą.

normalna	382	54.41
od 37.1 — 37.2	222	31.62%
od 37.3 — 37.5	51	7.26%
powyżej 37.5	21	2.99%
powyżej 38	22	3.13%

Przybytek na wadze.

bez zmian	18	osób
od 0 — 1 kg.	116	"
od 1 — 2 "	111	"
od 2 — 3 "	71	"
od 3 — 5 "	43	"
powyżej 5 "	112	"
największy przybytek	17	kg.

Ubytek na wadze.

od 0 — 1 kg.	56	osób
od 1 — 2 "	25	"
od 2 — 3 "	16	"
od 3 — 4 "	4	"
od 4 — 5 "	4	"
powyżej 5 "	3	"

Opuściło Sanatorium:

Z poprawą	605	osób (85.3%)
Z wyleczeniem względem	15	" (2.1%)
Bez zmian	49	" (6.9%)
Z pogorszeniem	31	" (4.38%)
Zmarło	7	" (0.98%)

Ze zmarłych 4 osoby zostały przywiezione w stanie bardzo ciężkim nienadającym się do przetransportowania do domu.

Mieszkania:

Statystyką objęto 651 osób.

murowane	365
drewniane	282
łepianka	4
suche	399

wilgotne	208
z grzybem	44
słoneczne	400
niesłoneczne	251

Budynki szkolne:

murowane	385
drewniane	266
suche	372
wilgotne	271
z grzybem	8
podłogi szczelne	311
podłogi nieszczelne	340

Około 45% pacjentów Sanatorium cierpi na nieżyty górnego odcinka dróg oddechowych, jak przyrost muszli nosowych; nieżyty gardzieli suche, granulacyjne; nieżyty krtani, powiększenie migdałów.

Chorych z gruźlicą krtani, nadających się do leczenia operacyjnego, wysyłano do kliniki laryngologicznej w Krakowie.

Sprawozdanie z pracowni roentgenologicznej.
od dnia 1 września 1926 do dnia 1 września 1927 wykonano:

prześwietleń klatki piersiowej	1184	zdjęć
" żołądka	5	"
zdjęć stopy	3	"
" klatki piersiowej	210	"
" kolana	1	"
" miednicy	6	"
" żeber	6	"
" podudzia	9	"
" palców rąk	2	"
" dłoni	1	"
" zębów	19	"
" stawu barkowego	4	"
" kręgosłupa	15	"
" żołądka	1	"
" razem	271	zdjęć

Z pracowni bakterjologiczno - chemicznej.
Zbadano płwocin 1,925

Krwi:

Rozbiorów morphologicznych	70
Na objaw Biernackiego	392
Na malarję	4
Kału	4
Wysięków opłucnych	5

Badanie moczu wykonuje się przy wstąpieniu chorego, kontrolne badania stałe po iniekcjach Sanokryzyny, Aurosanu, Tuberculiny

Wykonano wlewań dożylnych

od 1 września 1926 do 1 września 1927.
Wapna 9,648

Aurosanu	74
Sanokryzyny	172
Tuberculiny (podskórnie)	523
Krzemu	6,564
Neurotoniny (podskórnie)	4,445
Opatunków wykonano	471
Drobnych operacji	83
Opatunków ginekologicz.	51
Razem	21.426

Dział lamp kwarcowych, Soluxa i elektrotęrapji.

W dni słoneczne chorzy biorą kąpiele słoneczno - powietrzne.

Lampy kwarcowe: wykonano naświetlań ogólnych i częściowych około 6,000
Soluxem około 900
Elektryzacji około 200

Dział apteczny:

Apteka podręczna Sanatorium zaopatrzona jest we wszystkie preparaty gotowe. lekarstwa złożone przygotowuje Apteka Tableau w Zakopanem.

Na tem miejscu czuję się w obowiązku podziękować W. Panu D-rowskiemu Prof. Antoniemu Gluzińskiemu, który podczas swego pobytu w Zakopanem, dwukrotnie odwiedził Sanatorium, za Jego życzliwość i zainteresowanie się rozwojem tej jedynej stworzonej siłami nauczycielstwa placówki; W. Panu D-rowskiemu Kmicie (Laryngologowi) z Warszawy, i W. Panu D-rowskiemu Schwarzbartowi (Laryngologowi) z Krakowa, którzy podczas swego wypoczynku w Zakopanem bezinteresownie udzielali swej pomocy lekarskiej pacjentom Sanatorium.

Dr. W. Kraszewski,
Lekarz Naczelny.

Ruch chorych od dnia 17 kwietnia—dnia 31
Od dnia 1.I — do dnia 1.IX 1927 r.

Podań wpły- nęło	Przy- jęto	Załatwiono odmownie		Zaprzesta- ło starań	Czekają na zała- twienie
		Człon- kowie Związku	Nie- członko- wie		
752	519	—	51	113	69

Od dnia 1.I — do dnia 1.IX 1927 r.

Podań wpły- nęło	Przy- jęto	Załatwiono odmownie		Zaprzesta- ło starań	Czekają na zała- twienie
		Człon- kowie Związku	Nie- członko- wie		
853	367	—	167	181	138

Kuracjusze reprezentowali następujące Ogniska:

od 17 kwietnia do 31 grudnia 1926.

1. Adamów.	70. Grodzisko - Mazowieckie.	139. Miechów.
2. Alwernja.	71. Grodziec.	140. Mielec.
3. Augustów.	72. Grudziądz.	141. St. Miasto.
4. Baboszew.	73. Grzymałów.	142. Nowe Miasto.
5. Baranowicze.	74. Goraj.	143. Mirzec.
6. Badkowo.	75. Janów.	144. Myślenice.
7. Beresteczko.	76. Janów Lubelski.	145. Myślowice.
8. Biała.	77. Jasło.	146. Miory.
9. Białystok.	78. Jarocin.	147. Męka.
10. Białowieża.	79. Jaworzno.	148. Mława.
11. Bochnia.	80. Jordanów.	149. Mstów.
12. Bodzanów.	81. Jeziorko.	150. Nowogródek.
13. Borzewo.	82. Iwanowice.	151. Nisko.
14. Bóbrka.	83. Itża.	152. Nielisz.
15. Busk.	84. Indura.	153. Niesułków.
16. Bukaczowce.	85. Kamińsk.	154. Niemce.
17. Bvtom.	86. Kałusz.	155. Nieśwież.
18. Brudzew.	87. Katowice.	156. Obory.
19. Brzostek.	88. Kalisz.	157. Odolanów.
20. Brzeziny.	89. Kamionka Strumiłowa.	158. Olkusz.
21. Brzeźno.	90. Korczyn.	159. Osiek.
22. Brzozów.	91. Korczew.	160. Ostróg.
23. Brzostek.	92. Kowel.	161. Oświęcim.
24. Brześć n/B.	93. Kościan.	162. Pabjanice.
25. Błonie.	94. Krastystaw.	163. Parafjanów.
26. Błońsk.	95. Krotoszyn.	164. Parczew.
27. Busk Kielecki.	96. Kozienice.	165. Pasieki.
28. Cianowice.	97. Koźminek.	166. Pasieki.
29. Cieszyn.	98. Kraśnik.	167. Peczyniżyn.
30. Ciechanów.	99. Krośniewo.	168. Pilzno.
31. Ceków.	100. Krześlin.	169. Pilica.
32. Chodorów.	101. Krzeszowice.	170. Pińsk.
33. Chodaków.	102. Kłodawa.	171. Piotrków.
34. Chociszew.	103. Kazimierz-Biskupi.	172. Piwniczna.
35. Chojny.	104. Kopyczyńce.	173. Płońsk.
36. Chełm.	105. Kościelec.	174. Płock.
37. Chełmno.	106. Kozienice.	175. Połajewo.
38. Czarnocin Złota.	107. Kozięglówki.	176. Poznań.
39. Czernawczyce.	108. Kossów.	177. Praszka.
40. Częstochowa.	109. Koniecpol.	178. Pruszków.
41. Czernikowo.	110. Kochłowice.	179. Przedbórz.
42. Czechów.	111. Kurzelów.	180. Przemyśl.
43. Czortków.	112. Krasne.	181. Przemyślany.
44. Chrzanów.	113. Kraków.	182. Przeworsk.
45. Chroberz.	114. Krosno.	183. Pszczyna.
46. Dąbrowa.	115. Kujawy.	184. Radom.
47. Dąbrowa Górnicza.	116. Krynica.	185. Radomsko.
48. Dobromil.	117. Kłodawa.	186. Radoszyce.
49. Dobra.	118. Kłomnice.	187. Radziechów.
50. Dobrze.	119. Kielce.	188. Raków.
51. Drohiczyn.	120. Łask.	189. Rawa - Mazowiecka.
52. Drohobycz.	121. Łaszczów.	190. Rawa-Ruska.
53. Drożejowice.	122. Łabuń.	191. Rogoźno.
54. Druia.	123. Lida.	192. Rogoźnik.
55. Działdowo.	124. Limanowa.	193. Rohatyn.
56. Działoszyce.	125. Lipie.	194. Rokiciny.
57. Dzierżówo.	126. Leżajsk.	195. Równe.
58. Frampol.	127. Łomża.	196. Rudniki.
59. Gołab.	128. Łódź.	197. Rudomin.
60. Gosławice.	129. Łuck.	198. Rybnik.
61. Gorzkowice.	130. Łukowa.	199. Ryki.
62. Gorlice.	131. Lubaczów.	200. Rypin.
63. Górka Pabjanicka.	132. Lubotyń.	201. Rzeszów.
64. Głogów.	133. Lublin.	202. Sambor.
65. Gołynin.	134. Lelów.	203. Sadowna.
66. Górzno.	135. Lisko.	204. Sokolnik.
67. Gniezno.	136. Lwów.	205. Sokolniki.
68. Grafewo.	137. Mińsk-Mazowiecki.	206. Sochaczew.
69. Grabowiec.	138. Mikołajów.	207. Sokołów.

208. Solec.
 209. Sosnowiec.
 210. Sędziszów.
 211. Sieciechów.
 212. Siedlce.
 213. Siemiatycze.
 214. Sienno-Kieleckie.
 215. Sierpc.
 216. Skalbmierz.
 217. Skała.
 218. Skaryszów.
 219. Skawina.
 220. Skoczów.
 221. Słowieszyn.
 222. Skrwilno.
 223. Słomniki.
 224. Słonim.
 225. Słupia.
 226. Sterdyń.
 227. Steżewo.
 228. Stężycza.
 229. Stoczek.
 230. Stopnica.
 231. Sucha.
 232. Suchowla.
 233. Sulmierzyce.
 234. Suwałki.
 235. Szadek.
 236. Szczawin.
 237. Szczekociny.
 238. Szczuczyn-Lidzki.

239. Szopienice.
 240. Szumsk.
 241. Szydłowiec.
 242. Szydłów.
 243. Środa.
 244. Skępe.
 245. Słoszowice.
 246. Święciany.
 247. Szopienice - Rożdzień.
 248. Taboryszki.
 249. Tarnopol.
 250. Tarnów.
 251. Tanogród.
 252. Tarłowskie - Góry.
 253. Tomaszów - Lubelski.
 254. Toruń.
 255. Trzebieszów.
 256. Tuliszków.
 257. Turek.
 258. Tuszyn.
 259. Ujazd.
 260. Warszawa.
 261. Wasniów.
 262. Wadowice.
 263. Waniewo.
 264. Wieluń.
 265. Wietrzychowice.
 266. Stara - Wieś.
 267. Wilanów.
 268. Wilno.
 269. Wiśniowiec.

270. Wisnicz - Nowy.
 271. Witkowa.
 272. Wojciechów.
 273. Wodzisław.
 274. Wojniłów.
 275. Wola.
 276. Wołkowysk.
 277. Wołożyn.
 278. Włochy.
 279. Włodawa.
 280. Wygietłów.
 281. Wysokie - Mazowieckie.
 282. Wyszków.
 283. Woropajewo.
 284. Zakopane.
 285. Zamość.
 286. Zator.
 287. Zawoja.
 288. Zawiercie.
 289. Zagrodzie.
 290. Zbaraż.
 291. Zemborzyce.
 292. Zduńska - Wola.
 293. Złoczów.
 294. Zwolen.
 295. Żychlin.
 296. Żelaz.
 297. Żyrardów.
 298. Żytno.
 299. Żywiec.
 300. Żyrminy.

od 1 stycznia do 1 września 1927.

1. Baranowicze.
 2. Bełz.
 3. Będków.
 4. Biała.
 5. Białystok.
 6. Białaszewo.
 7. Biała - Podlaska.
 8. Branice.
 9. Białczów.
 10. Brańsk.
 11. Brzeżany.
 12. Brześć n. B.
 13. Brzeźnica.
 14. Bliżyn.
 15. Brzesko.
 16. Bochnia.
 17. Bolechów.
 18. Cegłów.
 19. Ciecchanów.
 20. Chodorów.
 21. Chodel.
 22. Czarnożyły.
 23. Częstochowa.
 24. Daleszyce.
 25. Dąbrowa.
 26. Dąbrowa Górnicza.
 27. Dąbrowa n. Czarną.
 28. Dąbrowa Sorm.
 29. Dobromil.
 30. Dolina.
 31. Dobra.
 32. Dołhinów.
 33. Drobin.
 34. Drohobycz.
 35. Drzewica.
 36. Dżisna.
 37. Dziętkowice.
 38. Frampol.
 39. Garbów.

40. Gębarzów.
 41. Gołęb.
 42. Goraj.
 43. Gorzkowice.
 44. Gowarczów.
 45. Grudziądz.
 46. Grodziec.
 47. Gródek Jagielloński.
 48. Grzymałów.
 49. Gniezno.
 50. Łañcut.
 51. Łapy.
 52. Łaskarzew.
 53. Horodenka.
 54. Holszany.
 55. Iwienice.
 56. Jasło.
 57. Jeruzal.
 58. Jeziorko.
 59. Jaworzno.
 60. Jędrzejów.
 61. Jordanów.
 62. Józefów.
 63. Katowice.
 64. Kałuszyn.
 65. Kazanów.
 66. Kalisz.
 67. Kamień.
 68. Klimontów.
 69. Kielce.
 70. Komarowo.
 71. Komarno.
 72. Kolaszki.
 73. Koło.
 74. Kolbuszowa.
 75. Koźmin.
 76. Kamionka Strumiłowa.
 77. Kosów.
 78. Kutno.

79. Korytnica.
 80. Kurzeszyn.
 81. Kraków.
 82. Krasnosielc.
 83. Krasnystaw.
 84. Krościenko.
 85. Krystynopol.
 86. Królewska Huta.
 87. Krosno.
 88. Krzeslin.
 89. Książ Wielki.
 90. Lwów.
 91. Łatowicz.
 92. Łasocin.
 93. Leszno.
 94. Lida.
 95. Lisko.
 96. Limanowa.
 97. Lublin.
 98. Łomża.
 99. Łosice.
 100. Łódź.
 101. Łuków.
 102. Łask.
 103. Łyse.
 104. Mackiszki.
 105. Maskarzew.
 106. Miechów.
 107. Milówka.
 108. Mińsk Mazow.
 109. Miedzyrzec Podlaski.
 110. Moniatycze.
 111. Mokre.
 112. Myślenice.
 113. Mystkowo.
 114. Młociny.
 115. Mstów.
 116. Nadwórna.
 117. Nagłowice.

118. Nowa Wilejka.
 119. Nowy Dwór.
 120. Nowy Sącz.
 121. Nowogródek.
 122. Nielisz.
 123. Niedzwica.
 124. Niemce.
 125. Nieklán.
 126. Nieśwież.
 127. Niedźwiedzica.
 128. Odelsk.
 129. Opatów.
 130. Opatówek.
 131. Orla.
 132. Olkusz.
 133. Osieck.
 134. Ostrowiec.
 135. Oświęcim.
 136. Ostrów Mazow.
 137. Pamięcim.
 138. Perszkuksza.
 139. Piotrków.
 140. Pińczów.
 141. Pilica.
 142. Pilzno.
 143. Piaseczno.
 144. Poddębice.
 145. Poznań.
 146. Puczniew.
 147. Pułtusk.
 149. Płonice.
 149. Przemyśl.
 150. Przeworsk.
 151. Przedecz.
 152. Proszowice.
 153. Płock.
 154. Rohatyn.
 155. Radomsko.
 156. Rataje.
 157. Równe.
 158. Rudnik n.S.

159. Rózkowo.
 160. Rybnik.
 161. Rzeszów.
 162. Sambor.
 163. Sierpc.
 164. Siemno Kieleckie.
 165. Siewierz.
 166. Szereszów.
 167. Sejny.
 168. Soły.
 169. Sokołów.
 170. Sosnowice.
 171. Jzopienice.
 172. Sucha.
 173. Suwałki.
 174. Suchowola.
 175. Słubice.
 176. Słonim.
 177. Stomniki.
 178. Szumsk.
 179. Szydłów.
 180. Szydłów.
 181. Szpetal.
 182. Szczepanków.
 183. Skępe.
 184. Skawina.
 185. Skoczów.
 186. Skrwilno.
 187. Stromieć.
 188. Sterdyń.
 189. Stopnica.
 190. Strzyżów.
 191. Swisłocz.
 192. Tarnów.
 193. Tarnowskie Góry.
 194. Tomaszów Mazow.
 195. Toruń.
 196. Tomaszów Lubelski.
 197. Tuchola.
 198. Tumiłowice.

199. Tuchowiez
 200. Tuliszków.
 201. Tum.
 202. Turek.
 203. Turka n.Str.
 204. Tyszowce.
 205. Trzebinia.
 206. Trembowla.
 207. Ulanów.
 208. Uściług.
 209. Wadowice.
 210. Waśniów.
 211. Warszawa.
 212. Wełnowiec.
 213. Węglowiec.
 214. Wiczówka.
 215. Wilno.
 216. Wilanów.
 217. Wieluń.
 218. Wielkie.
 219. Wilejka.
 220. Wiśnicz Nowy.
 221. Wiśniowiec.
 222. Wodzisław.
 223. Wołomin.
 224. Woropajto.
 225. Wysokie.
 226. Żaluzki.
 227. Zawady.
 228. Zamość.
 229. Żelów.
 230. Zebrzydowice.
 231. Rejowiec
 232. Zdołbunów.
 233. St. Zamość.
 234. Zamość.
 235. Zawichost.
 236. Żejowice.
 237. Żyrardów.
 238. Żywiec.
 239. Żmigrod.

2. DOM TURYSTYCZNY.

BILANS ZAMKNIĘCIA.

na dzień 31 grudnia 1926 r.

Aktywa.

1. Kasa (gotówka)	861,70
2. Zapas w magazynie żywność.	1,624,89
3. Zaległe należitości pensji	79,80
4. Zaległe należitości D. Zdr.	984,50
5. Sanatorjum za (D. Zdr.)	1,354,73
6. Ruchomości	28,750,59
7. Nieruchomości	121,882,27

155,538,48

Pasywa.

1. Zarząd Główny	
a) Fundusz przew. nieruchomości	100,000,--
b) fundusz przew. ruchomości	10,000,--
c) przekaz w 1926 na dobowkę i inwestycje	39,473.52
d) kapitał rezerw, D. Zdr.	2,376.33
2. Pensjonarze nadpłacili	555.75
3. Dostawcy	3,132.88

155,538.48

RACHUNEK WPŁYWÓW I KOSZTÓW.

a) Dom Zdrowia.

a) Dom Zdrowia.		a) Dom Zdrowia.	
1. Podatki	636.09	1. Żywność, utrzymanie	60.86
2. Asekuracja	331.82		
3. Honorarium nacz. lekarza	750.—	b) Dom Turystyczny.	
4. Administracja	256.54	2. Kursa	9,853.30
5. Woda	104.—	3. Pensjonarze	9,138.55
6. Opał, światło	371.87	4. Noclegi	1,061.—
7. Opieka lekarska	73.66	5. Różni	84.81
8. Konserwacja	16.21	6. Spisano	2,565.23
9. Pogrzeb kol. B.	123.—		
			<hr/>
b) Dom Turystyczny.			
10. Kuchnia.	14,478.86		
11. Administracja	4,126.95		
12. Światło, opał, woda	1,154.60		
13. Konserwacja	340.15		
	<hr/>		<hr/>
	22,763.75		22,763.75

RUCH PENSJONARZY.

za czas od dnia 1 września 1926 r. do dnia 1 września 1927 r.

Przybywało pensjonarzy	247
Ilość dni	6,626
Noclegów	1,241

Wydano w czasie od 1 lipca 1927 do 31 sierpnia 1927 t. j. w ciągu 2-ech miesięcy nie licząc pensjonarzy:

Dla I kursu lipcowego	śniadań 221	obiadów 230	kolacji 229
„ II kursu sierpniowego	„ 195	„ 369	„ 234
„ nauczycieli i (obcych w małej ilości)	„ 628	„ 1,969	„ 799
	<hr/>		
ogółem wydano:	śniadań 1,044	obiadów 2,568	kolacji 1,263

3. PENSJONATY I KOLONJE LETNIE

A. PENSJONAT W KRYNICY.

Znane ze swych właściwości leczniczych krynickie źródła mineralne, łagodny a zdrowy klimat, oraz piękne położenie Zdrojowiska, ściągają co roku wielką liczbę kuracjuszy z całej Polski i z zagranicy. Krynica jest jedynym zdrojowiskiem w Polsce, gdzie sezon trwa przez cały rok i dzieli się na letni i zimowy. Letni zaś dzieli się na trzy sezony, które trwają: I od 1.5. do 30.6.; II od 1.7 do 31.8.; III od 1.9 do 31.10. a od 1.11 do 30.4 trwa bez przerwy sezon zimowy. Najdroższym jest drugi sezon letni, t. j. w czasie, kiedy nauczycielstwo ma ferie wakacyjne i chcą pora-

tować zdrowie, spieszy do różnych uzdrowisk i zdrojowisk, a najliczniej do Krynicy.

Czterotygodniowy pobyt w Krynicy przy skromnych wydatkach wynosi wraz z zabiegami leczniczymi około 600 zł., a przecież nie każdy z nauczycieli może sobie na podobny wydatek pozwolić. To też Zarząd Główny Z. N. S. P. chcąc narazie pomóc Kolegom i Koleżankom, wydzierżawił w b. r. willę, w której znalazło pomieszczenie w czasie wakacji 114 osób.

Znaczna liczba Koleżanek miała zapewnione mieszkanie, jadąc do Krynicy i płaciła koszty utrzymania w kolonji o 25 proc. niższe od cen w prywatnych willach.

Kolonja Związkowa w Krynicy (w szkole).

Niezależnie od kolonji w wynajętej willi, korzystało nauczycielstwo z dwóch sal szkolnych,

Urządzenie kolonji naucz. w wynajętych willach w Krynicy nie rozwiązuje należycie sprawy przyścia z pomocą członkom potrzebującym kuracji w Krynicy, bo trudno jest o dobrą a tanią willę w dogodnym miejscu. Jedynym wyjściem to budowa własnego domu, co najmniej o 100 pokojach na zakupionej już przez Związek parceli, gdzieby związkowcy przybywający do Krynicy mogli znaleźć wygodne pomieszczenie wraz z utrzymaniem i nie narażali się na płacenie cen jakie właściciele pensjonatów od kuracjuszy pobierają.

B. PENSJONAT W BRODACH.

W majątku Związkowym, Brody, pod Kalwarią Zebrzydowską — zorganizował Zarząd Główny w czasie wakacji kolonję wypoczynkową, w której przebywało w ciągu lata 80 osób za opłatą 6.50 zł. dziennie.

C. PENSJONAT W PUSZCZY MARJAŃSKIEJ.

W roku bieżącym, jak latach poprzednich — istniał pensjonat w Puszczy Marjań-

skiej. Przyjmowani byli tam także pensjonarze z poza nauczycielstwa za opłatą wyższą od opłat dla Związkowców. W okresie wakacji przebywało w pensjonacie ponad 120 osób, przeważnie nauczycielstwa Związkowego.

D. KOLONJE WYPOCZYNKOWE NA HELU I W ZAKOPANEM.

a) Na Helu.

Jak w latach 1923, 1924, 25, 26, tak i w bieżącym roku zorganizowała Sekcja Wycieczkowa Ogniska Krakowskiego kolonję wypoczynkową w Helu od 3 lipca do 28 sierpnia 1927 r. Prowadzenie kolonji powierzyła trzeci raz z rzędu kolegom, Korzeniowskiemu i Wójcickiemu, z których pierwszy objął zarząd kuchni i kasy, a drugi zajął się sprawami kwater, prowadzeniem wycieczek i administracją kolonji, obydwaj zaś wspólnymi siłami starali się o dostarczenie prowiantów zakupywanych w Pucku, Wejherowie w Gdyni, w Grudziądzu i Toruniu.

Z kolonji korzystało:

w lipcu	69 osób	(54 koleż. i 15 koleg.)
w sierpniu	92	" (88 " i 4 "

Kolonja Związkowa w Krynicy (w willi).

razem 161 osób (142 koleż. i 19 koleg.) Uczestnicy pochodzili z różnych okolic Polski, i tak z Warszawy 12 osób, z woj. Warsz. 6 osób, razem 18 osób, z Krakowa 25 osób z woj. krak. 27 os. razem 52, z woj. poznań. 8 os. z łódzk. 11 os. z kielec. 16 osób z śląsk. 7 os. z lubel. 9 os. z wołyń. 5 os. z lwowsk. 14 osób z tarnopol. 6 os. z stanisław. 7 os., z białostock 3 os., z pomor. 5 osób.

Z osób zgłoszonych na Hel spędziły 1 tydzień 3 os., 2 tyg. 23 os., 3 tyg. 34 os., 4 tyg. 85 os., 6 tyg. 15 os., 8 tyg. 1 os. Członkowie kolonji mieszkali w schludnych domach rybackich, zbierali się na śniadania, obiady, podwieczorki i kolacje w budynku mieszczącym kuchnię, jadalnię i bibliotekę kolonji. Utrzymanie z pomieszkaniem kosztowało zł. 8.50 (w miejscowych pensjonatach od 15 zł. wzwyż). Śniadanie składało się z dwu bułek z masłem, filiżanki mleka lub kawy, obiad z 3 dań a czasem z 4, podwieczorek z herbaty chleba z masłem, kolacja przeważnie mięsna. Utrzymanie kosztowało zł. 4.50 a mianowicie śniadanie i podwieczorek 1 zł. obiad zł. 2.50, a kolacja 1 zł.

Najgorzej przedstawiała się sprawa z czynszem za mieszkania. Cena pokoi na Helu oznacza się według ilości wstawionych do pokoju łóżek. Czynsz za łóżko wynosił zł. 3.50 dziennie, bez obsługi światła i bielizny na pościel. Do kwoty zł. 3.50 doliczał zarząd po 50 groszy dziennie na pokrycie czynszu, za kuchnię, jadalnię i magazyn na prowianty. W tym roku ogólna suma czynszów wynosiła **Zł. 17.275.—**.

Dotychczas zapłacono tytułem czynszów następujące kwoty:

w roku 1923	Marek pol. 30.360.000.—
" 1927	" 17.275.—
w roku 1924	Zł. 7.755.—
" 1925	" 10.038.—
" 1926	" 15.205.30

ogółem w czterech latach Zł. 50.273.30 (wartoby pomyśleć naprawdę o budowie własnego domu).

Uczestnicy kolonji korzystali z biblioteki kol., czytali dzienniki i brali udział w licznych wycieczkach. Zwiedzili Gdańsk, Oliwę Sopoty, Orłowo, Gdynię, Oksywie, Jastrzębią Górę, Rożewo, Tupadły, Miruszyno,

Kolonja Związkowa na Helu.

Strzelno, Łęcz, Swarzewo, Puck, Wejherowo, Krokowo, Żarnowiec, Jezioro żarnowieckie, Górę zamkową, Dębek, Ujście Piaśnicy, Karwie, w ogóle wszystkie miejscowości na wybrzeżu, a także Kaszubską Szwajcarię. Oprócz wycieczek odbywanych pieszo lub koleją korzystano często z parowców „Żegluga Pol. a także z łodzi motorowych (kutrów). Uczestniczka kolonji w lipcu i sierpniu P. Dr. Dobrowolska Kazimiera z Łodzi chętnie udzielała członkom porad lekarskich, za co Zarząd kolonji składa Jej uprzejme podziękowanie. Kilka dni tak w lipcu jak i w sierpniu spędził wśród członków kolonji P. Nowicki Wiceprezes Związku, a nawet wziął udział w wycieczce na „Szwedzką Górę“.

Zarząd kolonji czyni starania o wynajęcie większego pensjonatu z odpowiedniejszą kuchnią i jadalnią, aby można przyjąć na utrzymanie wszystkich zgłaszających się członków Związku i wycieczki szkolne.

b) W Zakopanem:

Kolonja w Zakopanem (na Olczy) liczyła w lipcu 27 a w sierpniu 40 osób i dodatkowo w lipcu i sierpniu 17 osób. (72 koleż. i 12 kolegów).

W kolonji spędzili: 1 tydzień 8 os., 2 tyg. 19 os., 3 tyg. 16 os. 4 tyg., 33 os. 5 tyg., 2 os. 6 tyg., 2 os. 7 tyg., 3 os. 8 tyg., 1 osoba. Członkowie kolonji mieszkali w domach góralskich nowych i czystych. Zbierali się na śniadania, obiady i kolacje w siedzibie kuchni. Utrzymanie wraz z mieszkaniem i obsługą wynosiło dziennie zł. 7.50 (w pensjonatach od 9 — 12). Śniadanie składało się z czterech bułek z masłem, kawy lub mleka, lub kakao, lub herbaty, obiad z 3 dań, a czasem z 4 dań. Kolacja zawsze mięsna. Śniadanie kosztowało zł. 1 — obiad 2.50, kolacja zł. 1.50. Pokój bez obsługi kosztował miesięcznie od 4 do 6 złotych. Obsługa przedstawiała się nieco słabo ze względu na brak chętnych do pracy. Uczestnicy korzystali z biblioteki kolon. Brali też udział w licznych wycieczkach w Tatry (13). Kierownictwo kolonji spoczywało w rękach kol. p. Stan. Openauera.

E. KOLONJA W KUTACH,

Staraniem Zarządu Głównego i Podkomisji stanisławowskiej tudzież przy chętniej współpracy kol. Migóckiego Leopolda, prezesa Ogniska w Kutach istnieje drugi rok kolo-

nja. Była ona czynna od 3 lipca do 16 sierpnia 1927 i mieściła się w 7-miu salach tamtejszej szkoły męskiej, dającej pomieszczenie dla 30 osób. Uczestnicy kolonji w liczbie 26 osób reprezentowali 12 województw. Pobyt uczestników trwał od 9-ciu do 40-stu dni. Inwentarz kolonji wzbogacił się w bieżącym roku o 177 sztuk przedmiotów użytkowych, wartości 300 zł. Podkomisja dostarczyła 6 łóżek z materacami, wartości 360 zł. Ogólny dochód kolonji wynosił 480 zł., rozchód 475.82 zł. W

sprawach kolonji załatwił Zarząd 79 pism. Uczestnicy kolonji mile wspominają piękny zakątek górski, tudzież uczynność i serdeczność gospodarzy kolonji PP. Migockich.

Oto wyjątek z licznych pism:

„Często ulatują moje myśli do Kut, do Państwa, gdzie zawsze tak było wesoło, do Czeremoszu i tych wszystkich ślicznych zakątków, gdzieśmy chodzili”. — Tak pisze kol. z Mysłowic.

Cz. IV. SPRAWY GOSPODARCZE.

1. „NASZA KSIĘGARNIA” (Warszawa — Łódź).

Wydawnicza działalność „Naszej Księgarni” idzie w kierunku drukowania podręczników dla uczniów szkół powszechnych, książek dla nauczycieli, książek do czytania dla dzieci i dorosłych. W r. szk. 1926/27 „Nasza Księgarnia” wydała 7 podręczników (wznówione wydania), książek dla nauczycieli 6, w tym 4 jako nowe wydania, do czytania dla dzieci książek 8, komedyyjek 3, książek dla dorosłych 1, razem 25 książek. Z pośród książek dla nauczycieli jako nowe wydania ukazały się:

Bornsteinowa J. Jak urządzić bibliotekę szkolną i domową?

Wojnarowicz T. Nauczanie robót z drewna.

Na wyróżnienie zasługuje książka Kierskiego, jako źródłowa i jedyna tego typu monografia o Pestalozzim. ukazała się ona ku uczczeniu przypadającej w roku bieżącym 100-letniej rocznicy śmierci Pestalozziego. Praca Bornsteinowej wyszła z okazji urzędzenia miesiąca książki.

Jako wznówione wydawnictwa z działu pedagogicznego ukazały się w III wydaniu: klasyczne dzieło Dawida p. t. Inteligencja, wola i zdolność do pracy, a w drugim wydaniu wyszła rozchwytywana książka Jeleńskiej — *Metodyka pierwszych lat nauczania*. Książki Jeleńskiej dotychczas rozeszło się w handlu około 14.000. Jest to niewątpliwie dla książki pedagogicznej w Polsce rekordowa liczba sprzedaży na okres zaledwie półtoraroczny.

Z książek dla ludu wyszła aktualna praca J. Kosmowskiej z okazji sprowadzenia do Polski prochów Słowackiego p. t. „Kto to jest Juliusz Słowacki?” W tym czasie ukazała się ta jedyna książka popularna, przeznaczona dla szerokich mas, traktująca o Słowackim.

Ruch w „Naszej Księgarni” z roku na

rok poważnie się wzmacnia. W roku sprawozdawczym bardzo dużym powodzeniem cieszyły się całe komplety biblioteczek przeznaczonych dla szkół powszechnych.

Największą zasługą „Naszej Księgarni” jest wydawanie Biblioteki Dzieł Pedagogicznych. Za cenę 3 zł., z przesyłką 3,50 gr. za tom, prenumerator otrzymuje pierwszorzędnej wartości książki pedagogiczne. Jeżeli nie każdy nauczyciel może sobie na ten wydatek pozwolić, to przynajmniej każde Ognisko i każda szkoła wyżej zorganizowana powinna być prenumeratorem Biblioteki Dzieł Pedagogicznych. Popierając Bibliotekę Dzieł Pedagogicznych, przyczyniamy się do rozprzestrzenienia myśli pedagogicznej oraz do wzbogacenia ubogiej naszej literatury pedagogicznej.

Dotychczasowe wydawnictwa Biblioteki Dzieł Ped. są następujące:

1. **Hamaide A.** *Metoda Decroly*, tłumaczyła M. Górską, zł. 5.—

2. **Jeleńska Dr. L.** *Metodyka pierwszych lat nauczania*, wyd. II, zł. 5.50.

Polecona przez M. W. R. i O. P. dla Sem. Nauczycielskich.

3, 4, 5. **Dawid J. Wł.** *Inteligencja, wola i zdolność do pracy*. Wyd. III, zł. 12.—

6. **Sandiford P.** *Szkolnictwo angielskie*, przełożył Prof. W. Gumplowicz, zł. 4.50.

7, 8, 9. **Kierski F. Dr.** *Jan Henryk Pestalozzi*. Trzy tomy, zł. 12.—

10, 11. **Claparede E.** *Psychologia dziecka i pedagogika eksperymentalna*. Tłumaczyła z ostatniego wydania M. Górską, zł. 8.50.

W 1927-8 roku ukażą się:

Baumgartenówna F. Dr. *Kłamstwo dzieci i młodzieży*

Bonnet P. *Instynkt walki*. Tłumaczenie z francuskiego.

Key Ellen. *Stulecie dziecka*.

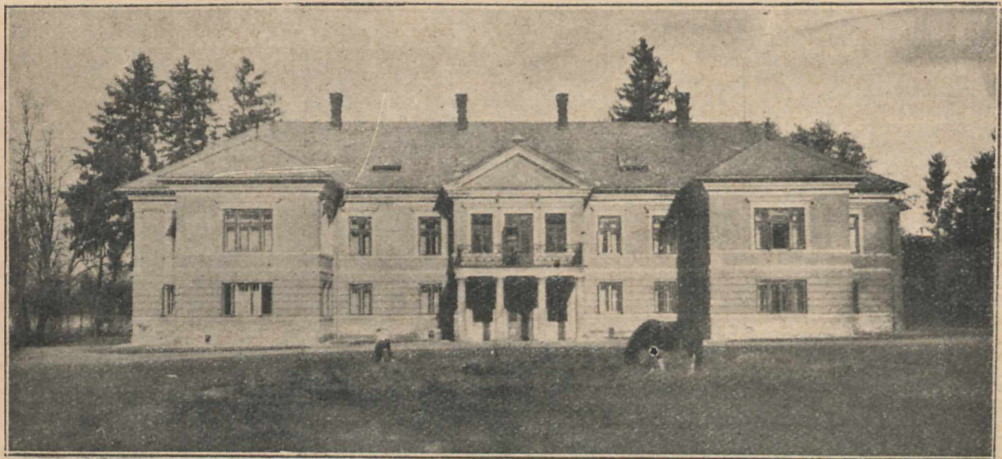
Binet A. *Pojęcie nowoczesne o dzieciach*. 2 tomy

2. „SZKOLNICA“.

Od szeregu lat instytucję tę popiera Związek P. N. S. P., jako własną, bo nauczycielską i dla nauczycielstwa działającą. „Szkolnica“ posiada na składzie wszelkie materiały piśmienne, przybory naukowe i druki szkolne, podręczniki dla szkół, środki do nauki pogładowej, wcnodzące w zakres zagadnień i potrzeb szkolnych i nauczycielskich.

3. KSIĘGARNIA „KRESY“ (Cieszyn).

Żywotną działalność wydawniczą wykazuje księgarnia „Kresy“ (Cieszyn, Stary Targ 14), która podjęła cały szereg cennych wydań, podręczników szkolnych i książek naukowych. Ponadto cały szereg podręczników pedagogicznych, metodycznych, szkolnych, książek dla dzieci, wydanych przez księgarnię, są godne polecenia.

Ferma Brody. Pałac.

4. FERMA „BRODY“.

Okres czasu objęty sprawozdaniem, nie może dać dotąd przeglądu na całość gospodarki zakupionej przez Związek Fermy, gdyż nie upłynął jeszcze rok obejmujący zestawienie rachunków w całości. Stwierdzić jednak należy już dzisiaj, że majątek ten oddaje poważne usługi temu celowi dla którego został zakupiony. Faktem jest, że — jakkolwiek zastaliśmy gospodarę jeszcze poprzedniego właściciela, a więc nieprzystosowaną do potrzeb Sanatorjum, to jednak już dzisiaj ferma ta spełnia usługi w stosunku do Sanatorjum dostarczając w poważnej ilości wszystkich produktów po znacznie niższych cenach aniżeli możnaby je nabyć w Zakopanem, lub przez import skądinąd. Wszystkie jarzyny, owoce, i inne produkty rolne odsyła się kilka razy tygodniowo do Zakopanego. W związku z nowym rokiem gospodarczym specjalnie zorganizowana Komisja określiła plan gospodarczy, ażeby najbardziej odpowiadał potrzebom Sanatorjum.

Jak przy budowie Sanatorjum tak i przy wielu innych przedsięwzięciach związkowych rodziły się najrozmaitsze legendy sięjące nie-

pokój wśród nauczycielstwa, tak i sprawą nabycia tej fermy (rzecz normalna, a konieczna, przy utrzymywaniu sanatorjów i szpitali) tu i ówdzie zrodziła plotkę, iż nauczycielstwo obciąży się specjalnymi wkładkami na spłatę zaległych rat. Otóż stwierdzić należy, iż po głoski te są nieuzasadnione.

Zarząd Główny trzyma się ściśle tego sposobu gospodarki i warunków płatności, które przez usta skarbnika kol. Makucha na poprzednim Zjeździe zapowiedział. Słowa te brzmiały według stenograficznych zapisków: „Stwierdzam, że żadne nowe obciążenie członkom Związku z tytułu nabycia tego majątku nie grozi, nie podwyższymy wkładek ani nie myślimy przedłużyć dalej płacenia 1% na spłacenie tego majątku, majątek ten musi się sam zapłacić, ze swej dochodowości, jako ferma żywiąca z jednej strony i jako kolonja letnia z drugiej strony. Nadto przy pomocy tych oszczędności, jakie Zarząd Główny w swojej ogólnej gospodarce zrobić musi i potrafi; także będziemy pokrywali częściowo z funduszy kolonij letnich, które mamy przewidziane w budżecie — żadne więc specjalne obciążenie członków nie dotknie“.

Ferma Brody. Budynki gospodarcze.

Ferma Brody. Budynki gospodarcze.

Gospodarka majątku rozwija się prawidłowo, a kierownictwo fachowe spoczywa w ręku inż.-agronoma p. Stefana Łachwy. Terminy rat są ściśle przez Zarząd Główny dotrzymywane.

5. ZWIĄZKOWY ZAKŁAD SPRZEDAŻY WYROBÓW FABRYCZNYCH.

W dążeniu do stworzenia takiej organizacji samopomocy koleżeńskiej w Związku, która wydatnie polepszyła warunki życia nauczycielstwa szkół powszechnych — Zarząd Główny utworzył specjalny zakład sprzedaży materiałów odzieżowych. Do spółki tej wszedł Związek z jednej strony, a senator Ludwik

Hamerling z drugiej strony. Spólnicy weszli na równych prawach, wnosząc równe udziały.

Koncepcję tę pojmuje Związek, jako próbę — jak to już zapowiedzieliśmy w „Głosie Naucz.” Nr. 26 z dn. 4.IX.1927 r. str. 419 — 420, pisząc:

„Zarząd Główny przystąpił do założenia tej Instytucji po głębokiej i sumiennej naradzie z czynnikami najbardziej miarodajnymi, niektórymi członkami Rządu i Władz Państwowych w tym celu, aby w ten sposób choć częściowo obniżyć drożyznę, a równocześnie zwiększyć konsumpcję wyrobów krajowych (§ 4 p. 20 statutu Związkowego).

Zarząd Główny nie tai, że ta próba po-

mocy materialnej swym członkom, a także innym konsumentom, rodzi poważną troskę, czy zamiary te zostaną w całości zrealizowane. Jesteśmy z góry przygotowani na mnóstwo zawodów, zwłaszcza w początku, zanim olbrzymi plan tego przedsięwzięcia zostanie ujęty w twarde ryzy sprawności organizacyjnej, dającej gwarancję za solidność towaru i obniżenie cen.

Zdajemy sobie najdokładniej sprawę z tego, że czeka nas walka, że Zakładowi temu nie będą szczędzić ataków i szkalowań, wszak pozbawi się zarobków całe setki pośredników, którzy mają własne związki, własną prasę, a nawet własne reprezentacje w ciałach ustawodawczych. Zdajemy sobie również sprawę, że rozwinię się silna walka konkurencyjna w tym celu, aby Zakład utracić przez, czasowe chęćby, obniżenie cen towarów. Już to jednak byłoby naszym zwycięstwem.

Apelujemy więc do całości Związkowego Nauczycielstwa, aby wspólnie z nami pomogło nam przełamać cały szereg przeszkód i kłopotów, które przez stworzenie

Zakładu w interesie dobra publicznego Związek sobie przysporzy, a które przy zwartej solidarności Nauczycielstwa łatwo przełamać i usunąć może.

Zniewoleni obowiązkiem organizacyjnym do obrony położenia materialnego członków Związku, o co na wszystkich zebraniach członkowie głośno się dopominają, wkraczamy bez wahania na nową drogę samopomocy i sięgamy do nowych środków działalności w naszej organizacji.

Zarząd Główny zastrzega się jednakowoż z całym naciskiem, że również otwarcie i bez skrupułów wyciąga się z tej formy pracy, gdyby oczekiwane przezeń nadzieje zawiódły.

Jak dotąd Zakład rozwija się normalnie, coraz lepiej. Od wysiłków zbiorowych nauczycielstwa Związkowego, od czynnego poparcia tej Związkowej, a więc własnej instytucji, zależy jej trwały rozwój i powodzenie.

Wszelkie szczegółowe informacje znajdują się niemal w każdym numerze „Głosu Nauczycielskiego”.

Cz. V. FINANSE.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZARZĄDU GŁÓWNEGO za 1926 rok.

ZESTAWIENIE RACHUNKOWE.

Stan Czynny:

RACHUNEK KASY.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.	9,218.80	
W ciągu 1926 r. wpłynęło	1,454,959.38	
	1,464,178.18	
Razem	1,439,796.42	
W okresie sprawozd. wydatkowano	1,439,796.42	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		24,381.76

RACHUNEK WALUT OBCYCH.

Wartość nabytych walut	67,872.60	
Bank Gospod. Kraj. w Warsz. lokata	67,692.55	
	67,692.55	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		180.05

RACHUNEK PAPIERÓW %%

Wartość papierów %% w dn. 1.I 1926 r.	28,515.63	
W ciągu 1926 r. nabyto:		
Pożyczkę Konwersyjną	36.—	
Akcji Banku Polskiego	1,650.75	
Akcji „Szkolnicy” w Krakowie	888.—	
	2,574.75	
Razem	31,090.38	
Odpisano z akcji „Szkolnicy”	1.61	
Wartość papierów %% w dn. 31.XII 1926 r. wynosi		31,088.77

RACHUNEK BANKÓW — LOKACJE.

Pozostałość w dn 1.I 1926 r.	34,772.01	
Lokata w Banku Gosp. Kraj. w Warsz.	243,022.24	
Bank Gosp. Kraj. w Warsz. %% za 1926	2,065.84	
Bank. Gosp. Kraj. lokata dolarowa	67,692.55	
Bank Gosp. Kraj. %% za 1926 r.	163.35	
Dyrekcja P. K. O. fun. wieczysty Wdów i Sierot im. St. Nowaka	14,000.—	
Dyrekcja P. K. O. %% za 1926 r.	612.—	
Bank Przemysł. %% za 1926 r.	1,721.42	
	329,277.40	
Razem	364,049.41	
Podjęto z Banku Przem. w Warsz.	34,691.70	
Podjęto z Banku Gosp. Kraj.	92,582.50	
Zanulowano R-k Banku Tw. Spółdz.	—,01	
10% podatek rentowy i stemple	439.65	
	127,713.86	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		236,335.55
Do przeniesienia		291,986.13

RACHUNEK P. K. O. — KONTO 435. — ZARZ. GŁÓWNEGO.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		902.13	
W ciągu 1926 r. wpłynęło	459,159.68		
Odsetki za 1926 r.	23.94	459.183.62	
		<hr/>	
	Razem	460.085.75	
W okresie sprawozd. podjęto	457,005.56		
Blankiety nadawcze i czeki	144.25		
Prowizje	642.61	457.792.42	
		<hr/>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			2,293.33

RACHUNEK P. K. O. — KONTO 4678. — SAMOP. LECZNICZA.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		6 646.73	
W ciągu 1926 r. wpłynęło	709,111.08		
Odsetki za 1926 r.	34.03	709 145.11	
		<hr/>	
	Razem	715.791.84	
W okresie sprawozd. podjęto	704,459.12		
Blankiety nadawcze i czeki	142.35		
Prowizje	439.—	705.040.47	
		<hr/>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			10.751.37

RACHUNEK P. K. O. — KONTO 8736. — POL. OŚW. POZASZK.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		655.27	
W ciągu 1926 r. wpłynęło	6,343.77		
Odsetki za 1926 rok	11.79	6.355.56	
		<hr/>	
	Razem	7.010.83	
W okresie sprawozd. podjęto	6,299.70		
Blankiety nadawcze i czeki	48.—		
Prowizji	55.20	6.402.90	
		<hr/>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			607.93

RACHUNEK P. K. O. — KONTO 9503. — SZK. SPECJALNA.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		665.86	
W ciągu 1926 r. wpłynęło	2,080.80		
Odsetki za 1926 r.	6.24	2.087.04	
		<hr/>	
	Razem	2.752.90	
Blankiety nadawcze i czeki	21.—		
Prowizje	21.95	42.95	
		<hr/>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			2.709.95

RACHUNEK P. K. O. — KONTO 10209. — KSZT. NAUCZ.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		275.40	
W ciągu 1926 r. wpłynęło	1,200.—		
Odsetki za 1926 r.	5.18	1,205.18	
		<hr/>	
	Razem	1.480.58	
		<hr/>	
Do przeniesienia		1.480.58	308.348.71

Z przeniesienia		1.480.58	308.348.71
Blankiety nadawcze i czeki	18.90		
Prowizje	4.10	23.—	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			1,457.58

RACHUNEK P. K. O. — KONTO 13951. — ARCH. PSYCH.

Od 4.XII do 31.XII 1926 r. wpłynęło		42.10	
Blankiety nadawcze i czeki	31.—		
Prowizje	—,05	31.05	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			11.05

RACHUNEK DOMU TURYSTYCZNEGO W ZAKOPANEM.

a) nieruchomość:			
Wartość nieruch. w dn. 1.I 1926 r.		100.000.—	
Dobudówka w 1926 r.		21.882.27	
Wartość nieruch. w dn. 31.XII 1926 r.			121.882.27
b) administracja:			
Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.	1,441.56		
Zwrócona pożyczka	3,500.—	4,941.56	
Odpisane straty 1926 r.		2,565.23	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			2,376.33

RACHUNEK NIERUCHOMOŚCI NA HEJLU.

Wartość parceli w dn. 31.XII 1926 r.		2,640.—
--------------------------------------	--	---------

RACHUNEK BUDOWY SANATORJUM.

Dyrekcja w Zakop. wydatkowała		2,342,525.64	
Zarząd Główny w Warszawie:			
Materiały budowlane	31,208.14		
Robocizna	638.08		
Askuracja	250.—		
Ruchomości	5,037.30		
Podatki od aktów kupna gruntu	4,159.36		
Dział kosztów administr.	17,284.91		
Materiały kancelaryjne	6,558.59		
Poczta	2,320.70		
Prowizje P. K. O.	1,055.51		
Koszta podróży	454.50		
VII Zjazd Delegatów w Zak.	906.47	69,873.56	
Koszta budowy w dn. 31.XII 1926 r.			2,412,399.20

RACHUNEK DYREKCJI SANATORJUM.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		16.038.71	
Przekazy Zarządu Głównego	690,092.60		
Zaliczenia dostawcom	279,793.70		
Nadwyżka 1926 r.	8,219.88	978.106.18	
Razem		994.144.89	
Do przeniesienia		994.144.89	2.849.115.14

Z przeniesienia	994.144.89	2.849.115.14
Wydatki na budowę Sanat.	907,898.89	
Wydatki na dobudowę Domu Turyst.	21,882.27	
Ruchomość Domu Turyst.	17,591.25	
R-ki Zarządu Głównego	529.01	
Zapłacone pożyczki	6,500.—	
Gener. Dyrek. Służby Zdr. subs.	30,000.—	
Ofiary	190.—	
	<u>984.591,42</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		9.553.47

RACHUNEK UZDRÓWISKA W PUSZCZY MARJ.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.	17,283.84	
Reszta administracji 1926 r.	2,025.67	
	<u>19,309.51</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		19,309.51

RACHUNEK FERMY BRODY.

Wstępne koszty kupna	1,195.88	
Opłata aktu rejentalnego	3,755.—	
Zaliczka przy zawarciu aktu	45.900.—	
R-k Długu Hipotecznego	1,080.000.—	
	<u>1,130,850.88</u>	
Wartość fermy w dn. 31.XII 1926 r.		1,130,850.88

RACHUNEK DYREKCJI BRODÓW.

Fundusz obrotowy	5.000.—	
Za wpłacony czynsz T-wa Wallace	531.40	
	<u>5,531.40</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		4,468.60

RACHUNEK KWATERY ZWIĄZKOWEJ.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.	4,437.86	
Wydatki:		
Obsługa	367.50	
Pranie bielizny	406.30	
Podatki	125.20	
Różne	19.50	
Dział kosztów administr.	342.18	
10% amort. ruchomości	227.95	
	<u>1,488.63</u>	
	Razem	5,926.49
Włpywy za noclegi	3,086.—	
	<u>2,840.49</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		2,840.49

Rachunek Ruchomości

Zarząd Główny.		
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	6,911.50	
Nabyto	3,896.95	
	<u>10,808.45</u>	
10% amortyzacji	691.15	
	<u>10,117.30</u>	
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		10,117.30
Z przeniesienia	10,117.30	4,016,138.09

		10.117.30	4.016.138.09
Do przeniesienia			
Kwatera Związkowa.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	2,279.45		
Nabyto	<u>308.—</u>		
Razem	2,587.45		
10% amortyzacji	<u>227.95</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		2,359.50	
Głos Nauczycielski.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	8,375.97		
Nabyte	<u>2,281.30</u>		
Razem	10,657.27		
10% amortyzacji	<u>837.57</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		9,819.70	
Płomyk.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	2,349.96		
Nabyto	<u>4,692.27</u>		
Razem	7,042.23		
10% amortyzacji	<u>234.96</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		6.807.27	
Bursa.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	541.—		
10% amortyzacji	<u>54.10</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		486.90	
Dom Turystyczny w Zakopanem.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	12.99		
Przewart. ruchom. b. Domu Zdr.	9,987.01		
Nabyto	<u>17,591.25</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		27.591.25	
Uzdrowisko w Puszczy Marj.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	7,176.24		
10% amortyzacji	<u>717.64</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		6,458.60	
Uniwersytet lud. w Szycach.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	1,404.24		
Nabyto	<u>51.—</u>		
Razem	1,455.24		
10% amortyzacji	<u>140.44</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		1.314.80	
Kolonja w Krynicy.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	910.—		
10% amortyzacji	<u>91.—</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		819.—	
		<u>5.774.32</u>	<u>4.016.138.09</u>
Do przeniesienia			

Z przeniesienia		65.774.32	4.016.138.09
Sekcja Kszt. Nauczycieli.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	33.—		
10% amortyzacji	<u>3.30</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		29.70	
Sekcja Pol. Ośw. Pozaszk.			
W ciągu 1926 r. nabyto i pozostaje		160.—	
Pol. Arch. Psychologii.			
W ciągu 1926 r. nabyto i pozostaje		63.—	
Sekcja Muzyczna.			
W ciągu 1926 r. nabyto i pozostaje		379.—	
Komisja Kielecka.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	27.—		
10% amortyzacji	<u>2.70</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		24.30	
Komisja Lubelska.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	300.50		
Nabyto	<u>100.—</u>		
Razem	400.50		
10% amortyzacji	<u>30.—</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		370.50	
Komisja Lwowska.			
W ciągu 1926 r. nabyto i pozostaje		355.—	
Komisja Łódzka.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	570.—		
10% amortyzacji	<u>57.—</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		513.—	
Komisja Poleska.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	249.66		
Nabyto	<u>80.—</u>		
Razem	329.66		
10% amortyzacji	<u>24.96</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		304.70	
Komisja Poznańska.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	90.—		
10% amortyzacji	<u>9.—</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		81.—	
Komisja Śląska.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	573.—		
Nabyto	<u>213.30</u>		
Razem	786.30		
10% amortyzacji	<u>57.30</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		729.—	
Do przeniesienia		<u>68.783.52</u>	<u>4.016.138.09</u>

Z przeniesienia		68.783.52	4.016.138.09
Komisja Warszawska.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	80.—		
10% amortyzacji	<u>8.—</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		72.—	
Komisja Wileńska.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	1,081.50		
Nabyto	<u>170.20</u>		
Razem	1251.70		
10% amortyzacji	<u>108.20</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		1,143.50	
Komisja Wołyńska.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.	480.—		
10% amortyzacji	<u>48.—</u>		
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.		<u>432.—</u>	
Ogólna wartość w dn. 31.XII 1926 r.			70.431.02
Rachunek Biblioteki.			
Wartość w dn. 1.I 1926 r.		1,695.21	
W ciągu 1926 r. nabyto		<u>847.73</u>	
Wartość w dn. 31.XII 1926 r.			2,542.94
Rachunek Sum do Wyliczenia.			
W ciągu 1926 r. wypłacono		36,939.28	
W tym czasie wyliczono		<u>36,529.28</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			410.—
Rachunek Dłużników.			
Dnia 1.I 1926 r. było:			
Zaległych wkładek	124,057.21		
Za r-ki Druków	649.45		
Za r-ki ogłoszeń i komisów	2,364.98		
U Dostawców	<u>15,000.—</u>	142.071.64	
W ciągu 1926 r. dopisano:			
Zaległe wkładki członk. 1926 r.	16,959.91		
Zaliczki na dostawy	283,293.70		
Za r-ki Druków	8,166.37		
Odbiorcy za wydawnictwa	461.80		
Za prowizje i pożyczki	<u>22,501.86</u>	331.383.64	
Razem		473.155.28	
Umorzono wkładki za 1925 r.	3,914.90		
Wpłynęło za druki	4,404.32		
Wpłynęło za ogłoszenia i komisje	1,931.53		
Z prowizji i pożyczek	20,173.07		
Dostawcy dostarczyli	<u>298,293.70</u>	328.717.52	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje:			
Zaległych wkładek		137.102.22	
Za r-ki druków		4,411.50	
Za wydawnictwa i ogłoszenia		895.25	
Szkolnica za S-do		<u>2,328.79</u>	144.737.76
Do przeniesienia			4.234.259.81

Z przeniesienia			4.234.259,81
Rachunek Pożyczek.			
W dn. 1.I 1926 r. byli winni	22,019.42		
W okresie sprawozd. opisano	<u>32,080.16</u>	54,099.58	
W tym czasie wpłacono		<u>24.590.08</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			29,509.50
Rachunek Weksli Obcych.			
W ciągu 1926 r. wpłynęło		6.000.--	
W tym czasie wykupiono		<u>2,000.--</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			4.000.--

RACHUNEK ZALICZEŃ POCZTOWYCH.

Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		346.29
W okresie sprawozd. wpłynęło	344.18	
Manco	<u>2.11</u>	<u>346.29</u>

RACHUNEK ZNACZKÓW ORGANIZAC.

Wydatki:			
Zakłady grawerskie		8.070.--	
Koszta administracyjne		342.18	
Zwroty		<u>8.95</u>	
Razem		8.421.13	
Dochód ze sprzedaży		<u>7.307.23</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			1,113.90

RACHUNEK GŁOSU NAUCZYCIELSKIEGO.

Wydatki:			
Papier i druk	75,239.08		
Ekspedycja	8,357.82		
Honorarja redaktorskie	5,339.76		
Honorarja autorskie	1,455.11		
Płace pracowników administr. i eksp.	17,375.31		
Administracja	3,421.87		
Materiały kancelaryjne	5,291.64		
Poczta	14,421.92		
Lokal i podatki	1,776.42		
Światło i opał	1,278.24		
Telefon	361.83		
Różne	834.30		
Prowizje	209.--		
Zwroty	55.90		
10% amortyz. ruchomości	<u>837.57</u>	136.255.77	
Dochód:			
Prenumeratory prywatni	1,660.90		
Ogłoszenia	8.168.--		
Świadczenia Płomyka	1,742.06		
Pobory na Kasę Chorych	240.03		
Różne	821.72		
U R-ku Wkładek	<u>123.623.06</u>	<u>136.255.77</u>	
Do przeniesienia			4.268.883.21

RACHUNEK POL. OŚWIATY POZASZKOLNEJ.

Wydutki:

Seksja.			
Lokal		1,603.80	
Sekretarz		3,032.52	
Dział kosztów administr.		1,368.75	
Poczta		191.83	
Materiały kancelaryjne		350.02	
Zjazdy		108.80	
Dział oświatowy		<u>1,964.49</u>	8,620.21
Czasopismo.			
Papier i druk		8,935.03	
Ekspedycja		621.43	
Honorarja redaktorów		928.80	
Honorarja autorskie		1,784.91	
Materiały kancelaryjne		286.23	
Poczta		1,003.40	
Prowizje		55.20	
Reklama		104.50	
Różne		<u>93.95</u>	13,813.45
Uniwersytet w Szycach.			
Zaliczenia Zarz. Główn.		19,500.—	
Wyjazdy do Szyc		221.—	
Wycieczki		89.87	
Dział buchalteryjny		650.—	
Materiały kancelaryjne		76.70	
Poczta		15.65	
10% amortyzacji ruchom.		140.44	20,693.66
Razem			<u>43,127.32</u>
Dochód:			
Seksja.			
„Szkołnica” w Krakowie		253.38	
Ogn. Rzeszów		45.—	
Zwroty pensyjne		600.—	
U R-ku Wkładek		841.68	
U R-ku kap. Zasobowego		<u>6,880.15</u>	8,620.21
Czasopismo.			
Prenumerata		3,456.48	
Ogłoszenia		432.—	
M. W. R. i O. P. subydjum		2,000.—	
P. K. O odsetki		11.79	
Różne		1.20	
U R-ku kap. Zasobowego		<u>2,911.98</u>	13,813.45
Uniwersytet w Szycach.			
M. W. R. i O. P. subydja		13,000.—	
U R-ku Ruchomości		51.—	
U R-ku Wkładek		<u>3,828.25</u>	16,879.25
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje			<u>3,814.41</u>
Do przeniesienia			4,272,697.62

RACHUNEK „SZKOŁY SPECJALNEJ”

Wydatki:		
Papier i druk	5,436.—	
Ekspedycja	115.79	
Honorarja redaktorskie	928.80	
Honorarja autorskie	894.33	
Dział kosztów administrac.	342.18	
Materiały kancelaryjne	71.70	
Poczta	196.79	
Reklama	261.90	
Prowizje	35.70	
Różne	28.—	
Zjazd Szkoły Specjalnej	183.50	8.494.69
Dochód:		
Prenumeratory	2,978.50	
Wkładki	331.—	
Ogłoszenia	427.50	
Różne	86.34	
U R-ku wkładek	4,671.35	8.494.69

RACHUNEK PŁOMYKA.

Wydatki:		
Pozostałość w dn. 1.I 1926 r.		28.11
Za r-k dostawy węgla	147.50	
10% amortyzacji ruchom.	234.96	382.46
Dochód:		
Wpływy za prenumeratę	84.10	
U R-ku wkładek	234.96	319.06
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		91.51

RACHUNEK SEKCJI KSZTAŁ. NAUCZYCIELI.

Wydatki:		
Kurs polonistyczny w Zak.	1.489.26	
Kom. Lwowskiej — subs. min.	1.500.—	
Przelew na R-k Ruchu Ped.	1.307.18	
Sekretarz	450.—	
Materiały kancelaryjne	18.90	
Prowizje	4.10	
Zwroty opłat kursu pol.	140.—	
10% amort. ruchomości	3.30	4.912.74
Dochód:		
Wkładki	1.307.18	
Opłaty kursu pol. w Zak.	1.182.—	
M. W. R. i O. P. — subs. dla Kom. Zw.	1.500.—	
U R-ku wkładek	923.56	4.912.74

RACHUNEK SEKCJI PEDAGOGICZNEJ.

Wydatki:		
Zjazd wychowania moral.	1.194.20	
Szkoła pracy	56.—	
Do przeniesienia	1.250.20	4.272.789.13

Z przeniesienia	1.250.20		4.272.789.13
Pensja sekretarki	1.324.25		
Materiały kancelaryjne	62.58		
Poczta	156.05	2.798.08	
Dochód:			
Wpływy z odczytów	41.20		
Wpływy ze zjazdu wych. mor.	720.—		
U R-ku wkładek	2.031.88	2.793.08	

RACHUNEK POL. ARCHIWUM PSYCH.

Wydatki:			
Papier i druk	3.240.—		
Ekspedycja	24.—		
Sekretariat	60.—		
Materiały kancelaryjne	172.25		
Poczta	283.25		
Reklama	20.—		
Prowizja	—.05	3.799.55	
Dochód:			
Prenumeratorzy	250.30		
U R-ku wkładek	3.549.25	3.799.55	

RACHUNEK CENTR. KOMISJI RYSUNKOWEJ.

Wydatki:			
Papier, druk, klisze, rysunek	2.284.65		
Honorarium redaktorskie	100.—		
Honoraria autorskie	235.28		
Materiały kancelaryjne	296.84		
Poczta	389.84		
Czasopisma	38.90		
Zwrot prenumeraty	10.—		
R-k wydawnictw i komisów	681.73	4.037.24	
Dochód:			
Prenumeratorzy	1.059.05		
ogłoszenia	40.—		
Różne	269.80		
U R-ku wkładek	2.668.39	4.037.24	

RACHUNEK SEKCJI MUZYCZNEJ.

Wydatki:			
Kursy muzyczne	4.983.70		
Zwroty opłat	30.—		
Materiały muzyczne	215.—		
Strojenie	50.—		
Sekretariat	309.—		
Różne	75.75	5.663.45	
Do przeniesienia		5.663.45	4.272.789.13

Z przeniesienia		5.663.45	4.272.789.13
Dochód:			
Opłaty kursu muzycz.	5.285.—		
Za użycie instrument.	189.50		
U kap. Zasobowego	188.95	5.663.45	

RACHUNEK WIEDZY I ŻYCIA.

Administracja podjęła	8.605.84		
Zapłacono za r-ki wyd.	3.204.18	11.810.02	
Przyjęta prenumerata	179.20		
Za ogłoszenia	399.79	578.99	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			11.231.03

RACHUNEK UNIWERS. KORESPONDENC.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		9.025.—	
Wpłacony udział		3.000.—	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			12.025.—

RACHUNEK BURSY W WARSZAWIE.

Wydatki:

Niedobór 1925 r.		217.76	
Artykuły spożywcze	3.012.37		
Płace pracowników	2.575.—		
Dział kosztów administr.	171.09		
Czynsz i świadczenia	835.04		
Podatki	171.04		
Światło i opał	502.94		
Drobne	90.65		
10% amort. ruchomości	54.10		
Zwrot opłaty	30.—	7.442.23	
Razem		7.659.99	

Dochód:

Opłaty wychowawców	6.550.—		
Min. Pr. i Op. Sp. subsydjum	1.000.—	7.550	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			109.99

RACHUNEK KOMISJI BIAŁOSTOCKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		302.75	
Przekazy Zarządu Głównego		2.550.—	
Razem		2.852.75	

Wydatki:

Utrzymanie lokalu	310.61		
Utrzymanie biura	1.358.98		
Ilustracje ognisk	1.113.39		
Zarząd — odezwy	28.—	2.810.98	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			41.77
Do przeniesienia			4.296.196.92

Z przeniesienia

4.296.196.92

RACHUNEK KOMISJI KIELECKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.	95.—	
Przekazy Zarządu Głównego	2.000.—	
Razem	<u>2.095.—</u>	

Wydatki:

Utrzymanie biura	1.140.85	
Zjazdy i lustracje	710.90	
Zarząd — odezwy	23.50	
Zwrócony przekaz	200.—	
	<u>2.075.25</u>	

W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje

19.75

RACHUNEK KOMISJI KRAKOWSKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		1.060.50
Przekazy Zarządu Głównego	6.300.—	
Odsetki od lokat 1926 r.	184.15	
R-k pożyczek	200.—	
Pozostałość z kursów wak.	658.18	
Przekazy dla kolonji w Krynicy	10.000.—	
Wpływy kolonji w Krynicy	25.155.76	42.498.09
Razem		<u>43.558.59</u>

Wydatki:

Utrzymanie lokalu	1.409.63	
Utrzymanie biura	1.750.27	
Zjazdy i lustracje	1.251.67	
Zarząd — okólniki	80.—	
Zwrot opłaty kursów Wak.	42.97	
Przekazano Dyrekcji San.	1.112.60	
Przekazano Dyrekcji Brodów	5.000.—	
U R-ku kolonji w Krynicy	25.094.56	
Przelew	4.000.—	39.741.70

W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje

3.816.89

RACHUNEK KOMISJI LUBELSKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.	62.77	
Przekazy Zarządu Głównego	1.500.—	
Razem	<u>1.562.77</u>	

Wydatki:

Utrzymanie lokalu	510.86	
Utrzymanie biura	623.34	
Zjazdy i lustracje	280.17	
U R-ku Fund. Dyspozycyj.	9.50	
U R-ku Ruchomości	100.—	
	<u>1.523.87</u>	

W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje

38.90

RACHUNEK KOMISJI LWOWSKIEJ.

Zarząd Gł. dla Kom. Lwows.	3.916.04	
Zarząd Gł. dla Podkom. Stanisł.	100.—	
Do przeniesienia	<u>4.016.04</u>	4.390.072.46

Z przeniesienia	4.016.04	4.300.072.46
Zarząd Gł. dla Podkom. Tarnop.	200.—	
Kom. Lwowska dla Podkom. Stanisł.	30.—	
Zarząd Gł. dla Centr. Kom. Rys.	3.500.—	
Dochód Kom. Lwowskiej.	234.—	
Zwrócona zaliczka Podk. St.	30.—	
Dochód Centr. Kom. Rysunk.	1.398.85	
U kap. Zasobowego	59.88	
Razem	<u>9.468.77</u>	

Wydatki:

Niedobór 1925 r.	480.86	
Utrzymanie lokalu kom.	1.368.54	
Utrzymanie biura kom.	1.600.33	
Utrzymanie biura Podkom. Tarn.	37.—	
Zjazdy i lustracje — komisji	1.096.02	
Zjazdy i lustracje Podkom. Tarn.	157.97	
Wydatki Podkomisji Stanisł.	80.59	
Podkom. Stanisł. zwrot. zalicz.	30.—	
U Sekcji kszt. nauczycieli	170.78	
U R-ku Ruchomości	355.—	
U R-ku Podk. Stanisław.	30.—	
U R-ku Centr. Kom. Rysunk.	4.037.24	9.444.33

W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje

U Podkom. Tarnopol.	5.03	
U Podkom. Stanisławow.	19.41	24.44

RACHUNEK KOMISJI ŁÓDZKIEJ.

Przekazy Zarządu Głównego	3.400.—	
Dochód komisji	2.60	
Razem	<u>3.402.60</u>	

Wydatki:

Ni edobór 1925 r.	137.20	
Utrzymanie lokalu	780.73	
Utrzymanie biura	1.306.38	
Zjazdy i lustracje	777.58	
Zarząd — kurs lustratorski	60.—	
U Sekcji Oświaty Pozaszk.	53.—	3.114.87

W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje

287.73

RACHUNEK KOMISJI POLESKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		460.26
Przekazy Zarządu Głównego	5.450.—	
Dochód Komisji	1.907.10	7.357.10
Razem	<u>7.817.36</u>	

Wydatki:

Utrzymanie lokalu	3.824.17	
Utrzymanie biura	1.639.37	
Zjazdy i lustracje	1.000.47	
Do przeniesienia	<u>6.464.01</u>	7.817.356
		4.300.384.63

Z przeniesienia	6.464.01	7.817.356	4.300.384.63
U R-ku Ruchomości	80.—	<u>6.544.01</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			1.273.35

RACHUNEK KOMISJI POMORSKIEJ.

Przekazy Zarządu Głównego		1.600.—	
Wydatki:			
Utrzymanie lokalu	480.60		
Utrzymanie biura	872.82		
Zjazdy i lustracje	244.80	<u>1.598.22</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			1.78

RACHUNEK KOMISJI POZNAŃSKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		791.96	
Przekazy Zarządu Głównego		<u>1.500.—</u>	
Razem		2.291.96	
Wydatki:			
Utrzymanie lokalu	800.—		
Utrzymanie biura	819.99		
Zjazdy i lustracje	395.20		
Obrona Kresów Zachodn.	12.—	<u>2.027.19</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			264.77

RACHUNEK KOMISJI ŚLĄSKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		2.573.46	
Przekazy Zarządu Głównego	1.120.—		
Dochód komisji	640.87		
Wpłacona pożyczka	50.—		
U Zarządu Głównego	251.96	<u>2.062.83</u>	
Razem		4.636.29	
Wydatki:			
Utrzymanie lokalu	1.488.—		
Utrzymanie biura	1.750.05		
Zjazdy i lustracje	514.94		
U R-ku pożyczek	500.—		
U R-ku Ruchomości	213.30		
Zwrócony przekaz	170.—	<u>4.636.29</u>	

RACHUNEK KOMISJI WARSZAWSKIEJ.

Przekazy Zarządu Głównego		1.600.—	
Wydatki:			
Niedobór 1925 r.	93.04		
Utrzymanie lokalu	36.—		
Utrzymanie biura	922.43		
Zjazdy i lustracje	350.96		
Zarząd — kurs lustrat.	30.—	<u>1.432.43</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			167.57
Do przeniesienia			<u>4.302.092.10</u>

Z przeniesienia

4.302.092.10

RACHUNEK KOMISJI WILEŃSKIEJ.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		834.97
Przekazy Zarządu Głównego	4.500.—	2.000.—
Dochód komisji	8.315.65	12.815.65
Razem		<u>13.650.62</u>

Wydatki:

Utrzymanie lokalu	2.368.70	
Utrzymanie biura	2.859.33	
Zjazdy i lustracje	1.082.45	
„Sprawy Naucz.” czasopismo	1.461.20	
Kurs Nauczycielski	4.975.08	
Szkoła im. Konopnickiej — subs.	75.46	
Szkoła Promienistych	109.66	
Związek Młodz. Wiejskiej	20.—	
Zapomogi bezzwrotne	225.80	
U R-ku pożyczek	250.—	
U R-ku Ruchomości	170.20	13.597.88

W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje

52.74

RACHUNEK KOMISJI WOŁYŃSKIEJ.

Przekazy Zarządu Głównego	859.03	
Za pragmatyki i znaczki org.	283.70	1.142.73

Wydatki:

Utrzymanie biura	401.21	
Zjazdy i lustracje	440.87	
Zarząd — subsydja Ogniskom	80.50	
Dział oświaty pozaszkolnej	81.45	1.004.03

W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje

138.70

Ogół stanu czynnego4.302.283.54**STAN BIERNY****Rachunek wkładek**

W ciągu 1926 wpłynęło		471.570.28
Odpisano na Fun. Domu Naucz.	93.412.93	
Odpisano na Fun. Wdów i Sierot	18.682.56	
Odpisano na Fun. Kolonij Letnich	9.341.28	
Odpisano na Fun. Dyspozycyjny	7.005.93	
Odpisano na Fun. Wydawn. i Un. Kor.	7.005.93	
Odpisano na Fun. Obrony prawnej	7.005.93	
Wyplacono na Głos Nauczyc.	123.623.06	
Wyplacono na Sekcję Ośw. Pozaszk.	4.669.93	
Wyplacono na Sekcję Szkoły Specjł	4.671.35	
Wyplacono na Sekcję Kształc. Naucz.	923.56	
Wyplacono na Sekcję Pedagogiczną	2.031.88	
Wyplacono na Sekcję Arch. Psych.	3.549.25	
Wyplacono na Sekcję Centr. Kom. Rys.	2.668.39	
Do przeniesienia	284.591.98	471.570.28

Z przeniesienia	284.591.98	471.570.28
Administracja.		
Utrzymanie lokali.	20.183.18	
Utrzymanie biur	72.700.38	
Prowizje i stemple	1.082.16	
Nieprzewidziane	927.92	
10% amortyzacji ruchom.	1.988.91	
Zjazdy i lustracje	15.008.81	
Wydatki organiz. Zarz. Główn.	6.088.28	
Przelewy	4.516.92	
Pozostałość na kap. Rezerw.	64.481.74	471.570.28

RACHUNEK WIERZYCIELI.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.	3.049.07		
W ciągu 1926 r. dopisano	1.336.332.38	1.339.381.45	
W tym czasie zapłacono		9.266.95	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			1.330.114.50

RACHUNEK WEKSLI WŁASNYCH.

Weksli w obiegu w dn. 1/I 1926 r.	39.000.—		
Weksle wystawione w 1926 r.	221.400.—	260.400.—	
Weksle zapłacone		187.500.—	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			72.900.—

RACHUNEK DEPOZYTÓW.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.	1.065.56		
W ciągu 1926 r. dopisano	27.126.20	28.191.76	
W tym czasie odpisano		23.462.45	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			4.729.31

RACHUNEK L. O. P. P.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.	405.30		
Wpływy 1926 r.	2.637.92		
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			3.043.22

RACHUNEK KOLONJI W KRYNICY.

Dochód:

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		541.40	
Kasa kolonji w Krynicy	24.280.76		
Kasa kolonji „Szkoła”	875.—	25.155.76	
Razem		25.697.16	

Wydatki:

Kolonja w Krynicy	24.280.76		
Kolonja „Szkoła”	813.80		
Różne	22.65		
10% amortyz. ruchomości	91.—	25.208.21	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			488.95
Do przeniesienia			1.411.275,98

Z przeniesienia		265.439.88
5. Kapitał Amort. Sanatorjum		8.219.88
6. Fundusz Domu Nauczycielskiego		177.468.58
7. Fundusz Domu Turystycznego		110.000.—
8. Fundusz Kolonij Letnich		19.167.73
9. Fundusz Samopomocy Leczniczej		2.121.488.90
10. Fundusz Wdów i Sierot im. St. Nowaka wieczysty	17.505.31	
zapomogowy	<u>1.181.11</u>	18.686.42
11. Fundusz Dyspozycyjny		12.430.69
12. Fundusz Obrony Prawnej		4.919.83
13. Fundusz Wydawniczy i Uniw. Kor.		7.005.93
14. Fundusz Zaległych wkładek		<u>137.102.22</u>
Razem		<u><u>2.881.930.06</u></u>

MAJĄTEK ZWIĄZKU P. N. S. P.

Kapitał zasobowy.

Pozostałość w dn. 1/I 1926 r.		58.997.56
Ogniska za VII zjazd	2.137.40	
Ogniska za VIII zjazd	<u>11.564.50</u>	13.701.90

Procenty.

Bank Przemysłowy w Warszawie	1.721.42	
Bank Gospod. Krajowego „	2.733.19	
Nasza Księgarnia w Warszawie	1.540.25	
Uniw. Korespond. w Warszawie	120.—	
P. K. O. konto 435 w Warszawie	<u>23.94</u>	6.138.80
Za kupony papierów %		4.464.90

Prowizje.

Nasza księgarnia w Warszawie	7.834.60	
„Szkolnica“ w Krakowie	<u>530.—</u>	8.364.60
Różne wpływy		742.21
Kurs Wakacyjny za saldo		658.18

Dochody komisyj.

Krakowska	184 .15	
Lwowska	225.—	
Łódzka	2.60	
Poleska	1.907.10	
Śląska	640.87	
Wileńska	<u>8.315.65</u>	11.275.37
Kom. Poznańska — zwrot sumy mieszk.		<u>2 000.—</u>
Razem		106.343.52
Koszta VIII Zjazdu Delegatów	9.421.07	
Bank Gosp. Kraj. w Krak. procenty	6.977.76	
Sekcja Oświaty Pozaszkolnej	9.792.13	
Sekcja Muzyczna	188.95	
Kurs Wakacyjny	2 099.15	
Wydatki Zarządów Komisyj	11.275.37	
Przelewy	<u>469.67</u>	40.164.10
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		<u>66,179.42</u>
Do przeniesienia		66,179.42

Z przeniesienia		66.179.42
Kapitał Żelazny.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:	1.436.88	
Dopisano wpisowe	<u>1.017.06</u>	
W dn. 31.XII 1926 r. pozostaje		2.453.94
Kapitał Rezerwowy.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:	129.948.45	
Dopisano z R-ku wkładek	<u>64.481.74</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		194.430.19
Kapitał Amortyzacyjny Domu Turyst.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:	4.941.56	
Odpisano straty 1926 r.	<u>2.565.23</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		2.376.33
Kapitał Amortyzacyjny Sanatorjum.		
Za nadwyżkę 1926 r. pozostaje		8.219.88
Fundusz Domu Nauczycielskiego.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:	84.055.65	
Dopisano 20% wkładek 1926 r.	<u>93.412.93</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		177.468.58
Fundusz Domu Turystycznego.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:	100.000.—	
Dopisano wartość przeszac. ruch.	<u>10.000.—</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		110.000.—
Fundusz Kolonij Letnich.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:	9.826.45	
Dopisano 2% wkładek 1926 r.	<u>9.341.28</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		19.167.73
Fundusz Samopomocy Leczniczej.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:	1.345.695.81	
1% wkładki za 1926 r.	<u>779.041.43</u>	
Razem	2.124.737.24	
Zwroty i przelewy	<u>3.248.34</u>	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje		2.121.488.90
Fundusz Wdów i Sierot im. St. Nowaka.		
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:		
Fundusz wieczysty	9.724.57	
Fundusz zapomogowy	<u>1.903.99</u>	11.628.56
W ciągu 1926 r. wpłynęło:		
Ogniska i członkowie	9.739.01	
„Szkolnica” w Krakowie	253.38	
4% wkładek za 1926 r.	18.682.56	
Odsetki od fund. wieczystego	612.—	
Zwroty czekowe	106.—	29.392.95
Razem	<u>41.021.51</u>	
Do przeniesienia	<u>41.021.51</u>	2.701.784.97

	Z przeniesienia	41.021.51	2.701.784.97
Wydatki:			
Zapomogi stałe	21.399.—		
Zapomogi jednorazowe	520.—		
Koszta administracyjne	171.09		
Przelewy i odpisy	245.—	22.335.09	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			
Fundusz wieczysty 1925 r.	9.724.57		
25% wpływów 1926 r.	7.168.74		
Odsetki od fund. wieczystego	612.—	17.505.31	
Fundusz zapomogowy		1.181.11	18.686.42
Fundusz Dyspozycyjny.			
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:		6.293.15	
Dopisana 1.5% wkładek 1926 r.		7.005.93	
Razem		13.299.08	
Zapomogi bezzwrotne	849.50		
Umorzone pożyczki	18.89	868.39	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			12.430.69
Fundusz Obrony Prawnej.			
Ogniska i członkowie wniosły	1.551.—		
Oddział m. Warszawy	200.—		
Dopisano 1.5% wkładek 1926 r.	7.005.93	8.756.93	
Wydatki:			
Obrona prawna	2.139.—		
Różne	1.647.75		
Zwrot opłaty	50.35	3.837.10	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje			4.919.83
Fundusz Wydawniczy i Uniw. Koresp.			
Za 1.5% wkładek 1926 r. pozostaje			7.005.93
Fundusz Zaległych Wkładek.			
W dn. 1/I 1926 r. wynosił:		124.057.21	
Zaległości 1926 r.		16.959.91	
Razem		141.017.12	
Umorzone wkładki 1925 r.		3.914.90	
W dn. 31/XII 1926 r. pozostaje:			137.102.22
			2.881.930.06

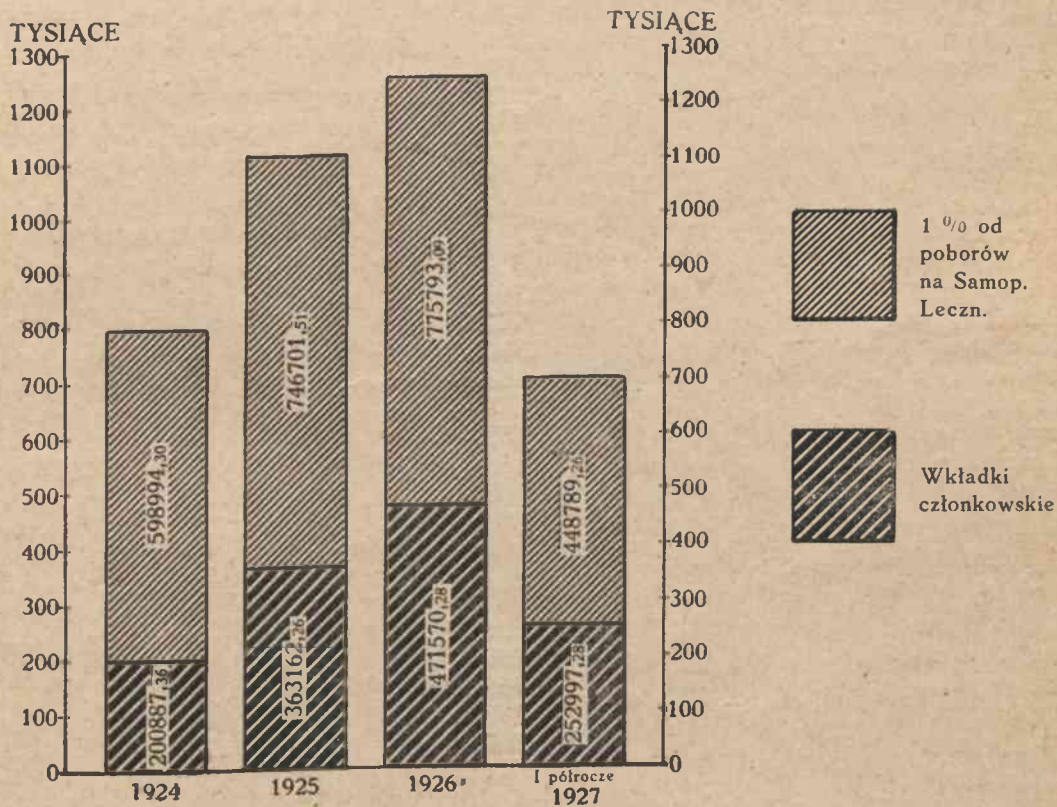
ZESTAWIENIE.

W dn. 1/I 1927 r. majątek Z. P. N. S. P. wynosi:	2.881.930.06
W dn. 1/I 1926 r. majątek Z. P. N. S. P. wynosi:	1.817.883.72
W ciągu 1926 r. powiększył się o	1.064.046.34

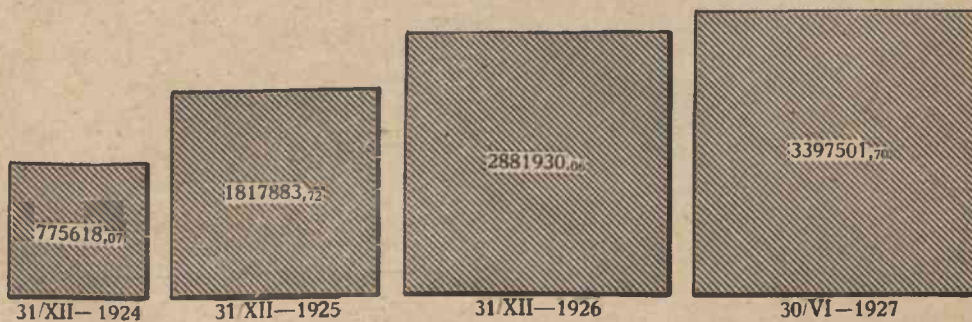
TABLICA WZROSTU MAJATKU Z. P. N. S. P.

1 stycznia 1921 r.	Mk.	1.406.845.77
1 stycznia 1922 r.	"	4.341.643.62
1 stycznia 1923 r.	"	103.086.166.04
1 stycznia 1924 r.	Zł.	9.710.65
1 stycznia 1925 r.	"	775.618.07
1 stycznia 1926 r.	"	1.817.883.72
1 stycznia 1927 r.	"	2.881.930.06

Wpływy z wkładek członkowskich i 1% od poborów na Samopomoc Leczn.

Majątek Z. P. N. S. P. w latach 1924 — 1927.

DOCHODY I WYDATKI ADMINISTRACJI.

Dochody:			
Różne opłaty	2.091.15		
Obciążenia kosztami adm.	10.949.96		
Zwroty i przelewy	13.485.35	26.526.46	
Zaczerpnięto z kap. Zasobow.	20.696.44		
Zaczerpnięto z R-ku Wkładek	117.744.68	138.441.12	164.967.58

Wydatki:**Utrzymanie lokali.**

Zarząd Główny:			
Czynsz	2.059.56		
Podatki	680.78		
Obsługa	1.264.39		
Światło i opał	2.442.02		
Telefony	541.46		
Różne	341.97	7.330.18	
Komisje:			
Białostocka	310.61		
Krakowska	1.409.63		
Lubelska	510.86		
Lwowska	1.368.54		
Łódzka	780.73		
Poleska	3.824.17		
Pomorska	480.60		
Poznańska	800.—		
Śląska	1.488.—		
Warszawska	36.—		
Wileńska	2.368.70	13.377.84	20.708.02

Utrzymanie biur.

Zarząd Główny:			
Pensje pracowników	52.084.46		
Kasa Chorych	3.982.17		
Materiały kancelaryjne	4.861.60		
Czasopisma	375.86		
Poczta	6.656.61	67.960.70	
Komisje:			
Białostocka	1.358.98		
Kielecka	1.140.85		
Krakowska	1.750.27		
Lubelska	623.34		
Lwowska z podkomisjami	1.717.92		
Łódzka	1.306.38		
Poleska	1.639.37		
Pomorska	872.82		
Poznańska	819.99		
Śląska	1.750.05		
Warszawska	922.43		
Wileńska	2.859.33		
Wołyńska	401.21	17.162.94	85.123.64
Do przeniesienia			105.831.66

Z przeniesienia

105.831.66

ZJAZDY I LUSTRACJE.

Zjazdy Zarządu Głównego	5.084.49		
„ Komisji Rewizyjnej	1.275.41		6.359.90
VIII Zjazd Delegatów.			
Kwestjonariusze i legit.	521.—		
Sprawozdania za 1925 r.	2.412.32		
Djety pracowników	1.341.—		
Wynajem sali	1.750.—		
Noclegi i obsługa	2.224.65		
Akademja ku czci ś. p. Prausa	330.—		
Wieczornica	540.—		
Materiały piśmienne	96.—		
Różne	206.10		9.421.07

ZJAZDY WOJEWÓDZKIE I LUSTRACJE OGNISK.

Zarząd Główny	3.542.43		
Kom. Białostocka	1.113.39		
„ Kielecka	710.90		
„ Krakowska	1.251.67		
„ Lubelska	280.17		
„ Lwowska z podk.	1.253.99		
„ Łódzka	777.56		
„ Poleska	1.000.47		
„ Pomorska	244.80		
„ Poznańska	395.20		
„ Śląska	514.94		
„ Warszawska	350.96		
„ Wileńska	1.082.45		
„ Wołyńska	440.87	12.959.80	28.740.77

Wydatki organiz. Zarządu Głównego.

Odezwy i okólniki	1.415.30		
Zjazdy oświatowy	800.—		
Centr. Kom. Prac. Państw.	2.669.—		
Wydatki reprezentacyjne	618.91		
Subsydja	190.—		5.693.21

Kurs instruktorski.

Administracja	200.87		
Materiały kancelaryjne	19.47		
Kwatery	20.09		
Utrzymanie kursistów	384.—		
Prelegenci	193.04		817.47

Komisje:

Białostocka — odezwy	28.—		
Kielecka „	23.50		
Krakowska — okólniki	80.—		
Lwowska — kurs nauczycielski	140.78		
Łódzka — kurs instrukt.	60.—		
Do przeniesienia	332.28	6.510.68	134.572.43

Z przeniesienia	332.28	6.510.68	134.572.43
Poznańska — Obrona Kres. Zach.	12.—		
Warszawska — kurs instrukt.	30.—		
Wileńska — kurs naucz. i sub.	6.867.20		
Wołyńska — subs. ognisk	80.50	7.321.98	
Przelew na R-k Obrony Praw.		5.588.10	19.420.76

Prowizje i stemple:

P. K. O. i renty		1.082.26	
Przelew na R-k Kap. Zasob.		6.977.76	8.060.02
Nieprzewidziane			1.160.42
Amortyzacja ruchomości			1.753.95
			<u>164.967.58</u>

SPRAWOZDANIE UNIwersYTETU LUDOWEGO W SZYCHACH

na 31 grudnia 1926 r.

	Stan rachunków na 31 grudnia 1926.				Bilans				
	Winien		Ma		Winien		Ma		
	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	
Kasa	31937	68	31513	33	424	35			
Internat	13242	58	7585	40	5657	12			
Administracja	18307	82	13192	78	5115	04			
Opał i światło	3975	66	2544	09	1431	57			
Przejazdy	584	79	336	29	248	50			
Ekspedycja i atrakc.	1092	54	945	25	146	69			
Ruchomości	274	83	274	83					
Biblioteka	1692	77	55	80	1636	97			
Inwentarz żywy	737	20	200	—	537	20			
Utrzymanie inw. żyw.	1068	24	698	64	369	60			
Uprawa roli	1397	90	1220	35	177	55			
Inwestycje	276	15	276	15					
Pożyczki	313	14	220	76	92	38			
Zaliczki	10	—	10	—					
Utrzymanie ruchom.	306	50	198	75	107	75			
Utrzymanie lokalu	616	35	183	70	432	65			
Prenumerata	175	25	119	14	56	09			
Zw. Był. Słuchaczy	17	65	14	85	2	80			
Subsydja	17255	97	25954	32			8698	35	
Koło Koleżeńskie	14	50	39	60			25	10	
Zw. Kol. Mł. W.	11	—	298	—			287	—	
Stypendja			1300	—			1300	—	
Zarz. Gł. Zw.	17410	25	21.224	66			3814	41	
Utrzym. szkoły	4475	45	6.786	85			2311	40	
Straty i zyski									
Str. kursy żeńsk. 25 r.	66	18	R-k. Utrz. Szk. kur. żeńsk. 26 r.	3153	30				
„ 26 r.	17165	28	Subsyd. R-k. Ut. Szk. k. m. 26 r.	11203	97				
męsk. 26 r.	8005	27	Subsyd. Pokr. strat przez Z. Gł.	6000	—				
10 ⁰ / ₀ amort. ruchom.	140	44	3828	25					
Razem	136071	37	136071	37	16436	26	16436	26	

SPRAWOZDANIE FINANSOWE „P Ł O M Y K A” ZA ROK 1926.

L. p.	NAZWA RACHUNKU	Obroty roczne				R-k Strat i Zysków				Bilans netto			
		Winien		Ma		Winien		Ma		Winien		Ma	
		Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.
1	Kasa	242.323	40	235.664	04	—	—	—	—	6.659	36	—	—
2	P. K. O.	193.207	34	192.327	46	—	—	—	—	879	88	—	—
3	Prenumerata	4.539	32	217.813	55	—	—	213.274	23	—	—	—	—
4	R-k Różnych	83.883	61	87.545	54	—	—	—	—	—	—	3.661	93
5	„ Druku	128.952	78	23.937	81	105.014	97	—	—	—	—	—	—
6	„ Ekspedycji	35.720	03	7	10	35.712	93	—	—	—	—	—	—
7	„ Wydawnictwa	29.546	80	18.013	50	—	—	—	—	11.533	30	—	—
8	„ Honorarja autorskie	20.680	36	—	—	20.680	36	—	—	—	—	—	—
9	„ Utrzymania biura	35.653	97	370	34	35,283	63	—	—	—	—	—	—
10	„ „ lokalu	12.913	50	—	—	12.913	50	—	—	—	—	—	—
11	„ Podatków, stempli i prowizji	3.424	01	325	04	3.098	97	—	—	—	—	—	—
12	„ Pożyczek (własnych)	1.380	—	690	—	—	—	—	—	690	—	—	—
13	„ Reklamy i ogłoszeń	1.455	50	258	65	1.196	85	—	—	—	—	—	—
14	„ Depozytów	2.866	88	3.593	43	—	—	—	—	—	—	726	55
15	„ Radja	7.800	30	10.136	90	—	—	—	—	—	—	2.336	60
16	„ Strat i zysków za 1925 r.	—	—	765	20	—	—	765	27	—	—	—	—
17	„ Ruchomości.	4.692	27	4.692	27	—	—	—	—	—	—	—	—
18	„ Weksli	13.056	—	22.056	—	—	—	—	—	—	—	9.000	—
19	„ Zarządu Głównego Zw.,	84	10	8.675	61	—	—	—	—	—	—	8.591	51
20	„ „ „ „	4.692	26	—	—	—	—	—	—	4.692	27	—	—
21	„ Czysty zysk za rok 1926	—	—	—	—	138	22	—	—	—	—	138	22
		826.872	44	826.872	44	214.039	43	214.039	43	24.454	81	24.454	81

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW ADMINISTRACJI RUCHU PEDAGOGICZNEGO za rok 1926 (od 1 stycznia do 31 grudnia).

W P Ł Y W Y :

Pozostałość z r. 1925 na r-ku P.K.O.	389.91	
Wpłaty przez P.K.O. w r. 1926	9847.11	
Przekazy pocztowe i gotówka	1903.30	
Zarząd Główny: gotówka	1000.—	
Wpłacone wkładki w Administr. Ruchu Pedagogicznego	73.60	
U R-ku Zarządu Głównego	267.18	13481.10
		13481.10

W Y P Ł A C O N O :

Papier i druk	6700.—	
Redaktor i korekta	1060.—	
Honorarja autorskie	1684.19	
Administracja	950.—	
Siła biurowa	1360.—	
Opłata pocztowo-ryczałtowa	202.49	
Znaczkiz pocztowe na upomnie- nia i dodatkowe wysyłki	394.76	
Blankiety P.K.O.	62.85	
Opłaty czekowe (prowizja)	99.88	
Księgarnia za pisma dla redakt.	97.45	
Przybory kancelaryjne i eksped.	137.26	
Pomoc i inne	100.—	
Zwroty mylnie nadesł. przes. pien.	75.—	12923.88
Pozostałość na 31 grudnia		557.22
		13481.10

T A B E L A P O R Ó W N A W C Z A ważniejszych wpływów i wydatków za 1924, 1925 i 1926 roku.

W P Ł Y W Y :	1924 r.	1925 r.	1926 r.
Wkładki	198.899.30	359.766.38	467.053.36
Fund. Samopomocy Lecz.	593.036.46	746.701.51	775.793.09
W Y D A T K I :			
P i s m a :			
Głos nauczycielski	55.629.10	98.145.90	136.255.77
Ruch pedagogiczny	7.675.25	15.209.02	12.923.88
Płomyk	80.808.74	168.508.82	214.039.43
Polska Oświata Pozaszk.	11.568.48	17.653.06	13.813.45
Szkoła specjalna	1.264.99	11.171.45	8.494.69
Polskie Archiwum Psych.			3.799.55
Kształt i Barwa			4.037.24
	156.946.56	310688.25	393.364.01
K u r s y :			
Uniw. Regionalne	1.111.67	4.518.84	3.433.11
Uniw. Wakacyjne	30.308.95	22.622.53	15.698.35
Uniw. w Szycach	20.357.91	45.334.73	41.780.96
Uniw. korespondencyjny	3.025.—	6.000.—	3.000.—
Kurs instruktorski		2.484.29	817.47
	54.803.53	80.960.39	64.729.89
Wydatki admin.-organ.	57.608.61	89.592.54	116.869.98
Komisje wojewódzkie	17.543.75	40.442.34	47.280.13
	75.152.36	130.034.88	164.150.11
Fund. Wdów i Sierot	9.701.84	17.679.52	22.335.09

B I L A N S

w dniu 31 grudnia 1926 r.

STAN CZYNNY		STAN BIERNY	
Kasa	24.381.76	Wierzyciele	1.330.114.50
Waluta obca	180.05	Weksle własne	72.900.—
Papiery %%	31.088.77	Depozyty	4.729.31
Banki	236.335.55	L. O. P. P.	3.043.22
P. K. O. konto 435	2.293.33	Kolonja w Krynicy	488.95
„ „ 4.678	10.751.37	Wydawnictwa i Druki	2.782.65
„ „ 8.736	607.93	Ruch Pedagogiczny	267.18
„ „ 9.503	2.709.95	Płomyk	4.692.27
„ „ 10.209	1.457.58	Sekcja Robót Ręcznych	29.—
„ „ 13.951	11.05	Uniwer. Regjonalne	1.054.44
Dom Turystyczny w Zak.	121.882.27	Sumy przechodnie	251.96
Dyrekcja Domu Tur.	2.376.33	Kapit. Zasobowy	66.179.42
Nieruchomość na Helu	2.640.—	„ Żelazny	2.453.94
Budowa Sanatorium	2.412.399.20	„ Rezerwowy	194.430.19
Dyrekcja Sanator.	9.553.47	„ Amort. D. Turyst	2.376.33
Uzdrowisko w Puszczy M.	19.309.51	„ Amort. Sanat.	8.219.88
Ferma Brody	1.130.850.88	Fundusz Domu Naucz.	177.468.58
Dyrekcja Brodów	4.468.60	„ Domu Turyst.	110.000.—
Kwatera Związkowa	2.840.49	„ Kolonij letn.	19.167.73
Ruchomości	70.431.02	„ Samopom. Leczn.	2.121.488.90
Biblioteka	2.542.94	„ Wdów i sierot im.	
Sumy do wyliczenia	410.—	St. Nowaka	
Dłużnicy	144.737.76	wieczysty	17.505.31
Pożyczki	29.509.50	zapomog.	1.181.11
Weksle obce	4.000.—	Fundusz Dyspozycyiny	12.430.69
Znaczki Organizac.	1.113.90	„ Obrony Prawnej	4.919.83
Uniwersytet w Szycach	3.814.41	„ Wydawniczy i Uniw.	
Płomyk	91.51	Koresp.	7.005.93
Wiedza i Życie	11.231.03	Fundusz Zaległ. wkładek	137.102.22
Uniw Koresp.	12.025.—		
Bursa	109.99		
Komisje wojewódzkie	6.128.39		
	4.302.283.54		4.302.283.54

Księgowy (—) *A. Solarcki*
Warszawa w maju 1927 r.

Karol Makuch, skarbnik Związku.

Komisja Kontrolująca Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych stwierdza zgodność ksiąg z dowodami i stawia wniosek IX Walnemu Zjazdowi Delegatów na udzielenie absolutorjum po zbadaniu ksiąg i dowodów kasowych, a także całokształtu gospodarki finansowej Zarządowi Głównemu z rachunków za r. 1926.

Warszawa -- Zakopane, dn. 18 sierpnia 1927 r.

Przewodniczący *J. Dachiewicz*
Sekretarz *Podurciel*

Członkowie: *Władysław Antoni,*
Jan Żebrok,
Franciszek Lubojemski,
A. Brzeski.

Z E S T A W I E N I E

ZARZĄDU GŁÓWNEGO Z.

za czas od 1/I

R A C H U N E K	Obroty półroczne w 1927 r.				B i l a n s			
	Dt		Ct		Dt		Ct	
	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Kasa	1.099.472	44	1.067.257	92	32.214	52		
Papiery ^{0/0 0/0}	31.088	77			31.088	77		
Banki	532.870	60	352.742	90	180.127	70		
Waluta obca	1.480	05	1.035	05	445	—		
P. K. O. konto 435	276.096	30	257.848	17	18.248	13		
„ „ 4678	428.059	74	423.638	70	4.421	04		
„ „ 8836	7.867	71	5.334	05	2.533	66		
„ „ 9503	5.335	07	37	85	5.297	22		
„ „ 10209	2.265	55	2.002	—	263	55		
„ „ 13951	1.246	31	8	—	1.238	31		
Ruchomości	80.131	80			80.131	80		
Biblioteka	2.961	97	17	—	2.944	97		
Sumy do wyliczenia	10.270	30	1.533	35	8.736	95		
Dłużnicy	200.083	14	511	23	199.571	91		
Udziały	500	—			500	—		
Pożyczki	51.923	63	9.707	91	42.215	72		
Weksle obce	13.800	—	1.000	—	12.800	—		
Dom Turystyczny	121.882	27			121.882	27		
Dyrekcja Domu Turystycznego	2.376	33			2.376	33		
Budowa Sanatorium	2.434.264	20	62	33	2.434.201	87		
Dyrekcja Sanatorium	195.601	97	117.067	50	78.534	47		
Pensjonat-Uzdrowisko w Puszczy M.	20.559	51			20.559	51		
Place (parcele pod budowę)	227.133	25			227.133	25		
Ferma Brody	1.140.860	99	1.500	—	1.139.360	99		
Dyrekcja Brodów	4.567	60	15.775	70			11.208	10
Kwatera	3.224	59	2.424	20	800	39		
Kolonja w Krynicy	30	40	488	95			458	55
„ w Brodach	2.817	95	520	—	2.297	95		
Wydawnictwa i Druki	17.117	88	28.963	89			11.846	01
Znaczki organizacyjne	4.266	40	2.553	05	1.713	35		
Głos Nauczycielski	102.464	61	16.006	20	86.458	41		
Ruch Pedagogiczny	1.000	—	317	18	682	82		
Płomyk	99	51	4.760	27			4.660	76
Wiedza i Życie	11.231	03	18	—	11.213	03		
Szkoła Specjalna	5.044	34	6.108	62			1.064	28
Polskie Archiwum Psychologii	4.536	48	2 015	72	2.520	76		
Do przeniesienia	7.044.532	69	2.321.255	74	4.752.514	65	29.237	70

Warszawa, w lipcu 1927 r.

RACHUNKOWE

P. N. S. P. W WARSZAWIE

do 30/VI.1927 r.

RACHUNEK	Obroty półroczne w 1927 r.				Bilans			
	Dt		Ct		Dt		Ct	
	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Z przeniesienia	7.044.532	69	2.321.255	74	4.752.514	65	29.237	70
Centr. Kom. Rysunkowa	576	44	871	80			295	36
Sekcja Robót Ręcznych	3.743	06	2.570	50	1.172	56		
„ Oświaty Pozaszkolnej	3.896	03	324	35	3.571	68		
„Polska Oświata Pozaszkolna” Czasop.	8.852	23	8.422	98	429	25		
Uniw. Ludowy w Szczytach	17.401	52	6.500	—	10.901	52		
„ Regionalny	2.344	56	4.768	99			2.424	43
Sekcja Pedagogiczna	1.757	10	16	62	1.740	48		
„ Kształcenia Naucz.	779	85	871	97			92	12
„ Muzyczna			90	—			90	—
Uniw. Korespondencyjny	12.025	—			12.025	—		
Bursa w Warszawie	3.596	51	3.802	50			205	99
„ im. Sobińskiego			994	20			904	20
Komisje Zarządu Głównego	43.340	45	23.716	24	19.624	21		
Wkładki	76.178	28	255.806	42			179.628	14
Kapitał Zasobowy	10.968	—	74.447	27			63.479	27
Depozyty	8.745	29	15.061	23			6.315	94
Wierzyciele	85.010	—	1.340.744	49			1.255.734	49
Weksle Własne	72.900	—	72.900	—				
L. O. P. P.			4.232	82			4.232	82
Kapitał Żelazny			3.023	44			3.023	44
„ Rezerwowy			194.430	19			194.430	19
„ Amort. Domu Turyst.			2.376	33			2.376	33
„ „ Sanatorium			8.219	88			8.219	88
Fundusz Domu Nauczycielsk.			228.068	04			228.068	04
„ Kolonij Letnich			24.227	67			24.227	67
„ Domu Turystyczn.			110.000	—			110.000	—
„ Samopom. Leczniczej	4.416	89	2.574.695	05			2.570.278	16
„ Wdów i Sierot im. St. Now.	10.917	—	35.726	31			24.809	31
„ Obrony Prawnej	1.076	35	9.504	99			8.428	64
„ Wydawniczy			7.005	93			7.005	93
„ Dyspozycyjny	105	—	16.225	62			16.120	62
„ Zaległych wkładek	68	—	137.102	22			137.034	22
„ Sumy przeehodnie			251	96			251	96
„ Administracja	79.081	15	4.055	65	75.025	50		
Razem	7.492.311	40	7.492.311	40	4.877.004	85	4.877.004	85

Księgowy: **Antoni SolarSKI**

**CZŁONKOWIE HONOROWI ZW. POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA
SZKÓŁ POWSZECHNYCH.**

1. **JÓZEF PIŁSUDSKI**, I Marszałek Polski, Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych.
2. **Ś. p. BAŁABAN JÓZEF**.
3. **Ś. p. BERNADZIKIEWICZ TEODOR**, naucz. w Jaśle.
4. **Dr. BRZEZIŃSKI EDMUND**, lekarz, Zakopane.
5. **KLIMEK KAROL**.
6. **Senator NOWAK STANISŁAW**—Prezes Związku P. N. S. P.
7. **Ś. p. PRAUSS KSAWERY**, pierwszy Minister Oświaty w Polsce.
8. **Posel SMULIKOWSKI JULJAN**.
9. **Wicemarszałek Senatu WOŹNICKI JAN**.
10. **Ś. p. ZALESKI STEFAN**, naucz. w Krakowie, jeden z założycieli Związku.

**ZARZĄD GŁÓWNY
ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA SZKÓŁ POWSZECHNYCH.
PREZYDJUM.**

1. **Senator Nowak Stanisław**. — Prezes, Kraków, Powiśle 4.
2. **Posel Smulikowski Juljan**, Vice-prezes, Lwów, Andrzeja Potockiego 75, tel. 40-43.
3. **Posel Nowicki Zygmunt**, Vice-prezes, Warszawa, Wilcza 44, m. 12, tel. 15-57.
4. **Stattlerówna Klementyna**, Vice - prezes, Warszawa, Nowy Świat 21.
5. **Wawrzynowski Michał**, Sekretarz Prezydji, Warszawa, Młynarska 43.
6. **Makuch Karol**, Przewodn. Rady Finans., Skarbnik, Warszawa, Praga, ul. Stalowa 46.
7. **Patkowski Aleksander**, Sekretarz Prezydji i Przewodniczący Wydz. Oświaty Pozaszkolnej, Warszawa, Świętokrzyska 18, m. 16, tel. 77-60.
8. **Suda Ludwik**, Sekretarz Generalny, Warszawa, Marszałkowska 77.
9. **Tomczak Roman**, Redaktor „Głosu Naucz.”, Warszawa, Ordynacka 9, m. 4, tel. 92-44.

WYDZIAŁ WYKONAWCZY.

wyżej wymienione Prezydjum i

10. **Chróścicki Bronisław**, Warszawa, Natolińska 3.
11. **Kisielnicki Maurycy**, Warszawa, Solec 20a, m. 25.
12. **Klimek Karol**, Warszawa, Koszykowa 28.
13. **Kozłowski Stanisław**, Puszcza Marijańska, p. loco, st. kol. Radziwiłłów, pow. Skierniewice.
14. **Maj Kazimierz**, Warszawa, Wiejska 3 m. 14.
15. **Ochędalski Henryk**, Łódź, Rokicińska 100, m. 17.

CZŁONKOWIE:

16. **Baścik Michał**, Oświęcim, szk. im. H. Wyspiańskiego (Krakowska).
17. **Beresniewicz Kazimierz**, Baranowice, ul. Jezierna 15.
18. **Bernaś Tomasz**, Narojki, p. loco, pow. Bielsk Podlaski (zastępca).
19. **Czabanowski Józef**, Tarnopol, ul. Wąłowa.
20. **Dobosz Stanisław**, Oszmiana, p. loco (woj. Wileńskie).
21. **Kclanko Jan**, Niżankowice, pow. Przemyśl (woj. Lwowskie).
22. **Korczowski Bronisław**, Sokołów Podlaski, p. loco (woj. Lubelskie).
23. **Krawczyk Ignacy**, Jarocin, p. loco (woj. poznańskie).
24. **Malicki Tadeusz**, Zakopane, Gubałówka. Sanatorjum Związku, pow. Nowy Targ (woj. Krakowskie).
25. **Migocki Leopold**, Kutry, p. loco, pow. Kossów (woj. Stanisławowskie).
26. **Patyna Leon**, Kraków, ul. Biskupia 12, III p.

27. Pszczółka Paweł, Bobrek pod Cieszynem, Sem. naucz. męskie.

28. Sielke Franciszek, Zawda, p. Plesewo, pow. Grudziądz (woj. Pomorskie).

29. Sienko Władysław, Kraków, (Prądnik Czerwony).

30. Stadnicki Jan, Zawichost, p. loco pow. Sandomierz,

Naucz. (woj. Śląskie).

31. Syska Józef, Mysłowice, Seminarjum

32. Robak Józef, Kraków, ul. Zwierzyńska 11.

PRZEWODNICZĄCY KOMISYJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Komisje:

Białostocka — Motoszko Michał, Białystok, Sobieskiego 30.

Kielecka — Łazarczyk Antoni, Ostrowiec, pow. Opatów (woj. Kieleckie).

Krakowska — Sienko Władysław, p. Kraków 16, Prądnik Czerwony.

Lubelska — Popławski Feliks, Lublin.

Lwowska — Deszberg Romuald, Lwów, Zyblikiewicza 20.

Łódzka — Biłski Klemens, Łódź, Magistracka 4.

Poleska — Kurpiewski Karol, Brześć n/B, Krzywa 88.

Poznańska — Zych Franciszek, Poznań, Skryta 10.

Pomorska — Ciomborowski Jan, Toruń, Grudziądzka 84.

Śląska — Szafran Józef, Mysłowice, Rzeźnicza 7, I p.

Warszawska — Jędraszko Antoni, Włochy pod Warszawą.

Wileńska — Dobosz Stanisław, Wilno, ul. 3 Maja 13, m. 7.

Wołyńska — Krzemień Józef, Równe, Sienkiewicza 21.

PRZEWODNICZĄCY PODKOMISYJ:

Podkomisje:

Przemyska — Ukleja Michał, Przemyśl, Wodna 11.

Stanisławowska — Gatnikiewicz Wiktor, Stanisławów, Halicka (szk. św. Józefa)

Tarnopolska — Czabanowski Józef, Tarnopol, Wałowa (w. Tarnopolskie).

Skład osobowy członków Komisji został podany w sprawozdaniach z działalności.

UZUPEŁNIENIA I DOSTRZEŻONE BŁĘDY

Już po zakończeniu druku części I-ej spostrzeżono niektóre zaszłe przeoczenia, które poprawić należy następująco:

- „ „ 12, do opisu starań Zarządu Głównego o poprawę bytu dodać należy, iż w czasie, gdy biurokracja zastanawiała się nad projektem odmiennego traktowania nauczycielstwa, aniżeli innych pracowników państwowych, Zarząd Główny reagował przeciw temu interwencjami u p. wicepremiera Bartla,

min. skarbu p. Czechowicza i innych członków rządu — a nauczycielstwo wezwał do nadsyłania pod adresem rządu protestów i postulatów uposażeniowych.

- „ „ 17 dodać wypada, iż w sprawach dyscyplinarnych z referatu obrony prawnej Zarządu Głównego występowali także, jako obrońcy, oprócz adwokatów, koledzy Wojtowicz, Maj, dr. Barchan, Gatnikiewicz i Woźnicki.

SPIS TREŚCI:

	Str.
1. Słowo wstępne	3
2. Część I. Sprawy ogólne	6
3. O reformę ustroju szkolnego	6
4. Zagadnienie zmiany programów szkolnych	8
5. Pragmatyka	8
6. Akcja o poprawę bytu	11
7. Obrona służbowo - zawodowa (naucz. niewykwalifikowani, ustawa sanacyjna, weryfikacje, konkursy, zastępstwa i t. p.)	13
8. Referat obrony prawnej	17
9. Zarząd Gł. i jego organa wykonawcze	17
10. Sekcje Zarządu Gł. od str. 19 do	28
11. Kształcenie nauczycieli	29
12. Sekcja Powsz. Uniwers. Regj.	34
13. Powszechny Uniwersytet Korespond.	38
14. Oświata pozaszkolna	39
15. Uniwersytet w Szycach	40
16. Instytut Kultury i Ośw. im. Staszica	42
17. Sprawy prasowo - wydawnicze	43
18. Część II. Ruch Związkowy	49
19. Sprawozdanie z działalności Komisji, Podkomisji, Oddz. Pow. i Ognisk	51
20. Zestawienie statyst. z ruchu ewidenc.	88
21. Zjazdy organizacyjne	92
22. Z żałobnej karty	93
23. Część III. Samopomoc lecznicza (Sanatorjum)	95
24. Pensjonaty i kolonje letnie	111
25. Szczę IV. Sprawy gospodarcze	115
26. Część V. Finanse	117
27. Spis Członków Honorowych	150
28. Spis Członków Zarządu Głównego	150

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. H. Łopacińskiego w Lublinie

6000, c

1926/27

Sprawozdania niniejszego odbito w drukarni
„Robotnika” Warszawa, Warecka 7:
40.000 egz. na maszynie rotacyj-
nej, 1,200 egz. na papierze
ilustracyjnym w paździer-
niku 1927 roku.

o o o o o o o o
o o o o o o
o o o o
o o
o

4000007373